

โครงการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกรดปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

โดย
นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีว

เกษตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PROGRAM DEVELOPMENT FOR SMART AGRIPRENEURSHIP OF STUDENT
AGRIBUSINESS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Doctor of Philosophy (Management)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

57604908 : การจัดการ แบบ 2.1 ปรัชญาคุณภิวัตน์

คำสำคัญ : แนวคิดทางปัญญา, ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง, อาชีวเกษตร

นาย ยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ: โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. อธิวัฒน์ จันทิก

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะและการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) ศึกษารูปแบบสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร และ 3) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยงานวิจัยและพัฒนาเป็นแบบผสมผสานด้วยวิธี 1) การวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ เพื่อตรวจสอบกรอบแนวคิดทฤษฎี ด้วยการวิจัยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) รอบที่ 1 และรอบที่ 2 รวม 19 คน จากผู้ประกอบการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวเกษตร และผู้เชี่ยวชาญด้านผู้ประกอบการ การตรวจสอบเชิงเนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และเพื่อทำรายละเอียดโปรแกรมโดยการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action, PAR) ร่วมกับคณะบุคลากรครูของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี และการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) กับครูผู้เชี่ยวชาญในการสอนอาชีวเกษตรและธุรกิจเกษตร 2) การวิจัยเชิงปริมาณ การทดลองภาคสนามโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลองแบบสองกลุ่มมีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดก่อนและหลัง กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมี 10 ทักษะ (R WIT TEAM 2C) คือ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะความไว้วางใจ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะด้านความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง โดยทักษะของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่มีเพิ่มเติมจาก ผู้ประกอบการเกษตรทั่วไป คือ ทักษะผู้นำความคิด และการเสริมสร้างพลังอำนาจ ซึ่งโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องพัฒนามาจากแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) มุ่งองค์ประกอบสำคัญ คือ การกระตุ้น การแปลงสัญญาณ การรับรู้ และการเรียนรู้จำ โดยผลการทดลองใช้โปรแกรมดังกล่าว พบว่า ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของกลุ่มทดลองโดยรวมทุกด้านมีค่าสูงกว่าก่อนการได้รับการพัฒนา และสูงกว่ากลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 รวมถึงข้อค้นพบการเรียนรู้จำที่ผู้ทดลองได้นำความรู้ที่ได้รับจากต้นแบบผู้ประกอบการเกษตรมาใช้ในการสร้างห่วงโซ่คุณค่าทางธุรกิจของการประกอบการเกษตรเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต่อไป

57604908 : Major (Management)

Keyword : Cognitive thinking approach, Smart Agripreneurship, Vocational agriculture

MR. YINGSAK KRAIPINIT : PROGRAM DEVELOPMENT FOR SMART AGRIPRENEURSHIP OF STUDENT AGRIBUSINESS THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR THIRAWAT CHANTUK, Ph.D.

The purposes of this study were 1) to study skills and the smart agribusiness skill enhancement of vocational agriculture students; 2) to examine patterns of the smart agribusiness skill enhancement of vocational agriculture students and 3) to develop the smart agribusiness skill enhancement program for vocational agriculture students. Mixed methods were employed for this research both in qualitative and quantitative methods. The processes to employ such methods were as follows: 1) qualitative research which was divided into 3 parts: firstly, examination of the conceptual framework by applying research used futuristic research techniques. (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR), Round 1 and Round 2, 19 key informants from agricultural operators, agricultural experts and entrepreneurial experts. Then, content analysis was employed by an application of participatory research. Lastly, Participatory Action Research (PAR) with teachers of the College of Agriculture and Technology and 2) quantitative research through field trial using quasi-experimental method (experimental group and control group), pre and post measurement. The samples were students from Chiang Mai College of Agriculture and Technology which are divided into 2 groups, 10 students of experimental group and 10 persons of control group.

The research found that there were 10 skills (R WIT TEAM 2C) in agribusiness skill namely, Management skill, Creative thinking skill, Coordination skill, Trust skill, Thought leadership skill, Information Technology Skill, Well being, Accountability, Empowerment and Risk taking. The additional skills that the smart agripreneurship has more than a general farmer are Thought leadership skill and Empowerment. The smart agribusiness skill enhancement program developed from the concept of cognitive approach. The important elements of the concept were Stimulus, Transduction, Perception, and Recognition. The agronomic trait of the experimental group was higher than before attending the development program and higher than the control group in every aspect. There was a significant difference at the level of .01, as well as the findings of learning that the experiment was used to introduce the knowledge gained from the prototype on the business model of agricultural production. Therefore, this is useful for the smart agribusiness skill development in the future.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ จันทิก อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์ ซึ่งคอยสละเวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาและแนะนำแนวทางการวิจัยมาโดยตลอด พร้อมทั้งข้อเสนอแนะและการแก้ไขงานวิจัยจนสำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี รวมทั้งอาจารย์ ดร. ปิยวรรณ สิริประเสริฐศิลป์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร ภิญโญฉัตรจินดา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณอย่างสุดซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวศึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกทักษะทรัพยากรบุคคลทุกท่าน ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลเชิงลึก และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมและหาคุณภาพของเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ก่อนนำไปทดลองภาคสนาม

ขอขอบคุณเจ้าของผลงานวิจัย หนังสือ วารสาร และเอกสารทุกฉบับที่ช่วยทำให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ และขอขอบคุณผู้ร่วมจัดทำรายละเอียดโปรแกรมด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและสนทนากลุ่มทุกท่าน

ขอขอบคุณกลุ่มบริษัท ทรู ได้ผลิตสื่อที่เป็นประโยชน์ในการศึกษา ที่สร้างสรรค์รายการเกษตรขั้นเทพ ไปสู่การเปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง เข้าถึงด้วย www.truelookpanya.com

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัย และคณะครูของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและทดลองภาคสนาม

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร และหัวหน้ากลุ่มงานทุกท่านในสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ให้ความกรุณาข้าพเจ้ามาโดยตลอด ขอขอบคุณด้วยความสุดซึ้งใจถึงกำลังกายและกำลังใจจากพี่น้องผองเพื่อนร่วมงาน เพื่อนนักศึกษา และที่สำคัญที่สุดคือคุณพ่อและครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของข้าพเจ้า

สุดท้ายนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะประโยชน์ต่อสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์.....	12
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	18
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
1. แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาเกษตร.....	20
2. แนวคิดเกษตรกรปราดเปรี๊อง (Smart Farmer) สู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร.....	24
3. แนวคิดความรับผิดชอบของธุรกิจ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ของผู้ประกอบการเกษตร.....	37
ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม.....	44
4. แนวคิดทักษะของผู้นำทางความคิดและความไว้วางใจของผู้ประกอบการเกษตร.....	50
5. แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคม และสุขภาวะของผู้ประกอบการเกษตร.....	55

6. แนวคิดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้ประกอบการเกษตร	59
7. แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร.....	62
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	74
ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	74
ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่อง.....	81
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของ นักศึกษาอาชีวเกษตร	84
บทที่ 4 ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ของ นักศึกษาอาชีวเกษตร	95
ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	95
ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่อง.....	153
บทที่ 5 ผลการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ของนักศึกษาอาชีว เกษตร.....	169
5.1 การทดลองการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของ นักศึกษาอาชีวเกษตร	169
5.2 การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	183
5.3 การประเมินผลผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	193
บทที่ 6 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	207
สรุปผลการวิจัยและพัฒนา.....	207
การอภิปรายผลการวิจัย.....	210

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย	215
รายการอ้างอิง	218
ภาคผนวก.....	220
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลหลัก	221
ภาคผนวก ข แบบสอบถามการวิจัย EDFR	241
ภาคผนวก ค กำหนดการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR.....	248
ภาคผนวก ง ภาพการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR.....	250
ภาคผนวก ช หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	264
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิการปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย เพื่อทราบฉันทามติเกี่ยวกับ ความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่า สัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa) และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม	268
ภาคผนวก ฉ โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร	273
ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	273
ประวัติผู้เขียน.....	306

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำแนกจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ตามการผลิตภัณฑ์.....	6
ตารางที่ 2 จำแนกผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ตามพื้นที่.....	7
ตารางที่ 3 คุณสมบัติและตัวชี้วัดของเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer).....	26
ตารางที่ 4 การจำแนกประเภทความรับผิดชอบ.....	38
ตารางที่ 5 สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน CSR.....	42
ตารางที่ 6 แสดงองค์ประกอบของความไว้วางใจ.....	54
ตารางที่ 7 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	72
ตารางที่ 8 แสดงการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน.....	77
ตารางที่ 9 รูปแบบการทดลองแบบสองกลุ่มมีกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังทดลอง.....	87
ตารางที่ 10 แผนการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ของนักศึกษาอาชีพเกษตร.....	90
ตารางที่ 11 เกณฑ์การพิจารณาระดับความสอดคล้องของสถิติแคปปา.....	92
ตารางที่ 12 การสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
ตารางที่ 13 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก.....	105
ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2.....	135
ตารางที่ 15 องค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รายการเกษตรชั้นนำ.....	151
ตารางที่ 16 สรุปองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากรายการเกษตรชั้นนำ	152
ตารางที่ 17 รายละเอียดผลการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนา ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง.....	156

ตารางที่ 18 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ
 เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อยืนยันและการปรับปรุงแก้ไข..... 167

ตารางที่ 19 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ
 เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร..... 184

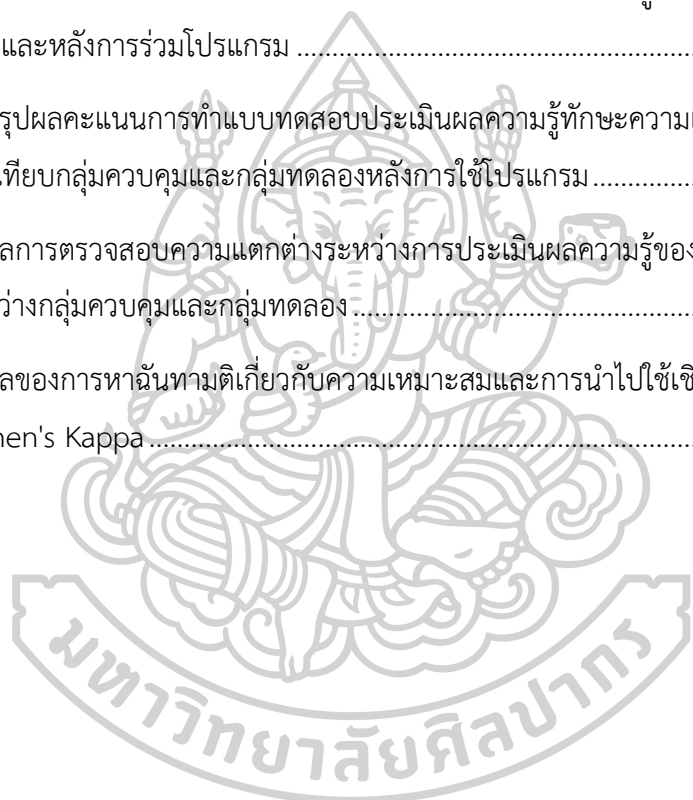
ตารางที่ 20 แสดงการสรุปผลคะแนนการทำแบบทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้
 โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร.. 193

ตารางที่ 21 ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลความรู้ของผู้เข้าร่วมทดลอง ใช้
 โปรแกรมก่อนและหลังการร่วมโปรแกรม 194

ตารางที่ 22 สรุปผลคะแนนการทำแบบทดสอบประเมินผลความรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ
 เกษตรเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรม 195

ตารางที่ 23 ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลความรู้ของผู้เข้าร่วมทดลองใช้
 โปรแกรมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง..... 196

ตารางที่ 24 ผลของการหาฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย ด้วยวิธีการ
 วิเคราะห์ Cohen's Kappa 205

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรกรรมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	3
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในงานวิจัย.....	17
ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการจัดการผลิตภาคเกษตรตามแนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง.....	28
ภาพที่ 4 โครงสร้างและกระบวนการในการจำของ Atkinson and Shiffrin.....	68
ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของกระบวนการจำของ Guilford.....	68
ภาพที่ 6 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยเกม.....	71
ภาพที่ 7 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและการพัฒนาโปรแกรม.....	80
ภาพที่ 8 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ของนักศึกษาอาชีพเกษตร.....	84
ภาพที่ 9 การปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย.....	93
ภาพที่ 10 ขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีว เกษตร ตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach).....	94
ภาพที่ 11 แผนภูมิสรุปองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจาก การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย.....	102
ภาพที่ 12 ลักษณะการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง.....	105
ภาพที่ 13 เกษตรขั้นเทพ ตอนสวนตะไคร้กายกานต์.....	142
ภาพที่ 14 เกษตรขั้นเทพ ตอนสวนมะกรูดบ้านคุณปู่.....	143
ภาพที่ 15 เกษตรขั้นเทพ ตอนไร่ลุงท้อป.....	144
ภาพที่ 16 เกษตรขั้นเทพ ตอนสวนหน่อไม้ฝรั่ง.....	145
ภาพที่ 17 เกษตรขั้นเทพ ตอนสวนกุยช่าย.....	145
ภาพที่ 18 เกษตรขั้นเทพ ตอนไร่ร่องุ่นภูผา.....	146
ภาพที่ 19 เกษตรขั้นเทพ ตอนมะพร้าวน้ำหอม.....	147

ภาพที่ 20	เกษตรชั้นเทพ ตอนสวนแก้วมังกร	148
ภาพที่ 21	เกษตรชั้นเทพ ตอนสวนทุเรียนละไม	149
ภาพที่ 22	เกษตรชั้นเทพ ตอนสวนกล้วยไม้แอร์ออร์คิด.....	150
ภาพที่ 23	การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมด้วยการมีการวิจับแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของคณะครู..	154
ภาพที่ 24	การสนทนากลุ่ม (Focus group) ของคณะครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่.	156
ภาพที่ 25	ขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพ เกษตร.....	169
ภาพที่ 26	การชมวิดีโอในขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus).....	173
ภาพที่ 27	กิจกรรมสร้างสรรค์หอคอยด้วยกระดาษ.....	174
ภาพที่ 28	การนำทางทีมสมาชิกในกิจกรรมใบบอกทาง.....	176
ภาพที่ 29	การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ.....	177
ภาพที่ 30	การถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	178
ภาพที่ 31	ขณะที่เข้าเยี่ยมชมฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างเบื้องต้น	180
ภาพที่ 32	ลักษณะการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในฟาร์มตัวอย่างเบื้องต้น.....	180
ภาพที่ 33	กระบวนการประกอบการเกษตรของฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างเบื้องต้น สวน ขวัญเนิสเซอร์ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่	181
ภาพที่ 34	การรับรู้การสร้างแบรนด์ และกรณีศึกษาสมมติการสร้างแบรนด์.....	182
ภาพที่ 35	การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากรในการศึกษาดูงานที่lijing ฟาร์ม ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition)	198
ภาพที่ 36	การรับฟังบรรยายเกี่ยวกับการประกอบการของlijing ฟาร์ม ในขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition).....	198
ภาพที่ 37	ห่วงโซ่อุปทานข้าวไร่บรรจุถุง	202
ภาพที่ 38	ห่วงโซ่อุปทานลำไยและการแปรรูปลำไย	202
ภาพที่ 39	ห่วงโซ่อุปทานผักกาดไฮโดรโปนิกส์.....	204
ภาพที่ 40	ขั้นตอนการฝึกในโปรแกรมตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach).	208

ภาพที่ 41 สรุปลักษณะประกอบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์
ของนักศึกษาอาชีพเกษตร.....209

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” เป็นการกล่าวที่แสดงถึงการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่ออนาคตของประเทศไทยนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยการขับเคลื่อนโครงสร้างเศรษฐกิจในรูปแบบที่เพื่อก้าวข้ามไปสู่อนาคตที่มีมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจด้วย “โมเดลประเทศไทย 4.0” เป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีความแตกต่างจากอดีตอย่างมาก จึงได้ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อกำหนดเศรษฐกิจประเทศไทยใหม่ ไปสู่โครงสร้าง “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value Based Economy)” ที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นการ “ทำน้อย ได้มาก” การขับเคลื่อนมีมิติที่สำคัญ 3 มิติ คือ 1) การผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” เปลี่ยนไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) การขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) การเน้นภาคการผลิตสินค้าเปลี่ยนไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น ในภาคการเกษตรมีการเปลี่ยนการเปลี่ยนจากการเกษตรดั้งเดิม (Traditional Farming) (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) โดยการพัฒนาผ่านกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม 5 กลุ่มคือ 1) กลุ่มอาหาร เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ 2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพและเทคโนโลยีทางการแพทย์ 3) กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม 4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว และ 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่าสูง ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเข้าสู่การมีรายได้สูงภายในปี 2579 ภาคเกษตรกรรมมีส่วนสำคัญในการผลักดันขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยการขับเคลื่อนผ่านภาคเกษตรให้เป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคง และปลอดภัย และมีผลิตภาพการผลิตสูง (จินางค์กูร โรจนนันต์, 2559) บทบาทภาคการเกษตรของไทยที่มีความสำคัญต่อการผลิตอาหารเลี้ยงประชากรของโลก แต่ในปัจจุบันการผลิตอาหารของโลกและไทยกำลังถูกท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทั้งปัจจัยการผลิต และสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อความมั่นคงอาหาร

การลดความไม่มั่นคงด้านอาหารยังคงเป็นความท้าทายด้านนโยบายสาธารณะที่สำคัญในประเทศกำลังพัฒนาเกือบ 1 พันล้านคนทั่วโลกขาดสารอาหารอีกมากมาย (FAO, 2008) ยุทธศาสตร์การแข่งขันในภาคการเกษตรที่เกษตรกรเผชิญกับปัญหาของความท้าทายใหม่ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของอาหารเพิ่มขึ้นเป็นปัญหาของการผลิตและความสามารถในการแข่งขัน (Godet, 2000) การผลิตอาหารและการลงทุนด้านการวิจัยมีความสำคัญ ต่อการผลิตอาหารที่เพิ่มขึ้นเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการช่วยลดปัญหาความไม่มั่นคงด้านอาหาร (Food security) และในปัจจุบันมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการผลิตอาหารมากขึ้นจะตอบสนองความต้องการของสังคม อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการผลิตอาหารได้ต่อหัวรองรับประชากรโลกได้อย่างเพียงพอประมาณ 925 ล้านคน ยังคงเป็น

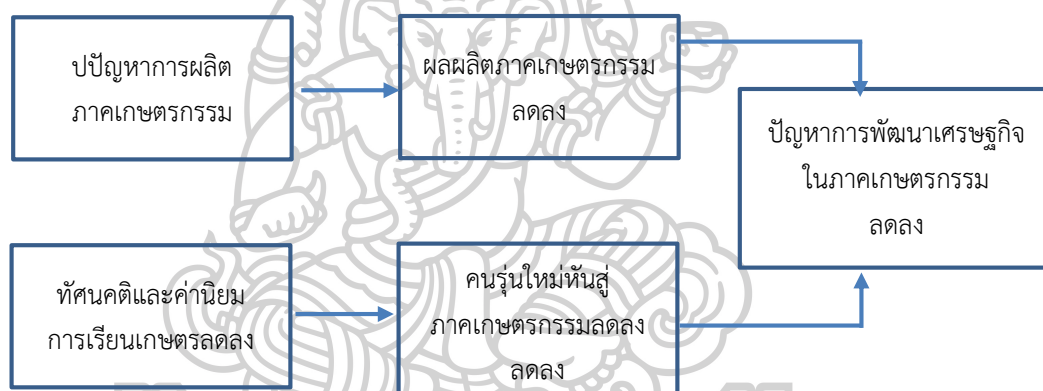
อาหารที่ไม่มั่นคงในปี 2010 (FAO, 2010) ทำให้ราคาอาหารปรับสูงขึ้นกว่าระดับของปีก่อนหน้านี้ (World Bank, 2011) มีความเป็นไปได้ราคาอาหารจะสูงอีกในปัจจุบันวิกฤติอาหารเป็นเรื่องที่สำคัญของโลกซึ่งจัดอยู่ในความเสี่ยงลำดับที่ 8 ของโลก (Marsh and McLennan Companies et al., 2014) เป็นโอกาสอันดีสำหรับประเทศไทยดีที่มีทรัพยากรอยู่อย่างสมบูรณ์จึงทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งเกษตรกรรมที่ผลิตอาหารสำคัญเพื่อสนองความต้องการอาหารของประชากรโลก

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโลกและในประเทศทำให้การผลิตภาคเกษตรของไทยต้องเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น การปรับเปลี่ยนการผลิตภาคเกษตรเป็นการผลิตเกษตรเชิงพาณิชย์ส่งผลให้มีการขยายพื้นที่ (ยี่งศ์ศักดิ์ ไกรพิณิจ ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560ก) ในการยกระดับฐานะด้านเศรษฐกิจและการแข่งขันของประเทศ ปริมาณการส่งออกสินค้าของประเทศไทยในปี 2558 เป็นสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ มูลค่า 1,211,163 ล้านบาทโดยส่วนมากเป็นกลุ่มสินค้าเกษตรและอาหาร มีมูลค่า 995,416 ล้านบาท สินค้าเกษตรประเภทอาหารที่ส่งออกสำคัญ คือ ข้าวและผลิตภัณฑ์ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559) การขยายพื้นที่ทำการเกษตรเพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตจากการสำรวจพบว่า ในปี 2551 ประเทศไทยมีผู้ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้นจำนวน 5.8 ล้านราย มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร 112.6 ล้านไร่ เมื่อเทียบกับปี 2546 มีจำนวนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 0.02 ขนาดของพื้นที่ของการถือครองทำการเกษตร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) การขยายการผลิตภาคเกษตรทำให้มีการใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี และเพิ่มจำนวนแรงงาน ส่งผลผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศลดลง และผลกระทบต่อความมั่นคงอาหาร (ยี่งศ์ศักดิ์ ไกรพิณิจ ธีระวัฒน์ จันทิก และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560ก) ผลกระทบจากการขยายการผลิตส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและเกษตรกรก่อให้เกิดความเสี่ยงในการผลิตอาหารในอนาคต

ในปัจจุบันการผลิตภาคเกษตรกรรมมีความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม ศัตรูพืชและโรคในระดับที่แตกต่างกันและการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ความเสี่ยงในอัตราผลตอบแทน ความเสี่ยงที่ดินไม่มั่นคง และการเข้าถึงปัจจัยการผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และรูปแบบการเข้าสู่ตลาด (FAO, 2013) จากการรายงานถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภาคเกษตรกรรมที่ผ่านมาของไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พบว่าผลิตภาพการผลิตต่ำเนื่องจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้สนับสนุนมีน้อย คุณภาพของดินแยลงมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม และการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบ การเผชิญกับความผันผวนของสภาพภูมิอากาศและราคาสินค้า การพัฒนาเกษตรกรรมให้มีความยั่งยืนปัจจัยแรงงานภาคเกษตรเป็นอีกปัจจัยสำคัญในกระบวนการผลิตภาคเกษตรในปัจจุบันการพบว่า การเข้าสู่อาชีพเกษตรกรรมของคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากภาพลักษณ์ของการทำเกษตรมีความเสี่ยง ความไม่ความมั่นคงรายได้ขึ้นกับราคาผลผลิตที่จำหน่าย การจ้างงานในภาคเกษตรกรรมเป็นภาคการผลิตที่มีการจ้างแรงงานสูงที่สุดในประเทศและส่วนมากเป็นแรงงานที่ไร้ทักษะ (Unskilled Labor) (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2557) แนวโน้มจำนวนแรงงานที่ลดลงในภาคเกษตรกรรม จากการสำรวจปี 2536 ถึง 2556

ช่วงระยะเวลา 20 ปี ครัวเรือนที่ทำการเกษตรมีแนวโน้มเป็นสังคมผู้สูงอายุมากขึ้น โดยเกษตรกรส่วนมากจะมีอายุระหว่าง 35 – 44 ปี เมื่อผ่านไป 20 ปี ครัวเรือนเกษตรกรมีอายุเพิ่มมากขึ้น แรงงานเกษตรกรรุ่นใหม่มีจำนวนลดลงและมีแนวโน้มขาดแคลนแรงงานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

จากปรากฏการณ์ข้างต้นเป็นการสะท้อนถึงปัญหาการผลิตภาคเกษตรกรรมในอนาคตมีเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ลดลงและค่านิยมของผู้ปกครองและสังคมต่อการศึกษาด้านเกษตรว่ามีทัศนคติถึงรายได้ไม่มั่นคง การเกษตรเรียนง่าย และคนที่เรียนเกษตรถูกมองว่าเรียนไม่เอาถ่าน และภาพลักษณ์ด้านลบของการเกษตร เช่น ราคาข้าวตกต่ำ เกษตรกรมีหนี้สิน เป็นต้น (เอกชัย ยุทธชัยวรกุล และคณะ, 2552) ทำให้เกิดสภาพปัญหาการผลิตและการเปลี่ยนแปลงเกษตรกรรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพเกษตรลดลง ผู้วิจัยจึงสรุปถึงแนวโน้มปัญหาภาคเกษตรกรรมที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในการเป็นประเทศผู้ส่งออกด้านอาหารของโลก ดังแผนภาพที่ 1 การส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพจึงเป็นแนวทางสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพเกษตร เพื่อให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตร

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรกรรมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามมิติที่สำคัญจากแผนภาพที่ 1 คือ การเปลี่ยนแนวทางการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมจากเดิมเป็นเกษตรกรที่เน้นการผลิตมาเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงเป็นแนวทางในการลดปัญหาความยากจนและเป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าสู่ภาคเกษตรกรรมของคนรุ่นใหม่ การเป็นผู้ประกอบการเป็นกลยุทธ์ที่สามารถทำงานได้สำหรับการเคลื่อนย้ายที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้น 1% ในกิจกรรมของผู้ประกอบการจะช่วยลดอัตราความยากจนได้ถึง 2% (Dobratz et al., 2014) ผู้ประกอบธุรกิจเกษตรเป็นเจ้าของกิจการและบริหารกิจการด้วยความตั้งใจที่จะทำกำไร การประกอบธุรกิจเกษตรโดยรวมคือการรวมกันของการเกษตรและธุรกิจ (Bairwa et al., 2014) การรวมกันของการเกษตรและธุรกิจนี้ช่วยส่งเสริมผู้ประกอบการเกษตรที่มีการคิดค้นหาตลาดและตอบสนองความต้องการโดยการพัฒนารูปแบบต่างๆ ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการเกษตร แนวทางการพัฒนาคนรุ่นใหม่ด้านวิชาชีพเกษตรกรรมในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้กับ

คนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ และทักษะวิชาชีพเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และการส่งเสริมการสร้างอาชีพของไทยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับ ดูแล การศึกษาอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญได้กำหนดการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ (ตามมาตรา 6) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เพื่อยกระดับฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ ผลิตและพัฒนากำลังคนใน ดานวิชาชีพ ระดับฝีมือ (Skill) ระดับเทคนิค (Technical) และระดับเทคโนโลยี การจัดการ อาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน และสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพ โดยอิสระ ในการมุ่งเน้นสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ประกอบการในระดับอาชีวศึกษาจึงเป็นการสร้างโอกาส ให้ผู้เรียนมีคุณภาพในระดับที่สามารถไปประกอบอาชีพได้อิสระได้มีโอกาสเป็นเจ้าของธุรกิจขนาด ย่อม (SMEs) มากกว่าการเป็นลูกจ้างตลาดชีวิต (จีวดี บัญยโสภณ, 2553) การจัดการศึกษาเพื่อสร้าง ผู้ประกอบการจึงเป็นแนวทางการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้ผู้เรียนมากขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียน การสอนหรือการฝึกอบรมจึงควรเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ

ทั้งนี้การประกอบอาชีพอิสระหรือการเป็นผู้ประกอบการเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงลักษณะ ของผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่สามารถรับความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ การรับความเสี่ยงในการทำ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Cantillon, 1755) และผู้ประกอบการยังสร้างและใช้นวัตกรรมใหม่ ประกอบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Schumpeter, 1934) ความแตกต่างของผู้ประกอบการเมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างผู้ประกอบการในชนบทกับผู้ประกอบการบริษัทแตกต่างที่ไม่มีการระดมทุนถือหุ้นเป็น ความสัมพันธ์แบบเกษตรกรกับเจ้าของธุรกิจเกษตรทั้งในฐานะผู้เช่า ผู้จัดการผู้รับช่วงสัญญา (McElwee, 2008) จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจในชนบทส่วนมากที่เคยประกอบ อาชีพเกษตรกรรมจึงมีเปลี่ยนแนวทางการทำงานมาเป็นผู้ประกอบการเกษตรมากขึ้นเพื่อรองรับ ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและการนำนวัตกรรมมาใช้ในการทำงาน การสร้างให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาได้ เห็นความสำคัญของการประกอบการเกษตรโดยการเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงจำเป็นที่จะต้อง สร้างแรงจูงใจผู้เรียนอาชีวเกษตรที่จะเป็นคนรุ่นใหม่ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาตน เป็นผู้ประกอบการเกษตร (agripreneurship) ที่จะส่งผลต่อการทำงานภาคเกษตรที่มีความสำคัญและ สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศเป็นประเด็นที่ทำทนายในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อก้าวข้ามไปสู่ “โมเดลประเทศไทย 4.0” ที่ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อน ด้วยนวัตกรรม (Value Based Economy)” ที่ต้องปรับเปลี่ยนเป็นการ “ทำน้อย ได้มาก” การขับเคลื่อนมีมิติที่สำคัญ 3 มิติ คือ 1) การผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” เปลี่ยนไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) การขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมเปลี่ยนไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) การเน้นภาคการผลิตสินค้าเปลี่ยนไปสู่การเน้นภาคบริการ มากขึ้น ในภาคการเกษตรมีการเปลี่ยน การเปลี่ยนจากการเกษตรดั้งเดิม (Traditional Farming) ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้อง ร่ำรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

การพัฒนาทักษะนักเรียน นักศึกษาด้านอาชีพเกษตรสู่ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างสมดุลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม เพื่อเป็นการยกระดับการพัฒนาการเกษตรด้วยการพัฒนาแรงงานรุ่นใหม่ให้มีความปรารถนาในการประกอบการเกษตร

ความปรารถนาเป็นการพัฒนาการเรียนรู้จักคิดเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสมองที่มีต่อการการทำงานเป็นผู้ประกอบการเกษตรของนักศึกษาอาชีพเกษตรให้รู้จักคิด รู้จักแก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์การทำงานในการเป็นผู้ประกอบการที่มีความเสี่ยงในการประกอบการเสมอ การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนโดยผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) จากความสัมพันธ์ที่พบกับความรู้เดิม และปรากฏการณ์ที่พบมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structure) การพัฒนาให้เกิดความปรารถนาจึงเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของสองตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ต้องกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญาด้วยสิ่งเร้า (กัญญา ศรีสุข, 2558) เกิดการแปลงสัญญาณในระบบประสาท (Transduction) เป็นมาจากการกระตุ้นของสิ่งเร้า (ปรัชญา แก้วแก่น, 2555) เกิดการประมวลผลในความจำระยะสั้น (Short-term memory) และบันทึกลงในความจำระยะยาว (long-term memory) จากการพัฒนาการเรียนรู้ของสมองทำให้เพิ่มทักษะที่มีส่วนสำคัญในการประกอบการ ทักษะที่สามารถฝึกฝนเกิดความรู้จึงประกอบด้วยทักษะการจัดการ (Management skill) การประยุกต์ใช้ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั่วโลกและยังเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Kozma, 2005) จากการพัฒนาของสินค้าที่เพิ่มขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในบทบาทที่การสร้างองค์ความรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีบทบาทในการเพิ่มผลผลิตและการเติบโตทางเศรษฐกิจทั่วโลก (OECD, 2004) ความสำคัญการจัดการความรู้ การจัดการองค์ความรู้เป็นเรื่องใหม่และมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ การสร้างแรงจูงใจด้วยการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Spreitzer, 1995a, 1995b) โทมัส และ เวลโทส (Thomas and Velthouse, 1990) แสดงการเสริมสร้างพลังอำนาจ ผลต่อแรงจูงใจที่แท้จริงของบุคคลสำหรับการทำงาน

ทั้งหมดที่กล่าวมาให้สังเคราะห์ได้ว่าการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจากการศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการ พบว่าโดยส่วนมากมีคุณลักษณะการสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) (Wiklund, 1999) การทำงานเชิงรุก (Proactiveness) (Wiklund, 1999; Lee and Peterson, 2000) การเผชิญกับความเสี่ยง (Risk taking) ความกล้าในการแข่งขัน (Competitive Aggressiveness) (Lee and Peterson, 2000) การพัฒนาสมรรถนะนักเรียนให้มีคุณลักษณะเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นแนวทางสำคัญ ความหมายของสมรรถนะ ที่เดวิด แมคซีแลนด์ (McClelland, 1973) กล่าวไว้คือ คำจำกัดความของสมรรถนะว่า หมายถึง คุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคลที่สามารถทำให้สร้างผล การปฏิบัติงานได้สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ สมรรถนะเป็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคลที่สามารถวัดได้เชื่อถือได้ และแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างบุคคลกรปกติกับบุคลากรที่เป็น

คนเก่ง หรือระหว่างความมีประสิทธิภาพและไม่มีประสิทธิภาพของบุคลากร สมรรถนะยังสามารถอธิบายในรูปของพฤติกรรมตามหน้าที่ที่ต้องการตามตำแหน่งในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ ูวูดรึฟ (Woodruffe, 1992) กล่าวว่า สมรรถนะ ประกอบด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความสามารถ (Abilities) คุณค่า (Values) และความสนใจ (Interests) ที่รวมอยู่ในตัวคน (Saif et al., 2013) โดยสามารถแบ่งสมรรถนะออกได้เป็น 3 ประเภท (อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์, 2552) ได้แก่ ความสามารถหลัก ความสามารถในการบริหาร ความสามารถเฉพาะงาน จากความหมายของสมรรถนะจะเห็นได้ว่าเป็นการดึงเอาความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคลออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การ คุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นลักษณะที่มีเป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรของไทย ในปัจจุบันการประกอบการเกษตรของไทยมีหลากหลายและมีจำนวนมากในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย

หากพิจารณาจากข้อมูลจากระบบฐานข้อมูลเกษตรอินทรีย์เกี่ยวกับข้อมูลผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ ของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (ข้อมูลเมื่อ เดือนกรกฎาคม 2561) พบว่าผู้ประกอบการเกษตรที่แจ้งจดทะเบียนมีจำนวนทั้งสิ้น 1,139 ราย สามารถจำแนกตามผลิตภัณฑ์ที่ผลิตส่วนมาก 4 อันดับแรกเป็นประเภทอาหาร 736 ราย (คิดเป็นร้อยละ 64.6) ส่วนมากผลิตผลิตภัณฑ์จากข้าว ธัญพืช จำนวน 234 ราย (ร้อยละ 20.5) รองลงมาเป็น อาหารแปรรูป (ร้อยละ 16.4) ผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้ (ร้อยละ 15.0) และผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม (ร้อยละ 12.6) ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 1 จากผลผลิตที่ได้จากการประกอบการเกษตรส่วนผู้ประกอบการเกษตรจะผลิตผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับอาหาร

ตารางที่ 1 จำแนกจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ตามการผลิตภัณฑ์

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	จำนวนผู้ประกอบการ
1	ผลิตภัณฑ์จากข้าว ธัญพืช	234
2	อาหารแปรรูป	187
3	ผลิตภัณฑ์ผัก ผลไม้	171
4	ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม	144
5	ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	94
6	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	57
7	โรงแรม รีสอร์ท	55
8	ร้านอาหาร	45
9	ผลิตภัณฑ์ปุ๋ย	30
10	ผลิตภัณฑ์อื่นๆ	68

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2561)

(<http://organic.dit.go.th/RepEntrepProduct.aspx>) สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 กรกฎาคม 2561

เมื่อจำแนกตามพื้นที่เพื่อแสดงข้อมูลของผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ พบว่าในพื้นที่จังหวัดที่มีผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ใน 5 อันดับจังหวัดที่มีจำนวนฟาร์มมากที่สุด คือ จังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 677 ฟาร์ม คิดเป็นพื้นที่เพาะปลูก 9,677.91 ไร่ รองลงมาเป็นจังหวัดยโสธร จำนวน 553 ฟาร์ม จังหวัดพัทลุง จำนวน 501 ฟาร์ม จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 376 ฟาร์ม และ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 341 ฟาร์ม ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำแนกผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรอินทรีย์ตามพื้นที่

ลำดับ	จังหวัด	จำนวนฟาร์ม	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
1	สุรินทร์	677	9,677.91
2	ยโสธร	553	9,522.70
3	พัทลุง	501	2,517.20
4	ศรีสะเกษ	376	8,097.80
5	เชียงใหม่	341	1,939.15

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2561)

(<http://organic.dit.go.th/RepEntrepProduct.aspx>) สืบค้นเมื่อ วันที่ 26 กรกฎาคม 2561

จะเห็นได้ว่าในพื้นที่เพาะปลูกเพื่อประกอบการเกษตรในบางแห่งมีลักษณะสภาพภูมิศาสตร์ส่วนมากเป็นภูเขาทำให้มีพื้นที่ในการเพาะปลูกน้อย เช่น จังหวัดพัทลุงและเชียงใหม่ เป็นต้น ในบางจังหวัดอาจจะมีพื้นที่เพาะปลูกไม่มากแต่มีผู้ประกอบการเกษตรที่ประกอบธุรกิจและประสบความสำเร็จจนเป็นที่รู้จักและเป็นที่น่าสนใจของประชาชนและชาวต่างชาติ เช่น การผลิตเมล็ดของโคโรฟิลด์ (Coro Field) ฟาร์มตั้งอยู่ที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรไลฟ์สไตล์แห่งแรกในประเทศไทย ด้วยพื้นที่กว่า 104 ไร่ เน้นการปลูกและปรับปรุงพืชสายพันธุ์เมล็ดพิเศษที่หายากจากทั่วโลก ดูแลภายใต้ระบบโรงเรือนที่นำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และใช้น้ำแร่ธรรมชาติในการปลูกพืชทุกชนิดทำให้ได้มาซึ่งผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพ ไม่เก็บค่าเข้าชมสถานที่ ตามคติที่ว่า เพราะไม่ได้แค่ปลูก แต่สร้างแรงบันดาลใจ “We Plant Inspiration” (ไทยรัฐออนไลน์, 2559) การเกษตรอินทรีย์จึงเป็นแนวทางในการทำการเกษตรที่ประชาชนให้ความสนใจจึงได้มีการผลิตข้าวกล้องอินทรีย์ที่มีคุณภาพในการส่งออกของ คุณกานต์ ไตรทอง และคุณนิศาตร์ณ์ นาครรัฐ บริษัท มีฟาร์มสุข (ไม่) จำกัด เจ้าของผลิตภัณฑ์ข้าวกล้องอินทรีย์ “ข้าวหอมคุณยาย” เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่ไม่ใช่ชาวนาแต่มีความสนใจในการทำนาโดยมีพื้นที่เพาะปลูกที่อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ผลิตข้าวกล้องจำหน่ายในประเทศและส่งออกจำหน่ายที่สิงคโปร์ (ไทยรัฐออนไลน์, 2560) การประกอบการเกษตรจึงเป็นเปลี่ยนแนวทางในการทำงานจากเกษตรกรเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่เน้นให้ความสำคัญสุขภาพของผู้บริโภคและการผสมผสานการท่องเที่ยวภายในฟาร์มเพื่อจูงใจผู้บริโภค ยังมีในพื้นที่อื่นที่ผู้ประกอบการเกษตรให้ความสำคัญการประกอบการผลิตเกษตรอินทรีย์เพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่สูงในแถบภาคเหนือ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้คัดเลือกปราชญ์ของแผ่นดินคือ นายตะวัน ห่างสูงเนิน อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการคัดเลือกใน สาขาปราชญ์เกษตรผู้ทรงภูมิปัญญาและมีคุณูปการต่อภาคเกษตรไทย เป็นนักวิชาการอิสระด้านเกษตรอินทรีย์จากศูนย์ศึกษาและพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เรนโบว์ฟาร์ม และเป็นเกษตรกรต้นแบบด้วยเครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์จากการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน (กรมการค้าต่างประเทศ, 2558) การประกอบการเกษตรผู้ประกอบการรุ่นใหม่มีแนวคิดเรื่องใส่ใจสุขภาพของคนที่ใช้ในครอบครัวใช้เป็นแนวทางในการประกอบการเกษตรเช่น สวนผักอ็อกะจู มีแนวคิดในการดำเนินงานว่า *From farm to table* เริ่มให้บริการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2556 จากเดิมที่เราปลูกผักให้รับประทานแค่คนในครอบครัว และค่อยๆ ส่งขายให้กับร้านอาหารทั่วเชียงใหม่ ผักที่ปลูกมีราคาสูงและปลูกได้ผลผลิตมีปริมาณน้อยเพราะเป็นผักอินทรีย์ทำให้ต้นทุนของผักสูงกว่าผักที่ใช้สารเคมี ผักที่ปลูกส่วนมากเป็นผักสลัด และผักสวนครัวอื่นๆ เช่น แตงกวา มะเขือเทศ ผักบุ้ง เป็นต้น ปัจจุบันปลูกผักสลัด และพืชสมุนไพรต่างๆ มากกว่า 25 ชนิด ซึ่งแบ่งเป็น 3 แห่ง ดังนี้ 1. สวนผักแห่งศรัทธา 2. สวนปลูกผักเพราะรักแม่ 3. สวนปลูกผักเพราะรักพ่อ สวนผักอ็อกะจูได้รับความไว้วางใจจากลูกค้าที่รักสุขภาพ เห็นความสำคัญของเกษตรกรที่ปลูกผักเกษตรอินทรีย์ โดยมีกำลังผลิตมากกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อวัน และมีสาขาร้านสลัดที่กรุงเทพมหานคร (อ็อกะจู, 2561) ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของประเทศยังมีแหล่งทำการเกษตรที่ส่วนมากใช้พื้นที่เพาะปลูกตามแนวภูเขาซึ่งเป็นการทำเกษตรของชนเผ่าที่คนรุ่นใหม่ได้พัฒนาการเกษตรแบบเดิมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรในยุคใหม่

คนรุ่นใหม่เป็นชาวเผ่าลีซู แห่งบ้านเลาอู อำเภอยาง่าง จังหวัดเชียงใหม่ คือ สรวุฒิ ภมรสจิริกุล (2560) ที่ครอบครัวส่วนมากเพาะปลูกกะหล่ำปลีเพื่อขายส่งตลาดทำให้มีรายได้ไม่แน่นอนได้เห็นความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ในการบอกเล่าเรื่องราวของผลผลิต วิธีการผลิต และการสั่งซื้อผ่านสื่อออนไลน์เฟสบุคภายใต้ชื่อ Akipu Garden ผลผลิตจะเป็นผลไม้เมืองหนาว เช่น สตอเบอรี่ พลับและลูกท้อ และผัก การทำเกษตรได้เน้นการทำเกษตรแบบอินทรีย์และใช้พื้นที่การเพาะปลูกตามแนวลาดชันของภูเขาเป็นขั้นบันไดทำให้ได้ผลผลิตมากและใช้พื้นที่ในการเพาะปลูกไม่มาก รายได้จากการปลูกพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวที่ต่างกันทำให้มีเงินรายได้แบ่งเป็นรายวัน รายเดือน สร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง การนำปัญหาของชุมชนมาเป็นต้นแบบแนวทางในการประกอบการเกษตรภายใต้แบรนด์กาแฟของคุณลี อายุ จือปา ผู้ก่อตั้งร้านกาแฟและโรงคั่วกาแฟเพื่อสังคม อาฮา อ่ามา ตั้งแต่เด็กที่เติบโตในหมู่บ้านแม่จันใต้บนดอยสูงของชนเผ่าอาฮา (จังหวัดเชียงราย) ส่วนมากจะทำอาชีพปลูกกาแฟ และคุณลีได้เลือกดำเนินธุรกิจอาฮา อ่ามาในรูปแบบกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) โดยมีมุมมองว่าอาฮา อ่ามาเป็นธุรกิจเพื่อสังคม หาทางออกให้ชุมชน โดยการเข้าไปดูปัญหาของชุมชนแล้วนำมาหาวิธีแก้ไข สิ่งที่ทำคือการพัฒนาจากล่างสู่บน รายได้ของอาฮา อ่ามา ในปัจจุบันมาจากร้านกาแฟ 40% และจากโรงคั่วกาแฟ 60% เป็นรายได้ที่ถูกส่งคืนกลับสู่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในอนาคตวางแผนที่จะก่อตั้ง Learning Factory ที่อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้และขยายธุรกิจเกี่ยวกับการปลูกกาแฟให้

เติบโตขึ้นไปอย่างยั่งยืน (ธารริน อุดุลยานนท์, 2561) จากตัวอย่างผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จดังกล่าวจึงเป็นแรงจูงใจให้กับเกษตรกรและประชาชนเกิดความสนใจในการที่จะเป็นผู้ประกอบการเกษตร ผู้วิจัยได้เห็นว่าเป็นพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จและสามารถที่จะสร้างเป็นต้นแบบ เช่น อาซา อามา กาแฟ สวนผักไถ่กะจู้ และเรนโบว์ฟาร์ม เป็นการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนานักศึกษาอาชีพเกษตรเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ จึงได้เลือกพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ในการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร โดยใช้แนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมด้วยการพัฒนาจากแนวคิดทางปัญญาที่จะสร้างการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ให้มีความคิดและการพัฒนาของกระบวนการเรียนรู้ของสมอง

จากแนวคิดเกิดความเชื่อมโยงและองค์ประกอบต่างๆ ของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ด้วยแนวทางการพัฒนาตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นฐานความรู้สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อาชีวศึกษาเพื่อมุ่งสู่ศักยภาพในการสร้างผู้ประกอบการเกษตร จึงต้องใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมต่อการพัฒนานักเรียนอาชีวศึกษาดังกล่าว ซึ่งการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เป็นรูปแบบหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาฝีมืออาชีพ (Professional Development) โดยเป็นการกระทำเพื่อให้บุคคลได้รับเนื้อหาเพิ่มขึ้นและให้มีศักยภาพที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Ubben et al., 2001) การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยที่มีมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรม ที่สะท้อนถึงหลักการ เทคนิค หรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมในรูปของการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนสุดท้ายในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Design) ในภาคสนามจริง เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนมีการเผยแพร่เพื่อนำไปใช้ในวงกว้างต่อไป (วิโรจน์ สารัตนะ, 2554) โดยมีการประเมินผลก่อน (Pre - Test) เข้าสู่ขั้นตอนการพัฒนา เป็นข้อมูลเปรียบเทียบศักยภาพก่อนและหลังการพัฒนา วิธีการประเมินผลจะเน้นจุดตามศักยภาพที่ต้องการพัฒนา การตรวจสอบและควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด การประเมินผลหลัง (Post - Test) จากการพัฒนาทั้งเชิงประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) การประเมินผลกระทบจากการพัฒนาที่มีต่อเป้าหมายขององค์การ (โชติชวัล พุทธิกาญจน, 2556) ดังนั้น ประเด็นปัญหาความสำคัญและแนวคิดการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในตัวนักศึกษาอาชีพเกษตร และสนับสนุนให้เกิดผู้ประกอบการเกษตรเพิ่มขึ้นพร้อมมีเจตนาที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาอาชีพเกษตรเป็นผู้มีผลสัมฤทธิ์ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรสูง ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ซึ่งยังไม่พบว่ามีกรจัดทำโปรแกรมการพัฒนาภายใต้กรอบการวิจัยและแนวคิดทางปัญญา โดยผู้วิจัยมุ่งหมายให้เกิดองค์ความรู้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาของนักศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความคิดและสามารถเปลี่ยนแปลงการทำงานด้วยทักษะ

ที่สำคัญจากการศึกษาโปรแกรมนี้ เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยแนวคิดทางปัญญา และตอบสนองการพัฒนาสอดคล้องกับการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0

คำถามการวิจัย

1. ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมีองค์ประกอบในด้านใดบ้าง
2. รูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเป็นอย่างไร
3. โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ประกอบด้วยขั้นตอนและวิธีการอะไรบ้าง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 ศึกษาทักษะและการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร
- 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร
- 3 พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาอาชีวเกษตรกลุ่มทดลองที่ร่วมใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมีผลคะแนนประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องสูงกว่านักศึกษาอาชีวเกษตรกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ร่วมใช้โปรแกรม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัย “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ตามกรอบแนวคิดการวิจัยคือ

กลุ่มแรก ขั้นตอนการตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรมเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร จำนวน 19 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการเกษตร จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวเกษตร จำนวน 5 คน และ

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านฝึกทักษะทรัพยากรบุคคล จำนวน 5 คน ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มสอง ขั้นตอนการสร้างรายละเอียดโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ได้แก่ ครูผู้มีความเชี่ยวชาญด้านธุรกิจเกษตร ครูเชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาอาชีวเกษตร ครูและบุคลากรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

กลุ่มสาม ตามขั้นตอนการนำโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรทดลองภาคสนาม ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 โดยกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดใช้พื้นที่ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ และมีการประกอบธุรกิจเกษตรกรรมที่หลากหลาย ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ประชาชนบางส่วนเป็นชนเผ่าอาศัยตามภูเขาที่เป็นแหล่งต้นน้ำ และมีอาชีพเกษตรกรรมผลิตพืชผลทางการเกษตรเป็นส่วนมาก การพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมจึงมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของอาชีพและทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้จากจังหวัดเชียงใหม่มีผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จในการประกอบการเชิงธุรกิจเกษตรเป็นที่รู้จักทั่วไป และลักษณะการพัฒนาการในเชิงธุรกิจมีความหลากหลายรูปแบบ โดยมีการนำแนวทางของการท่องเที่ยวและการประกอบการเกษตรแบบครบวงจรมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจ จึงเป็นจังหวัดที่มีผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาให้ผู้เรียนอาชีวเกษตรด้วยการพัฒนาให้มีทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอาชีวเกษตรกลับมาพัฒนาเกษตรกรรมด้วยการประกอบอาชีพผู้ประกอบการในพื้นที่

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัย “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาเกษตร 2) แนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farm) 3) ผู้ประกอบการเกษตร 3) แนวคิดผู้ประกอบการและลักษณะผู้ประกอบการเกษตร 3) แนวคิดความรับผิดชอบการเสริมสร้างอำนาจ แนวความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้ประกอบการเกษตร 4) แนวคิดผู้นำทางความคิดและความเชื่อไว้วางใจของผู้ประกอบการเกษตร 5) แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตและสุขภาวะของผู้ประกอบการเกษตร 6) แนวคิดทักษะสารสนเทศ การสื่อสารและเทคโนโลยีของผู้ประกอบการเกษตร 7) แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร

นิยามศัพท์

สำหรับการศึกษาวิจัย “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” ผู้วิจัยนิยามศัพท์เฉพาะและนิยามศัพท์ปฏิบัติการไว้ดังนี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **อาชีพเกษตร (Vocational Agriculture)** หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพเกษตร ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยี โดยจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2. **นักศึกษาอาชีพเกษตร (Vocational Agriculture Students)** หมายถึง ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

3. **นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) (Vocational certificate)** หมายถึง ผู้เรียนที่มุ่งเรียนในวิชาชีพระดับทักษะ (Skill) การเข้าศึกษาโดยใช้วุฒิการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) หรือเทียบเท่า ใช้ระยะเวลาการศึกษาของหลักสูตร 3 ปี

4. **นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (Diploma in technical education)** หมายถึง ผู้เรียนที่มุ่งเรียนในวิชาชีพระดับเทคนิค (Technical) ผู้เรียนต้องสำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า หรือผู้เรียนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สมัครเข้าเรียนได้ตามสาขาที่กำหนด ใช้ระยะเวลาการศึกษาของหลักสูตร 2 ปี

5. **วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี (Agricultural and Technological Colleges)** หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพเกษตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

6. **สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (Vocational Office Education Commission)** หมายถึง หน่วยงานภาครัฐในระดับส่วนกลาง สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจและส่งเสริมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ

7. **ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Agripreneurship)** หมายถึง ทักษะต่างๆ ที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมที่สามารถใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มของผลการปฏิบัติงานได้ ในที่นี้หมายถึง คือ ทักษะต่างๆ ที่บ่งบอกถึงพฤติกรรมของบุคลากรระดับปฏิบัติการที่ทำงานเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

นิยามปฏิบัติการ

1. **โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร** หมายถึง กระบวนการแนวทางการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอาชีวเกษตรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม

และทัศนคติ หรือสมรรถนะตามคุณลักษณะของผู้ประกอบการเกษตร สำหรับงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “โปรแกรม” ให้หมายความถึง โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

2. ผู้เข้าร่วมโปรแกรม หมายถึง นักศึกษาอาชีวเกษตร ระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ที่ได้เข้าร่วมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรตลอดจนกระบวนการพัฒนาทักษะของโปรแกรม

3. การประเมินประสิทธิภาพของผู้เรียน หมายถึง การประเมินผลนักเรียนอาชีวเกษตร ก่อนและหลังใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ด้วยการทดสอบความรู้ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาทักษะผ่านกระบวนการดำเนินงานของโปรแกรม และการประเมินแบบสังเกตการณ์ด้วยครูผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมสังเกตการณ์จากการดำเนินงานของโปรแกรม ซึ่งจะสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็นและความสนใจของนักศึกษาอาชีวเกษตรที่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

4. การประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม หมายถึง การตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์โดยนำไปทดลองในภาคสนาม เพื่อประเมินผลที่เกิดจากการทดลองโปรแกรมประกอบด้วย 1) การประเมินปฏิกริยาตอบสนองต่อโปรแกรม 2) การประเมินความรู้ด้านความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ และ 3) ประเมินแบบสังเกตการณ์การฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

5. แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) หมายถึง แนวทางในการพัฒนาความสามารถของทักษะผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางปัญญาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลการแสดงออกของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

5.1 ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า โดยใช้สื่อวิดีโอที่เกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเพื่อสร้างความสนใจ และแรงบันดาลใจกระตุ้นให้นักศึกษาอาชีวเกษตรที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และสนใจที่จะเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเกิดการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไป

5.2 ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ เป็นขั้นตอนที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มเพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละกิจกรรม

5.3 ขั้นตอนการรับรู้ เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ความรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดประสบการณ์ของวิทยากรที่มาบรรยายและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม โดยการเรียนรู้เกิดจากการยกตัวอย่างกรณีศึกษาให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็นเกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนและวิทยากร รวมทั้งการลงพื้นที่ศึกษาดูงานจากฟาร์มตัวอย่าง

เบื้องต้นที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเชิงประจักษ์ และเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ประกอบการโดยตรง ทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับรู้เข้าไปในส่วนของความจำขณะเรียนรู้ในการเข้าร่วมโปรแกรม

5.4 ขั้นตอนการเรียนรู้จำ เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้เว้นระยะเวลา การเข้าร่วมโปรแกรมเป็นเวลา 2 สัปดาห์ แล้วเข้าร่วมโปรแกรมในขั้นตอนนี้โดยเริ่มต้นจากการศึกษาดูงานในกรณีฟาร์มตัวอย่างต้นแบบที่ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการเกษตรโดยตรงทำให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับความรู้ใหม่เข้ามาในความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ลงมือฝึกปฏิบัติในการออกแบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของผลผลิตทางการเกษตรที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความสนใจโดยเน้นที่ผลผลิตทางการเกษตรของชุมชนตนเอง การนำปัญหาของผลผลิตในชุมชนมาพัฒนาออกแบบห่วงโซ่อุปทานเป็นการนำความรู้ประสบการณ์ในชีวิตของผู้เข้าร่วมโปรแกรมที่อยู่ในส่วนของความจำระยะยาวถูกนำออกมาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้ใหม่ที่ได้รับและอยู่ในส่วนของความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม

6. ความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) หมายถึง ความรู้ที่ถูกจดจำเข้าสู่สมองที่เกิดขึ้นขณะที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรได้เรียนรู้จากขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาทักษะตามแนวคิดทางปัญญา

7. ความจำระยะยาว (Long term memory) หมายถึง ความรู้ และประสบการณ์ชีวิตของผู้เข้าร่วมโปรแกรมที่มีการจดจำ เรียนรู้และมีประสบการณ์ชีวิตต่างๆ และได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นถูกจดจำเข้าสู่หน่วยความจำระยะยาวของสมอง

8. ผู้ประกอบการเกษตรเกษตรปราดเปรื่อง หมายถึง ผู้ประกอบการเกษตรที่เป็นผู้ประกอบการครบวงจรของกระบวนการผลิตตั้งแต่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร การดูแลรักษาการผลิต การเก็บเกี่ยว และการจัดการทางการตลาด เป็นผู้ที่ยอมรับในความเสี่ยงของการประกอบการเกษตรและนำแนวคิดในวิทยาการจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดการความเสี่ยงในการประกอบการเกษตร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ผู้วิจัยใช้การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ด้วยการพัฒนาและนำโปรแกรมไปทดลองในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้วิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental) ในรูปแบบการทดลองแบบสองกลุ่มมีกลุ่มควบคุม วัดก่อนและหลังการทดลอง (Pretest Posttest Control and Experimental Group Design) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ แล้วกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ

เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ขั้นตอนการจัดทำรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และขั้นตอนการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ดังแสดงในภาพที่ 2

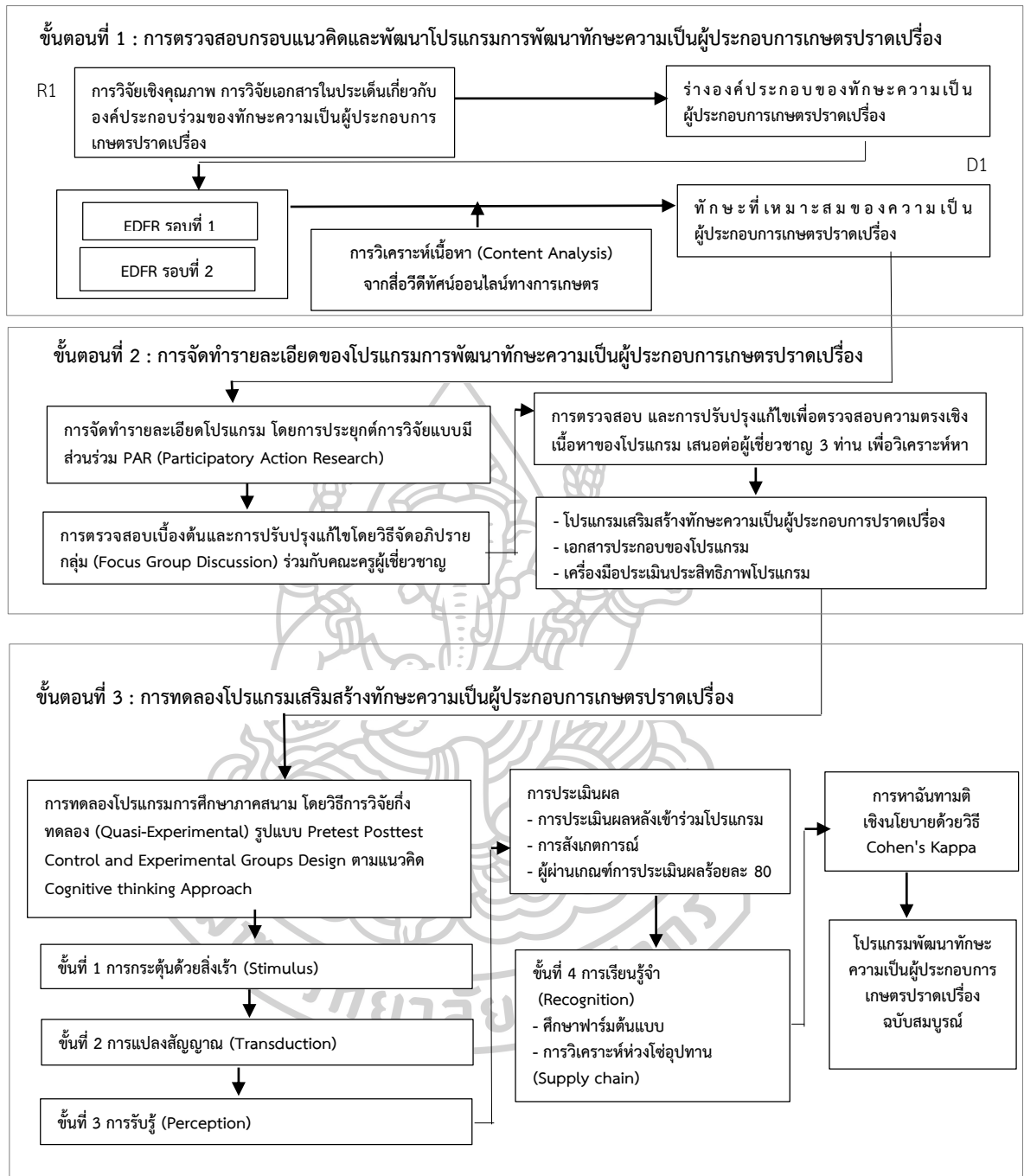
โดยเริ่มขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร เป็นการศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐานและการตรวจสอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตร แนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farm) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะด้วยแนวคิดทางปัญญาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ เพื่อจัดทำประเด็นเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยนำไปสู่การพัฒนาร่างองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures: EDFR) รอบที่ 1 และรอบที่ 2 รวม 19 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ประกอบการเกษตรที่ผลิตพืชผลทางการเกษตรและแปรรูป จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเกษตร จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านฝึกทักษะทรัพยากรบุคคล จำนวน 5 คน จะได้ร่างแนวโน้มองค์ประกอบร่วมของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มองค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสม และแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพที่เหมาะสมของโปรแกรม นำไปสู่การสร้างรายละเอียดการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยนำองค์ประกอบร่วมของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง มาจัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร เพื่อจัดทำรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory Action) ในการทำรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอน โดยร่วมกับคณะบุคลากรครูที่มีประสบการณ์การสอนนักเรียนอาชีพเกษตรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จากนั้นนำร่างแนวโน้มองค์ประกอบร่วมของทักษะคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตร แนวโน้มวิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร แนวโน้มองค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสม และแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพที่เหมาะสมของโปรแกรม เพื่อจัดทำรายละเอียดในรูปแบบ วิธีการและขั้นตอน โดยพิจารณาร่วมกันของคณะครูที่มีประสบการณ์สอนเมื่อได้ข้อสรุปแล้วจึงนำร่างรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่มีองค์ประกอบด้วยรูปแบบ วิธีการขั้นตอนมาจัดการจัดอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) ครั้งที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากการอภิปรายกลุ่มแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงร่างรายละเอียดโปรแกรมและองค์ประกอบโปรแกรม แล้วจึงส่งร่างรายละเอียดโปรแกรมและองค์ประกอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาพิจารณาร่วมกันของครูที่มีประสบการณ์สอนโดยการจัดการอภิปรายกลุ่ม ครั้งที่ 2 ผลที่ได้จาก

การจัดอภิปรายกลุ่มจะเป็นฉันทามติรายละเอียดโปรแกรมและองค์ประกอบโปรแกรมที่เหมาะสม เพื่อนำไปทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม จากนั้นนำโปรแกรมพร้อมทั้งเอกสาร และคู่มือประกอบโปรแกรมไปทดสอบหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา อาชีวเกษตร นำองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ และรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอน เสริมสร้างทักษะคุณลักษณะ และการประเมินวัดผล มาจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ และเอกสารประกอบโปรแกรม จากนั้นนำโปรแกรมไปทดลองในภาคสนามกับนักศึกษาอาชีวเกษตรในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี เชียงใหม่โดยการสุ่มอย่างง่าย เพื่อจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง 10 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน และมีการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมในเรื่องการประเมินปฏิบัติการตอบสนองต่อโปรแกรม การประเมินความรู้การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ และการประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์

หลังจากการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนามและประเมินผลแล้ว ได้นำโปรแกรม มาปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย โดยการทำฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษา อาชีวเกษตร โดยเชิญครูระดับชำนาญการพิเศษที่มีประสบการณ์ในการสอนและจัดทำหลักสูตร สำหรับนักศึกษาอาชีวเกษตร จำนวน 3 คน ได้ร่วมกันพิจารณาโปรแกรม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมพัฒนาทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรของนักศึกษาอาชีวเกษตร ด้วยหลักค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa) โดยมีระเบียบวิธีวัดความเห็นพ้องต้องกัน ใช้ตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) ในเชิงความเหมาะสมในการนำไปใช้เชิงนโยบายของโปรแกรม และตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยผลดังกล่าวผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุง แก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) ให้เกิดประสิทธิผล จากขั้นตอนการวิจัยที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิด การวิจัยดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดเชิงขั้นตอนในงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

1. ประโยชน์ทางวิชาการ

การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาต่อยอดการวิจัยและพัฒนาในรูปแบบอื่น ได้แก่

1.1 การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ในหน่วยงานอื่น เช่น นักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกษตรกร และผู้สนใจในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตร

1.2 การศึกษาทักษะความผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการอาชีพอื่น โดยสอดคล้องกับลักษณะและบริบทแต่ละอาชีพที่ประกอบการ

1.3 การศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ในกลุ่มบุคคลที่เป็นเกษตรกร นักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และบุคคลอื่นที่สนใจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร จะทำให้ทราบถึงหลักการ แนวทาง หรือวิธีการสู่ความสำเร็จของการประกอบการเกษตรที่เป็นรูปธรรม

1.4 ศึกษารูปแบบการฝึกอบรม รูปแบบการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร และนวัตกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับการพื้นฐานการทำงานด้านเกษตรแต่ละสาขา เป็นการพัฒนาบุคคลให้มีทักษะคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพตามสมรรถนะที่เหมาะสมกับการทำงาน

2 ประโยชน์ในการนำไปใช้

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ซึ่งมีประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเกษตรสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ดังนี้

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ สามารถนำโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาบุคคลที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

2.2 ครู ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี มีเครื่องมือเพื่อเปรียบเทียบและใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ให้กับนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาและผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพ

2.3 นักศึกษาที่เข้าร่วมการพัฒนาตามโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ จะช่วยพัฒนาและยกระดับอาชีพการทำเกษตรกรรม เนื่องจากเป็น

ผู้ที่มีโอกาสได้รับการพัฒนาต่อยอด และโอกาสประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ผู้ประกอบการเกษตร

2.4 โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง จะเป็นแนวทางเชิงประจักษ์สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ ในการออกแบบพัฒนานักเรียน เกษตรกรและผู้สนใจในอาชีพเกษตรกรรม

2.5 โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาในการสร้างมาตรฐานการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ทั้งตัวบ่งชี้ รูปแบบ กระบวนการและผลสัมฤทธิ์

3. ประโยชน์เชิงนโยบาย

สถานศึกษา และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและแรงงาน มีแนวทางพัฒนามิติเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในการพัฒนาบุคคลเชิงระบบและองค์รวม บุคคลจะได้รับการพัฒนาในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการเกษตรอย่างมืออาชีพเกิดผลผลิตที่เป็นรูปธรรม บุคลากรสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ โดยสามารถนำไปปรับใช้ทุกส่วนของโปรแกรมประกอบด้วย

3.1 ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ สามารถนำไปพิจารณาร่วมกับมาตรฐานกำหนดสมรรถนะ การพัฒนาตัวบ่งชี้หรือสมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตรและพัฒนาสู่ผู้มีผลสัมฤทธิ์สูงระดับมืออาชีพ

3.2 รูปแบบ วิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง สามารถนำไปกำหนดนโยบายให้เป็นการเสริมหลักสูตรประจำสำหรับพัฒนานักเรียน หรือบุคลากรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และประยุกต์ใช้ทั้งในระดับสถานศึกษา หน่วยงานแรงงานรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ โดยกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมบริบทของหน่วยงานนั้นๆ

3.3 การนำไปเป็นแนวทางพัฒนาวิชาชีพเกษตรกรรม จะเป็นการยกระดับอาชีพเกษตรกรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นรากฐานสำคัญของประเทศ ให้อาชีพเกษตรกรรมมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษา ตามรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษา และอาชีวเกษตร
2. แนวคิดเกษตรปราชญ์ (Smart Farm) สู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร
3. แนวคิดความรับผิดชอบของธุรกิจ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้ประกอบการเกษตร
4. แนวคิดผู้นำทางความคิดและความเชื่อไว้วางใจของผู้ประกอบการเกษตร
5. แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตและสุขภาวะของผู้ประกอบการเกษตร
6. แนวคิดทักษะสารสนเทศ การสื่อสารและเทคโนโลยีของผู้ประกอบการเกษตร
7. แนวคิดทางปัญญาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร

1. แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาเกษตร

การจัดการศึกษาของประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่กำกับ ดูแลจัดการการศึกษาผ่านหน่วยงานหลักในสังกัดโดยหน่วยงานหลักที่จัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเรียกว่า สายสามัญ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำกับดูแลการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ในส่วนของการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพ หรือที่เรียกว่า “การอาชีวศึกษา” (Vocational education) มีความหมาย และการจัดการศึกษา ดังนี้

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในแต่ละประเทศมีชื่อเรียกของคำว่า การอาชีวศึกษาในแต่ละประเทศที่แตกต่างกัน ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายตามมาตรา 4 หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพและระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ความหมายของ UNESCO (1997 อ้างใน Moodie, 2008) หมายถึง การศึกษาที่ออกแบบเพื่อผลิตกำลังแรงงาน ทางด้านวิชาความรู้ ทักษะ ความสามารถทางวิชาชีพ ความรู้ความเข้าใจเพื่อสนองความต้องการของผู้ประกอบการในทุกธุรกิจ สิริชัย นัยกองศิริ (2554) ได้ให้ความหมาย อาชีวศึกษา ว่าเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนา กำลังคนในด้านวิชาชีพ ที่มุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งประเสริฐ แก้วแจ่ม (2555) ได้สรุปความหมายของการอาชีวศึกษา หมายความว่า การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้มีความรู้ ทักษะ

ประสบการณ์ และเจตคติต่องานอาชีพ สามารถที่จะเข้าสู่อาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สำหรับนักวิชาการต่างประเทศ กู๊ด (Good, 1973) ได้ให้ความหมายการอาชีวศึกษา หมายถึง การอาชีวศึกษาว่าการอาชีวศึกษาเป็นโครงการการศึกษาที่มีระดับต่ำกว่าวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบุคคลออกไปประกอบอาชีพที่ตนเลือกสรรได้เฉพาะตน

โดยสรุปความหมายของการอาชีวศึกษา หมายถึง การผลิตและกำลังคนด้านวิชาชีพ มุ่งเน้นเพื่อเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเตรียมกำลังคนให้มีความรู้ และทักษะวิชาชีพโดยจำแนกเป็นระดับฝีมือหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับเทคนิคหรือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับเทคโนโลยีหรือระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ เพื่อผลิตกำลังคนไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน หรือเป็นการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อนำไปประกอบอาชีพเฉพาะหรืออาชีพอิสระของผู้เรียน

การจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคน ระดับต้นและระดับกลางด้านเทคนิคในสาขาต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน เพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีโดยจะต้องมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีอย่างครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างต้นแบบ การถ่ายทอดและดัดแปลงเทคโนโลยีสู่กระบวนการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรม และการบริการการปรับเปลี่ยนทิศทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของสถานศึกษาให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อสนองความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548) การจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาของประเทศไทยจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาภาครัฐในสังกัด 424 แห่งทั่วประเทศ ในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนแบ่งออกเป็นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ การจัดการศึกษาโดยได้จำแนกเป็นประเภทวิชาเรียนเป็น 9 ประเภทวิชา ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561) ซึ่งการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมของสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษามีทักษะทางวิชาชีพในแต่ละระดับการศึกษาที่ได้กำหนด

การจัดการอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา 2551 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ (Skill) ระดับเทคนิค (Technical) และระดับเทคโนโลยี (Technology) ในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีความสำคัญที่นำมาสู่การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบสำคัญของการจัดอาชีวศึกษา มิลวิน (Melvin, 1985) ได้เสนอองค์ประกอบไว้ 3 ประการคือ 1) หลักการสำคัญ

หรือคุณค่าของอาชีวศึกษาจะสนับสนุนระบบการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ

2) การวิเคราะห์หรือตีความความต้องการของตลาดแรงงาน ความต้องการของสังคมเกี่ยวกับการผลิต เศรษฐศาสตร์ และความต้องการใช้เทคโนโลยีของสังคม และ 3) หลักการจัดทำโปรแกรม โครงการ หรือกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นการพัฒนาผู้เรียนในเชิงระบบ คือการให้ความสำคัญกับการ พัฒนาหลักสูตรหรือโปรแกรมการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนของผู้สอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุง หลักสูตร คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาได้จัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพ ตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การผลิตผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพและเป็นประโยชน์ ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิของผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสาย เทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ การกำหนดคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาคครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้ และสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสื่อสาร การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการ พัฒนางาน และ 3) ด้านสมรรถนะด้านวิชาชีพ ได้แก่ การปฏิบัติจริงในการประยุกต์ใช้ความรู้และ ทักษะในสาขาวิชาชีพ รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557ก; ข) การจัดการศึกษาในแต่ละระดับต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาและการฝึกทักษะที่แตกต่างกัน

โดยหลักสูตรระดับ ปวช. เป็นหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นหรือเทียบเท่าด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ (Skill) ใช้ระยะเวลาการศึกษา 3 ปี การศึกษา และหลักสูตรระดับ ปวส. เป็นหลักสูตรสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ เทียบเท่าด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือ เทียบเท่าในประเภทหรือสาขาวิชาที่กำหนดใช้ระยะเวลาศึกษา 2 ปีการศึกษา ส่วนผู้เข้าเรียนที่สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือเทียบเท่าต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ใช้ระยะเวลาศึกษาประมาณ 3 ปี ทั้ง 2 หลักสูตรมุ่งเน้นพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้วยการปฏิบัติจริงให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงาน สถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีและการฝึก ปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันในระยะหนึ่งแล้ว ผู้เรียนจะได้ฝึกประสบการณ์ ทักษะวิชาชีพจากประสบการณ์จริงเป็นการส่งเสริมการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์

อาชีวศึกษาเกษตร

การจัดการศึกษาวิชาชีพด้านเกษตรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ และทักษะวิชาชีพให้ นักเรียน นักศึกษาโดยการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาในด้านเกษตรกรรมและประมง โดยสถานศึกษาอยู่ในกำกับสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในปัจจุบันจัดการเรียนการสอนโดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี จำนวน 43 แห่ง และวิทยาลัยประมง 1 แห่ง ระดับการศึกษาในการศึกษาจำแนกเป็น หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561) การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาด้านอาชีวเกษตร ได้จัดการเรียนการสอนจำแนกเป็นประเภทวิชาใน หลักสูตรระดับ ปวช. มี 1 ประเภทคือ ประเภทวิชาเกษตรกรรม มีสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ โดยจำแนก เป็น 6 สาขางาน ได้แก่ สาขางานการเกษตร สาขางานพืชศาสตร์ สาขางานสัตวศาสตร์ สาขางานช่าง เกษตร สาขางานอุตสาหกรรมเกษตร สาขางานผลิตสัตว์น้ำ ส่วนการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตร ระดับ ปวส. จำแนกเป็น 9 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ พืชศาสตร์ สัตวศาสตร์ สัตวรักษ์ ช่างกลเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร เกษตรอุตสาหกรรม เทคโนโลยีภูมิทัศน์ และธุรกิจเกษตรและ สหกรณ์ และการจัดการเรียนในระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการด้านเกษตรกรรม ประกอบด้วย 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช และสาขาวิชาเทคโนโลยีการผลิตสัตว์

การกำหนดคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวเกษตร โดยได้กำหนดให้ผู้สำเร็จ การศึกษาในระดับปวช. ประเภทวิชาเกษตรกรรม มีคุณลักษณะประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านพฤติกรรมลักษณะนิสัยและด้านทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ การสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การแก้ปัญหาทางอาชีพด้วยหลักและ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา วัฒนธรรม ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมทางสังคมและสิทธิหน้าที่พลเมือง และพัฒนาบุคลิกภาพและสุขอนามัย 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ การวางแผน ดำเนินงาน จัดการงานอาชีพ การปฏิบัติงานพื้นฐาน อาชีพเกษตรกรรม การเลือกใช้และบำรุงรักษาเครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องทุ่นแรงและยานพาหนะตาม หลักการและกระบวนการและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ กระบวนการจัดการ ธุรกิจและหลักการบริหารงานคุณภาพเพื่อพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนงานอาชีพเกษตรกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557ก) ส่วนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปวส. ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ ด้าน คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านพฤติกรรมลักษณะนิสัยและด้านทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ การสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การแก้ปัญหาทางอาชีพด้วยหลักและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มีบุคลิกภาพและ คุณลักษณะเหมาะสมกับการปฏิบัติงานอาชีพและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น การประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และเทคโนโลยี 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ การวางแผน ดำเนินงาน จัดการและ พัฒนางานอาชีพตามหลักการและกระบวนการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ และประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการผลิตและบริการด้านเกษตรศาสตร์งานอาชีพ นอกจากนี้ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. แต่ละสาขาต้องสามารถวางแผน เตรียมการผลิต การดำเนินการ

การบริหารจัดการ ประเมินผล และแก้ปัญหาในงานผลิตและบริการ การจัดการผลผลิต การตลาด และการประยุกต์ใช้ปัจจัยและเทคโนโลยีการผลิตและบริการ โดยตระหนักถึงความปลอดภัยและผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

โดยสรุปการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาของไทยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลเป็นหน้าที่หลักของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาในสังกัดเป็นวิทยาลัย ภาครัฐในสังกัด 424 แห่งทั่วประเทศ จำแนกประเภทสถานศึกษาเป็น 15 ประเภท ในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนแบ่งออกเป็นระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ การจัดการศึกษาโดยได้จำแนกเป็นประเภทวิชาเรียนเป็น 9 ประเภทวิชา ได้แก่ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอ และเทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาวิชาชีพด้านเกษตรกรรมจัดการเรียนการสอนโดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี คุณภาพของการจัดการศึกษาวิชาชีพเกษตรเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาทั้งระดับ ปวช. ปวส. และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และ 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ระยะเวลาในการศึกษาในระดับ ปวช. 3 ปี ระดับ ปวส. 2 ปี และระดับ ปริญญาตรีสายเทคโนโลยี 2 ปี สาขาวิชาที่เปิดสอนนอกจากวิชาชีพเฉพาะด้านการเกษตร ยังสอนเปิดวิชาการเพิ่มจากด้านการเกษตร เช่น การบริหารธุรกิจ คอมพิวเตอร์ และการตลาด การพัฒนาวิชาชีพด้านเกษตรให้สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 โดยการพัฒนเกษตรกรให้มีความปราดเปรื่อง (Smart Farmer) มีความรู้ในงานที่ทำ รู้จักการจัดการการผลิตภาคเกษตรและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งสภาพดินฟ้าอากาศ และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง

2. แนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) สู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตร

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร สถานการณ์ปัจจัยการผลิตภาคเกษตร สถานการณ์ปัจจัยภายนอกการผลิตภาคเกษตร และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ปัญหาการผลิตภาคเกษตรกรรมของไทยที่ขาดความตระหนักและความเข้าใจการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มผลผลิตที่มุ่งเน้นการเพิ่มปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย การขาดข้อมูลความต้องการปัจจัยการผลิตของพืช เช่น น้ำและปุ๋ย เพื่อจัดการปัญหาที่เสี่ยงต่อการผลิตภาคเกษตรจึงมีแนวคิดการทำเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) มีหลักสำคัญโดยเริ่มต้นจากข้อมูล เช่น ความชื้น ปริมาณธาตุอาหาร สภาพอากาศในพื้นที่ ในการวิเคราะห์เก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ เช่น Image Technology, Remote sensing, UAV เทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยจัดทำแผนที่แสดงข้อมูลพื้นที่ปลูกและข้อมูลพื้นที่รายแปลง มีความแม่นยำและรวดเร็ว นำไปสู่การตัดสินใจใส่ปัจจัยการผลิตรายแปลง (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม, 2558) การเกษตรแม่นยำเป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคสารสนเทศ (Information age) กับการเติบโตของอุตสาหกรรมเกษตร โดยระบบการจัดการพืชแบบผสมผสาน (Integrated crop management) ที่เหมาะสมกับพืชแต่ละ

ชนิดในพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก กำหนดการผลิตด้วยการตัดสินใจที่ต้องพิจารณาถึงประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อม ใช้ข้อมูลการวิเคราะห์เพื่อการจัดการจากเทคโนโลยีระบบพื้นฐานประกอบด้วย GPS (Global positioning system) ระบบเซนเซอร์ (Remote sensing) GIS (Geographic information system) การประยุกต์ใช้ระบบติดตามผลผลิตอย่างต่อเนื่อง การวัดสารอาหารและความชื้นในดิน การสุ่มตัวอย่างดินเพื่อสร้างแผนที่สารอาหารในดิน (map of nutrient) การจัดการโดยการประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ประกอบด้วยผลผลิต แผนที่ลักษณะดิน และปริมาณสารอาหารในดิน (Davis et al., 1998) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อการจัดการเกษตรอย่างเหมาะสมกับพื้นที่จึงเป็นการยกระดับการพัฒนาการเกษตรที่ตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยังเป็นการควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพของผลผลิตและสามารถปรับตัวต่อสภาพภูมิอากาศที่มีความผันแปรของโลก การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพการผลิตเกษตรช่วยให้เกิดความมั่นคงของอาหารทั้งภายในประเทศและโลก

เกษตรกรปราดเปรื่อง

ปัญหาภาวะความมั่นคงทางอาหารที่โลกกำลังประสบทำให้องค์กรอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้จัดประชุมว่าด้วยความมั่นคงอาหารและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Hague Conference on Agriculture, Food Security and Climate Change) (FAO, 2010) จากผลจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศส่งผลต่อความมั่นคงอาหารเกษตรกร จึงต้องปรับตัวด้วยการเปลี่ยนแปลงการผลิตตามแนวทาง Climate Smart agriculture (CSA) เป็นการพัฒนาการเกษตรพัฒนาที่เน้นการใช้เทคนิคการเพาะปลูกเพื่อเพิ่มผลผลิต ลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และลดการปล่อยมลพิษก๊าซเรือนกระจก (Kaczan et al., 2013) ประเทศไทยได้นำแนวทางพัฒนาการเกษตร CSA มาประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตรซึ่งคนไทยนิยมเรียกว่า Smart Agriculture (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2558) ประเทศไทยได้กำหนดเป็นนโยบายการขับเคลื่อนเกษตรกรไทยให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดให้เกษตรกรปรับตัวสู่ Smart Farmer หรือเรียกว่า เกษตรมืออาชีพ หรือเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

การทำเกษตรปราดเปรื่อง (Smart farm) เป็นการพัฒนาการเกษตรโดยนำหลักการพัฒนาเกษตรกรรมใน 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ 1) การลดต้นทุนในกระบวนการผลิต 2) การเพิ่มคุณภาพมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานสินค้า 3) การลดความเสี่ยงในภาคเกษตร ซึ่งเกิดจากการระบาดของศัตรูพืชและจากภัยธรรมชาติ และ 4) การจัดการและส่งผ่านความรู้ (Knowledge Management and Transfer) โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศจากการวิจัยประยุกต์สู่การพัฒนาในทางปฏิบัติเพื่อเพิ่มคุณภาพมาตรฐานการผลิตและมาตรฐานสินค้านั้น ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการผลิต โดยเน้นการประยุกต์ใช้ระบบอัตโนมัติ (Automation/Robotic System) และการพัฒนาองค์ความรู้ทางการผลิตโดยระบบการติดตามและเตือนภัยล่วงหน้า ในด้านการจัดการผลผลิตมีระบบควบคุมผลผลิตให้มีความสม่ำเสมอ ทั้งปริมาณและคุณภาพ และการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)

(อุทัยชนก จริงจิตร, 2556) การขับเคลื่อนนโยบายสมาร์ทฟาร์มเมอร์ (Smart Farmer) โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความหมายของ สมาร์ทฟาร์มเมอร์ หรือเกษตรกรปราดเปรื่อง หมายถึง บุคคลที่มีความภูมิใจในการเป็นเกษตรกร มีความรอบรู้ในระบบการผลิตด้านการเกษตรแต่ละสาขา ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจและวิเคราะห์เชื่อมโยงและบริหารจัดการการผลิตและการตลาด โดยคำนึงถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค สังคมและ สิ่งแวดล้อม ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย 1) Smart Farmer ต้นแบบ 2) Existing Smart Farmer และ 3) Developing Smart Farmer โดยกำหนดคุณสมบัติของ smart farmer เป็น 2 คุณสมบัติหลักคือ ด้านรายได้มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 180,000 บาท/ครัวเรือน/ปี และคุณสมบัติพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 คุณสมบัติ และมีตัวบ่งชี้แต่ละคุณสมบัติแสดงในตารางที่ 3 มีดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559) ให้ความสำคัญพัฒนาเกษตรกรเป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ให้มีความพร้อมทั้งองค์ความรู้ด้านการผลิต การตลาด การนำเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิธีการปฏิบัติที่ดีมาใช้ผสมผสานกับองค์ความรู้สมัยใหม่ที่เหมาะสมในการพัฒนาการเกษตรโดยคำนึงถึงคุณภาพมาตรฐานและปริมาณความต้องการตลาดรวมถึงความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม เป็นสำคัญ

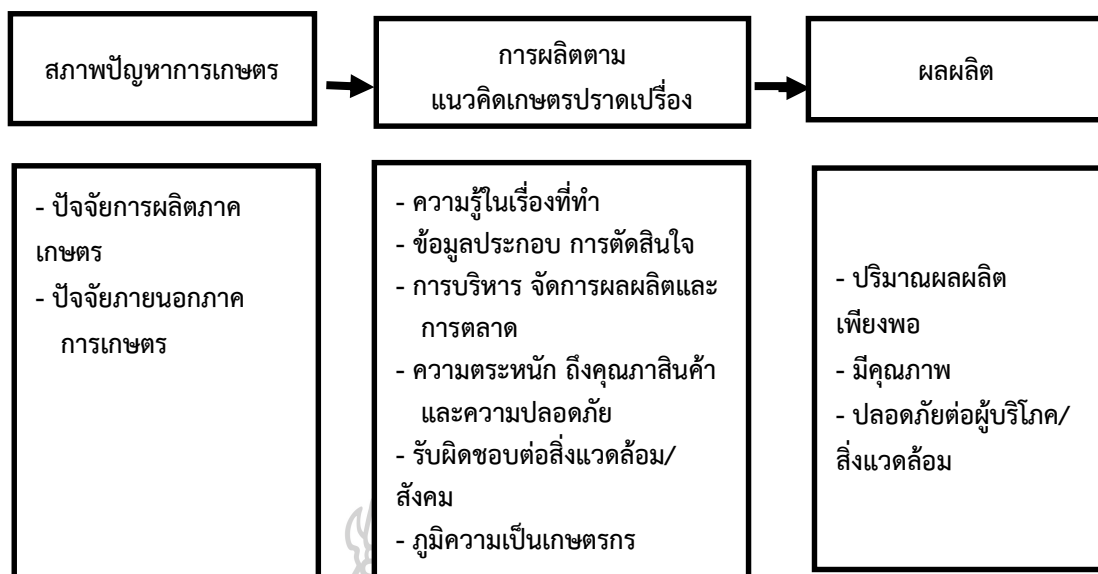
ตารางที่ 3 คุณสมบัติและตัวชี้วัดของเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer)

คุณสมบัติ	ตัวชี้วัด
1. มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือให้คำแนะนำปรึกษาให้กับผู้อื่นได้ 2. สามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบหรือจุด เรียนรู้ให้กับผู้อื่น
2. มีข้อมูลประกอบ การตัดสินใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลทั้งจาก เจ้าหน้าที่และผ่านทางระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆ เช่น Internet Mobile Phone Smart Phone เป็นต้น 2. มีการบันทึกข้อมูลและใช้ข้อมูลมา ประกอบการวิเคราะห์วางแผนก่อนเริ่ม ดำเนินการและบริหารจัดการผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 3. มีการนำข้อมูลมาใช้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาอาชีพของตนเองได้
3. มีการบริหาร จัดการผลผลิต และการตลาด	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความสามารถในการบริหารจัดการ ปัจจัยการผลิต แรงงาน และทุน ฯลฯ 2. มีความสามารถในการเชื่อมโยงการผลิต และการตลาดเพื่อให้ขายผลผลิตได้ 3. มีการจัดการของเหลือจากการผลิตที่มี ประสิทธิภาพ (Zero waste management)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คุณสมบัติ	ตัวชี้วัด
4. มีความตระหนัก ถึงคุณภาพสินค้า และความปลอดภัยของผู้บริโภค	1. มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับ มาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือ มาตรฐานอื่นๆ 2. มีกระบวนการผลิตที่สอดคล้องกับ มาตรฐาน GAP GMP เกษตรอินทรีย์ หรือ มาตรฐานอื่นๆ
5. มีความ รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม/สังคม	1. มีกระบวนการผลิตที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Green Economy) 2. มีกิจกรรมช่วยเหลือชุมชนและสังคม อย่างต่อเนื่อง
6. มีความภูมิใจใน ความเป็นเกษตรกร	1. มีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพการเกษตร 2. รักและหวงแหนพื้นที่และอาชีพทางการ เกษตรไว้ให้รุ่นต่อไป 3. มีความสุขและพึงพอใจในการประกอบ อาชีพการเกษตร

การจัดการผลิตภาคเกษตรตามแนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง เพื่อวางแผนการผลิตทางการเกษตรที่คำนึงถึงปัจจัยการผลิตภาคเกษตร และปัจจัยนอกการผลิตภาคเกษตร เพื่อให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณเพียงพอความต้องการ มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม จากสภาพปัจจัยการผลิตภาคเกษตรที่เปลี่ยนแปลงทำให้ผลผลิตภาคเกษตรได้รับผลกระทบและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอาหาร เกษตรกรมีความปราดเปรื่องจากความรู้ที่มีและการนำข้อมูลมาวางแผนการผลิต จึงนำแนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farm) มาจัดการผลิตภาคเกษตรที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยี และสารสนเทศเพื่อใช้ตัดสินใจการวางแผนการผลิตภาคเกษตร ผลผลิตที่ได้จึงมีปริมาณเพียงพอ คุณภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม แสดงดังภาพที่ 3 การจัดการผลิตภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญที่จะต้องทำงานอย่างเป็นระบบโดยมีปัจจัยนำเข้าเป็นปัญหาปัจจัยการผลิตทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม เกษตรกรปราดเปรื่องจะต้องอาศัยข้อมูลในการวิเคราะห์และจัดการปัญหา ในกระบวนการผลิตทางการเกษตรเป็นกระบวนการในขั้นตอนของการดำเนินการผลิต เกษตรกรต้องมีความรู้ในการผลิต และการจัดการ รวมทั้งคำนึงถึงผลของการตลาดที่รองรับผลผลิต (output) ที่จะต้องมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและมีคุณภาพได้มาตรฐาน การผลิตในเชิงพาณิชย์จะต้องมีปริมาณเพียงพอต่อความต้องการของตลาด

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการจัดการผลิตภาคเกษตรตามแนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง
(ยี่งศ์ศักดิ์ ไกรพินิจ ธีระวัฒน์ จันทิกและพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560ก)

โดยสรุปแนวคิดเกษตรปราดเปรื่องเป็นผลของการพัฒนาเกษตรสมัยใหม่ให้มีความรอบรู้และการบูรณาการความรู้ทั้งด้านการเกษตร เทคโนโลยี การสื่อสาร การจัดการ และการตลาด การผลิตภาคเกษตรในปัจจุบันจะต้องมีการปรับตัวมากทั้งเกี่ยวกับสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง และเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทำให้เกษตรกรมีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจในการผลิตได้อย่างแม่นยำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้นำแนวคิดเกษตรปราดเปรื่องมาใช้เพื่อยกระดับเกษตรกรไทยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มมูลค่ามาตรฐานผลิตภัณฑ์ การลดความเสี่ยงในภาคเกษตรและการจัดการและส่งผ่านความรู้ ได้กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรปราดเปรื่องเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามลักษณะของเกษตรปราดเปรื่อง 6 คุณสมบัติ ได้แก่ 1) จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเกี่ยวกับการเกษตรที่ทำงานสามารถให้คำปรึกษาแนะนำได้ มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตด้านเกษตรและการตลาด 2) การมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการผลิต 3) การบริหารจัดการจัดการผลผลิตและการตลาดเพื่อลดปัญหาการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 4) ความตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค 5) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และ 6) มีความภูมิใจที่ทำอาชีพเกษตรกร ซึ่งแนวคิดเกษตรปราดเปรื่องเป็นแนวทางให้เกษตรกรสามารถปรับตัวกับสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเกษตร ลดความเสี่ยงของปัญหาและการผลิตผลผลิตที่ตรงตามความต้องการและมีคุณภาพตามมาตรฐาน

แนวคิดประเทศไทย 4.0

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตอย่างมาก ประเทศไทยได้ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อกำหนดเศรษฐกิจประเทศไทยใหม่ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ

ของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) เน้นการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” ขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไกประชารัฐ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2560) เพื่อให้สามารถรับมือโอกาสและภัยคุกคามใหม่ในศตวรรษที่ 21 สภาวะเศรษฐกิจประเทศไทยได้ติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง จากเดิมสภาวะเศรษฐกิจระยะแรก (พ.ศ. 2500-2536) มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 7-8% ต่อปี ในระยะถัดมา (พ.ศ. 2537 -ปัจจุบัน) เศรษฐกิจเติบโตในระดับเพียง 2 - 3% ต่อปี จึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ โมเดลเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง โดยเริ่มจากโมเดลประเทศไทย 1.0 เน้นภาคการเกษตร โมเดลประเทศไทย 2.0 เน้นอุตสาหกรรมเบา ในปัจจุบันเป็นโมเดลประเทศไทย 3.0 เน้นอุตสาหกรรมหนัก ทำให้ต้องเผชิญกับดักประเทศรายได้ปานกลาง เกิดความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง และความไม่สมดุลในการพัฒนา ในช่วงต้นของการขับเคลื่อนประเทศไทย 3.0 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยร้อยละ 7 - 8 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการคาดหวังว่า ประเทศไทยจะก้าวสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เช่นเดียวกับประเทศเกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ ดูเหมือนว่าทุกอย่างจะดำเนินไปได้ด้วยดี แต่ในความเป็นจริงประเทศไทย 3.0 เป็นโมเดลการพัฒนาที่ค่อนข้าง “เปราะบาง” เป็นการเร่งการเจริญเติบโต เพื่อให้ทันประเทศที่พัฒนาจึงมีการเจริญเติบโตแบบรากลึก แขนง เทคโนโลยีและทุนของต่างชาติที่นำเข้ามาไม่มีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างจริงจัง ขาดการสะสมทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์ จึงถูกมองเป็น “ประเทศที่ดูเหมือนทันสมัย แต่ไม่พัฒนา” การที่ไม่มีฐานรากที่แข็งแรงของตนเอง ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ พึ่งพิงกับโอกาสของการค้าและการลงทุนจากภายนอก แต่ละเลยการสร้าง ความเข้มแข็งจากภายใน ประเทศไทยจึงต้องเผชิญกับวิกฤตต้มยำกุ้ง ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งหลังจากนั้นอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ตกลงมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 3 - 4 มาเกือบ 20 ปีจนถึงปัจจุบัน นี้คือภาวะกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)

ภายใต้ Thailand 3.0 ประเทศไทยต้องเผชิญกับ “กับดักความเหลื่อมล้ำ” (Inequality Trap) กล่าวคือ ช่องว่างของรายได้และโอกาสของคนจนและคนรวยห่างออกมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2552 ประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงเป็นอันดับ 2 ของทวีปเอเชีย เพื่อสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศนั้น จำเป็นจะต้องยกเครื่องกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเสียใหม่ เน้นการใช้องค์ความรู้ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ แทนการเน้นทรัพยากรพื้นฐาน ที่นับวันจะหมดลงเรื่อยๆ เป็นการเติมเต็ม “ความได้เปรียบในเชิงเปรียบเทียบ” ที่มีอยู่ด้วย “ความได้เปรียบในการแข่งขัน” เพื่อ “สร้างมูลค่า” แทนที่จะเป็นแค่ “เพิ่มมูลค่า” ผลลัพธ์ที่ได้จากการขับเคลื่อนกลไกเศรษฐกิจชุดใหม่ จึงเป็นไปในลักษณะ “ทำน้อยได้มาก” ไม่ใช่ในลักษณะ “ทำมากได้น้อย” แบบเดิมต่อไป นำไปสู่การปรับโมเดลเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 เป็นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value base Economy) ปรับเปลี่ยนโมเดลเป็น “การทำน้อย ได้มาก”

การขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 3 มิติสำคัญ คือ 1) การเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) เปลี่ยนแปลงไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการ

และเทคโนโลยี (Smart Farming) เกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneur) 2) บริษัทธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแบบดั้งเดิม (Traditional SMEs) ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลือตลอด ปรับเปลี่ยนไปสู่ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพสูง (Smart Enterprise) และ Startups 3) การบริการแบบดั้งเดิม (Traditional Service) ที่สร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ เปลี่ยนไปสู่การบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (High value Services) 4) ทักษะแรงงานต่ำต้องเปลี่ยนไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูง แนวคิดประเทศไทย 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นทางการตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ” สิ่งที่คนไทยคาดว่าจะได้รับจากประเทศไทย 4.0 ในการพัฒนาภาคการเกษตรสู่การเป็นเกษตรกร 4.0 โดยผันตัวเองจากเกษตรกรผู้ผลิตมาเป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่ (Smart Farmers) มีการบริหารจัดการที่ดี มีต้นทุนการผลิตต่ำ สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าทางการเกษตรจากการแปรรูป การพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยเป็น SME 4.0 ที่สามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าในสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการค้าขาย สามารถเข้าถึงตลาดในประเทศ ตลาดอาเซียน และตลาดโลก ทำให้มีรายได้สูงขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีอนาคตที่สดใส

โดยสรุปการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อก้าวพ้นการติดกับดักของประเทศผู้มีรายได้ปานกลาง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากที่จะยกระดับเศรษฐกิจของประเทศไทยการพัฒนาประเทศไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจไทยแลนด์ 4.0 อาชีพเกษตรกรถือว่าเป็นอาชีพหลักที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นอาชีพที่มีปัญหาในภาคการผลิตและแรงงานรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรกรรม การพัฒนาภาคเกษตรสู่ เกษตร 4.0 เพื่อเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำเกษตรกรรมให้มีความเป็นผู้ประกอบการเกษตรมากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทยแลนด์ 4.0 และเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Value base Economy) ในรูปโมเดล “การทำน้อยได้มาก” และการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยเป็น SME 4.0 ที่สามารถสร้างหรือใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าในสินค้าและบริการ มีความสามารถทางการค้าขายมากขึ้น ความสำคัญของการพัฒนาการเกษตรที่จะต้องเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรให้เกษตรกรหันมาพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ผู้ประกอบการและผู้ประกอบการเกษตร

การศึกษาเกี่ยวกับผู้ประกอบการได้นักวิชาการให้ความหมายผู้ประกอบการที่หลากหลาย รวมทั้งการเป็นผู้ประกอบการที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ลักษณะของผู้ประกอบการโดยทั่วไปมีลักษณะการประกอบธุรกิจที่แตกต่าง

จากผู้ประกอบการเกษตร จึงทำให้การให้ความหมายของผู้ประกอบการเกษตรแตกต่างจากผู้ประกอบการทั่วไป

นักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้ประกอบการที่มีความหลากหลายดังนี้ แมคเคลแลน (McClelland , 1961) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีความต้องการ ในความสำเร็จในระดับสูง มีลักษณะกระตือรือร้นและยอมรับความเสี่ยงในระดับปานกลาง คาร์ดิน และแมททิว (Catlin and Matthews, 2001) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะทำตามแนวคิดหรือความใฝ่ฝันของตัวเอง โดยการปฏิบัติให้ เกิดขึ้นจริงด้วยความมุ่งมั่น และค้นหาทางเพื่อเป็นหนทางให้ตนทำในสิ่งที่ต้องการให้เป็นจริง แม้จะ ประสบกับความผิดหวังหรือความล้มเหลว ส่วนสคาร์บอรวก และซิมเมอร์ (Scarborough and Zimmerer, 2003) ได้ให้ความหมายของ ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่ก่อตั้งธุรกิจใหม่ที่ต้อง เผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน และใช้ประโยชน์จากโอกาสและทรัพยากรต่างๆ ตามที่ จำเป็นเพื่อผลกำไรและความก้าวหน้าขององค์กร

โดยสรุปความหมายของผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่มีความคิดริเริ่มการลงทุน และ ยอมรับความเสี่ยงในระดับปานกลางที่เกิดจากการประกอบการ โดยการผสมผสานปัจจัยการผลิต เข้าด้วยกัน และนำสติปัญญา ความสามารถ ประสบการณ์ วิทยาการด้านการผลิต และการจัดการ ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ต้องการค้นหาหนทางของ ตนเองและมีความมุ่งมั่นในตนเองที่จะทำตามแนวคิดเพื่อสู่เป้าหมายต้องการความสำเร็จ และ ใช้โอกาสและทรัพยากรเพื่อหวังผลกำไรและความก้าวหน้าขององค์กร

คุณลักษณะผู้ประกอบการ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจเกิดความสำเร็จมีความเจริญเติบโตเป็นผลของคุณลักษณะ การเป็นผู้ประกอบการ (Harms and Ehrmann, 2009) นักวิจัยจำนวนหนึ่งให้ความสนใจศึกษา ลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ได้ศึกษาลักษณะส่วนบุคคล ด้านต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบกิจการและสรุปลักษณะร่วมที่เป็นคุณลักษณะ ผู้ประกอบการ ทำให้ทราบถึงลักษณะผู้ประกอบการและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้มี ลักษณะที่เหมาะสมต่อการเป็นผู้ประกอบการที่ดี คุณลักษณะที่ยอมรับโดยทั่วไปประกอบด้วย 4 ลักษณะ ได้แก่ ความต้องการความสำเร็จ (achievement) ความสร้างสรรค์ (creativity) ความมุ่งมั่นหรือความตั้งใจในการทำงาน (determination) และความรู้ทางเทคนิค (technical knowledge) (อำนาจ ชีระวนิช, 2549; พิบูล ทีปะปาล และธนวัฒน์ ทีปะปาล, 2552) งานวิจัยที่ ศึกษาลักษณะพฤติกรรมของผู้ประกอบการจะเกี่ยวเนื่องกับนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การสร้าง คุณค่าและการแสวงหาโอกาส (Ketelaar-de Lauwere et al., 2002). การศึกษาของครีเซอร์ และเดวิส (Kreiser and Davis, 2009) ได้ศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดเล็ก มีลักษณะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Orientation) ประกอบด้วย ความเป็นอิสระ ในการบริหารทำงาน (Autonomy) การสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) ความสามารถในการ

การแข่งขัน (Competitive aggressiveness) การเผชิญกับความเสี่ยง (Risk taking) การเตรียมตัวสำหรับการเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ โดยทั่วไปมีปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ ค่านิยมการประกอบการ (Entrepreneurial Value) รวมถึงการเอาใจใส่ต่อสิ่งภายนอก การยอมรับความเสี่ยง ความสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น การตระหนักถึงความอิสระและรู้คุณค่าของเวลา และทักษะการจัดการ (Managerial skills) ทั้งในด้านทักษะด้านแนวคิด (conceptual skills) ได้แก่ ความสามารถในการวิเคราะห์และวินิจฉัยสถานการณ์ ทักษะด้านมนุษย (human skills) เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของคน การติดต่อสื่อสาร การประสานงานและการสร้างแรงจูงใจ และทักษะด้านเทคนิค (technical skills) เป็นความรู้และเทคนิคเฉพาะเกี่ยวกับงาน ในการพัฒนาทักษะการจัดการนี้พบว่าทั้งการศึกษาและประสบการณ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (อำนาจ ธีระวนิช, 2549)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการได้มีการศึกษาของอาทิตย์ วุฒิศะโร (2543) และสคาร์บอรวก และซิมเมอร์ (Zimmerer and Scarborough, 2003) สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ (Frese, 2000) ได้ให้นิยามและคำอธิบายไว้ดังนี้

1) ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) ลักษณะของความมีอิสระในการทำงาน โดยใช้ความสามารถและความตั้งใจที่จะนำตนเองไปสู่โอกาส เป็นคนที่สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง และสามารถตัดสินใจได้ในภาวะบีบบังคับ ตัดสินใจอย่างอิสระและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ เพื่อให้มีเอกภาพในการทำงานและมุ่งหวังให้ธุรกิจบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีความเชื่อมั่นในตนเอง รักอิสระ พึ่งตนเอง มีความมั่นใจ เด็ดเดี่ยวเข้มแข็งว่าจะผ่านอุปสรรคต่างๆ ได้

2) ความมีนวัตกรรม (Innovativeness) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการเป็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่จะประสบความสำเร็จ ไม่ชอบทำตามแบบดั้งเดิม และนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีกว่าเดิมในการดำเนินงาน บ่อยครั้งมักจะมีความคิดความฝันในการแก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตและการดำเนินงาน กล้าที่จะผลิตสินค้าที่แตกต่างจากตลาดที่มีอยู่เดิม กล้าใช้วิธีการขายที่ไม่เหมือนใคร กล้าเสนอสินค้าใหม่ๆ เข้าสู่ตลาด และนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการผลิต การพยายามหาวัตถุดิบใหม่มาทดแทน การขยายหาตลาดใหม่ การนำเอาความรู้ด้านการจัดการสมัยใหม่มาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการผลิต การเกิดความคิดสร้างสรรค์อาจคิดขึ้นเองหรืออาจนำมาจากแนวความคิดของนักประดิษฐ์คิดค้น นักวิจัย หรือผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาแล้วและนำมาประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ การเป็นผู้มีความคิดริเริ่มเกี่ยวกับสินค้าใหม่ การบริการและเทคโนโลยีใหม่ๆ การสร้างนวัตกรรม โดยชุมปีเตอร์ (Schumpeter, 1934) ได้นำเสนอแบ่งวิธีการนี้ออกเป็น 5 วิธีได้แก่ 1) การนำเสนอสินค้าที่มีคุณภาพใหม่ 2) การใช้วิธีการผลิตแบบใหม่ 3) การเปิดตลาดใหม่ 4) การค้นหาแหล่งซื้อวัตถุดิบใหม่ หรือการค้นหาวัตถุดิบชนิดใหม่ และ 5) การก่อตั้งกิจการใหม่

3) ความกล้าเสี่ยง (Risk taking) ลักษณะความกล้าเสี่ยงของผู้ประกอบการจะต้องมีการยอมรับความเสี่ยงในระดับปานกลาง ซึ่งลักษณะของธุรกิจกับความเสี่ยงเป็นของคู่กัน

ผู้ประกอบการที่ดีจะไม่ใช้บุคคลที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยง (ระดับปานกลาง) และพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ อีกทั้งจะมีความสุขและความภูมิใจเป็นอย่างมาก เมื่อประสบความสำเร็จในการทำงานที่คนอื่นล้มเหลว หรือไม่กล้าเสี่ยงทำ ความเสี่ยงระดับปานกลางที่มีความเป็นไปได้อยู่ระหว่าง 50-60% เป็นความเสี่ยงเหมาะสมที่สุดผู้ที่เป็นผู้ประกอบการมักจะชอบทำงานที่ท้าทายต่อความรู้ความสามารถ และหลีกเลี่ยงงานที่มีความเสี่ยงสูงเกินไป ความเสี่ยงระดับระดับปานกลางผู้ประกอบการที่ดีได้ประเมินว่าไม่เกินความสามารถของตนเองที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ การพยายามลดความเสี่ยงโดยการพิจารณาหาทางเลือกหลายๆ ทางในการทำธุรกิจโดยใช้เวลาในการศึกษาวางแผนการตลาด เลือกรูปแบบการผลิตที่เหมาะสมกับวัตถุดิบ เครื่องจักร อุปกรณ์ แหล่งเงินทุน และการบริหารงานตลอดจนผลตอบแทนทางการเงินภายใต้ภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และนโยบายของรัฐบาล การตัดสินใจของผู้ประกอบการที่ดีจะประเมินคู่แข่งต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วน ผู้ประกอบการที่ดีนั้นจะมีความเชื่อมั่นว่าธุรกิจที่มีความเสี่ยงต่ำและต้องมีความกล้าเสี่ยงระดับปานกลาง หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่ไม่จำเป็น การตัดสินใจยังมีผลตอบแทนสูงยิ่งเผชิญกับความเครียดเพิ่มมากขึ้น ความกล้าเสี่ยงแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ กล้าเสี่ยงต่อสิ่งที่ไม่รู้ กล้าใช้ทรัพย์สินจำนวนมากสำหรับก่อตั้งธุรกิจ และกล้ากู้ยืมทรัพย์สินจำนวนมาก

4) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน (Competitive aggressiveness) คือ ความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะในการแข่งขัน ความพยายามที่จะทำให้คู่แข่งหมดประสิทธิภาพ (Rauch et al., 2009; Lyon et al., 2000) ในการประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน แม้ต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งหากำไรแต่ไม่จำเป็นจะต้องแข่งขันเพื่อให้ล้มไปข้างหนึ่ง วิธีการมุ่งไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชนิดเดียวกันอาจแตกต่างกัน เช่น ควรมุ่งไปในเรื่องของการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ คุณภาพ บริการ การลดต้นทุนการผลิต เป็นต้น แนวคิดของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะพยายามดำเนินธุรกิจในรูปแบบการสร้างพันธมิตร ไม่เป็นเพียงผู้ชนะเพียงอย่างเดียว โดยร่วมมือในทางสร้างสรรค์ เพื่ออาศัยให้ธุรกิจอยู่รอดด้วยกันทั้งกลุ่ม การร่วมมือกันอาจจะทำได้ในรูปแบบการตั้งสมาคม ชมรมเพื่อต่อรองรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาวัตถุดิบ ปรับโครงสร้างภาษีที่ไม่เป็นธรรม หรือป้องกันการทุ่มเทจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตามการร่วมมือกันเพื่อขึ้นราคาสินค้าอย่างไม่สมเหตุสมผล การผูกขาด การกักตุนสินค้านั้นไม่ควรกระทำเพราะไม่เป็นผลดีในระยะยาว

5) ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ (Stability and learning orientation) ความผิดหวังหรือข้อบกพร่องของผู้ประกอบการจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยผิดพลาด นำมาเป็นบทเรียนสะท้อนไม่ให้เหตุการณ์ โดยมองเหตุการณ์ต่างๆ เป็นโอกาสที่ได้เรียนรู้ในการทำงาน ความพยายามศึกษาค้นคว้าวิธีใหม่ๆ มาแก้ไขปัญหาเพื่อเปลี่ยนแปลงการทำงานให้ดีกว่าเดิม ความรู้จากประสบการณ์ในอดีตอาจไม่เพียงพอการเป็นผู้ประกอบการที่ดีต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ทั้งความรู้ทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม กฎหมาย และอื่นๆ มาประกอบเพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ถูกต้อง ผู้ประกอบการที่ดีนั้นจะต้องเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนแสวงหาความรู้จากบุคคลอื่น การอบรมสัมมนา

การปรึกษาแนะนำจากผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ และประสบการณ์ที่ได้จากการทัศนศึกษาต่างท้องถิ่นหรือต่างประเทศ

6) ความใฝ่ใจในความสำเร็จ (Achievement orientation) ผู้ประกอบการจะชอบงานที่มีความท้าทายเกิดแรงจูงใจในการทำงานให้สำเร็จและดีกว่าเดิม ผู้ประกอบการผู้ผลิตงานได้นั้นจะประสบความสำเร็จได้จะต้องคำนึงถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของวัตถุดิบ ประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต รวมไปถึงประสิทธิภาพในการทำการตลาด การจัดการองค์การ ส่วนผู้ประกอบการผู้สร้างงานบริการก็จำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพของวัตถุดิบที่เสนอกับลูกค้า และประสิทธิภาพในการจัดการบริการอย่างมีจิตใจการบริการอย่างเต็มเปี่ยม การเป็นผู้ประกอบการที่ดีจะต้องตั้งเป้าหมายในการประกอบการทั้งเป้าหมายระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ซึ่งเป้าหมายจะต้องมีความเป็นไปได้ มีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงของข้อมูลพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อมของสภาวะสังคมประกอบกัน การตั้งเป้าหมายจะต้องมีวิธีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและต้องรู้จักประมาณตนเองโดยทำในเรื่องที่ตนเองถนัด

โดยสรุปคุณลักษณะของผู้ประกอบการโดยทั่วไป ประกอบด้วยลักษณะ 1) ความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการทำงานใช้ความสามารถและความตั้งใจนำไปสู่โอกาส สามารถตัดสินใจได้ในภาวะบีบบังคับ และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ 2) ความมีนวัตกรรม ไม่ชอบทำตามแบบดั้งเดิม และจะนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์หาวิธีการใหม่ๆ ที่ดีกว่าเดิม ความใฝ่ใจในความสำเร็จ 3) ความกล้าเสี่ยง ในระดับปานกลางเพื่อสู่ความสำเร็จ 4) ความก้าวร้าวในการแข่งขัน จะพยายามดำเนินธุรกิจในรูปแบบการสร้างพันธมิตร ไม่เป็นเพียงผู้ชนะเพียงอย่างเดียว 5) ความสม่ำเสมอและใฝ่ใจในการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยผิดพลาด นำมาเป็นบทเรียน 6) ความใฝ่ใจในความสำเร็จ ความท้าทายเกิดแรงจูงใจในการทำงานให้สำเร็จและดีกว่าเดิม

ผู้ประกอบการเกษตร (Agripreneur)

นิยามของคำว่าผู้ประกอบการถูกกล่าวถึงครั้งแรกโดยแคนตินลอน (Cantillon, 1755) ในความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่สามารถรับความเสี่ยง (uncertainty-bearing) ทางเศรษฐกิจ หรือ ผู้ที่ทำสัญญาช่วง หรือ รับจ้างช่วง (subcontractor) ในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่มีความสามารถในการรับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นภายใต้สัญญาในอนาคต นอกจากนั้นผู้ประกอบการยังหมายถึง ผู้ที่มีทักษะในการสร้างการร่วมมือ (coordination) เพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร่วมกันกับปัจเจกคนอื่นๆ ที่ทำให้เป้าหมายของการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการ มีเป้าหมายร่วมกัน (Say, 1964) ผู้ประกอบการยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างและใช้นวัตกรรมใหม่ๆ (innovation) ในการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในขณะ (Schumpeter, 1934) กล่าวว่า ทั้งนี้ในอีกด้านหนึ่งผู้ประกอบการยังอาจหมายรวมถึง ผู้ที่มีความสามารถในการทำกำไรจากการซื้อและขายไป (arbitrage) บนตลาดที่ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ตลาดเดียว แต่หมายถึงตลาดจำนวนมากที่มีความหลากหลายและกว้างขวาง (Kirzner, 1979)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า ผู้ประกอบการเกษตรแตกต่างจากผู้ประกอบการทั่วไป (Carter and Rosa, 1998) เพราะธุรกิจเกษตรเป็นในธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ ชุมชนที่ทำการเกษตร (Eikeland and Lie, 1999) ผู้ประกอบการเกษตรมีกระบวนการบูรณาการเศรษฐกิจเข้ากับชุมชน มองว่า ฟาร์มเป็นธุรกิจหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมเกษตร (agro-industrial) กิจกรรมหลักของผู้ประกอบการเกษตรจะมุ่งเน้นกระบวนการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในอุตสาหกรรมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้ประกอบการเกษตรจะมีทัศนคติคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่เหนือกว่าเกษตรกรกล่าวคือ เกษตรกร คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ผลิตวัตถุดิบทางการเกษตร มีรายได้จากการขายวัตถุดิบทางการเกษตร แต่ ผู้ประกอบการเกษตร คือ บุคคลที่จัดการธุรกิจการเกษตรที่มีความตั้งใจในการขยายธุรกิจและการที่มีการความเป็นผู้นำและการบริหารจัดการความสามารถเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมผู้ประกอบการจะเกี่ยวเนื่องกับนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างคุณค่าและการแสวงหาโอกาส (Ketelaar-de Lauwere et al., 2002) ดังนั้นความท้าทายสำหรับภาคเกษตรที่จะช่วยให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในธุรกิจเกษตรต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเกษตร (McElwee, 2006) พฤติกรรมของผู้ประกอบการเกษตรประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญคือ ทักษะการบริหารจัดการที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจฟาร์ม (Farm Management) ให้มีผลกำไร และ จิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) ซึ่งทักษะการบริหารจัดการสามารถสอนให้เกษตรกรเข้าใจได้ แต่จิตวิญญาณผู้ประกอบการไม่สามารถสอนได้ เพราะมาจากจิตใจภายใน ได้แก่ ทัศนคติซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นเพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ของผู้ประกอบการเกษตรจึงจำเป็นต้องเข้าใจทัศนคติของผู้ประกอบการเกษตรเพื่อเป็นต้นทางไปสู่คุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตร (Beedell and Rehman, 2000)

ลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการข้างต้นเป็นการมองลักษณะของผู้ประกอบการในลักษณะของบริษัท (firm) มีความแตกต่างจากลักษณะผู้ประกอบการในชนบทจึงไม่สามารถนำมาอธิบายได้ แมคเอลวี (McElwee, 2008) ได้อธิบายว่า ผู้ประกอบการลักษณะบริษัทจะมีการระดมทุนผ่านผู้ถือหุ้นหลายราย (Capital raised by share ownership) และการแบ่งสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรวมทั้งการแบ่งอำนาจในการบริหารจัดการ ส่วนผู้ประกอบการชนบทจะไม่มีลักษณะดังกล่าว นอกจากนั้นความสัมพันธ์ของผู้ประกอบการในชนบทสามารถมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเกษตรในหลายรูปแบบทั้งการเป็นเจ้าของธุรกิจเกษตร (owner) เกษตรกรในฐานะผู้เช่า (tenant) เกษตรกรในฐานะผู้จัดการ (manager) เกษตรกรในฐานะผู้รับช่วงสัญญา (subcontractor) และยิ่งรวมไปถึงว่าเกษตรกรผู้ประกอบการสามารถที่จะมีมากกว่าหนึ่งบทบาท (combination) ในเวลาเดียวกัน เช่น การเป็นทั้งผู้เช่าและผู้รับช่วงสัญญา ดังนั้นในสังคมผู้ประกอบการเกษตรจึงมีความซับซ้อนที่แตกต่างจากผู้ประกอบการในฐานะบริษัท และ ผู้ประกอบการในเมือง แมคเอลวี (McElwee, 2008) จึงเสนอการจัดลำดับและประเภท (taxonomy) ของเกษตรกรในสังคมชนบท จำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) เกษตรกรในฐานะชาวนา (farmer as farmer) คือ เกษตรกรที่มีพหุกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(Pluriactivity) หรือ การสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ (diversification) ที่จำกัด ทำให้ยังคงอยู่กับการผลิตเชิงเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม 2) เกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการ (Farmer as entrepreneur) มีลักษณะความได้เปรียบเชิงพื้นที่ (geographical region) เช่น มีโครงสร้างพื้นฐานหรือการเคลื่อนย้ายสินค้า ทำให้สามารถมีโอกาสจากการหาประโยชน์เกี่ยวกับกิจกรรมอื่นนอกจากการเกษตรพื้นฐาน เช่น การท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม การแปรรูปสินค้าเกษตร โดยอาศัยเครือข่ายการคมนาคมที่กว้างขวาง ทำให้สามารถโยกย้ายสินค้าไปแปรรูปและส่งออกขายสู่ตลาดได้มากกว่าชาวนา 3) เกษตรกรในฐานะผู้รับช่วงสัญญา (contractor) อาจไม่มีที่นาหรือสวนเป็นของตัวเอง หรืออาจมีไม่มากพอที่จะทำการเกษตรกรรมขนาดใหญ่ มีลักษณะที่มีทักษะเฉพาะด้านขั้นสูง หรือเป็นเจ้าของทรัพย์สินเชิงกายภาพ (physical assets) เช่น เครื่องจักร หรือ เมล็ดพันธุ์ดี 4) ผู้ประกอบการในชนบท (rural entrepreneur, not farmer) มีรายได้ที่ส่งจากนอกภาคการเกษตร จนต่อมาเป็นแหล่งรายได้หลักแทนที่ภาคการเกษตรที่จะค่อย แตกต่างจากเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการ ภาคการเกษตรยังคงมีความสำคัญอยู่ มีรายได้ทั้งจากการทำเกษตรคู่กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น

การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่ประกอบกิจการที่เข้มแข็งกว่าเกษตรกรทั่วไป กลุ่มเกษตรกรที่ประกอบกิจการมีความเห็นว่าตนเป็นผู้มีความเสี่ยง มุ่งเน้นการเติบโต นวัตกรรม มองโลกในแง่ดีและมีการควบคุมกิจกรรมทางธุรกิจด้วยตนเองมากขึ้น (Mikko Vesala et al., 2007) การพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีความเป็นเกษตรกรปราดเปรื่องและมุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการเกษตร จึงมีลักษณะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไทย โดยคุณลักษณะของเกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการที่มีลักษณะบางส่วนเหมือนกับผู้ประกอบการแบบบริษัท หรือผู้ประกอบการในเมือง โดยสามารถจัดกลุ่มลักษณะของผู้ประกอบการเกษตร ได้แก่ ความเชื่อมั่น (Confidence) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความสามารถการแข่งขัน (Competition) คุณค่าหลัก (Core value) การขับเคลื่อน (Drive) และการแก้ไขปัญหา (Problem-solving) (Kahan, 2012)

สรุปแนวคิดผู้ประกอบการและผู้ประกอบการเกษตร ในสังคมชนบทโดยส่วนมากจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม การเป็นผู้ประกอบการชนบทและในเมืองมีความแตกต่างจึงสามารถจำแนกเกษตรกรในสังคมชนบทเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) เกษตรกรในฐานะชาวนา (farmer as farmer) 2) เกษตรกรในฐานะผู้ประกอบการ 3) เกษตรกรในฐานะผู้รับช่วงสัญญา (contractor) เช่น เครื่องจักร หรือ เมล็ดพันธุ์ดี 4) ผู้ประกอบการในชนบท การเปลี่ยนบทบาทของเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญต่อการปรับตัวของเกษตรกรและเศรษฐกิจของประเทศ ผู้ประกอบการเมืองและผู้ประกอบการเกษตรมีความแตกต่างกัน ผู้ประกอบการเมืองจะเน้นธุรกิจและผลกำไร ส่วนผู้ประกอบการเกษตรจะมีความหลากหลาย ลักษณะความเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญต่อความสำเร็จ และช่วยให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในธุรกิจเกษตรต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ ลักษณะโดยทั่วไปของผู้ประกอบการ ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความมีนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความก้าวร้าวในการแข่งขัน ความสม่ำเสมอและใส่ใจในการเรียนรู้ และความใส่ใจใน

ความสำเร็จ เกษตรกรที่มีความสำเร็จในธุรกิจเกษตรต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการ เกษตร พุทธิกรรมของผู้ประกอบการเกษตรกรประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญคือ ทักษะการบริหารจัดการที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจฟาร์ม (Farm Management) ให้มีผลกำไร และ จิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) ซึ่งทักษะการบริหารจัดการสามารถสอนให้เกษตรกรเข้าใจ แต่จิตวิญญาณผู้ประกอบการไม่สามารถสอนได้ เพราะมาจากจิตใจภายในได้แก่ ทศนคติซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการ

3. แนวคิดความรับผิดชอบของธุรกิจ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมของผู้ประกอบการเกษตร

ผู้ประกอบการควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในสิ่งที่เป็นผลกระทบที่เกิดจากองค์การโดยองค์การควรยอมรับการตรวจสอบ และพร้อมรับผิดชอบในผลการตรวจสอบนั้น ความสำคัญของความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งนักวิชาการและนักปฏิบัติทุกฝ่ายเห็นเป็นแนวทางเดียวกันว่า ความรับผิดชอบ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลในการบริหาร (Kuchapski, 2001)

ความหมายของความรับผิดชอบ

ความหมายของความรับผิดชอบ (Accountability) มีหลายความหมายตามความเชี่ยวชาญของนักวิชาการแต่ละสาขาได้ให้ความหมาย ความรับผิดชอบโดยทั่วไป คือ การยอมรับและตอบสนองความรับผิดชอบส่วนบุคคลของบุคคลหนึ่งเป็นความรู้สึกรู้สึกผูกพันกับบุคคลอื่น เช่นเดียวกับตัวเอง และต้องปรับการกระทำของตนต่อผู้อื่น (London, 2003) ความรับผิดชอบมุ่งเน้นไปที่ขอบเขตที่ผู้รับข้อเสนอแนะรับรู้ว่ามีหน้าที่ในการใช้ข้อมูลจากข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการพัฒนา ซึ่งเชื่อว่าผู้ที่รับผิดชอบได้รับข้อมูลจากข้อเสนอแนะจะมีความรู้สึกผูกพันที่จะใช้ข้อมูลในการปรับปรุง ประสิทธิภาพผลการดำเนินงาน ความรับผิดชอบมีความสำคัญมากกว่ากระบวนการที่ไม่ได้แสดงให้เห็นว่านำไปสู่ผลลัพธ์อันน่าพอใจของทัศนคติและการปรับปรุงประสิทธิภาพ (Atwater et al., 2000) ดิน ปรัชญพฤทธิ (2535) ได้อธิบายความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความรับผิดชอบต่องาน โดยมีผู้อื่นคอยตรวจสอบการปฏิบัติงานอีกชั้นหนึ่ง ในขณะที่จักรีพร เสมอใจ และจันทรานุช มหากาญจนะ (2559) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ (Accountability) เป็น 2 มิติ คือ มิติแคบ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของการกระทำของตนเองหรือหน่วยงาน และมิติกว้าง หมายถึง มีความหมายที่ครอบคลุมในมิติแคบ ยังรวมไปถึงการตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ

โดยสรุปความหมายของความรับผิดชอบ มีความหมายใน 2 มิติ คือ มิติแคบ เป็นความหมาย ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่บุคคลหรือองค์การในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดโดยสามารถตรวจสอบได้ และมิติกว้าง จะมีความหมายครอบคลุมทั้งมิติแคบ ซึ่งขยายขอบเขตของความหมายรวมถึงการสนองตอบต่อความคาดหวังของสาธารณะตามที่เป้าหมาย

กำหนด การยอมรับในความรับผิดชอบจะต้องตอบสนองด้วยความผูกพันและคอยปรับการกระทำต่อบุคคลอื่น มีความรู้สึกผูกพันต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน

ประเภทของความรับผิดชอบ

การจำแนกประเภทของความสำนึกรับผิดชอบ (Accountability) โรมเซค และคูบนิค (Romzek and Dubnick, 2000) ได้จำแนกแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ ระดับของการควบคุม (the degree of control) พิจารณาว่าการควบคุมนั้นกระทำอย่างไรถี่และเข้มข้นมาน้อยเพียงใด และแหล่งที่มาของการควบคุม (the resources of control) เป็นการควบคุมที่อาจเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการจากแหล่งควบคุมภายนอกหรือภายใน สามารถจัดประเภทของความรับผิดชอบดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การจำแนกประเภทความรับผิดชอบ

ระดับของการควบคุม	แหล่งที่มาของการควบคุม	
	ภายในองค์การ	ภายนอกองค์การ
การควบคุมสูง	ความสำนึกรับผิดชอบที่มาจากสายการบังคับบัญชา (Hierarchical accountability)	ความสำนึกรับผิดชอบตามกฎหมายจากภายนอก (Legal accountability)
การควบคุมต่ำ	ความสำนึกรับผิดชอบจากความเชี่ยวชาญวิชาชีพ (Professional accountability)	ความสำนึกรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability)

ที่มา: อ้างอิงจาก Romzek & Dubnick (2000)

การจำแนกความรับผิดชอบตามตารางที่ 4 ความรับผิดชอบตามสายบังคับบัญชา (Hierarchical accountability) เป็นการควบคุมโดยผู้บังคับบัญชาพนักงานตามสิทธิของอำนาจเพื่อให้เป็นไปตามระเบียบและกระบวนการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความรับผิดชอบตามกฎหมายจากภายนอก (Legal accountability) โดยหน่วยงานภายนอกที่ได้รับมอบหมายให้มีสิทธิอำนาจตามระเบียบ/ กฎหมาย ให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ แต่องค์การที่ถูกตรวจสอบยังคงมีความเป็นอิสระจากหน่วยงานภายนอกและไม่ได้อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขององค์การที่ทำหน้าที่ตรวจสอบให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม ความรับผิดชอบจากความเชี่ยวชาญวิชาชีพ (Professional accountability) เป็นการใช้ความชำนาญทางเทคนิคระดับสูงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการปัญหาที่มีความซับซ้อน จึงต้องใช้พนักงานที่มีความเชี่ยวชาญระดับสูง พนักงานประเภทนี้ต้องสร้างความสำนึกที่มาจากตัวเองเป็นสำคัญ ผู้บังคับบัญชาต้องคอยดูแลและให้คำแนะนำต่างๆ พนักงานที่มีความชำนาญการจะควบคุมตัวเองและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานของตนเองจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ใช้ความเชี่ยวชาญและตัดสินใจโดยดุลพินิจ และความรับผิดชอบทางการเมือง (Political accountability) เป็นการแสดงออกในการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสาธารณชน รวมทั้ง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายนอก การจำแนกความรับผิดชอบสามารถจำแนกได้หลายมิติ จัดเป็นความสัมพันธ์ 4 ลักษณะดังนี้ 1) ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตามกฎหมาย 2) ความสัมพันธ์ตามกลไกการควบคุม 3) ความสัมพันธ์ในบริบทการบริหารปกครองบ้านเมืองแนวใหม่ 4) ความสัมพันธ์ที่มีต่อตนเองและวิชาชีพ (พัชรีย์ สิริโรส และคณะ 2545; ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ 2546) ดังนี้

ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตามกฎหมาย ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบตามลำดับชั้นสายบังคับบัญชา (Organizational/ Administrative Accountability) เป็นลักษณะของระบบที่มีการดูแลตามสายการบังคับบัญชาโดยยึดกฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติขององค์กร อาจเป็นเครือข่ายกันอย่างไม่เป็นการ 2) ความรับผิดชอบในเชิงกฎหมาย (Legal Accountability) มีลักษณะทำตามสัญญาในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร ควบคุมกลไกด้วยกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อปฏิบัติขององค์กร 3) ความรับผิดชอบในเชิงการเมือง (Political Accountability) มีลักษณะเป็นความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้แทนของประชาชนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปฏิบัติงานของบุคคลตามการมอบหมาย 4) ความรับผิดชอบทางระบบราชการ (Bureaucratic Accountability) มีลักษณะการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยโครงสร้างสายบังคับบัญชาอย่างเป็นทางการ มีกฎระเบียบ แบบแผนที่กำหนดอย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ที่มีต่อตนเองและวิชาชีพ มีลักษณะเป็นความรับผิดชอบเชิงวิชาชีพ (Professional Accountability) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมวิชาชีพด้วยกันและตนเอง จะต้องมีความยึดมั่นในค่านิยม จรรยาบรรณวิชาชีพ บรรทัดฐานสังคม จริยธรรมและศีลธรรม ลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้การควบคุมที่ตนคิดและพฤติกรรมของตนเองมีความถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งการอธิบายถึงการกระทำและการตัดสินใจต่างๆ ต่อคนอื่นทั้งผู้ร่วมวิชาชีพและประชาชน ความรับผิดชอบเชิงวิชาชีพอยู่ภายใต้วิชาความรู้และทักษะเฉพาะด้าน เช่น แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย วิศวกร นักสังคมศาสตร์ และอาจารย์ เป็นต้น หากไม่ปฏิบัติงานด้วยความเป็นมืออาชีพ อาจถูกตีเตือนได้

ระดับความรับผิดชอบ

องค์กรที่มีลักษณะความรับผิดชอบ สามารถกล่าวได้ว่าองค์กรมีระบบความรับผิดชอบ ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาของซามูเอล (Samuel, 2003) ได้แบ่งระดับความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับบุคคล แผนกหรือหน่วยงาน และองค์กร สามารถจำแนกระดับความรับผิดชอบออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 ขาดความรับผิดชอบ (Entitlement) เป็นระดับที่ขาดความรับผิดชอบของบุคคล ระดับที่ 2 ความรับผิดชอบเฉพาะบุคคล (Individual Accountability) เป็นระดับความรับผิดชอบที่มีเฉพาะบุคคล ที่มีต่องานที่ได้รับมอบหมาย ระดับที่ 3 ความรับผิดชอบในแผนกหรือหน่วยงาน (Work Unit Accountability) เป็นระดับความรับผิดชอบในแผนกหรือหน่วยงาน เกี่ยวข้องกับการสร้างทีมงานซึ่งมีการช่วยเหลือกันเพื่อความสำเร็จของงานในทีม ระดับที่ 4 ความรับผิดชอบที่ข้ามแผนกหรือหน่วยงาน (Cross –

Functional Accountability) เป็นความรับผิดชอบต่อที่ที่เกิดจากการประสานของทีมงานแต่ละแผนกที่ต่างงานและต่างหน่วยงานกัน ที่แต่ขาดการประสานงานในระดับสูง ระดับที่ 5 ความรับผิดชอบต่อทั้งองค์กร (Organizational Accountability) เป็นความรับผิดชอบต่อทั้งองค์กร สามารถทำงานเป็นทีม ทั้งองค์กรมีการประสานงานอย่างคล่องตัว ปรับตัวได้ทุกสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนขององค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อหลักความรับผิดชอบต่อของ Kuchapski, (2001) ได้เสนอผลการศึกษาวา ความรับผิดชอบต่อ ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การประเมินผล (Evaluation) การตอบสนอง (Responsiveness) และการติดต่อสื่อสาร (Communication) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญนั้นเป็นวิธีการหรือกลไก ในการดำเนินการความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ในองคการ โดยการวางแผนและการประเมินจะช่วยสร้างความโปร่งใส

โดยสรุป การจำแนกความรับผิดชอบต่อจากระดับการควบคุมและแหล่งที่มาของการควบคุม จำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ 1) รับผิดชอบต่อตามสายบังคับบัญชา เป็นการควบคุมโดยผู้บังคับบัญชานักงานตามสิทธิของอำนาจ 2) รับผิดชอบต่อตามกฎหมายจากภายนอก โดยหน่วยงานภายนอกที่มีสิทธิอำนาจตามระเบียบ/ กฎหมายให้ทำหน้าที่ตรวจสอบ 3) รับผิดชอบต่อจากความเชี่ยวชาญวิชาชีพ (Professional accountability) เป็นการให้ความชำนาญทางเทคนิคระดับสูงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ 4) รับผิดชอบต่อทางการเมือง (Political accountability) เป็นการแสดงออกในการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสาธารณชน ระดับความรับผิดชอบต่อแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ 1) ขาดความรับผิดชอบต่อ 2) รับผิดชอบต่อเฉพาะบุคคล 3) รับผิดชอบต่อในหน่วยงาน 4) รับผิดชอบต่อข้ามหน่วยงาน และ 5) รับผิดชอบต่อสูงสุดทั้งทั้งองค์กร องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อประกอบด้วย 4 ประการสำคัญคือ การวางแผน การประเมินผล การตอบสนองและการสื่อสาร การเป็นผู้ประกอบการเกษตรนอกจากจะต้องรับผิดชอบต่อในองค์กรของผู้ประกอบการเองยังต้องมีความรับผิดชอบต่อในสิ่งที่ได้กระทำที่อาจจะส่งผลกระทบต่อบุคคลภายนอก และสามารถที่จะถูกตรวจสอบในการดำเนินการประกอบการได้

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเน้นตัวบุคคลในธุรกิจที่มีความสำนึกทางสังคมมากกว่าการมุ่งเน้นองคการธุรกิจ ทำให้เกิดการกำหนดนโยบายสาธารณะที่มุ่งเน้นธุรกิจปฏิบัติ ตามกฎหมาย ในปี ค.ศ. 1970 มีการนำแนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าสู่ระบบการประมวลผลทางด้านสังคม โดยเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์ และกำหนดกรอบให้ผู้บริหารดำเนินการในปี ค.ศ. 1980 มีการนำแนวคิดผู้มีส่วนได้เสียเชื่อมโยงกับบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้มีส่วนได้เสีย หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สร้างและรับผลกระทบต่อการดำเนินการของธุรกิจ (Valor, 2005) ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ มีองค์ประกอบที่แตกต่างกันตามบริบทของธุรกิจ

การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถจำแนกได้ 4 มิติ ตามปิรามิดความรับผิดชอบต่อสังคม (The Pyramid of CSR) ของ คาร์ลลอน (Carroll, 1991) ซึ่งประกอบด้วย

(1) ความรับผิดชอบด้านการกุศล (Philanthropic Responsibilities) ที่เป็นการบริจาคเงินเพื่อเป็นผลเมืองของโลกธุรกิจที่ดีการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสวัสดิการของมนุษย์ รวมถึงการสนับสนุนศิลปะและการศึกษา (2) ความรับผิดชอบด้านจริยธรรม (Ethical Responsibilities) เป็นการตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรือสมาชิกของสังคมว่าต้องทำให้ครบในสิ่งที่ถูกต้อง มีความยุติธรรม การตระหนักถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคม และบรรทัดฐานทางจริยธรรม (3) ความรับผิดชอบด้านกฎหมาย (Legal Responsibilities) ธุรกิจถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบที่ประกาศโดยรัฐ ซึ่งเป็นพันธะทางสังคมระหว่างธุรกิจและสังคม (4) ความรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจ (Economic Responsibilities) เป็นความรับผิดชอบต่อผู้ก่อตั้งองค์การธุรกิจ ซึ่งมีบทบาทหลักในการผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรที่ยอมรับได้ และรักษาตำแหน่งการแข่งขัน

ประโยชน์ของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

ประโยชน์ของที่ได้รับจากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR เป็นสิ่งที่องค์กรทั่วโลกให้ความสนใจมาก เพราะการเป็นองค์กรที่ดี และประสบความสำเร็จและเติบโตได้อย่างยั่งยืนนั้น การทำกำไรสูงสุดอย่างเดียวไม่เพียงพอ องค์กรนั้น ๆ ต้องเรียนรู้เพื่อจะทำสิ่งดี ๆ ตอบแทนให้กับสังคมและสิ่งแวดล้อมด้วย การรับผิดชอบต่อสังคมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่ภาคธุรกิจต้องใส่ใจและ พัฒนาธุรกิจของตนเองเพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อใจซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจและ ชุมชนและสังคมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและพัฒนาเติบโตไปด้วยกันอย่างยั่งยืน (พักตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์, 2554) จากการศึกษาของอนุวัต สงสม (2559) พบว่าความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นอีกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างคุณค่าตราสินค้าตามมุมมองของลูกค้าธุรกิจการค้าสมัยใหม่ พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ และปัจจัยด้านองค์กร และพบว่าคุณค่าตราสินค้า ได้รับอิทธิพลทางตรงจากด้านการรับรู้ ทาเลกฮานี และคณะ (Taleghani et al., 2012) พบว่าการดำเนินกิจกรรม CSR มีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยด้านชื่อเสียงองค์กร และยังพบว่าการดำเนินกิจกรรม CSR มีอิทธิพลทางตรงต่อ คุณค่าตราสินค้า (อิตินันท์ ชาญโกศล, 2558 และ Hassan et al., 2013) การศึกษาของพัฒน์พงษ์ นาชัยลาน (2557) พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับความภักดีในตราของธนาคารไทยพาณิชย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพักตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์ (2554) พบว่าลูกค้าให้ความสนใจในภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และภาพลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์องค์กร สรุปประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงาน CSR แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินงาน CSR

ผู้วิจัย	คุณค่าตราสินค้า	ความไว้วางใจ	ความภักดี	ชื่อเสียงองค์กร
อนุวัต สงสม (2559)	✓			
ธิตินันท์ ชาญโกศล (2558)	✓			
พัทตร์ศุภางค์ ศรีสวัสดิ์ (2554)		✓		✓
พัฒนพงษ์ นาชัยลาน (2557)			✓	
Hassan et al. (2013)	✓			
Taleghani et al. (2012)				✓

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยที่แสดงถึงการเติบโตของธุรกิจที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากหลักคุณธรรมทางศาสนา ด้วยการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรที่จะเกื้อกูลให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติ เป็นการช่วยเหลือสังคม ชุมชน และพนักงานของตนให้มีความสุข มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี (มนตรี พิริยะกุล และบุญทวรรณ วิงวอน, 2554) การดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคมของการประกอบการเกษตรจากการศึกษารูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมของฟาร์มสุกร กาญจนบุรี (สุนีย์ สุทธิปธรรมและพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2556) พบว่ามี 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) ดำเนินธุรกิจรับผิดชอบต่อสังคม (2) อาสาช่วยเหลือชุมชน และมีกระบวนการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมของฟาร์มสุกร แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) ความรับผิดชอบต่อสังคมภายในเป็นการดูแลพนักงานให้มีความปลอดภัยในการทำงานและมีความสุขในการทำงาน รับฟังความคิดเห็นและ แก้ไขปัญหาพร้อมกัน (2) ความรับผิดชอบต่อสังคมภายนอก มีการสื่อสารกับชุมชนให้ทราบถึงระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อมที่ฟาร์มดำเนินการ และรับฟังปัญหาข้อร้องเรียน ตลอดจนการขอความอนุเคราะห์งบประมาณ และแรงงานในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยสื่อสารผ่านทางผู้จัดการฟาร์มสุกรได้โดยตรง

การเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต พฤติกรรมของบุคคลรวมไปถึงการปฏิบัติงานต้องใช้พลังกาย พลังจิตและพลังปัญญา ทำให้งานประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพ (ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, 2548) การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการตั้งเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ และแผนงานไปสู่การปฏิบัติเพื่อจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเกิดความรับผิดชอบต่องาน สกอตต์ และแจฟเฟ (Scott and Jaff, 1991) สอดคล้องกับแนวคิดของโมลลี และคณะ (Mouly et al., 1999) ได้กล่าวถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ในการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของบุคคลในองค์กร ได้แก่ การมีเป้าหมายของงานและเป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการนำแนวคิดมาใช้เพื่อพัฒนาองค์กรโดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการทำงานสอดคล้องกับการบริหาร

ทรัพยากรบุคคลในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย (ยูทธนา ไชยจุฑกุล, 2544) และผู้ที่กำหนดเป้าหมายในการทำงานจะทำงานได้ดี (นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล และเรวดี ทองเที่ยง, 2546) การเสริมสร้างพลังอำนาจยังเป็นกระบวนการให้ความรู้ในสิ่งที่เป็นปัจจัยสาเหตุของสภาพแวดล้อม รวมถึงกระบวนการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในตัวบุคคลก่อให้เกิดประโยชน์การทำงานตามภารกิจหน้าที่รับผิดชอบอย่างมีความสุข (Muchinsky, 2000) ศึกษาการถึงเสริมสร้างพลังอำนาจใน 4 ประเด็นหลักคือ การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงาน รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจ การศึกษาความสัมพันธ์และอิทธิพล การเสริมสร้างพลังอำนาจ และการพัฒนาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างพลังอำนาจ

การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตวิทยา เป็นการสร้างแรงจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน (Spreitzer, 1995a; 1995b) โดยมีมิติทางจิตวิทยาทั้ง 4 ด้านของการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือ ผลกระทบ (Impact) ความสามารถ (competence) ความหมาย (Meaningfulness) และทางเลือก (Choice) (Siegall and Gardner, 2000) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบริบท 4 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ได้แก่ การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ภายในบริษัท การทำงานเป็นทีมและผลการปฏิบัติงาน ส่วนองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา ได้แก่ ความหมาย ผลกระทบ การตัดสินใจด้วยตนเอง และความสามารถ ปัจจัยด้านบริบทพบว่ามีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจทางจิตวิทยา การสื่อสารกับผู้บังคับบัญชาและความสัมพันธ์ทั่วไปในบริษัท มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขีดความสามารถในการกำหนดความหมาย การตัดสินใจด้วยตนเอง และผลกระทบ แต่ไม่เกี่ยวข้องกับความสามารถ การทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับความหมายและผลกระทบ ผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับความหมาย และการตัดสินใจด้วยตนเอง ความสัมพันธ์เหล่านี้แตกต่างกันตามประเภทของงาน การศึกษาการเสริมสร้างศักยภาพในการทำงานของพนักงานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตวิทยาเป็นการเพิ่มสมรรถนะในวิชาชีพ และความพึงพอใจของพนักงานหนุ่มสาว ช่วยให้พนักงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และสามารถรักษาพนักงานที่มีคุณสมบัติเหมาะสมโดยการเสริมพลัง (Empowering) และสนับสนุนการพัฒนาอาชีพของตน (Kong et al., 2016) การเพิ่มขีดความสามารถทางจิตวิทยากระตุ้นให้เกิดความเชื่อมั่นของพนักงานเกี่ยวกับความหมายของงานความสามารถในการทำงานให้เสร็จสิ้น ความรู้สึกของตนเองในการตัดสินใจและผลกระทบที่มีต่อผลงาน (Boonyarit et al., 2010; Karatepe and Karadas, 2015) สอดคล้องกับการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีมในกลุ่มตัวอย่างผู้นำคณะกรรมการสโมสรนิสิต พบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ เพื่อการพัฒนาการทำงานเป็นทีมอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จิตฤทัย เมธาโสง และมนสันนัท หัตถศกัต, 2559)

ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดมูลค่า ดังที่เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (2553) กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์จำเป็นต่อการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ เพื่อเป็นการนำเสนอสิ่งให้คุณค่าแบบใหม่ๆ นอกจากนี้ความคิดสร้างสรรค์ยังช่วยสนับสนุนสิ่งของเดิมๆ ได้ด้วย ด้วยการเข้าไปมีส่วนในการออกแบบให้เกิดการใช้สอยหรือวิธีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใหม่ๆ และดีขึ้นกว่าเดิม” การจะมีความคิดสร้างสรรค์ได้ต้องมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่มองว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นพรสวรรค์ตรงข้ามกับความคิดของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (2553) กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะ ที่สามารถสอนเรียนรู้ พัฒนาและนำไปประยุกต์ใช้ได้” ดังนั้นเมื่อความคิดสร้างสรรค์พัฒนาขึ้นมาได้ จึงควรมหาแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน การให้ความหมายของ วอลลาซและโคแกน (Wallace and Kogan 1965: 18) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้ากับสิ่งอื่น จะมีความระลึกรถึงความเชื่อมโยงสิ่งอื่นที่มีความสัมพันธ์กันโดยการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์ใหม่ สุวิทย์ มูลคำ (2547) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขต ความคิด ที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดเดิมและเป็นความคิดที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีความหมายสอดคล้องกับอาร์ พันธ์มณี (2547) ความคิดสร้างสรรค์มีในตัวของคุณคนตั้งแต่กำเนิด หากมีการกระตุ้นและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยทำให้มีอิสระทางความคิด มีความคิดนอกกรอบทำให้เกิดผลงานขึ้นมาจากความคิดสร้างสรรค์ เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (2553) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การทำในสิ่งที่ไม่เคยมีหรือเกิดขึ้นมาก่อน และสิ่งที่เกิดขึ้นมานั้นต้องเป็นสิ่งที่มีความคุณค่า ดังนั้นการสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งใหม่และมีความคุณค่า เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) เป็นการสร้างสิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย โดยสรุปมีความหมายว่า เป็นลักษณะของความคิดที่เกิดจากการประสานหลายทิศทางเพื่อเชื่อมโยงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเข้ากับสิ่งอื่น ประกอบด้วยความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดที่เป็นตัวของตัวเอง กระบวนการทางปัญญาที่สามารถขยายขอบเขต ความคิด ที่มีอยู่เดิมสู่ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดเดิมและเป็นความคิดที่ใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและมีความคุณค่า

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เป็นความคิดระดับสูงที่ใช้กระบวนการทางความคิดหลายๆ อย่างมารวมกัน รายละเอียดได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีโครงสร้างสติปัญญาของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1972) มีความเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองในการคิดที่ซับซ้อนหลายทิศทาง หรือเรียกว่าการคิดแบบอเนกนัย ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัว และ

ความคิดละเอียดลออ ซึ่งได้ให้รายละเอียดดังนี้ 1) ความคิดคล่องแคล่ว หมายถึงปริมาณความคิดในเรื่องเดียวกันที่ไม่ซ้ำกัน แบ่งเป็นความคิดคล่องแคล่วด้านถ้อยคำ ความคิดคล่องแคล่วด้านการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก ความคล่องแคล่วในการคิดเป็นความสามารถในการคิดที่ต้องการในเวลาที่กำหนด 2) ความคิดริเริ่ม หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่และแตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดที่แตกต่างจากคนอื่น ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดเดิมที่มีอยู่แล้วให้แปลกแตกต่างไปจากเดิม หรือเป็นการนำความคิดเดิมมาปรับปรุงผสมผสานจนเกิดความคิดใหม่ ความคิดริเริ่มอาจเป็นความคิดครั้งแรกที่ไม่มีใครสอน หรือแม้คิดนั้นจะมีคนอื่นคิดไว้แล้วก็ตาม 3) ความคิดยืดหยุ่น หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิด จำแนกเป็นความคิดยืดหยุ่นที่เกิดทันที เป็นความมีอิสระที่พยายามคิดได้หลายอย่างและความคิดยืดหยุ่นทางการเปลี่ยนแปลง เป็นความสามารถที่คิดไม่ซ้ำกันเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา 4) ความคิดละเอียดลออ เป็นความคิดเกี่ยวกับรายละเอียด เพื่อให้ความคิดนั้นเกิดความสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ของสมองซีกขวาที่ทำหน้าที่ความคิดสร้างสรรค์ ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะสามารถมีความคิดสร้างสรรค์ได้เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ , 2553) ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านทัศนคติและบุคลิกลักษณะ นักคิดสร้างสรรค์ส่วนใหญ่จะมีทัศนคติและบุคลิกลักษณะดังนี้ เป็นคนที่เปิดกว้างรับประสบการณ์ใหม่ๆ มีความเป็นอิสระในการพินิจและตัดสินใจอย่างกล้าเผชิญความเสี่ยง มีความเชื่อมั่นและเป็นตัวของตัวเอง มีทัศนคติเชิงบวกต่อสถานการณ์ มีแรงจูงใจอันสูงส่งที่จะทำให้สำเร็จ เป็นคนที่ทำงานหนัก มีความสนใจต่อสิ่งที่สลับซับซ้อน อดทนต่อปัญหาที่มองไม่เห็นคำตอบ มีความสามารถในการปรับตัวด้านสุนทรีย์ะ บาก บั่น อดุสาหะ เรียนรู้จากประสบการณ์ความล้มเหลว และรับมือกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี 2) องค์ประกอบด้านความสามารถทางสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์จัดได้ว่าเป็นทักษะระดับสูงของความสามารถทางสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดขอบเขตของปัญหา มองปัญหาเดิมๆ ด้วยสายตาธรรมดาแต่มองด้วยมุมมองแบบใหม่ทำให้เห็นทางแก้แบบใหม่ๆ ที่เหมาะสมกว่า โดยเริ่มจากการนิยามหรือกำหนดขอบเขตของปัญหาอย่างชัดเจน จึงตั้งเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขในแนวทางที่สร้างสรรค์ ความสามารถในการใช้จินตนาการเป็นการวาดภาพจินตนาการช่วยทำให้การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้ง่าย ความสามารถในการคัดเลือกอย่างมียุทธศาสตร์เป็นความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อมุ่งสู่หนทางแก้ปัญหามีศักยภาพ ทั้งทางเลือกที่ไม่เกี่ยวข้องและรู้ว่าเวลาใดควรคิดแบบใด ความสามารถในการประเมินอย่างมีประสิทธิภาพควรแยกแยะและคัดเลือกความคิดที่ดีและเหมาะสมโดยคัดเลือกเฉพาะความคิดที่มีความสอดคล้องกันและนำไปประเมินคุณค่าในลำดับต่อไป

แนวทางของความคิดสร้างสรรค์

ในส่วนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยส่วนมากผู้คนมองว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นเรื่องของพรสวรรค์ อย่างไรก็ตามแนวความคิดของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (2553) กล่าวว่า “ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะที่สามารถสอน พัฒนาและประยุกต์ใช้ได้” ดังนั้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงควรรหาแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาให้เกิดสิ่ง

ใหม่ๆ ต่อไปความคิดสร้างสรรค์สามารถจำแนกเป็น 2 แนวทาง (อุดมศักดิ์ สาริกบุตร, 2549) คือ 1) ความคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดในลักษณะแตกแขนงกว้างออกไป เพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุด มักมีลักษณะเป็นอิสระ คิดหลายทิศทางเปิดกว้าง ยืดหยุ่น มีความคล่องตัวและมีแนวคิด ตลอดจนการใช้ข้อมูลและวิธีการใหม่ ขยายความคิด 2) ความคิดแบบเอกนัย (Convergent Thinking) คือ ความคิดจากหลักการทั่วไปสู่ความคิดเฉพาะเรื่อง เป็นกระบวนการเพื่อสรุปหาคำตอบ ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือตรรกวิทยา ความคิดสร้างสรรค์ของการเป็นผู้ประกอบการ เกษตรนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำทั้งสองแนวทางการคิด โดยเริ่มจากแนวคิดแบบอเนกนัย เพื่อให้มีความที่แนวคิดกว้าง แล้วจัดระบบแนวคิดเชิงเหตุผลเพื่อเลือกแนวทางที่เฉพาะเหมาะสม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุดจากแนวคิดเอกนัย จึงต้องรู้จักปรับใช้แนวคิดทั้งสองประเภทอย่างสมดุล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล

คุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่เป็นพิเศษให้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่ประกอบด้วยสิ่งแปลกใหม่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในความแปลกความใหม่ และความพิเศษนั้น จะต้องตระหนักถึงความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่มีความคิดใหม่เท่านั้น แต่เขาจะต้อง พยายามคิด และประสานความคิดติดตามให้ตลอด หรือให้เกิดความสำเร็จด้วย (อารี พันธมณี, 2546) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เริ่มตั้งแต่ครอบครัวและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับลูก (Runco and Johnson, 2002), การศึกษาครอบครัว (Kemple and Nissenberg, 2000) และประวัติครอบครัว (Rich and Weisberg, 2004; Yeh, 2004) ได้รับการศึกษาและมีความสำคัญต่อ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในโรงเรียนนอกเหนือจากปัจจัยที่เห็นได้ชัดเช่นหลักสูตรการศึกษาและกิจกรรมนอกหลักสูตรผู้คนในสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Yeh, 2004)

สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิว (Liew, 2012) ที่กล่าวว่าพนักงานที่รับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นความคิดสร้างสรรค์มีแรงจูงใจในการทำงานที่สูงขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อนวัตกรรมขององค์กร อโฮเนน และคณะ (Ahonen et al., 2007) สสำรวจความคิดของความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันและสิ่งที่กระตุ้นให้ลูกค้ำทำงานร่วมกันในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม การศึกษาโดย แอนติเคนเนน และคณะ (Antikainen et al., 2010) แสดงให้เห็นว่าในความเป็นจริงเป็นปัจจัยที่ไม่มีตัวตน เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้และการจัดสวัสดิการ การศึกษารางวัลที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อกระตุ้นการทำงานร่วมกัน การเพิ่มการเชื่อมต่อระหว่างคู่ค้าหลายรายเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของนวัตกรรมแบบเปิดได้รับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การประชุมเครือข่ายและการทำงานข้ามสายงานภายในเวทีที่มีประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกในบรรยากาศเชิงสร้าง แต่มีความท้าทายในการจัดการความไม่แน่นอน เช่น อัตลักษณ์การทำงาน การแบ่งปันข้อมูล และความโปร่งใสของความรู้

(Ystrom, et al., 2015) ผลการกระตุ้นจากคู่ค้าในการแข่งขันและการทำงานเป็นทีมส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ความร่วมมือและความสามารถในการแข่งขันทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลเป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจ ความคิดสร้างสรรค์ของพนักงานเป็นผลโดยตรงจากสภาพแวดล้อมการทำงาน (Yeh, 2004) ความคิดสร้างสรรค์อาจเพิ่มขึ้นเมื่อพนักงานมีระดับความเป็นอิสระในการทำงานประจำวัน (Oldham and Cummings, 1996) ผลจากสังคมและวัฒนธรรมโดยรวมส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ (Simonton, 2000) ปานเซเชียน (Parseghian, 2002) ระบุว่าอาหารที่สร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับความรู้ของหลายวัฒนธรรมและความสามารถโดยรวม ดังนั้นในสังคมที่หลากหลาย และหลายวัฒนธรรมจึงง่ายกับการเกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการเป็นผู้ประกอบการจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมใหม่ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย

นวัตกรรม

แนวทางของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจากการลงทุน หนึ่งในแนวทางดังกล่าวจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความคิดริเริ่มที่กว้างขึ้นของนวัตกรรมควรรวมถึงนวัตกรรมที่แบบก้าวกระโดด (Radical innovation) และ นวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental innovation) ตลอดจนการแพร่กระจาย การซึมซับและการใช้นวัตกรรมในกระบวนการต่อยอด ปัจจุบันความหมายที่กว้างขึ้นซึ่งรวมถึงกิจกรรมทั้งหมดของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ และนิยามการพัฒนาแนวคิดใหม่ และวิธีการใหม่สำหรับแก้ปัญหาที่มีอยู่โดยการใช้วิธีและทางเลือกเทคโนโลยีใหม่ ๆ การแพร่กระจายของเทคโนโลยีใหม่ การมุ่งเน้นที่ความหมายของนวัตกรรมที่กว้างมีความเหมาะสมกับแนวคิดความเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากช่วยให้สามารถมุ่งเน้นความมีนวัตกรรม (Innovativeness) ของกิจกรรมด้านผู้ประกอบการ ส่วนใหญ่จะเป็นนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่นวัตกรรมแบบก้าวกระโดดไม่ได้มีเฉพาะองค์กรขนาดใหญ่เท่านั้น (Nielsen and Lundvall, 2003) ธุรกิจมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การปฏิบัติการ การบริการหรือกระบวนการที่แปลกใหม่เป็นศักยภาพต่อองค์กร (Shalley et al., 2004) การให้ความหมายของนวัตกรรมมีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความไว้หลากหลาย

ความหมายของนวัตกรรม (Innovation)

นวัตกรรมหรือ Innovate มาจากคำว่า innovare หมายถึง to renew, to modify อาจแปลความหมายได้ว่า ทำใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ คำว่านวัตกรรม หมายถึง การนำแนวคิด วิธีการใหม่ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ ที่เกิดจากการปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้นเหมาะสมกับสถานการณ์ ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จนเชื่อได้ว่าได้ผลที่ดีกว่าของเดิม จากความหมายที่นักวิชาการได้ให้ไว้ดังนี้

นอร์ด และ ทักเกอร์ (Nord and Tucker, 1987) ได้อธิบายถึงลักษณะของนวัตกรรมที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ นวัตกรรมใหม่สิ้นเชิง (Radical innovation) หมายถึง กระบวนการเสนอสิ่งใหม่อย่างแท้จริงสู่สังคม โดยเปลี่ยนค่านิยม (Value) ความเชื่อ (Belief) เดิม ตลอดจนระบบคุณค่า (Value System) ของสังคมอย่างสิ้นเชิง และนวัตกรรมที่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เป็นกระบวนการค้นพบหรือคิดค้นสิ่งใหม่ โดยการประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ (New Idea) หรือความรู้ใหม่ (New Knowledge) ที่มีลักษณะไม่สิ้นสุด และการคิดค้นเทคนิค หรือเทคโนโลยีใหม่ นวัตกรรมมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป จึงมีลักษณะสะสมการเรียนรู้ (Cumulative Learning) ในบริบทของสังคมหนึ่ง เพราะผลของโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สังคมจึงไร้ขอบเขต (Borderless) เป็นสังคมของโลกที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมและการเมือง ส่งผลให้นวัตกรรมมีแนวโน้มจะเป็นขบวนการค้นพบใหม่อย่างต่อเนื่องในระดับนานาชาติมากกว่าสำหรับสังคมหนึ่งๆ

นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างกำไรและช่วยเพิ่มการแข่งขันให้กับองค์กร ตามที่แคช (Kash, 1989) ได้กล่าวว่า นวัตกรรม คือ ผลของขั้นตอนของ การรวบรวมความคิด ออกแบบ พัฒนา ผลิต และใช้งาน ซึ่งเป็นการแปลงความคิดไปสู่ความเป็นไปได้จริงทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับ วาร์คกิง (Vracking, 1990) ที่ให้ความหมายของ คำว่า นวัตกรรม เป็นการสร้างสิ่งใหม่ๆ ที่มีการออกแบบ วางแผน และถูกสร้างขึ้น ดรักเกอร์ (Drucker, 2002) ยังได้อธิบายเพิ่มเติมเพื่อเป็นจุดแข็งและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว นอกจากนี้ ดรักเกอร์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือที่มีความพิเศษเฉพาะสำหรับการดำเนินกิจการต่างๆ ขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ธุรกิจหรือกิจการส่วนตัว เพื่อให้สามารถ สร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ในการดำเนินกิจการต่างๆ โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อความมั่งคั่งในการดำเนินกิจการในส่วนผู้บริโภค

สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2549) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้การส่งเสริม และพัฒนา นวัตกรรมของประเทศ ได้ให้ความหมายของนวัตกรรม หมายถึง “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้ และความคิด สร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” อย่างไรก็ตาม พันธุ์อาจชัยรัตน์ (2547) ได้กล่าวถึง นวัตกรรมในเชิงเศรษฐศาสตร์ไว้ว่า เป็นการนำแนวคิดใหม่ หรือการใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วมาใช้ในรูปแบบใหม่ เพื่อทำให้เกิด ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ รวมทั้งได้กล่าวว่า ความหมายในเชิงแคบของนวัตกรรม คือ ผลผลิตของความสำเร็จทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมกับพลวัตของกิจกรรมทางสังคม ในขณะที่ความหมายในเชิงกว้าง หมายถึง แนวความคิด การปฏิบัติ หรือสิ่งต่างๆ ที่ใหม่ต่อตัวปัจเจก หรือหน่วยที่รับเอาสิ่งเหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ การรวมเอากิจกรรมที่นำไปสู่ การแสวงหาความสำเร็จเชิงพาณิชย์ การสร้างตลาดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ กระบวนการและการบริการใหม่ การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัย การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวให้กลายมาเป็นโอกาส และนำไปสู่แนวคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปความหมายของนวัตกรรม คือ นวัตกรรม หมายถึง การนำความรู้และความคิดมาสร้างสรรค์มาใช้ในการ สร้างหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ กระบวนการจัดการ และสิ่งอื่นๆ ซึ่งจะทำให้เกิดสิ่งใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและตลาด โดยนวัตกรรมนี้จะเป็นตัวสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและผลกำไรให้กับองค์กรในระยะยาว เป็นการเกิดสิ่งใหม่ด้วยวิธีการต่างๆ ที่ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การสร้างทางเลือกที่หลากหลายสำหรับผู้บริโภคสร้างความพึงพอใจ การสร้างนวัตกรรมยังส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นความสำเร็จของด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกับพลวัตกิจกรรมของสังคม และในเชิงความหมายที่กว้างจะนำวิธีการ ปฏิบัติ และการรวมเอากิจกรรมเพื่อไปแสวงหาความสำเร็จเชิงพาณิชย์ ทำให้เกิดความแตกต่างจากคนอื่น

องค์ประกอบของนวัตกรรม

การจำแนกองค์ประกอบของนวัตกรรม ตามแนวคิดของ อัจฉรา จันทรฉาย (2553) ได้อธิบายองค์ประกอบของนวัตกรรมมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) ความใหม่ (Newness) สิ่งที่จะได้รับการยอมรับว่า มีคุณลักษณะเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องมีก็ คือ ความใหม่ หมายถึง เป็นสิ่งใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นตัวผลิตภัณฑ์บริการ หรือ กระบวนการ โดยจะเป็นการปรับปรุงจากของเดิมหรือพัฒนาขึ้นใหม่เลยก็ได้ 2) การใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (Knowledge and Creativity Idea) หมายความว่า สิ่งที่จะถือเป็นนวัตกรรมได้นั้นจะต้องเกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์เป็นฐานของการพัฒนาให้ เกิดขึ้นใหม่ ไม่ใช่เกิดจากการลอกเลียนแบบ การทำซ้ำ เป็นต้น 3) ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ (Economic Benefits) และสังคม (Social) คือ การให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ หรือการสร้างความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ นวัตกรรม จะต้องสามารถทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ขึ้นได้จากการพัฒนาสิ่งใหม่นั้นๆ ซึ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นสามารถวัดได้เป็นตัวเงินโดยตรง และในเชิงสังคม เป็นการสร้างคุณค่า ซึ่งไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ หัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมเป็นกระบวนการในการพัฒนาความคิดหรือวิธีการ เพื่อนำเสนอสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างและดีกว่าเดิมให้กับองค์กร ซึ่งองค์การสามารถที่จะเสนอนวัตกรรมจากวิสัยทัศน์ได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1. นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ (Product innovations) เป็นการแนะนำสินค้าหรือบริการใหม่ หรือปรับปรุงสินค้าและบริการให้ดีขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า องค์การที่ดีจะต้องไม่หยุดนิ่ง ต้องพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ตลอดเวลา 2. นวัตกรรมด้านกระบวนการ (Process innovations) เป็นการแนะนำขั้นตอนการทำงานใหม่หรือกระบวนการต่างๆ ภายในองค์การที่มีอยู่ให้ดีขึ้น นอกจากการพัฒนาสินค้า และบริการใหม่ๆ แล้ว ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการพัฒนากระบวนการผลิตให้ดีขึ้นด้วย เช่น บริษัท 3M จำกัด ได้มีการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ๆ ออกมาตลอดเวลา ในขณะเดียวกันก็มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการผลิต ทำให้ความผิดพลาดในการผลิตมีน้อยและได้สินค้าที่มีคุณภาพ (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2554) ส่วนการจำแนกประเภทของนวัตกรรม สามารถจำแนกแบ่งได้หลายประเภท โดยส่วนมากประกอบด้วย 3 ลักษณะ คือ 1) การจำแนกตามเป้าหมายของนวัตกรรม (The Target of Innovation) แบ่งเป็นนวัตกรรม ผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และ นวัตกรรมกระบวนการ

(Process Innovation) 2) การจำแนกตาม ระดับของการเปลี่ยนแปลง (The Degree of Change) จะแบ่งนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ นวัตกรรมในลักษณะเฉียบพลัน (Radical Innovation) และนวัตกรรมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Innovation) และ 3) การจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ (The Area of Impact) จำแนกได้ 2 ประเภท คือ นวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) และนวัตกรรมทางการบริหาร (Administrative Innovation) (Bessant and Tidd, 2007; Schilling, 2010) การพัฒนาการเกษตรก็เกิดการพัฒนานวัตกรรมด้านการเกษตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในแต่ละยุคสมัย

นวัตกรรมในการเกษตรนั้น กล่าวได้ว่า การวิจัยทางการเกษตรมีความแตกต่างกับนวัตกรรมกล่าวคือ ความแตกต่างที่สำคัญคือ การวิจัยทางการเกษตรนั้นเกี่ยวข้องกับการผลิตใหม่ โดยความรู้นั้นสามารถนำไปใช้หรือไม่ใช้ในทางปฏิบัติได้ แต่นวัตกรรมทางการเกษตรเกี่ยวข้องกับกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในการผลิตและการตลาดของสินค้าและบริการ ซึ่งกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นไม่สามารถมาได้จากการวิจัย (Ashby, 2009) สอดคล้องกับแนวคิดของ ดีวอกและคณะ (Devaux et al., 2016) ที่กล่าวว่า ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 ศูนย์วิจัยการเกษตรระหว่างประเทศได้ทำงานร่วมกับต่างชาติและคู่ค้าในภูมิภาคเพื่อกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมทางการเกษตรและการเติบโตของเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามเป็นการเพิ่มโอกาส ให้กับเกษตรกรรายย่อยมีโอกาสในการทำการตลาดผลิตภัณฑ์ของตน ในความพยายามที่จะขยายตลาดของผลผลิตทางการเกษตร

โดยสรุปความคิดสร้างสรรค์เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการพัฒนาให้เกิดนวัตกรรม การเปลี่ยนแปลงของนวัตกรรมมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการประกอบการและธุรกิจที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตลอด ลักษณะของนวัตกรรมนอกจากจะเป็นลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการใหม่แล้วยังมีลักษณะที่รวมถึงกระบวนการการทำงานขององค์กรที่เป็นการพัฒนากระบวนการทำงานให้เกิดผลดีในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร ในส่วนของการจำแนกนวัตกรรมส่วนมากจำแนกเป็นการจำแนกตามเป้าหมายนวัตกรรม ระดับการเปลี่ยนแปลงและการจำแนกตามขอบเขตของผลกระทบ นวัตกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและการตลาดของสินค้าและบริการ การเติบโตของนวัตกรรมเกษตรจะช่วยกระตุ้นและสร้างโอกาสในด้าน การตลาดของผลผลิตผลิตภัณฑ์ที่จะขยายตลาดของเกษตรกร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการเกษตรนอกจากนวัตกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และกระบวนการแล้ว แนวคิดการทำงานของผู้ประกอบการเกษตรยังมีความเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการทำงานร่วมกัน

4. แนวคิดทักษะของผู้นำทางความคิดและความไว้วางใจของผู้ประกอบการเกษตร

ทักษะผู้นำทางความคิด (Thought Leader skill)

ผู้นำทางความคิดคือ "การสนับสนุนความคิดใหม่ ๆ มากกว่าการจัดการบุคคลหรือช่วยให้อำนาจกลุ่มบรรลุเป้าหมาย" (McCrimmon, 2005) ผู้นำทางความคิด "สร้างแรงบันดาลใจความเป็นผู้นำ เป็นผู้จุดประกายจินตนา ทำลายเรื่องเก่า ๆ และนำทางสู่อนาคตที่บุคคลอื่นสามารถทำตามได้" (Butler, 2012) ดังนั้นการเป็นผู้นำด้านทางความคิดเป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างองค์กรซึ่งมุ่งเน้นไป

ที่นวัตกรรม ลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำทางความคิดถูกนำเสนอโดย McCrimmon (2005) ในการสร้างการเป็นผู้นำทางความคิดโดยการส่งเสริมความคิดใหม่เป็นความคิดริเริ่มมากกว่าบทบาทหรือตำแหน่ง ผู้นำทางความคิดไม่จำเป็นต้องเป็นผู้นำของผู้บริหารจึงคิดว่าคุณภาพการเป็นผู้นำทางความคิดสามารถแสดงออกโดยบทบาทของพนักงานที่ไม่ได้เป็นผู้บริหาร ด้วยความคิดในการปฏิบัติกรอบแนวคิดและความสามารถในการมีแนวคิดใหม่ๆ ในการประกอบการธุรกิจการคิดกลยุทธ์ในการจัดการดำเนินงานองค์การทักษะผู้นำทางความคิดมีส่วนในการกำหนดการทำงาน

ผู้นำทางความคิดกับกลยุทธ์การจัดการ

การเปลี่ยนแปลงทำให้ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานในการนำกลยุทธ์มากำหนดทิศทางการทำงาน โดยองค์การนำกลยุทธ์ธุรกิจทะเลสีน้ำเงิน (Blue ocean strategy: BOS) และการเป็นผู้นำด้านความคิดถือเป็นพื้นฐานร่วมกันในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและความสำคัญของการขับเคลื่อนที่เป็นกลไกที่นำไปสู่การเติบโต จากมุมมองความเป็นผู้นำทางความคิดการวิจัย พบว่าการเป็นผู้นำทางความคิดมีส่วนผสมผสานกับนวัตกรรม (Butler, 2012; McGrimmon, 2005) แม้ว่าจะมีความคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามยังมีความแตกต่าง กล่าวคือ การคิดเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับนวัตกรรม โดยนวัตกรรมจะสร้างแนวคิดใหม่ๆ และเป็นผู้นำทางความคิดแบบผู้นำได้จนกว่าจะได้รับการยอมรับจากองค์กร และมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ในขณะที่นักประดิษฐ์หรือนักคิดสร้างสรรค์มีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ ผู้นำทางความคิดคือ ผู้ที่ใช้แนวคิดเหล่านี้มาก่อนและมีทักษะที่จำเป็นมีอิทธิพลซึ่งช่วยให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจและชักจูงให้องค์กรสามารถใช้แนวคิดดังกล่าวได้ การศึกษาของ Alhaddi (2013) แสดงให้เห็นการเชื่อมต่อระหว่างความเป็นผู้นำและนวัตกรรม ในการศึกษาองค์การระดับโลก ได้กำหนดนวัตกรรมไว้เป็นลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความมั่นใจในความสำเร็จในระยะยาวขององค์การสามารถวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า องค์การสามารถผลักดันนวัตกรรมให้เกิดขึ้น ประกอบด้วยการเป็นผู้นำทางความคิด การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และการนำกลยุทธ์ด้านการสร้างนวัตกรรม ในองค์การระดับโลกได้กำหนดผู้นำทางความคิดอยู่ในฐานะผู้ริเริ่มด้วยความสามารถในการคาดการณ์ความต้องการและการออกแบบและจัดหาแนวทางในเชิงรุก การเป็นผู้นำทางความคิดเป็นแนวคิดที่สำคัญสำหรับองค์การธุรกิจต่างๆ จากการศึกษาของ พอลเซน และคณะ (Paulsen et al., 2013) ได้ศึกษาภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลงกับนวัตกรรมในการวิจัยและพัฒนาองค์การในการเปลี่ยนแปลง พบว่า รูปแบบของการเป็นผู้นำทางความคิดที่ส่งเสริมนวัตกรรมและเน้นประโยชน์ที่ได้รับโดยการส่งเสริมรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น ในการเป็นผู้นำเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ๆ จากทีมและพนักงาน นำไปสู่ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปการทำงานในองค์การธุรกิจที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงจึงต้องคิดค้นนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงาน ทักษะผู้นำทางความคิดเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับความสามารถนำแนวคิดในการคิดค้นนวัตกรรมเพื่อให้คนในองค์การมีความพร้อมและปฏิบัติตามโดยยอมรับกับแนวความคิดที่เป็นลักษณะการคาดการณ์ ทักษะผู้นำทางความคิดมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมขององค์การที่มีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดผู้นำทางความคิด การทำงานร่วมกันเป็นทีมใน

การประกอบการมีความจำเป็นที่จะต้องยอมรับและมีความไว้วางใจในร่วมกันที่จะดำเนินงานตามแนวคิดของผู้นำเพื่อให้การดำเนินงานสู่เป้าหมาย

ทักษะความไว้วางใจ (Trust skill)

การประกอบการธุรกิจจะต้องสร้างความไว้วางใจซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการสร้างความภักดี และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกันระหว่างความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้า ในการสร้างความ มั่นใจของลูกค้าและการส่งการบริการที่มีคุณภาพขององค์กรที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นความไว้วางใจของลูกค้ามีการศึกษาความไว้วางใจหลากหลายสาขา ทั้งทางด้านจิตวิทยา และเศรษฐศาสตร์ ในด้านจิตวิทยาจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าความไว้วางใจ โดยทั่วไปมุ่งเน้นในด้านลักษณะประจำตัวบุคคล (Personal Characteristics) ได้แก่ อูบนิสัย ทัศนคติ และแรงจูงใจ (Oly Ndubisi, 2007) วัฒนธรรมองค์การที่เกิดจากความไว้วางใจทำให้ประสบความสำเร็จในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Ismail Alawi et al., 2007) และเป็นปัจจัยแทรกที่ทำให้ความผูกพันมีความสัมพันธ์กับการได้รับการถ่ายทอดความรู้ (Levin and Cross, 2004) ความไว้วางใจมีความสำคัญกับการทำงานของพนักงานในองค์การที่ทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพ และการทำความเข้าใจความหมายของความไว้วางใจ (Trust) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายที่หลากหลาย ดังนี้

ความหมายของความไว้วางใจ

ความหมายของความไว้วางใจ นักวิชาการได้ให้ความหมายโดยมอร์แกน และ ฮันท์ (Morgan and Hunt, 1994) ได้กล่าวว่าความหมายของความไว้วางใจ หมายถึง สภาพความเป็นจริงเมื่อคนจำนวนหนึ่งเกิดความเชื่อมั่นโดยเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความ เชื่อถือ (Reliability) และความซื่อสัตย์จริงใจ (Integrity) โดยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและขนานกับกรอบแนวคิดทางการตลาดที่ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพและจิตวิทยา รีโอนา และ รีโอนา (Reina and Reina, 1999) ได้ให้ความหมายของ ความไว้วางใจหมายถึงความเชื่อมั่นของกันและกันระหว่างบุคคลสองฝ่ายในผลการกระทำที่ตกลงกันหรือสัญญาไว้ซึ่งจะต้องมีการติดต่อสื่อสารที่ซื่อตรง และมีความจริงใจซึ่งกันและกัน โดยมีความคาดหวัง ในความสามารถของอีกฝ่าย และเป็นกรณีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยไม่ต้องมีความหวาดระแวง ส่วนแมคเชน และคณะ (Mcshane et al., 2005) ได้ให้ความหมายว่าความไว้วางใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสภาวะทางจิตใจเป็นความตั้งใจในการยอมรับในพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มอื่นโดยอยู่บนพื้นฐานของความคาดหวังในทางบวก ความเชื่อถือไว้วางใจควรเป็นสิ่งที่มิไว้ให้กันและกัน เมื่อผู้อื่นได้ให้ความไว้วางใจต่อเรา

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปความหมายของความไว้วางใจได้ว่าเป็นความรู้สึกลึกถึงความเชื่อมั่นระหว่างการปฏิสัมพันธ์กันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่อการกระทำ การแสดงออก หรือการทำสัญญาโดยมีการติดต่อสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา ทำให้บุคคลมีความเชื่อมั่น และมีความซื่อสัตย์ต่อกันและกันที่จะทำให้เกิดความคาดหวังต่ออีกฝ่ายในเชิงบวก ความไว้วางใจเป็น

สภาวะทางจิตใจที่จะยอมรับถึงพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น เมื่อบุคคลมีความไว้วางใจแล้ว ก็จะแสดงพฤติกรรมตอบรับความไว้วางใจนั้นเช่นกัน องค์ประกอบสำคัญของความไว้วางใจมีส่วนทำให้รู้ถึงการจะสร้างความไว้วางใจต่อกันและกันต้องมีองค์ประกอบที่กำหนดให้เกิดหรือสนับสนุนให้เกิดความไว้วางใจ

องค์ประกอบความไว้วางใจ

องค์ประกอบของความไว้วางใจ การที่จะเกิดความไว้วางใจขึ้นได้จะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ (Reina and Reina, 1999) คือ

1. ความไว้วางใจด้านศักยภาพ (Competence Trust) คือ การที่บุคคลมีความสามารถในการกระทำสิ่งที่จำเป็นต่อการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะงานที่มีความเฉพาะหรือที่มีความซับซ้อน รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้อื่น และการช่วยเหลือผู้อื่นให้สามารถทำงานได้ด้วยพฤติกรรมที่สามารถช่วยสร้างและรักษาความไว้วางใจในประสิทธิภาพ ได้แก่ การที่บุคคลมีความรู้ เชี่ยวชาญ ความสามารถ และความยุติธรรม สามารถเข้าใจและรับรู้ถึงศักยภาพของผู้อื่นได้และช่วยให้ผู้อื่นเกิดทักษะความชำนาญในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้

2. ความไว้วางใจด้านการสื่อสาร (Communication Trust) คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของบุคคลอย่างคงที่และสม่ำเสมอ ทำให้การทำงานดำเนินมีความก้าวหน้า ส่งผลต่อความสามารถในการผลิตและผลกำไรของธุรกิจ พฤติกรรมที่สนับสนุนให้เกิดความไว้วางใจด้านการสื่อสาร ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน การพูดในสิ่งเป็นความเป็นจริง การยอมรับความผิดพลาด การให้และรับข้อมูลป้อนกลับ รักษาความลับและการชี้แจงถึงเจตนาที่ดี

3. ความไว้วางใจด้านค้ำประกันสัญญา (Contract Trust) คือ การที่บุคคลได้กระทำในสิ่งที่ได้พูดไว้ทำให้เกิดความพร้อมที่จะให้บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความใส่ใจการมีส่วนร่วม หรือง่ายต่อการสื่อสารกลับ เมื่อมีการสัญญาไว้ความไว้วางใจจะเกี่ยวข้องกับการรักษาความคิดเห็น ความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์และแสดงพฤติกรรมอย่างคงที่ ความแน่นอนและความเชื่อมั่นของบุคคลในความซื่อสัตย์และภักดีจะทำให้เกิดความไว้วางใจด้านค้ำประกันสัญญาในการทำงาน

การศึกษาองค์ประกอบความไว้วางใจของเบอร์เดอว (Bourdeau, 2005) พบว่า ความไว้วางใจเกี่ยวข้องกับความสามารถของผู้ให้บริการที่จะสร้างความมั่นใจกับลูกค้า การพึ่งพาอาศัยได้ด้วยความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความมีสมรรถนะในการให้บริการอย่างตรงไปตรงมาและเป็นประโยชน์ทั้งความสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า ส่วนพูลทอง (Pooltong, 2008) ได้ศึกษาว่าองค์ประกอบความเชื่อถือไว้วางใจ ประกอบด้วยความไว้วางใจใน 2 มิติ ได้แก่ ความรู้สึกที่ดี (Benevolence) และความน่าเชื่อถือ (Credibility) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงองค์ประกอบของความไว้วางใจ

Reina & Reina (1999)	Bourdeau (2005)	Pooltong (2008)
(1) ความเชี่ยวชาญ (2) การสื่อสาร (3) ความใส่ใจ (4) ความซื่อสัตย์ (5) ความจริงใจ (6) การแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา	(1) ความสามารถ (2) ความซื่อสัตย์ (3) ความจริงใจ (4) การแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา	(1) ความรู้สึกที่ดี (2) ความน่าเชื่อถือ

ที่มา: จากการสังเคราะห์ข้อมูลในการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัย อ้างอิงจาก Reina & Reina (1999); Bourdeau (2005); Pooltong (2008)

ผลขององค์ประกอบความไว้วางใจในทั้งด้านศักยภาพ ด้านการสื่อสาร และด้านคำมั่นสัญญา เป็นแนวทางในการทำงานและการให้บริการลูกค้าในการประกอบการ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับพนักงานในองค์กรและลูกค้า การสื่อสารที่ตั่งมั่นในความซื่อสัตย์ของการให้ข้อมูลที่เป็นจริง แสดงออกถึงความจริงใจในการให้บริการ การสื่อสารแลกเปลี่ยนที่มีความสม่ำเสมอสร้างความเชื่อมั่นในการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน องค์ประกอบของการสร้างความไว้วางใจจึงเป็นส่วนสำคัญที่ผู้ประกอบการจะนำไปเป็นแนวทางในการประกอบการให้มีความยั่งยืนและความสำคัญของความไว้วางใจยังส่งผลต่อพนักงานในองค์กรและลูกค้าที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของความไว้วางใจ

ความสำคัญของการเชื่อถือไว้วางใจส่งผลต่อการดำรงอยู่และประสบความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากการทำงานร่วมกันต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในการทำงานซึ่งมีองค์ประกอบที่หลากหลายจากการศึกษาของ สมอลแลน (Smollan, 2013) พบว่า ความไว้วางใจ และอารมณ์ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในองค์กรเป็นผลลัพธ์ทางบวก ที่เกิดจากผู้นำในองค์กรมีความเข้าอกเข้าใจ และมีความตระหนักถึงพนักงานที่มีความสำคัญต่อองค์กร การศึกษาของ ลีวิน และครอส (Levin and Cross, 2004) พบว่าความไว้วางใจเป็นปัจจัยแทรกที่ทำให้ความผูกพันมีความสัมพันธ์กับการได้รับการถ่ายทอดความรู้ จากการศึกษานี้ของ อิสมาอิล อลาวิ และคณะ (Ismail Alawi et al., 2007) และ เซง และคณะ (Cheng et al., 2008) พบว่า ความไว้วางใจเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้ประสบความสำเร็จ แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ เบคเคอร์ และคณะ (Bakker et al., 2006) กลับพบว่าความไว้วางใจนั้นอาจไม่มีความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกันจึงพบว่าบทบาทของความไว้วางใจในการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ซ่อนเร้นนั้น ยังไม่มีความชัดเจน ถึงแม้ความไว้วางใจยังมีความไม่ชัดเจนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ยังมีมีความสำคัญในการทำงานอย่างมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรและการให้บริการลูกค้า มุมมองของระดับ

ความไว้วางใจเป็นส่วนสำคัญที่มองความสัมพันธ์ของความไว้วางใจในแต่ละระดับ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับการทำงาน

ระดับความไว้วางใจ

การวัดระดับความไว้วางใจ ชาไมล์ และลาพิดอท (Shamir and Lapidot, 2003) เสนอว่าความไว้วางใจภายในองค์กร พิจารณาได้ 3 ระดับ โดยได้มองส่วนขององค์การแตกต่างกัน ออกไปด้วยการมองในเชิงระบบ (System) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากองค์การเช่นกัน กล่าวคือในระดับ บุคคลนั้น ความไว้วางใจเป็นความเต็มใจของบุคคลที่มีความเชื่อใจต่อการกระทำของอีกฝ่ายที่อยู่บน ความคาดหวังว่าอีกฝ่ายจะให้ความสำคัญ แม้ว่าจะเสี่ยงต่อความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สำหรับระดับ กลุ่มจะเป็นการพิจารณาความไว้วางใจของปรากฏการณ์การรวมกลุ่ม (Collective Phenomenon) เช่น ทีมงานโดยเป็นการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับความไว้วางใจของผู้อื่นหรือทีมโดยรวมในประเด็น ของการมีเป้าหมาย หรือค่านิยมร่วมในการลดความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น กฎระเบียบที่เหมาะสมต่อ การดำเนินงาน เป็นต้น และส่วนความไว้วางใจระดับของระบบเป็นความไว้วางใจที่พิจารณา บนพื้นฐานของบทบาท ระบบและกฎระเบียบต่างๆ ที่ได้สร้างความไว้วางใจ รวมทั้งโครงสร้างที่เป็น ทางการขององค์การ

โดยสรุปเกี่ยวกับทักษะผู้นำทางความคิดเป็นทักษะของความคิดในการนำไปสู่การปฏิบัติ ร่วมกันของพนักงานในองค์การที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ความคิดต่างๆ เป็นการสร้างนวัตกรรมเพื่อให้ทุกคนยอมรับในความคิดและยอมปฏิบัติตามซึ่งต้องอาศัยทักษะผู้นำ ทางความคิด ในการทำงานร่วมกันที่จะยอมรับในความคิดมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมขององค์การ ที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ๆ การทำงานและมีปฏิสัมพันธ์ทำให้ต้องมีความไว้วางใจกัน (Trust skill) เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น ความไว้วางใจยังส่งผลต่อการบริการต่อ ลูกค้าที่มีความไว้วางใจในการบริการของการประกอบธุรกิจ การสร้างความไว้วางใจจากองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านศักยภาพ ด้านการสื่อสาร และด้านค่านิยมสัญญา ความสัมพันธ์ของการทำงานจากผล ของความไว้วางใจทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและกัน ยังเป็นการใช้ทักษะทางสังคม ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการทำงานและเพิ่มสุขภาวะทั้งด้านร่างกาย และจิตใจให้มีความสุข ในการทำงาน

5. แนวคิดการพัฒนาทักษะทางสังคม และสุขภาวะของผู้ประกอบการเกษตร

ความหมายของทักษะทางสังคมตาม พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ อธิบายว่า วจนทักษะ หมายถึง ทักษะที่เป็นลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลใน เรื่องของความฉลาด ความสามารถทางอารมณ์ หรือความมีคุณธรรม มีลักษณะเป็นนามธรรม เช่น บุคลิกภาพ อุปนิสัย ความสุภาพ ความนุ่มนวลในการเข้าสังคม การใช้ภาษาติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ความเป็นมิตร การมองโลกในแง่ดี มีวุฒิภาวะ มีความคิดริเริ่มสามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจความเป็นจริงของสภาพการณ์ต่างๆ ทักษะทางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีอิทธิพลต่อ กระบวนการทางองค์การที่หลากหลาย (Witt and Ferris, 2003) บารอล และมาร์คแมน (Baron

and Markman, 2003) ได้อธิบายถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมของผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ที่สำคัญในกิจการใหม่ ๆ เช่นเดียวกับองค์การที่มีขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ทักษะทางสังคมของผู้ประกอบการมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพที่สำคัญในการใช้ทรัพยากรและทรัพยากรเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของกิจการใหม่

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปความหมายทักษะทางสังคมได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการใช้ทักษะการสื่อสาร การมองโลกในแง่ดี มีวุฒิภาวะ มีความคิดริเริ่มสามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจความเป็นจริงของสภาพการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม กับสังคมในเชิงบวก และการทำงานร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทำให้เกิดการประสานงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ รู้จักหน้าที่และปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องและเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมยังมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์การและส่งผลต่อชื่อเสียงทางสังคมขององค์การด้วย

องค์ประกอบทักษะทางสังคม

องค์ประกอบเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ริจิจิโอ (Riggio, 1986) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์และภาษา ทาทาง โดยรวมถึงการแสดงเจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยไม่ใช้ถ้อยคำ 2) ความไวในการรับรู้อารมณ์บุคคลอื่น (Emotional Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ และภาษาทาทางของบุคคลอื่นโดยที่บุคคลนั้นไม่ต้องใช้ถ้อยคำแสดงออกมา 3) การควบคุมทางอารมณ์ของตนเอง (Emotional Control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับ สกกดกลั่น และปรับอารมณ์ของตนเอง 4) การแสดงออกทางสังคม (Social Expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยใช้ถ้อยคำเป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูด ในการเข้าร่วมสนทนา อภิปรายกับบุคคลอื่น 5) ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social Sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายจากการติดต่อสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำของบุคคลอื่นได้ 6. การควบคุมทางสังคม (Social Control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาท ทางสังคมอย่างเหมาะสม มีทักษะในการแสดงตน และสามารถควบคุมพฤติกรรม การแสดงออกของตนเอง

ความสำคัญของทักษะทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคมมีความสำคัญ เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้คนประสบความสำเร็จในชีวิตในอนาคตได้ ทักษะทางสังคมจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของความสามารถทางความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของมนุษย์ ทักษะทางสังคมเป็นตัวแทนของทักษะ

ที่เปิดกว้างในการพัฒนา (Riggio and Reichard, 2008) นั่นคือเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนเรียนรู้จากการฝึกอบรม และประสิทธิภาพมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่มีผลกระทบทางสังคมเช่น ผลในแง่บวกระหว่างบุคคล ทักษะทางสังคมถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในความสำเร็จในการทำงาน (Beheshtifar and Norozy, 2013) นอกจากนี้ทักษะทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการทำงานเป็นทีมที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และเพื่อให้พนักงานสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างคล่องตัวและมีส่วนร่วมกับคนอื่น (Morgeson et al., 2005) ทักษะทางสังคมที่เกี่ยวข้องในสถานที่ทำงานขององค์กรรวมถึงการสื่อสาร การวิจารณ์ การชมเชย การเจรจา การฟังงาน การเอาใจใส่ และการกำกับดูแลด้านอื่น ๆ (Payne, 2005; Riggio et al., 2003, Robles, 2012) กรณีศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวช่วยให้พนักงานมีความอดทนแม้จะต้องประสบกับปัญหา จากการศึกษาจึงได้กำหนดทักษะทางสังคมของผู้ประกอบการว่าเป็น "ความสามารถของแต่ละบุคคลในการพัฒนารักษาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ" (Baron and Markman, 2003)

โดยสรุปเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ในความหมายเป็นความสามารถในการใช้ทักษะการสื่อสาร การมองโลกในแง่ดี มีวุฒิภาวะ มีความคิดริเริ่มสามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก ความเข้าใจความเป็นจริงของสภาพการณ์ต่าง ๆ ความมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมกับสังคมในเชิงบวก การเกิดทักษะทางสังคมยังเป็นการใช้ความสามารถทางความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสำคัญของทักษะทางสังคมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการทำงานเป็นทีมที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง และเพื่อให้พนักงานสามารถทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และลดความขัดแย้งส่งผลให้มีความสุขในการทำงานของพนักงานและเกิดประภพของการทำงานดีขึ้น ความสุขในการทำงาน (well being) เป็นความสุขที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งด้านจิตใจและร่างกาย เป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิตและการทำงาน

ทักษะด้านสุขภาวะ (Well-Being)

มนุษย์ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา การที่มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่มีความสุข เกิดความพึงพอใจและมีความสำเร็จในชีวิต ถือเป็นเป้าหมายในการบ่งชี้คุณภาพชีวิตที่ดี (Diener et al., 1999; พิณภา แสงสาคร, 2555) ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นได้ว่าคุณภาพต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์และส่งผลต่อการพัฒนาด้านอื่นๆ ของมนุษย์

ขอบเขตของความหมายคำว่า “สุขภาวะ” มีความใกล้เคียงกับคำว่า “ความสุข” การกำหนดความหมายของสุขภาวะ จึงมีความเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องในด้านจิตวิทยา อัดัมส์ และคณะ (Adams et al., 1997) ได้ระบุว่า การประเมินตนเองด้านสุขภาวะ ว่ามีสุขภาพดี เป็นความเข้มแข็งภายในตัวบุคคลที่จะจัดการกับความเครียด แรงกดดัน และอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยเพียงใด โดยคนที่ไม่มีเจ็บป่วยมีสุขภาพดีจึงเป็นคนที่มีความสุขที่ดี นอกจากการการอธิบายเกี่ยวกับสุขภาวะเฉพาะด้าน ยังได้มีการอธิบายสุขภาวะองค์รวมมีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษา คือ ไมเยอร์ และคณะ (Myers et al., 2000) ได้อธิบายถึงสุขภาวะที่มีลักษณะองค์รวมว่า เป็นการเชื่อมโยงกัน

โดยมีจิตวิญญาณ (Spiritual) เป็นแกนกลาง โดยได้มองว่าการมีสุขภาวะเป็นสิ่งบ่งบอกการที่บุคคลมีสุขภาพดีและความเป็นอยู่ที่ดี นักปราชญ์ของไทยคือ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2549) ได้กล่าวถึงสุขภาวะองค์รวม (Holistic Well-being) ในแนวพุทธเน้นภาวะแห่งความสุข เกิดความสมดุลในมิติต่างๆ ของสุขภาพ ความสมดุลของจิตใจ และการเข้าถึงความสงบ และความดีงามต่างๆ นายแพทย์ประเวศ วะสี (2544) ได้เสนอสุขภาวะแบบองค์รวมของบุคคล ลักษณะของบุคคลที่มีสุขภาวะที่ดีจะมีสุขภาพ มีสังคมดี มีความสงบปราศจากสิ่งรบกวนจิตใจ มีจิตที่เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความแจ่มแจ้งชัดเจน หรือมีปัญหา การตื่นตัวไม่อยู่ในความประมาทและเข้าสู่จุดสูงสุดของศาสนา องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดการทำงานและสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนให้เกิดสุขภาวะที่ดี

องค์ประกอบของสุขภาวะ

รูตเดอแมนและคณะ (Ruderman et al., 2002) ได้เสนอองค์ประกอบของสุขภาวะทางจิตประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) การพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) คือ ความพึงพอใจในการดำรงชีวิตโดยทั่วไป 2) การนับถือตนเอง (Self - Esteem) บ่งชี้ถึงสุขภาวะจิตของบุคคลที่ดี 3) การยอมรับตนเอง (Self - Acceptance) เป็นด้านที่แสดงถึงการยอมรับแง่มุมที่หลากหลายเกี่ยวกับตนเอง ส่วนแนวคิดของกรีนฟิลด์ (Greenfield, 2004) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวัดสุขภาวะจิต ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผลลัพธ์ในทางลบ 2) ผลลัพธ์ในทางบวก และ 3) การมีเป้าหมายในชีวิต นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นอยู่และความคิดสร้างสรรค์ ที่สามารถเกิดขึ้นได้โดยมิติที่พบมากที่สุดคือ ความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในระดับสูง มีความสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) สอดคล้องกับงานวิจัยของ คานิบาโน (Canibano, 2013) พบว่า การนำนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ทางบวกในผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ช่วยเพิ่มความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงาน

โดยสรุปเกี่ยวกับสุขภาวะ ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการเกษตรเป็นภาวะที่มีความเสี่ยงต่อการกีดกันในการทำงาน สำคัญของสุขภาวะที่ดีจึงเป็นภาวะที่ผู้ประกอบการสามารถทำงานอยู่ได้ภายใต้ภาวะแรงกดดันและภาวะเสี่ยง การมีสุขภาวะที่ดีเป็นสิ่งบ่งบอกการที่บุคคลมีสุขภาพดีและความเป็นอยู่ที่ดี แสดงถึงเมื่อมีสุขภาวะที่ดีจะมีสุขภาพที่ดี มีสังคมดี มีความสงบปราศจากสิ่งรบกวนจิตใจ ทำให้มีความสุขในการทำงาน องค์ประกอบของสุขภาวะที่ดีของมนุษย์ประกอบด้วย 1) การพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction) 2) การนับถือตนเอง (Self - Esteem) และ 3) การยอมรับตนเอง (Self - Acceptance) เป็นองค์ประกอบที่เกิดขึ้นภายในตัวของแต่ละบุคคล ประโยชน์ของสุขภาวะที่ดียังมีความสัมพันธ์ต่อความคิดสร้างสรรค์ได้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านนวัตกรรม ทำให้โอกาสในการทำงานของพนักงานมีอิทธิพลต่อการทำงานซึ่งจะช่วยให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

6. แนวคิดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้ประกอบการเกษตร

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ Information and Communication Technology (ICT) เป็นเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในทุกวันนี้ ทั้งด้านการดำรงชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา เมื่อเปรียบเทียบตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ICT มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ในทางธุรกิจ ICT สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต และประสิทธิภาพในการทำงาน (ธนรัตน์ จิระอรุณ และมลลณี พรโชคชัย, 2546) ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสื่อสาร (ICT) เพื่อให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันกับบริษัทขนาดใหญ่ได้ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงและทางภูมิศาสตร์ไม่สำคัญสำหรับความสัมพันธ์กับลูกค้าและผู้จัดจำหน่าย (Sharma and Bhagwat, 2006) ความสำคัญของ ICT จึงมีบทบาทอย่างมากในปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของสังคมปัจจุบัน และการประกอบอาชีพรวมทั้งการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการเกษตร มีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับ ICT

ความหมายของ ICT

ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ Information Technology and Communication สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2545: 67) ได้ให้ความหมายของเทคโนโลยี หมายถึง การประยุกต์โดยนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ต่างๆ และหาแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนคำว่า สารสนเทศ (Information) หมายถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อาจมาจากสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารระหว่างบุคคล เมื่อรวมสองคำจึงเป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งหมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ หรือประมวลผล ครอบคลุม การรับ-ส่ง ประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล รวมไปถึงเทคโนโลยีที่ทำให้เกิดระบบการให้บริการ การใช้และดูแลข้อมูล

ยีน ภูสุวรรณ และสมชาย นำประเสริฐ (2546: 20) ให้ความหมาย เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผล การพิมพ์ การสร้างรายงาน การสื่อสารข้อมูล ฯลฯ เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นการรวมกันระหว่าง เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์กับเทคโนโลยีการสื่อสาร สอดคล้องกับ UNESCO (2008: 11) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการนำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารและข้อมูลข่าวสาร และหลายเทคโนโลยี มาใช้ในการติดต่อสื่อสาร การสร้าง การจัดการและการแจกจ่ายข้อมูลข่าวสาร รวมทั้ง คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไอที

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีโดยใช้ช่องทางของการสื่อสาร รวมทั้งการจัดเก็บ การค้นหา การเข้าถึงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเทคโนโลยีประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ เทคโนโลยีเครือข่าย มัลติมีเดีย วิทยุและเทคโนโลยีอื่นๆ

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Adoptation)

โดยส่วนมากพื้นฐานของเครื่องมือ ICT สามารถใช้สื่อสารผ่านโทรศัพท์พื้นฐานหรือโทรศัพท์มือถือแล้วแต่ความคุ้มค่าสำหรับ SMEs อาจใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (PC) หรือคอมพิวเตอร์แล็ปท็อปที่มีซอฟต์แวร์พื้นฐานสำหรับความต้องการในการประมวลผลข้อมูลอย่างง่าย เช่น เขียนข้อความหรือการติดตามรายการบัญชี การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตช่วยให้ SMEs มีความสามารถในการสื่อสารขั้นสูง เช่น อีเมลการท่องเว็บและการเปิดตัวเว็บไซต์บนที่ก๊อชของ APDIP ของ UNDP (Chyau, 2005) ซึ่งให้เห็นถึง 3 วิธีหลักที่ ICTs จะเป็นประโยชน์ต่อ SMEs: 1) เพิ่มผลผลิตในกระบวนการผลิต 2) เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจภายใน และ 3) เชื่อมต่อ SMEs ได้ง่ายและราคาไม่แพงกับผู้ติดต่อภายนอกไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือทั่วโลก แม้จะเห็นได้ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรมที่ ICTs สามารถนำไปใช้ใน SMEs ในที่สุดประเทศกำลังพัฒนาและได้รับการยอมรับ ICT อย่างช้าๆ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลส่วนมากไม่ได้รวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับนโยบาย SME ผลการศึกษาของโคฮี และตีวาเรจ (Kohi and Devaraj, 2003) และเมลวิลล์ และคณะ (Melville et al., 2004) ได้ยืนยันในเชิงบวกผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อผลการดำเนินงานของ บริษัท ในด้านการผลิต การทำกำไร มูลค่าตลาดและส่วนแบ่งการตลาด

กีลา และกู (Gera and Gu, 2004) ได้แสดงให้เห็นว่า ICT มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มการปฏิบัติตามความสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านการสื่อสารกับลูกค้าฝ่ายขายที่เสริมด้วยการโต้ตอบผ่านเว็บไซต์และศูนย์บริการ ล็อค (Locke, 2004) ได้ศึกษาการยอมรับ ICT และการเติบโตของ SME ในนิวซีแลนด์ชี้แจงว่าการทำกำไรที่เพิ่มขึ้น เช่น พร็อกซี (proxy) สำหรับการเติบโตมีความสัมพันธ์มากที่สุดกับการใช้ ICT ล็อค (Locke, 2004) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ที่ตึระหว่างการเติบโตของผลกำไรและการยอมรับการใช้โทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ตภายในกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กของนิวซีแลนด์มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการประกอบการและการเติบโตของธุรกิจขนาดเล็ก จากหลักฐานหลายบริษัท ระดับการศึกษาและจากหลายประเทศ การใช้ ICT ที่ส่งผลในทางบวกต่อผลประกอบการของบริษัท (OECD, 2003) แฮร์ริสัน และเมเนซีสฟีโล (Harrison and Menezes-Filho, 2006) ได้กล่าวว่า จากการทบทวนวรรณกรรมส่วนมากเป็นผลกระทบของ ICT และการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องในการทำงาน แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิต ผลการศึกษาของธนาคารโลกรายงานความสัมพันธ์ระหว่างการวัดการใช้ ICT อย่างง่ายและตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน การขายและการจ้างงานและการลงทุนใหม่ ว่ามีผลของการใช้ ICT มีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้น ล็อค (Locke, 2004) ยังกล่าวว่าปัจจัยต่างๆ เช่น ระดับความเข้าใจ ICT ของเจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการและการเพิ่มจำนวนพนักงานมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

เครือข่ายผู้ประกอบการ (Entrepreneurial network)

ควบคู่กับสาระสำคัญของกิจกรรมผู้ประกอบการและการจัดการธุรกิจขนาดเล็ก และมีความเกี่ยวข้องกับการอยู่รอดและการเติบโตของธุรกิจ ที่มีความสำคัญต่อต้นทุนการทำธุรกรรมของบริษัท และการพัฒนาความน่าเชื่อถือ การกำหนดเครือข่ายเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ประกอบการและบุคคลภายนอก เครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนา เนื่องจากผู้ประกอบการ

สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ความสัมพันธ์เหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการบรรลุเป้าหมายได้ เทเลอร์ และคณะ (Taylor et al., 2004) ได้กล่าวถึงเครือข่ายมีศักยภาพในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการได้ประโยชน์ร่วมกันการสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างโครงสร้างในทางสังคมที่เกิดขึ้นเฉพาะตามผลงานของแต่ละคนเท่านั้น ความเข้าใจและการใช้เครือข่ายเครือข่ายผู้ประกอบการประกอบด้วย 3 ประเภท คือเครือข่ายสังคมเครือข่ายสนับสนุน และเครือข่ายระหว่างบริษัท (Premaratne, 2002) บาร์อัน (Braun, 2010) ได้อธิบายว่าเมื่อมีสภาพเครือข่ายที่ดีมีส่วนร่วมในธุรกิจ SME กลุ่มเสมือนมีแนวโน้มที่จะสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ผลประโยชน์แฝงอยู่ในเครือข่ายและอาจส่งผลกระทบต่อบริษัทประสิทธิภาพ. บลัทเทอ และคณะ (Buttler et al., 2003) ระบุว่า คุณค่าของผู้ประกอบเป็นการยอมรับสารสนเทศจากเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายระหว่างวัตถุประสงค์ บทบาท และการแลกเปลี่ยน ซึ่งอาจมีมิติรูปภาพจากคำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลของอาชีพหรือการสนับสนุนด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และความร่วมมือสามารถนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่สำคัญมาก (Kadushin, 2004)

การสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มโอกาสทางการตลาดและการประยุกต์ใช้ ICT ในการประกอบการเกษตรเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในตลาดเกษตร เช่น ICT การลดเงินอุดหนุนสำหรับการเกษตร การเปลี่ยนแปลงความต้องการของผู้บริโภค มาตรฐานการผลิตอาหารใหม่ และการให้ความสำคัญกับความยั่งยืนทำให้เกษตรกรต้องปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถอยู่รอดได้ (Lans et al., 2013) ผู้ประกอบการเกษตรต้องมีความเสี่ยงและเป็นเชิงรุกในการระบุโอกาสในการประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการเกษตรกรรมแตกต่างจากผู้ประกอบการแบบดั้งเดิมในการทำให้ความทันสมัยของการเกษตร เน้นเฉพาะด้านประสิทธิภาพและประสิทธิภาพในการจัดการฟาร์ม นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นของผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งมีมูลค่าสูงสำหรับเครื่องจักรและที่ดินมีมูลค่าสูงกว่าธุรกิจนอกภาคเกษตรในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมาก (Richards and Bulkley, 2007)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุป ความสำคัญของทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือ ICT (Information and Communication Technology) ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้ประกอบการเกษตร เพราะเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในปัจจุบัน ทั้งด้านการดำรงชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลง ICT ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ประโยชน์ที่ได้รับในทางธุรกิจจาก ICT สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต การเพิ่มผลผลิต ประสิทธิภาพในการทำงาน และความสัมพันธ์กับลูกค้า นอกจากนี้เครือข่ายผู้ประกอบการมีศักยภาพในการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการได้ประโยชน์ของผู้ประกอบการที่สร้างเครือข่ายร่วมกัน เป็นการสร้างโครงสร้างในทางสังคมที่เกิดขึ้นเฉพาะตามผลงานแต่ละคนเท่านั้น จึงต้องมีความเข้าใจและใช้เครือข่าย ประเภทของเครือข่ายผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 3 ประเภท คือ เครือข่ายสังคม เครือข่ายสนับสนุน และเครือข่ายระหว่างบริษัท การยอมรับสารสนเทศจากเครือข่ายความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายระหว่างวัตถุประสงค์

บทบาทและการแลกเปลี่ยน อาจมีมิตรภาพจากคำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลของอาชีพหรือการสนับสนุน ด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และความร่วมมือสามารถนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่สำคัญมาก

7. แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร

การคิดเป็นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) เพื่อสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งรอบตัว การคิดเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง โดยจัดลำดับข้อมูลที่ผ่านทางประสาทสัมผัส สามารถสังเกตได้จากการกระทำหรือการแสดงออกจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ ในการสร้างความรู้ด้วยความคิดมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นรับข้อมูลใหม่ ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งหนังสือ เอกสาร การบรรยายจะถูกให้ความหมาย ทำความเข้าใจก่อนนำไปใช้และมีการประเมินความน่าเชื่อถือ 2) ขั้นนำข้อมูลใหม่ผ่านการประเมินเข้าสู่กระบวนการคิด คือ การคิดระดับสูง ประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมิน ความรู้เดิมหรือประสบการณ์มีมาก่อนจะอยู่ในรูปของความคิด ความรู้ มโนทัศน์ หลักการ และ 3) ขั้นนำเสนอความรู้ใหม่ที่ได้มาตรฐาน เป็นความรู้ที่สร้างขึ้นจากความเข้าใจอยู่ในรูปแบบใหม่ เช่น คำอธิบาย ข้อสรุป มโนทัศน์ ความคิดใหม่ (ชนาธิป พรกุล, 2554) กระบวนการคิดจึงเป็นการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในสมอง

คำว่า Cognition มาจากรากศัพท์ภาษาละติน คือ Cognitio แปลว่า Know together คือ กระบวนการรับรู้ เรียนรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความจำ และกระบวนการอื่นๆ ทำงานร่วมกัน เพื่อประมวลข้อมูล จัดการข้อมูล วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การคิด ประกอบด้วยกระบวนการทางจิตที่เริ่มตั้งแต่ความตั้งใจจดจ่อหรือความสนใจ (Attention) การรับข้อมูล การให้ข้อมูลอยู่กับระบบในระยะหนึ่งหรือความจำในขณะทำงาน (Working memory) ซึ่งจะจำเกี่ยวกับเวลา สถานที่ จะเก็บข้อมูลเป็นความจำระยะสั้นภายใน 1-2 ชั่วโมง และความจำระยะยาว เช่น ความทรงจำในอดีต ทำให้สามารถคิดเชิงเหตุผล การแก้ปัญหา ตัดสินใจ (นัยพินิจ คชภักดี ในอรษา ฉวาง, 2558) แนวคิดทางปัญญาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ ขั้นตอนการรับรู้ และขั้นตอนการเรียนรู้ด้านความจำ

7.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

คอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) เป็นปรัชญาในการเรียนรู้ที่มีรากฐานมาจากการศึกษาปรัชญาและจิตวิทยารวมกัน โดยทฤษฎีแล้วนั้น เน้นการสร้างความรู้ของตัวบุคคลด้วยตนเอง และมีการตีความหมายจากประสบการณ์ ในมุลักษณะของ ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นภายในอย่างมีความหมาย โดยเน้นการตีความหมาย (interpretation) ที่มีความแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามกระบวนการที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่อง โดยโครงสร้างความรู้ (knowledge Structure) สามารถที่จะปรับแก้ (modification) ได้ตลอด ความรู้ (knowledge) เกิดได้จากการแปลความหมายของความเป็นจริงในโลก ที่ปรากฏ และเข้าไป

แทนที่ความรู้ภายในตัวบุคคลในรูปแบบเดิม (Bednar et al., 1995) กลุ่มคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในของผู้เรียน โดยมีผู้เรียนเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อน โดยพยายามนำความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ และปรากฏการณ์ที่พบเห็นถูกนำมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive Structure) มีลักษณะเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของโครงสร้างทางปัญญา หรือโครงสร้างของความรู้ในสมองเรียกว่า สกีม่า (Shema) โครงสร้างทางปัญญา ประกอบด้วย ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้ภาษา หรือเกี่ยวกับ เหตุการณ์ หรือสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ หรือเหตุการณ์ อาจเป็นความเข้าใจ หรือความรู้ของ แต่ละบุคคล (Conway and Pleydell-Pearce, 2000)

ในด้านการเรียนรู้ ของกลุ่ม Constructivist เป็นการเรียนการสอนลักษณะที่เน้นมุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนการสอนมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเติมจากความรู้ซึ่งแตกต่างกัน และเน้นบทบาทของแรงจูงใจจากภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีทักษะในการตรวจสอบและควบคุมการเรียนของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนจะอยู่ที่รายบุคคลซึ่งไม่สามารถใช้เพียงเกณฑ์วัดในเชิงปริมาณ ในการออกแบบการเรียนการสอนฝ่าย Constructivist มีความเห็นว่าเทคโนโลยีเว็ลต์ไวด์ เว็บ สนับสนุนการเรียนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจะเสนอเนื้อหาและเชื่อมโยงที่เกี่ยวข้องกับความรู้ และประสบการณ์ของผู้สอน ส่วนผู้เรียนจะเลือกข้อมูลเนื้อหาและการเชื่อมโยงตามประสบการณ์ และพื้นฐานความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เพื่อการเรียนรู้ของตนเอง (Dietrich, 2004; Csikszentmihalyi, 2000) การสร้างกระบวนการเรียนรู้สร้างสรรค์ด้วยปัญญาในรูปแบบที่เป็นธรรมชาติของผู้เรียนที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติผ่านการทำโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มหรือทีมอย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตรจนเป็นนิสัยใฝ่เรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

จากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สามารถสรุปได้ว่า เน้นมุ่งผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเรียนการสอนมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเดิม และมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจจากภายในของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีทักษะในการตรวจสอบและควบคุมการเรียนของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญาของตนเอง ที่เรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประสาทสัมผัสของผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องซึ่งผู้สอนสามารถถ่ายทอดการวิเคราะห์ผู้เรียนเนื้อหาและวางแผน จัดลำดับเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่มีความเชื่อแตกต่างกันย่อมทำให้เกิดแนวคิดและวิธีการที่เหมาะสมกับการสอนเนื้อหาหรือกระบวนการมากขึ้นแตกต่างกัน (Schunk, 2012)

ในการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักถึงอารมณ์ ความเหมาะสมของสถานการณ์ สภาพแวดล้อม มุมมองด้านจิตวิทยาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ที่น่าสนใจและนำไปสู่การพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับการสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า ที่นำไปสู่การตอบสนองที่แสดงออกที่เกิดความพึงพอใจ (Dayan et al., 2000) ได้แก่ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นไดค์ (Thorndike's Connected Theory) ซึ่งธอร์นไดค์ (Thorndike) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกัน

กลุ่มพฤติกรรมนิยม ได้นำทฤษฎีหลักการเรียนรู้ ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (stimulus) กับการตอบสนอง (response) โดยมีพื้นฐานการคิดที่ใช้หลักการเบื้องต้นว่าการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองโดยแสดงในรูปแบบต่างๆ จนกว่าจะพอใจที่เหมาะสมในที่สุด ทั้งนี้กล่าวได้ว่าการเรียนรู้นั้นเป็นการลองผิดลองถูก จนกว่าเกิดความพอใจมากที่สุด (trial and error)

ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulation)

ประกอบด้วย 1. การมีสิ่งเร้า (Stimulus) มาเร้าอินทรีย์ (Organism) เป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจหากสิ่งเร้ามีความน่าสนใจก็จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี 2. การสัมผัสกับสิ่งเร้าส่งกระแสสัมผัสนั้นไปยังระบบประสาทเพื่อเชื่อมโยงสู่การรับรู้ 3. การรับรู้ (Perception) หลังจากที่ได้รับรู้จะมีการวิเคราะห์แปลความหมาย โดยอาศัยประสบการณ์เดิมและความรู้ที่มีอยู่สื่อไปยังการสรุปเรื่องที่ตนเองเข้าใจ ทั้งนี้ส่วนที่สำคัญในการรับรู้รวมทั้งปัจจัยด้านสติปัญญา ความสามารถ ความเชื่อ ทศนคติ เป็นต้น และ 4. การสรุปความคิดรวบยอด (Conception) เป็นการสรุปเรื่องราวตามความคิดที่ผู้รับรู้เข้าใจเป็น กระบวนการของการเรียนรู้ (พรณี ชูทัย เจนจิต, 2538) สอดคล้องกับการศึกษาของ กัญญา ศรีสุข (2558) ที่ทำการศึกษาคหุปัญหาของผู้เรียนด้วยรูปแบบการการเรียนการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพทางสมอง (Brain-Based Learning) ในขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนการกระตุ้นโครงสร้างทางปัญญา ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนการประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเพื่อขยายโครงสร้างทางปัญญา พบว่าช่วยปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทศนคติเชิงบวกต่อการเรียนรู้

ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction)

การทำงานที่ของสมองด้วยคำสั่งนั้นจะถูกส่งไปตามทางทางเดินของสัญญาณประสาท เช่น ไซสันหลัง เส้นประสาท และกล้ามเนื้อที่ต้องทำกิจกรรมนั้นๆ ลักษณะการส่งสัญญาณประสาทบางส่วนจะติดต่อกันจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง เมื่อมีการส่งกระแสประสาท สารสื่อประสาทจะถูกนำเข้าสู่ช่องรับสารสื่อประสาทที่อยู่บนเยื่อหุ้มเซลล์ของเซลล์ประสาท ช่องรับสารสื่อประสาทมีความเฉพาะเจาะจงสารสื่อประสาท เมื่อสารสื่อประสาทเข้ามาภายในเซลล์ประสาทจะถูกเก็บในส่วนที่เรียกว่า เวสสิเคิล (vesicle) จากนั้นเวสสิเคิลจะเคลื่อนไปยังเซลล์ประสาทเพื่อส่งสารสื่อประสาทไปยังเซลล์ประสาทอื่นตามกลไกการทำงาน (วิกิพีเดีย, 2558) การทำงานของเซลล์ประสาทแต่ละเซลล์เป็นโครงข่ายความสนใจ (attentional networks) เกิดวงจรระบบประสาท (neural circuits) กระบวนการความสนใจมีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ (ปรัชญา แก้วแก่น, 2555) คือ 1) ความตื่นตัว (Alert) เป็นขั้นตอนแรกของจุดเริ่มต้นการเกิดโครงข่ายความสนใจ ปรับสภาพให้พร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดและคงสภาพระดับของการถูกกระตุ้นให้คงอยู่ การตื่นตัวเกี่ยวข้องกับสมองส่วนทาลามัส (Thalamus) กลีบสมองส่วนหน้า (Frontal lobe) และกลีบสมองส่วนบน (Parietal lobe) มีสารสื่อประสาทที่สำคัญต่อความตื่นตัวทำหน้าที่รับสัญญาณ 2) การจัดเรียง (Orient) การกระตุ้นจากภายนอกจะเป็นข้อมูลที่ถูกเลือกการจัดเรียงจึงมุ่งนำเข้าสู่ที่สำคัญที่สุด โดยเส้นใยนำสัญญาณประสาทเข้าสู่ระบบประสาทส่วนกลาง (Afferent nerve fiber)

เช่น การรับรู้ความรู้สึก จากตัวรับ (receptor) เมื่อเรามองภาพที่สนใจแสงจะถูกส่งไปที่ตัวรับแสง (Photoreceptors) การส่งสัญญาณประสาทส่วนนี้ไปยังสมองใหญ่ (Cerebral cortex) ขั้นตอนการรับรู้ การจัดเรียงจะเกี่ยวข้องในช่วงนี้ 3) ความสนใจขั้นสูง (Executive attention) เป็นความสามารถในการตอบสนองสถานการณ์ที่ซับซ้อน มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน จนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการทำงานสมองขั้นสูง (Higher brain function)

จากการศึกษาค้นคว้าในประเทศเยอรมัน (ทศพร แสงสว่าง, 2556) พบว่า มนุษย์มีการเรียนรู้จากระบบต่างๆ ของร่างกายในระดับที่แตกต่างกัน มนุษย์มีการเรียนรู้ด้วยตามากที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่สามารถสร้างภาพที่เกิดจากความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเห็น และเข้าใจภาพนั้นได้ จะได้เปรียบเพราะคนเห็นภาพนั้นก็จำความคิดนั้นได้นาน แต่ผลการรับรู้หรือการเรียนรู้นั้นจะคงทนถาวรหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งความรู้

ขั้นตอนการรับรู้ (Perception)

กระบวนการประมวลผลข้อมูลของมนุษย์เริ่มต้นจากสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัส ทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะถูกบันทึกไว้ในความจำระยะสั้น การบันทึกขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ การรู้จัก (Recognition) และความใส่ใจ (Attention) มนุษย์จะเลือกรับสิ่งเร้าที่ตนรู้จักหรือมีความสนใจ การบันทึกในความจำระยะสั้น (Short-term Memory) จะคงอยู่ความจำในระยะเวลาจำกัด การทำงานที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ชั่วคราว อาจต้องใช้เทคนิคในการจำช่วย เช่น การจัดกลุ่มคำ การท่องซ้ำๆ หลายครั้ง ซึ่งจะสามารถช่วยให้จดจำสิ่งนั้นไว้ใช้งานได้ (ณัฐกานต์ ปัดเกษม และคณะ, 2556) ความจำระยะสั้น มีหน่วยความจำระยะสั้นจำกัดมาก ถ้าจะให้หน่วยความจำระยะสั้นรับข้อมูลได้มาก ต้องจัดระบบ หรือระเบียบข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูลกับข้อมูลที่รู้มาก่อน การป้องกันไม่ให้ลืมข้อความใหม่ และทำให้ข้อมูลใหม่เข้าอยู่ในหน่วยความจำระยะยาว มักใช้วิธีฝึกบ่อยๆ หรือคิดเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ได้แก่ การท่องจำ การนึกถึงข้อความ (ชนาธิป พรกุล, 2554)

กระบวนการทำงานของสมองที่ทำให้มนุษย์ทำงานสำเร็จตามเป้าหมาย (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล ในอรษา ฉวาง, 2558) ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ 1) ทักษะด้านพุทธิปัญญา (metacognition) เช่น การตั้งเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญของงาน ลงมือทำงานไม่ต้องมีคนบอก การคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย ประเมินและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น และ 2) ทักษะด้านกำกับควบคุมตนเอง (self-regulation) คือ การรู้จักยับยั้งควบคุมอารมณ์ ความคิดและการกระทำตนเอง ให้มุ่งมั่นจดจ่อกับงานจนเสร็จ คิดไตร่ตรองก่อนทำ องค์ประกอบของ EF ประกอบด้วยทักษะพื้นฐานสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ความจำขณะทำงาน (Working memory) คือการจำข้อมูลต่างๆ ไว้ในใจและขบคิดเกี่ยวกับข้อมูลเหล่านั้น ทำความเข้าใจเปรียบเทียบเชื่อมโยงข้อมูลเก่ากับข้อมูลใหม่ การวางแผนงาน จัดลำดับความสำคัญของงาน การแก้ปัญหา จำสิ่งที่เคยผิดพลาดและไม่ทำสิ่งนั้น working memory สำคัญต่อการรับรู้การเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ รอบกายที่เกิดตลอดเวลา 2) การยับยั้งควบคุมอารมณ์ความคิดและพฤติกรรม (Inhibitory control) เป็นพื้นฐานสำคัญในการควบคุมตนเองได้ (self-regulation) ให้หยุดคิดก่อนทำ การควบคุมตนเองได้ดีจะเกิดความพยายามไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคจึงทำให้มีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิต เมื่อเด็กมี working memory และ

inhibitory control จะทำให้เกิดทักษะที่ 3 คือ การคิดยืดหยุ่นเปลี่ยนความคิดได้ไม่ยึดติดความคิดเดียว คิดนอกกรอบ (Shift/ Cognitive flexibility) มีความสำคัญเมื่อประสบปัญหา ทำให้รู้จักคิดนอกกรอบ การแก้ปัญหาด้วยวิธีที่หลากหลาย เอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาสได้ ยังรวมถึงสามารถทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน จากทักษะพื้นฐานทั้ง 3 ด้าน จะทำให้เกิดทักษะตามมาคือ การควบคุมอารมณ์ (Emotion control) อย่างเหมาะสมและการวางแผนจัดการ (plan/ organize)

ความกังวลอาจส่งผลต่อการทำงานด้านองค์ความรู้หลักรวมทั้งหน่วยความจำในการทำงานที่มีบทบาทสำคัญในการทำงานทุกวัน มีข้อเสนอแนะว่าการกระทำที่กังวลเป็นสิ่งที่ทำให้ไขว้เขวภายในดึงดูดความสนใจไปจากงานที่เกิดขึ้นจริงและช่วยลดความสามารถในการควบคุมโดยตั้งใจ (Hirsch and Mathews, 2012) และความจุของหน่วยความจำที่ทำงาน (WMC) เกี่ยวข้องกับการควบคุมโดยตั้งใจ (Shipstead et al., 2014)

การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลังสามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นต้องประมวลและเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long-term Memory) ความจำระยะยาวมี 2 ชนิด คือ ความจำเกี่ยวกับภาษา (Semantic) และความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ (Affective Memory) เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้วมนุษย์จะสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ได้แล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นการพูด การอ่าน การเขียน (ณัฐกานต์ ปัดเกษม และคณะ, 2556) ความจำระยะยาว (long-term memory) ความสามารถของหน่วยความจำระยะยาวไม่จำกัดรับข้อมูลใหม่ได้ตลอด สามารถดึงข้อมูลออกจากหน่วยความจำระยะยาวได้ดีที่สุดเมื่อถูกเชื่อมโยงกับสิ่งที่รู้ เมื่อได้ข้อมูลใหม่จากหน่วยความจำระยะสั้นจะเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับข้อมูลที่เรามีในหน่วยความจำระยะยาว เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผลที่เกิดจากการเรียนการสอน เนื้อหา มี 3 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะที่แสดงเกี่ยวกับการรู้ความคิด (cognitive domain) พฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมิน 2) ความรู้สึกรู้ (affective domain) ประกอบด้วยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายในตัวเกี่ยวกับค่านิยม และ 3) ลักษณะที่แสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับความสามารถทางร่างกาย (psychomotor domain) ความสามารถทางร่างกาย 5 ระดับ ได้แก่ การเคลื่อนไหวตามพัฒนาการ ขั้นพื้นฐาน ความสามารถการรับรู้ ความสามารถทางร่างกาย และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (ชนาธิป พรกุล, 2554)

นอกจากนี้การจำแนกชนิดของความจำระยะยาวยังสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ความจำชัดแจ้ง (Declarative Memory) เป็นความจำเฉพาะเจาะจง มีความชัดเจน เช่น ชื่อ ใบหน้า เนื้อหาที่เรียน ความจำชนิดนี้ยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ความจำความรู้ทั่วไป เป็นความรู้ทั่วไปจากแหล่งต่างๆ มิใช่เรื่องจากประสบการณ์โดยตรงจากตัวเราเองและความจำเหตุการณ์ เป็นความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือประสบการณ์ในชีวิตเราเชื่อมโยงกับเวลาและสถานที่ 2) ความจำเชิงกระบวนการ (Procedural Memory) เป็นความจำเกี่ยวกับการกระทำต่างๆ มีความ

คงทนกว่าความจำชัดแจ้ง เมื่อฝึกฝนจนเชี่ยวชาญแล้วมักไม่ลืมโดยง่าย จึงถูกเรียกว่าความจำทักษะ (skill knowledge) (สมวดี ไชยเวช, 2555)

ขั้นตอนการเรียนรู้ด้านความจำ (Recognition)

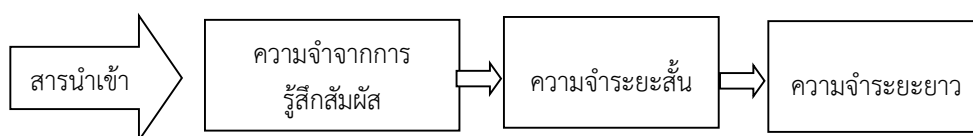
การเรียนรู้ด้านความจำ (Recognition) หมายถึง พฤติกรรมภายในของตัวบุคคลด้านความจำที่เกิดขึ้น ในลักษณะเดียวกับการรับรู้ ความรู้สึก การนึกคิดและพฤติกรรมทางด้านสมอง ในลักษณะอื่นๆ ของตัวบุคคล (Adams, 1967) สอดคล้องกับ Guilford (1956) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ด้านความจำนั้นเป็นความของตัวบุคคลที่สามารถที่จะเก็บเกี่ยวความรู้ไว้ และสามารถนึกคิดได้ โดยนำความรู้นั้นมาใช้ได้เช่นเดียวกันกับการเก็บเกี่ยวความรู้ก่อนหน้า การเรียนรู้ด้านความจำเป็นการกระทำของสมองที่แสดงออกของตัวบุคคลในด้านต่างๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านความจำ (Recognition) ได้แก่ ทฤษฎีของ Atkinson and Shiffrin (1968) คือ ทฤษฎีความจำสองกระบวนการ (Two – Process Theory of Memory) ทฤษฎีนี้เกี่ยวข้องกับ ความจำในระยะเวลานสั้นหรือกล่าวได้ว่าเป็นความจำที่เกิดขึ้นทันทีทันใด และกล่าวว่า หากสิ่งใดก็ตามถ้าอยู่ในความจำระยะเวลาที่สั้นจะต้องมีการทบทวนอยู่ตลอดเวลา ไม่เช่นนั้นแล้วความจำสิ่งนั้นจะสลาย และหายไปอย่างทันทีและใช้เวลาที่รวดเร็ว ในการทบทวนนั้น ไม่สามารถที่จะทบทวนได้ทุกสิ่งๆ ที่เข้ามาอยู่ในระบบความจำระยะเวลาที่สั้น ดังนั้นจำนวนที่สามารถจำได้ของตัวบุคคลที่เกิดขึ้นในความจำระยะเวลาที่สั้นจึงมีจำกัด หรือกล่าวได้ว่าไม่สามารถจดจำได้ทั้งหมด การทบทวนนั้นเป็นการป้องกันไม่ให้ความจำสลายไปจากความจำระยะสั้น และถ้าหากสิ่งใดอยู่ในความจำระยะสั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน สามารถสร้างเป็นการเรียนรู้ด้านความจำในระยะเวลาได้ในที่สุด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้านความจำ (Recognition) ที่น่าสนใจอีกทฤษฎีหนึ่ง ได้แก่ ทฤษฎีของ Craik และ Lockhart (1972) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้านความจำไม่มีรูปแบบโครงสร้างและการเรียนรู้ด้านความจำที่เพิ่มขึ้นได้นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจากการมีเวลาทบทวนในความจำระยะสั้นโดยเวลานาน แต่เป็นการเกิดขึ้นเพราะเกิดจาก ความซับซ้อนของการเข้าถึงรหัสที่ซับซ้อน และเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในสิ่งที่ต้องการจำโดยใช้เวลา แต่การใช้เวลานั้นไม่ใช่เพื่อการทบทวน แต่เป็นการนึกถึง ระลึกได้ หรือความซับซ้อนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับสารที่เข้าไป ซึ่งเรียกว่า การเข้ารหัส ถ้าสามารถเข้าถึงได้ยิ่งลึกเท่าใดและมีซับซ้อน ก็สามารถที่จะจดจำได้มากขึ้นเช่นกัน โดยมีการใช้เวลาที่ยาวขึ้นด้วยเช่นกัน

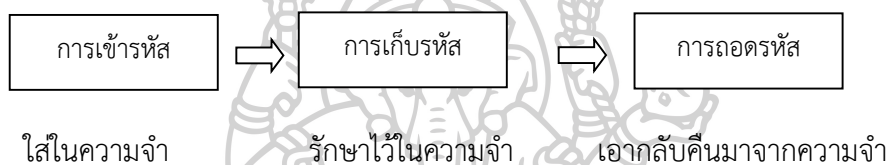
อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ด้านความจำ เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางสมองของตัวบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Guilford (1988) กล่าวว่า โครงสร้างทางสมองของตัวบุคคล สามารถมองได้ในลักษณะ 3 มิติ ด้วยกันคือ ผลของการคิด หมายถึง ผลของกระบวนการจัดกระทำของความคิดกับข้อมูลจากเนื้อหา และต่อมาพบว่าในส่วนของภาพ (Figural) แบ่งเป็นสิ่งที่มองเห็น (Visual) และสิ่งที่ได้ยิน (Auditory) ส่วนที่เป็นความจำ (Memory) นั้น แบ่งออกเป็นการบันทึกความจำ (Memory Recording) และการเก็บรักษาความจำ (Memory Retention) และ Atkinson

and Shiffrin (1968) ได้กำหนดโครงสร้างและกระบวนการในการจำไว้ 3 กระบวนการด้วยกัน แสดงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 โครงสร้างและกระบวนการในการจำของ Atkinson and Shiffrin

กระบวนการที่สำคัญ 3 กระบวนการ ได้แก่ การเข้ารหัส (Encoding) การเก็บรหัส (Storage) และการถอดรหัส (Retrieval) ดังนั้นไม่สามารถที่จะขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง มิฉะนั้นจะเกิดการลืม กระบวนการจำ ทั้ง 3 กระบวนการ แสดงดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของกระบวนการจำของ Guilford

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความจำเป็นกระบวนการทำงานของสมอง ที่ต่อเนื่องและมีสัมพันธ์กัน และเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ การเข้ารหัส การเก็บรหัส และการถอดรหัส ความจำระยะสั้นเป็นโครงสร้างอย่างหนึ่งของความจำที่เกิดขึ้นภายหลังการรับรู้ ซึ่งเป็นความจำชั่วคราว จะต้องทบทวนอยู่เสมอจึงจะสามารถเก็บไว้ในความจำระยะยาวได้ในที่สุด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านขั้นตอนการเรียนรู้จำ จากการศึกษาของการ์เน็ต และคาวาย์ (Garnett and Cavaye, 2015) ได้ศึกษาองค์การที่ประกอบธุรกิจในประเทศออสเตรเลีย พบว่าการเรียนรู้ด้านความจำของบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาส และเป็นการทำทนายการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นจากเดิม โดยมีการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ตามหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการเรียนรู้ด้านความจำ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา สอดคล้องกับแนวคิดของนิชานสกี (Nechansky, 2012) ที่กล่าวว่า การสร้างรูปแบบวิธีการทำงานเพื่อพัฒนาสิ่งจำจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้านความจำ สามารถนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานของบุคคล ที่เป็นไปตามความคาดหวัง และเป้าหมายขององค์กรที่มุ่งเน้นการโปรแกรมการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

7.2 การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการด้วยเกม

ผู้ประกอบการเป็นอาชีพอิสระที่ผู้เรียนอาชีวศึกษาสามารถนำความรู้ด้านวิชาชีพที่ได้ศึกษาในสถานศึกษาไปประกอบอาชีพพร้อมกับทักษะและความรู้ด้านผู้ประกอบการ วิธีการเรียนรู้จะต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการได้ วิธีการเรียนรู้เป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการเรียนรู้จากการมีความสามารถในการที่เปลี่ยนแปลงการกระทำ (Change in performance) (สุดใจ เหล่าสุนทร, 2549) การใช้กลยุทธ์ที่ขับเคลื่อนด้วยเกมจากประสบการณ์ที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อฝึกอบรมผู้เข้าร่วม เช่น นักศึกษาผู้ประกอบการ และนักธุรกิจ ความสำคัญของบุคลากรและความสอดคล้องของกลยุทธ์ สภาพแวดล้อมของผู้ประกอบการ การตัดสินใจ ครอบครัวด้านการตลาดการดำเนินงานการเงินและมนุษยทรัพยากร เกมช่วยให้ผู้เข้าร่วมเพิ่มประสิทธิภาพผ่านการตัดสินใจที่สอดคล้องกัน และสอนให้เห็นคุณค่าของความสอดคล้องกัน (Schwartz and Teach, 2002) การเรียนรู้ คือ กระบวนการรู้คิด (Cognitive process) ที่เกิดขึ้นในสมองของบุคคล เพื่อสร้างความหมายของข้อมูลสารสนเทศ และสิ่งเร้าต่างๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึกและพฤติกรรมต่างๆ (มารุต พัฒนาผล, 2557) วูลฟอล์ค (Woolfolk, 2000) ให้ความหมายการเรียนรู้ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคลเมื่อได้รับประสบการณ์ และเป็นเหตุให้เกิดความรู้และพฤติกรรมของบุคคลโดยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ การเรียนรู้จึงมิได้หมายความว่าเพียงการจำเอาไปใช้เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนหรือเกิดความสามารถในการกระทำและเป็นสิ่งที่สามารถติดตัว (retained)

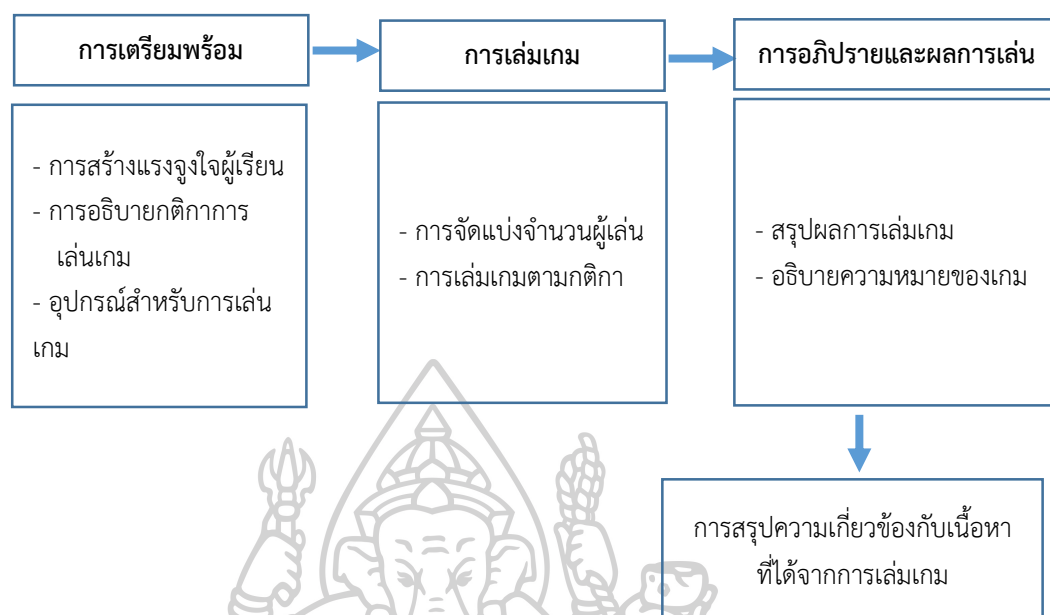
การเรียนรู้ได้เริ่มต้นจากการมีสิ่งเร้า (stimulus) ที่จะส่งผลต่อการตอบสนอง (response) ของอินทรีย์ตามทฤษฎีการเชื่อมโยงของธอร์นดท์ ของเอ็ดเวิร์ด ธอนร์นโดค (ดวงเดือน ศาสตราจารย์, 2546) แรงบันดาลใจ หรือแรงปรารถนา ในการตั้งใจจดจ่อ การใช้เวลา ความอดทน การทำซ้ำ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก แรงจูงใจของผู้เรียนจึงเป็นตัวเริ่มต้น กำหนดทิศทาง และสร้างความต่อเนื่องในการเรียน แรงจูงใจจะมีความหมายเมื่อลงมือทำให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายหรือความคาดหวังเป้าหมาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจการเรียนรู้ประกอบด้วย การให้คุณค่า และความเชื่อมั่นว่าบรรลุได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) แรงจูงใจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการศึกษาในกลุ่มของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 วิชาการบัญชีเบื้องต้น พบว่า นักเรียนยังไม่ได้รับการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์แนวคิดการใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเผชิญปัญหา 2) ขั้นวางแผนค้นหาคำตอบ 3) ขั้นตรวจสอบทบทวนการแก้ปัญหา 4) ขั้นประเมินและสะท้อนผล และ 5) ขั้นสรุปผลการแก้ปัญหาและนำไปใช้

การจัดการเรียนการสอนผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้เกม ทิศนา แคมมณี (2550) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เล่นเกมตามกติกา เนื้อหา และข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น

วิธีการเล่น และผลการเล่นของผู้เล่นมาใช้ในการสรุปการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาที่ต้องการอย่างสนุกสนาน และทำหาคความสามารถ

รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้เกมออนไลน์สามารถพัฒนาทักษะผู้เรียนได้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ขั้นเตรียมการ (Preparation) ขั้นกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และขั้นการประเมินผล (Evaluation) (สุชาติ แสนพิช, 2558) การใช้เทคนิคการจัดทีมแข่งขัน (TGT : Team Games Tournament) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นสอน 3) ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ และ 5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัย ร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม (เกียรติยศ จิตรโกศล, 2559) และการใช้เกมในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 รายวิชา ภูมิเศรษฐศาสตร์ ใช้ขั้นตอนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ขั้นวัดและประเมินผล จากผลการทดสอบท้ายวงจรทั้ง 3 ขั้นตอน (ประยูร จุลม่วง และอังคณา ตุงคะสมิต, 2552) ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกม สามารถใช้เกมสถานการณ์จำลองเป็นเหตุการณ์เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

เกมสถานการณ์จำลองสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท (Lean et al., 2006.) ได้แก่ 1) เกมสถานการณ์จำลองคอมพิวเตอร์ (computer base) ในปัจจุบันมีความสำคัญในการศึกษา เกี่ยวข้องกับการใช้เกมจำลองการใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาธุรกิจ เช่นเดียวกับการจำลองแบบ (modelling simulation) และการจำลองการฝึกอบรม (training simulation) แต่ละกิจกรรม การจำลองมีความเฉพาะโดยใช้คอมพิวเตอร์ การจำลองแบบจำลองมีการใช้อย่างแพร่หลาย ในการสอนวิศวกรรม ซาลาส และคณะ (Salas et al., 2009) ได้แสดงแนวทางในการจัดการศึกษา ด้วยการฝึกอบรมแบบจำลอง เพื่อให้คำแนะนำ และกระตุ้นให้เกิดการใช้งานที่แนวทางปฏิบัติ มีความเหมาะสมใช้การฝึกอบรมแบบจำลองในห้องเรียน 2) เกมสถานการณ์จำลองไม่ใช่คอมพิวเตอร์ ถูกใช้ศึกษาเกี่ยวกับกรณีเฉพาะของการทำงาน ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเกมกระดาน (board game) หรือการ์ด (card game) และตัวอย่างของการทำงานโดยส่วนมากในวิชา เศรษฐศาสตร์, เคมี, จิตวิทยา, ชีววิทยา, คณิตศาสตร์ และการเขียนเชิงสร้างสรรค์

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยเกม
(ยี่งศ์ศักดิ์ ไกรพินิจ อีระวัฒน์ จันทัก และพิทักษ์ ศิริวงศ์, 2560ข)

โดยสรุป การเรียนรู้เกิดจากการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าที่สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ การสร้างแรงจูงใจจึงมีความสำคัญที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญเป็นการเตรียมความพร้อมภายในตัวให้กับผู้เรียน สื่อจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการกระตุ้นด้วยการสัมผัสผ่านประสาทสัมผัส การเล่นเกมหรือกิจกรรมในการเรียนเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความท้าทาย สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การสร้างความเป็นผู้ประกอบการให้กับผู้เรียนจึงได้แนวทางการประยุกต์ใช้เกมจำลองสถานการณ์หรือกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเสมือนเหตุการณ์จริงในการประกอบอาชีพ เกมสถานการณ์จำลองสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เกมสถานการณ์จำลองบนคอมพิวเตอร์และไม่ใช่คอมพิวเตอร์ เช่น บอร์ดเกม และเกมการ์ด เป็นต้น ขั้นตอนการเรียนรู้ความเป็นผู้ประกอบการด้วยเกมสามารถแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมพร้อม ขั้นตอนการเล่น ขั้นตอนการอภิปรายและผลการเล่น และขั้นสรุปเนื้อหา (ดังแสดงในภาพที่ 6) แนวทางการใช้วิธีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้ประกอบการด้วยเกม หรือกิจกรรม จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ผู้เรียนมีความท้าทาย ความสนุกและความรู้จากเนื้อหาที่สอดแทรกในการเล่น เกม หรือกิจกรรม

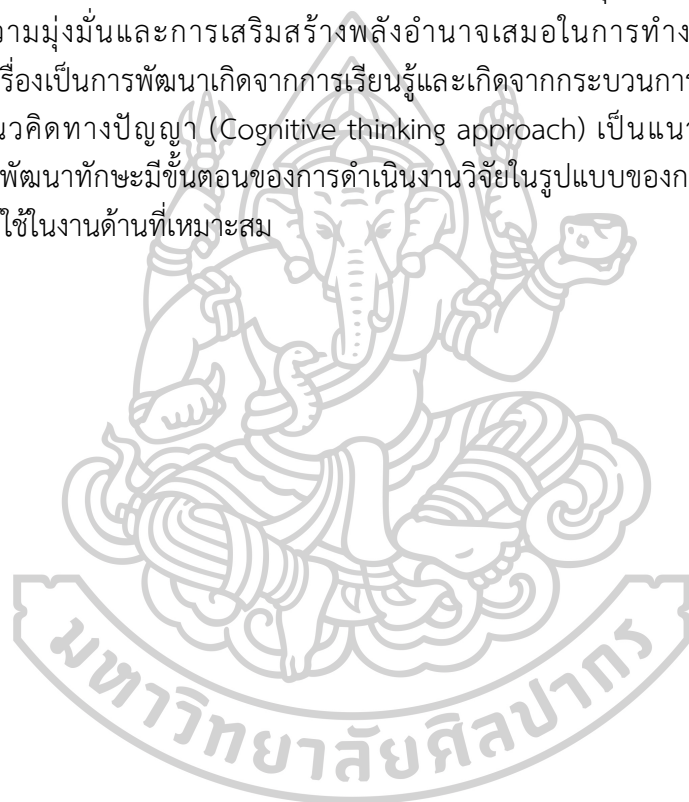
ตารางที่ 7 สรุปแนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	แนวทางการศึกษาและใช้ประโยชน์				
	สนับสนุนความสำคัญ และปัญหาของการวิจัย	พัฒนากรอบแนวคิดใน การวิจัย	การสร้างเครื่องมือ การวิจัย	ใช้เป็นแบบแผนใน การวิเคราะห์ข้อมูล	สนับสนุนการอภิปราย ผลการวิจัย
การจัดการอาชีวศึกษาและ อาชีวเกษตร	✓	✓			✓
แนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farm) สู่การเป็น ผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓			✓
แนวคิดความรับผิดชอบต่อธุรกิจ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ความคิด สร้างสรรค์และนวัตกรรมของ ผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดผู้นำทางความคิดและ ความเชื่อถือไว้วางใจของ ผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดการพัฒนาทักษะชีวิตและ สภาวะของผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของ ผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓
แนวคิดทางปัญญาเพื่อพัฒนา ผู้ประกอบการเกษตร	✓	✓			✓

โดยสรุป หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ดังตารางที่ 7 โดยเริ่มจากการจัดการอาชีวศึกษาและอาชีวเกษตรที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจประเทศไทย 4.0 การเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีลักษณะร่วมกันของเกษตรกรและผู้ประกอบการเกษตร ดังนั้นลักษณะผู้ประกอบการเกษตรจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องตามลักษณะที่เหมาะสม การเป็นผู้ประกอบการ

เกษตรปราดเปรื่องจะต้องเรียนรู้การจัดการเกษตรที่จำเป็นในการทำงาน ความรับผิดชอบในการทำงานและผลที่เกิดจากการประกอบการ ความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานในการออกแบบการทำงาน การผลิตและการจัดการปัญหาของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องมีความเป็นผู้นำที่สามารถนำแนวคิดของตนเองถ่ายทอดให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และการสร้างความไว้วางใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งความไว้วางใจต่อผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการประกอบการเกษตร ในปี จ จู บั น

การทำงานเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสำคัญทั้งการค้นคว้า การติดต่อสื่อสารและเป็นช่องทางการตลาด ลักษณะการทำงานอย่างมีความสุขทั้งทางกาย และใจเป็นสภาวะที่ดีต่อผู้ประกอบการเกษตรต้องมี เพราะการประกอบการเป็นการลงทุนที่มีโอกาสในความเสี่ยงเสมอ และควรมีความมุ่งมั่นและการเสริมสร้างพลังอำนาจเสมอในการทำงาน การพัฒนาให้เกิดความปราดเปรื่องเป็นการพัฒนาเกิดจากการเรียนรู้และเกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสมองที่เรียกว่า แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เป็นแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาทักษะมีขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัยในรูปแบบของการวิจัยพัฒนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานด้านที่เหมาะสม

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงแนวคิดเชิงทฤษฎีของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรของนักศึกษาอาชีวเกษตรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และ 3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) : ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดขั้นตอนของการวิจัยและการพัฒนาโปรแกรมไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ข้อมูลประกอบด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโปรแกรมที่ได้พัฒนา ดังนี้

วิธีการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะและทักษะของผู้ประกอบการเกษตรจากบทความวิชาการและบทความวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 70 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 เป็นบทความวิชาการและหนังสือภาษาไทยจำนวน 20 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และเกษตรแม่นยำจากบทความวิชาการและหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 50 เรื่อง และบทความวิจัย บทความวิชาการและคู่มือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการฝึกทักษะผู้ประกอบการเกษตรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 80 เรื่อง รวมงานวิจัย การค้นคว้าข้อมูลทั้งจากเอกสาร หนังสือ รายงานวิจัย บทความวิชาการ และ

วารสารวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งสิ้น 200 เรื่อง และการศึกษาค้นคว้าจาก Internet ผ่าน Website ทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าหนังสือจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เนื่องจากเอกสารที่นำมาศึกษาต่างมีข้อมูลมากมีรายละเอียดมาก การคัดเลือกเอกสารที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง ผู้วิจัยจึงต้องมีเกณฑ์เพื่อคัดเลือกเอกสารที่นำมาใช้ประกอบการวิจัย ประกอบด้วย (Scott, 1990) 1) ความจริง (Authenticity) ด้วยการคัดเลือกเอกสารที่แท้จริง ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนหรือหน่วยงานที่เขียนเอกสารว่ามีความน่าเชื่อถือ รวมถึงข้อมูลในเอกสารมีความสอดคล้องกับบริบทอื่น การคัดเลือกเอกสารเพื่อประกอบการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาและอาชีวศึกษาเกษตร แนวคิดเกษตรปราดเปรื่อง (Smart Farm) แนวคิดประเทศไทย 4.0 แนวคิดผู้ประกอบการและลักษณะผู้ประกอบการเกษตร และทักษะของผู้ประกอบการเกษตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยสู่ความสำเร็จ ความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ การสร้างพลังอำนาจ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ผู้นำความคิด ความไว้วางใจ ทักษะชีวิตและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการเกษตร 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกเอกสารที่ใช้ได้นั้น ต้องไม่มีข้อมูลผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องเลือกเอกสารที่มีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ เป็นอีกประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ 3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารที่ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน คือการที่เอกสารประเภทเดียวกันสามารถเลือกเอกสารนั้นเพื่อใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับได้ และข้อมูลในเอกสารสามารถใช้เป็นตัวแทนประชากรนั้นได้ เช่น รายงานการวิจัยที่มีการสุ่มตามวิธีวิทยาการวิจัย และใช้สถิติวิเคราะห์ที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นถึงข้อมูลหรือผลที่แสดงนั้นเป็นตัวแทนของข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ต่อได้ และ 4) ความหมาย (Meaning) ผู้วิจัยได้พิจารณาเอกสารที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และสามารถตรวจสอบเอกสารที่พิจารณา มีข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญหรือสร้างความหมายให้กับงานวิจัย การตีความเอกสารบางประเภทสามารถตีความได้ในระดับที่เป็นข้อเท็จจริง คือการสรุปสาระสำคัญที่ปรากฏได้ชัดเจน และการตีความข้อมูลที่เป็นนัยที่ซ่อนแฝงต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ตีความเพราะทำได้ยาก ดังนั้นการคัดเลือกเอกสารจึงได้คัดเลือกเอกสารที่มีความชัดเจน ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการตีความ

1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยได้ใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Description Description) ผลการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เพื่อให้ได้ข้อสรุปองค์ประกอบของลักษณะผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการคัดสรรองค์ประกอบร่วมลักษณะผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องอย่างเหมาะสม และศึกษาถึงสภาพปัจจุบัน และความจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพต่อไป

1.3 การจัดทำประเด็นร่างองค์ประกอบคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
ร่างวิธีการและขั้นตอนในการเสริมสร้างทักษะคุณลักษณะ ร่างองค์ประกอบของโปรแกรม และ
ร่างรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม

1.4 ร่างองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ร่างวิธีการ
และขั้นตอนในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ร่างองค์ประกอบของ
โปรแกรม และร่างรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม

1.5 การพัฒนาแนวโน้มองค์ประกอบผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการ
และขั้นตอนที่เหมาะสมในการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการ แนวโน้มองค์ประกอบของ
โปรแกรมที่เหมาะสมและแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่เหมาะสม ทั้งนี้
ผู้วิจัยได้ศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures
Research: EDFR) รอบที่ 1 และรอบที่ 2 รวม 19 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยสัมภาษณ์เชิงลึกจาก
กลุ่มผู้ประกอบการเกษตร จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเกษตร จำนวน 5 คน และ
กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกทักษะทรัพยากรบุคคล จำนวน 5 คน

1.6 แนวโน้มขององค์ประกอบผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการและ
ขั้นตอนที่เหมาะสมในการเสริมสร้างทักษะคุณลักษณะ แนวโน้มองค์ประกอบของโปรแกรมที่
เหมาะสมและแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่เหมาะสม

1.7 การนำสู่การสร้างรายละเอียดการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลักกำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับ
ประเด็นของปัญหาที่ศึกษาเป็นสำคัญ หรือเป็นนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับและมีชื่อเสียง โดยผู้วิจัย
ได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด จำนวน 19 คน
การเสนอจำนวนของผู้เชี่ยวชาญเพื่อลดค่าความคลาดเคลื่อน (ดวงนภา มกรานุรักษ์, 2554)
สอดคล้องกับแนวคิดของโทมัส ที แมคมิลแลน (Macmillan, 1971) ที่เสนอว่า การใช้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 17 คนเป็นต้นไป เป็นระดับที่ให้ผลอัตราการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน (Error) น้อยที่สุด
และคงที่ที่ระดับ 0.02 ดังแสดงในตารางที่ 8

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญที่มี
ความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้านการประกอบธุรกิจเกษตรและด้านอาชีพศึกษาเกษตร ด้วยเทคนิค
แบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น จำนวน 19 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งหรือบริหารกิจการเกษตร จำนวน
9 คน มีคุณสมบัติเป็นผู้ริเริ่มประกอบการเกษตรด้านพืชผลทางการเกษตรด้วยตนเอง มีความคิด
สร้างสรรค์ในการดำเนินกิจการและมีเอกลักษณ์ของการประกอบการ

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอาชีพศึกษาเกษตร จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติ เคย
เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ระดับเชี่ยวชาญ หรือที่ปรึกษาด้านมาตรฐาน

อาชีพเกษตร หรือผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่เคยเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

กลุ่มที่ 3 นักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาทักษะทรัพยากรบุคคล จำนวน 5 คน มีคุณสมบัติในการเป็นวิทยากร อาจารย์ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาผู้ประกอบการให้กับสถานศึกษา องค์กรรัฐและเอกชน และชุมชน

ตารางที่ 8 แสดงการลดลงของค่าความคลาดเคลื่อน

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ระดับความคลาดเคลื่อน	อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน
1-5	1.20-0.70	0.5
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

ที่มา: Thomas T. Macmillan, "The Delphi Technique" (paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, Monterey, California, May, 1971)

ผู้วิจัยพยายามรักษาคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้ได้มากที่สุดกำหนดแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) ซึ่งหลักการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Denzin, 1978) ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 3 กลุ่มดังกล่าวในเวลาที่แตกต่างกัน ต่างสถานที่และผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่มจะสัมภาษณ์แบบสลับกลุ่มจนครบตามจำนวนที่กำหนดคือ 19 คน 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) โดยการพิสูจน์ว่าถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมเมื่อผู้วิจัยได้ตีความหมายของข้อมูลแล้วพบว่าไม่มีความแตกต่างกันมาก 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodology Triangulation) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตและการตีความ (Interpretation) จากพฤติกรรม และอวัจนภาษาระหว่างการให้สัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาวิจัยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

การเตรียมผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยนี้ การเตรียมผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือผู้เชี่ยวชาญมีความสำคัญและจำเป็นยิ่งสำหรับการดำเนินการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ติดต่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านเพื่อขอความอนุเคราะห์การมาเป็น

ผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัยโดยได้จัดส่งเอกสารสำคัญประกอบด้วย คำโครงวิทยานิพนธ์ รวมถึงข้อมูลที่ศึกษาในงานวิจัย และแนวคำถามการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญทราบถึงความเป็นมาของการวิจัย วัตถุประสงค์ แนวคิดทฤษฎีการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาและวางแผนการให้ข้อมูลประกอบงานวิจัย รวมถึงร่างองค์ประกอบผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มองค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสมและแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่เหมาะสม ที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญและความจำเป็นของแนวคิดผู้เชี่ยวชาญเป็นสำคัญ เมื่อได้รับการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจึงกำหนดวัน เวลา เพื่อเข้าสัมภาษณ์ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยนี้ เครื่องมือที่ใช้เพื่อศึกษาวิจัย คือ ผู้วิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และเพื่อให้ข้อมูลของการวิจัยถูกต้อง แม่นยำและมีรายละเอียดที่สมบูรณ์ครบถ้วน ผู้วิจัยต้องมีความไวต่อทฤษฎี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมตัวศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ผู้วิจัยได้เตรียมคำถามในการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยใช้คำถามปลายเปิดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ส่วนวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเปิดและไม่เป็นการชี้นำ (Non-Directive Open Ended) โดยมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยการตั้งคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญได้เล่าอย่างเสรีไม่มีการชี้นำ และขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้เทคนิคตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) เพื่อให้เข้าเรื่องและเกี่ยวกับประเด็นการวิจัย และสรุปประเด็นให้ผู้เชี่ยวชาญฟังเป็นระยะๆ เพื่อจะได้ทบทวนคำตอบและให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตัดแต่งคำให้สัมภาษณ์

แนวทางการสัมภาษณ์ หรือ EDFR รอบที่ 1

ประเด็นที่สำคัญของการสัมภาษณ์ คือ ผู้เชี่ยวชาญมีทัศนะอย่างไรกับการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ที่ได้ศึกษาและค้นคว้าจนถึงการพัฒนาจากกรอบทฤษฎีที่ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในบทที่ 2 การสัมภาษณ์ได้มุ่งเน้นความสอดคล้องกับประเด็นองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมในการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการ แนวโน้มองค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสมและแนวโน้มรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญอย่างมากกับบริบท โดยเฉพาะปัจจัยของสภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เนื่องจากประสบการณ์การทำงานและความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการธุรกิจการประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะมีความหมายภายใต้บริบทเฉพาะเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยได้อธิบายขอบเขตงานความรับผิดชอบ และ

การพัฒนาธุรกิจการประกอบการเกษตรปราคาปรื่องให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจก่อน ผู้วิจัยได้จัดบันทึกและทำเครื่องหมายสัญลักษณ์เพื่อทราบแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้มีประเด็นใด โดยประเด็นคำถามมี 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราคาปรื่อง

ประเด็นที่ 2 ความครอบคลุมและความเหมาะสมของวิธีการและขั้นตอนในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราคาปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ประเด็นที่ 3 องค์ประกอบของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราคาปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ประเด็นที่ 4 รูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมที่เหมาะสม

ในการทำ EDFR รอบที่ 1 ในบางประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญให้ทัศนะและข้อมูลที่ไม่ครอบคลุม หรือให้ความสำคัญด้านนั้นๆ น้อย ผู้วิจัยได้ชี้ชัดถึงประเด็นดังกล่าวเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ยืนยันในคำตอบที่ต้องการ แต่จะไม่เป็นการบังคับหรือโน้มน้าวผู้เชี่ยวชาญ ส่วนกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ทัศนะและข้อมูลครอบคลุมทุกองค์ประกอบหลักแล้วแต่ยังมีเวลาเหลือในการสัมภาษณ์ และผู้เชี่ยวชาญยังต้องการให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้พิจารณาสัมภาษณ์ประเด็นอื่น ที่เกี่ยวข้องต่อไปโดยเน้นย้ำถึงแนวโน้มที่เป็นไปได้เพื่อเป็นการค้นหาประเด็นใหม่ที่ยังไม่เปิดเผย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย และเก็บข้อมูลต่างๆ 3 วิธีการ คือ 1) การสนทนาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้ทำหน้าที่สนทนา (Moderator) และจัดบันทึก (note taker) 2) การสังเกตและจัดบันทึก (Observation and Field-note) ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลด้วยการสังเกต โดยเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงการสนทนา ผู้วิจัยได้จัดเตรียมเครื่องอัดเสียง กล้องดิจิทัล สมุดจด ปากกาเพื่อจัดบันทึกในประเด็นสำคัญระหว่างการสนทนา 3) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราคาปรื่องเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไว้และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้รายละเอียดที่มีความสมบูรณ์

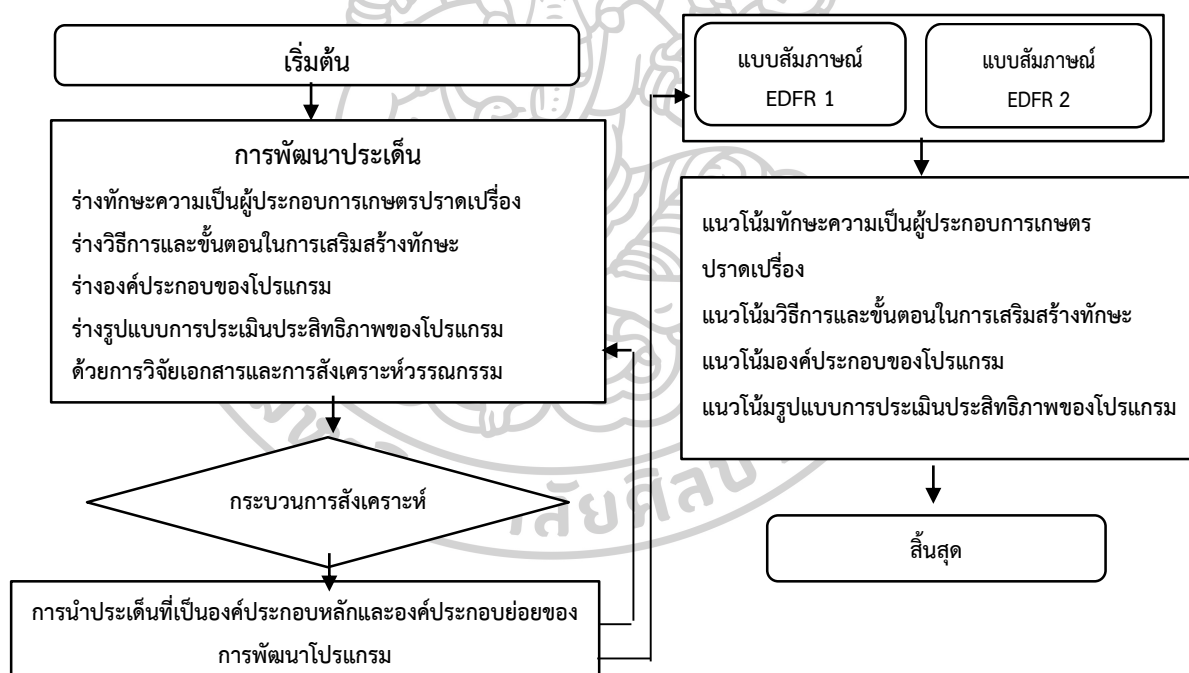
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำข้อมูลในการวิจัย เริ่มต้นด้วยการถอดบันทึกเสียงการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จากเครื่องบันทึกเสียง ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงแบบพกพา ออกมาในรูปแบบข้อความ โดยการบันทึกลงในไฟล์คอมพิวเตอร์แบบคำต่อคำ (Verbatim) ผู้วิจัยอ่านข้อมูลทั้งหมด ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อความสะดวกในการจัดการข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดการข้อมูล 3 ขั้นตอน คือ 1) การเปิดรหัส (Open Coding) เป็นการนำข้อมูลมาแยกเป็นหมวดหลักและหมวดย่อย 2) การหาแก่นของรหัส (Axial Coding) เป็นการกำหนดปรากฏการณ์หลักจาก

หมวดใดหมวดหนึ่ง พร้อมกับการพิจารณาความสัมพันธ์ 3) การเลือกรหัส (Selective Coding) เป็นการจัดหมวดหมู่ต่างๆ และนำหมวดหมู่ที่ได้มาสร้างการอธิบายปรากฏการณ์

การสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 2

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 1 จะถูกนำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และนำไปเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบยืนยันของผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ EDFR รอบที่ 2 โดยคงรูปแบบคำถามเดิม ซึ่งการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ สามารถวิเคราะห์ให้เป็นรูปธรรมตามกรอบการดำเนินงาน หลังจากได้ข้อมูลมาผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าว วิเคราะห์จัดเป็นหมวดหมู่สรุปเป็นประเด็น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ขั้นตอนการตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะได้แสดงผังการดำเนินงาน (Flow Chart) ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและการพัฒนาโปรแกรม

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเพื่อยืนยันเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยได้วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการศึกษาการประกอบการเกษตรของ

ผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับทั่วไป การวิเคราะห์เนื้อหาได้เลือกศึกษาจากรายการด้านเกษตรกรรม โดยเลือกผู้ประกอบการเกษตรประสบความสำเร็จที่ถ่ายทำเรื่องราวเกี่ยวกับการประกอบการเกษตรในรายการต่างๆ ทางสื่อวีดิทัศน์สาธารณะ (You tube) เกี่ยวกับการเกษตรจำนวน 10 ราย เพื่อนำเนื้อหา มาวิเคราะห์ และจัดจำแนกส่วนเนื้อหาที่เหมือนกัน แล้วนำมาสรุปเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่ได้จากการศึกษาด้วยเทคนิค EDFR และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

การนำร่ององค์ประกอบร่วมของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง มาจัดทำรายละเอียดของคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเกษตร เพื่อจัดทำรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนการเสริมสร้างทักษะคุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตรมืออาชีพ โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory Action) โดยผู้วิจัยนำผลสรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย เพื่อร่วมมือกำหนดองค์ประกอบร่วมของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง วิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง องค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสม และรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพที่เหมาะสมของโปรแกรม โดยผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ กรอบการศึกษา และทำความเข้าใจในบริบทการกำหนดพื้นที่หรือกิจกรรมที่วิจัย โดยผู้วิจัยเข้ามามีส่วนร่วมกับคณะครูของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่โดยมีรายละเอียดการมีส่วนร่วมดังนี้

การวิจัยแบบมีส่วนร่วม PAR (Participatory Action Research) โดยผู้วิจัยนำผลสรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ที่สามารถนำแนวคิด เพื่อร่วมมือกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถนำแผนปฏิบัติการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องได้อย่างเหมาะสม โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นร่วมวางแผน (Plan) ชั้นปฏิบัติ (Act) และชั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบกรอบการศึกษาและทำความเข้าใจในบริบทด้วยการกำหนดพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย โดยมีผู้วิจัยเข้ามามีส่วนร่วมกับบุคลากรในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่โดยมีรายละเอียดของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เพื่อสรรหาแผนกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในองค์การได้จริง โดยมีผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมการวิจัยเสนอแนวความคิด เพื่อนำเสนอประเภทของแผนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยที่มีการยืนยัน โดยการมีส่วนร่วมเสนอแนวความคิดประเภทกิจกรรมในระยะสั้นและระยะยาว ที่มีความเหมาะสมกับนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยเรียงลำดับของกิจกรรมและกรอบระยะเวลาที่เหมาะสมตลอดจนความสนใจของนักศึกษาเกษตรเป้าหมายในการวิจัย และผู้เข้ามามีส่วนร่วมสรุปคำถามและประเด็นที่มีความสำคัญ ขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้เห็นภาพอย่างชัดเจน

แบบตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และการให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย โดยสามารถกำหนดปัญหาาร่วมกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เกิดจากความร่วมมือและตรงกับความต้องการของนักศึกษาอาชีพเกษตรอย่างแท้จริง

ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงานวิจัยมีแผนปฏิบัติงาน มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมต้องทำขั้นตอนอะไรก่อนหลัง แต่ละส่วนมีขอบเขตความรับผิดชอบชัดเจน มีแผน และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยแผนการมีส่วนร่วมจะมีการรับฟังความคิดเห็น แนวคิดของครูที่มีส่วนร่วมเพื่อปรับและพัฒนาแผนการปฏิบัติงานแบบมีการลงความเห็นเพื่อความพึงพอใจผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพียงบางขั้นตอนจาก 5 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่เลือกนำมาใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วิจัย (ไพโรจน์ ชลารักษ์, 2548) และผู้เข้าร่วมการวิจัยเห็นว่ามีค่าสำคัญอย่างไร แผนการจัดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรมีการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันทำความเข้าใจในแผนการจัดโปรแกรมเสริมสร้าง เพื่อมุ่งกำหนดขั้นตอน วิธีการจัดโปรแกรมการพัฒนาทักษะร่วมกันเพื่อคัดเลือกกิจกรรมสนับสนุนที่เหมาะสมกับการฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องให้มีความเหมาะสมกับนักศึกษาอาชีพเกษตรเพื่อนำไปใช้ และการดำเนินการ

โดยภาพรวมของการมีส่วนร่วมจากการสอบถามถึงการให้ความร่วมมือจากบุคลากรในองค์กร ที่อาจมีข้อจำกัดต่อการเข้าร่วมกิจกรรมหลายกิจกรรมโดยกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาสัมพันธภาพเพื่อลดความขัดแย้งในองค์กรทางธุรกิจที่มีความหลากหลายเชิงพหุวัฒนธรรม เป็นที่ต้องการของบุคลากรในองค์กร โดยกิจกรรมทั้งหมดสอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้จากกระบวนการยืนยันเพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการของบุคลากรในองค์กร (พันธ์ทิพ รามสูตร, 2540) โดยข้อสรุปและขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมสามารถแก้ไข เพื่อปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติงานด้านแผนพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพในงานของบุคลากรรุ่นใหม่เพื่อมุ่งกำหนดแผนปฏิบัติงานลดความขัดแย้งในองค์กรทางธุรกิจที่มีความหลากหลายเชิงพหุวัฒนธรรมได้ตามความเหมาะสม การนำเสนอรายละเอียดความเป็นมาของการวิจัยและการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการสร้างสัมพันธภาพในงานของบุคลากรรุ่นใหม่เพื่อมุ่งกำหนดแผนปฏิบัติงานลดความขัดแย้งในองค์กรทางธุรกิจที่มีความหลากหลายเชิงพหุวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมได้มีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย และเหตุผลของการวิจัย การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคนทราบและดำเนินการตามวัตถุประสงค์อย่างถูกต้องและการนำเสนอรายละเอียดและขั้นตอนเพื่อเป็นการกำหนดแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไปโดยผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาสังเคราะห์เป็นแผนผังการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การจัดอภิปรายกลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้เชิญครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนนักศึกษาอาชีพเกษตร มีประสบการณ์การสอนธุรกิจเกษตรของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ร่วมในการอภิปรายกลุ่ม โดยมีผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรเชียงใหม่เป็นผู้ดำเนินรายการ ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม มีดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดความเป็นมาของการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอภิปรายได้มีความรู้ความเข้าใจ ก่อนดำเนินการสนทนากลุ่ม

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มในครั้งนี้ให้สมาชิกทุกคนทราบและดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. นำเสนอรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรพร้อมเอกสารประกอบโปรแกรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น

4. นำเข้าสู่การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องของโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรม ด้วยการสร้างบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้เป็นผู้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้บันทึกความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเบื้องต้นได้อย่างครบถ้วน

ประเด็นการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่มในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นหลักตามเอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่มที่ประกอบด้วยโครงร่างของโปรแกรมที่ออกแบบโดยการประยุกต์ใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่างๆ และร่างองค์ประกอบร่วมทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อรับฟังทัศนะ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม โดยแนวคำถาม (Guideline) ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่ม และร่วมตรวจสอบเอกสารประกอบโปรแกรมในประเด็นของการครอบคลุมเนื้อหาสาระ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

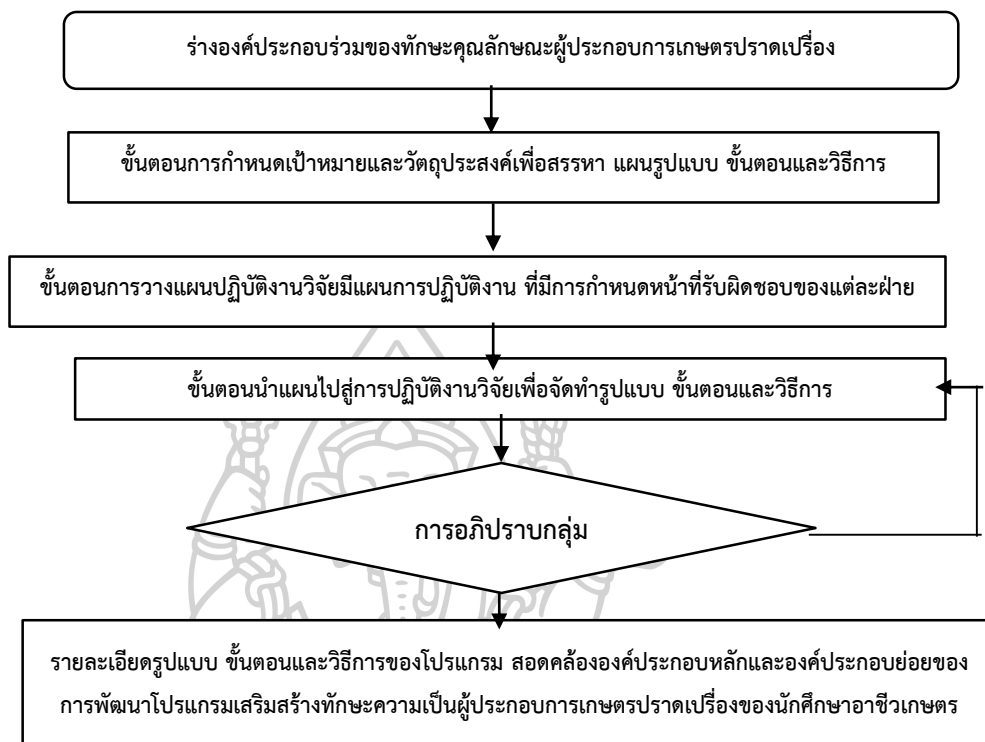
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการตรวจสอบโปรแกรม และเอกสารประกอบโปรแกรมเบื้องต้น ได้แก่ 1) ร่างโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) เอกสารประกอบโปรแกรม 3) แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม 4) เครื่องบันทึกเสียงและบันทึกภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์โดยการจัดระบบ ถอดเทบบันทึกเสียง จัดพิมพ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเอกสารประกอบโปรแกรม มาจัดหมวดหมู่แล้วสรุปเป็นประเด็นการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรในเบื้องต้น ก่อนนำไปตรวจสอบครั้งสำคัญและการปรับปรุงแก้ไขระยะต่อไป

หลังจากได้ข้อสรุปการแก้ไขเพื่อนำมาปรับปรุงร่างรายละเอียดรูปแบบ วิธีการและขั้นตอนของโปรแกรม ฝ่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายที่รับผิดชอบในส่วนที่มีการแก้ก็จะนำข้อสรุปการแก้ไขไปปรับปรุงเมื่อแก้ไขเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ร่วมวิจัยแต่ละฝ่ายก็จะนำมาจัดการ

อภิปรายกลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อให้ได้ผลฉันทามติจากการอภิปรายกลุ่มของรายละเอียดโปรแกรมและองค์ประกอบโปรแกรมที่เหมาะสมเพื่อนำไปทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม แสดงดังภาพที่

ภาพที่ 8 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 2 ทำให้ได้รายละเอียดรูปแบบ ขั้นตอนและ วิธีการของโปรแกรม สอดคล้ององค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ได้จัดทำเอกสารประกอบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรที่เหมาะสมและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและบริบทตามความเป็นจริงของผู้ประกอบการเกษตร และแบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick, 1987) เพื่อประยุกต์ใช้เป็นกรอบสร้างเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมสำหรับการทดลองภาคสนาม จำนวน 3 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบประเมินความรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ชุดที่ 2 แบบประเมินปฏิกริยาตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายต่อ

โปรแกรม และชุดที่ 3 แบบประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร

1. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม สำหรับการ ออกแบบเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ผู้วิจัยมีประเด็นการกำหนดการสร้างเครื่องมือคือ 1) การกำหนดตัวบ่งชี้ในแต่ละหัวข้อของการประเมินที่มีความชัดเจน เพื่อให้การประเมิน มีประสิทธิภาพ 2) ข้อคำถามในการวัดมีลักษณะเป็นอย่างไร มีความครอบคลุมหรือไม่อย่างไร 3) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นรูปแบบใด และเป็นประเภทใด 4) แหล่งข้อมูลเป็นใคร และ 5) ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเมื่อใด ซึ่งการหาคุณภาพของแบบประเมินนั้น ผู้วิจัยได้ ออกแบบโดยคำนึงถึงการตรวจสอบข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) และการตรวจสอบทั้ง ฉบับ (Test Analysis) รวมถึงการตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objective) มีรายละเอียดการสร้าง แบบประเมินในแต่ละชุด ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินประเภท ต่างๆ วิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดเนื้อหาที่ต้องการสร้างแบบประเมินโดยแบ่งได้ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบประเมินความรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice Questions) ชนิด 4 ตัวเลือก ตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เนื้อหา (Content Validity) ของแบบทดสอบเพื่อพิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความถูกต้องของการใช้ภาษา โฉมหน้า และคำถาม กำหนดคำตอบที่ถูกต้องสร้างตัวลวงที่เหมาะสม การชี้แนะคำตอบ และอื่นๆ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยนำร่างแบบทดสอบที่สร้างขึ้นปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์เพื่อความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนี ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

ชุดที่ 2 แบบประเมินปฏิบัติการตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายต่อโปรแกรม ศึกษา หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินปฏิบัติการตอบสนองต่อโปรแกรมโดยมีแนว ทิศทางการประเมินเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ที่มีต่อเนื้อหา รูปแบบ สื่อ เอกสาร รวมถึงวิทยากร ข้อคำถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยคำนึงถึงการเขียนข้อคำถามที่ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ ประเมิน รวมถึงระมัดระวังเรื่องการใช้คำที่ถูกต้องชัดเจน ทิศทางการตอบสนอง คำถามนำ คำถาม คุกคาม คำถามทับซ้อน และอื่นๆ ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณี นิพนธ์เพื่อความถูกต้องอีกครั้ง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์

ชุดที่ 3 แบบประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือตามแนวทางของ เครื่องมือชุดที่ 1 โดยกำหนดโครงสร้างและแนวทางของแบบประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการ

เกษตรปราดเปรื่อง ได้แก่ พฤติกรรม ความสามารถ และทัศนคติของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

2. การตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) ในเชิงเนื้อหาของโปรแกรม การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยนำโปรแกรมที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิคการหาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรม เนื้อหา ผลที่คาดหวังและมิติอื่นๆ ที่กำหนดร่วมกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence Index: IOC) ของโปรแกรม โดยเครื่องมือเพื่อการตรวจสอบของโปรแกรมการยืนยันและปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบไปวิเคราะห์ ดังนี้ 1) หากพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สูงกว่า .50 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ในภาคสนามต่อไป และ 2) หากรายการใดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า .50 จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบซ้ำจนกว่าจะพบว่ารายการนั้นๆ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นไปตามที่กำหนด จำนวน 3 คน ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำโปรแกรมไปทดลองในภาคสนาม

3. การนำโปรแกรมไปทดสอบการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรกับกลุ่มเป้าหมายในภาคสนาม ได้แก่ นักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental) โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยที่กลุ่มควบคุมวัดก่อน และหลังการทดลองก็วัดอีกครั้ง (Pretest-Posttest control and experimental groups design) มีลักษณะรูปแบบการทดลองแบบสองกลุ่มมีกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังทดสอบ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 รูปแบบการทดลองแบบสองกลุ่มมีกลุ่มควบคุมวัดก่อนและหลังทดลอง
(Pretest-Posttest control and experimental groups design)

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
กลุ่มทดลองนักศึกษาอาชีวเกษตร ปวส. 1	คะแนนทดสอบของกลุ่มทดลอง (T1)	X	คะแนนทดสอบหลังเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลอง (T2)
กลุ่มควบคุมนักศึกษาอาชีวเกษตร ปวส. 1	คะแนนทดสอบของกลุ่มควบคุม (T1)	~X	คะแนนของกลุ่มควบคุม (T2) ที่ไม่มีการพัฒนาทักษะตามโปรแกรม

ที่มา : J. R. Fraenkel and N. E. Wallen, How to design and evaluate research in education, 6th ed. (New York, NY McGraw-Hill, 2006)

เมื่อ กลุ่มทดลอง คือกลุ่มนักเรียนอาชีวเกษตร ปวส. 1 สาขาพืชผล จำนวน 10 คน
 กลุ่มควบคุม คือกลุ่มนักเรียนอาชีวเกษตร ปวส. 1 สาขาพืชผล จำนวน 10 คน
 T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
 T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest)
 X แทน ดำเนินการเสริมสร้างทักษะคุณลักษณะตามโปรแกรม
 ~X แทน ไม่มีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ตามโปรแกรม

ขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) เป็นขั้นตอนการกระตุ้นกลุ่มทดลองด้วยสื่อวีดิโอของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ คือ นายอายุ จือปา ผู้ก่อตั้งกาแฟ อาฮา อามา สื่อวีดิโอประกอบด้วยวีดิโอแสดงเรื่องราวชีวิตความเป็นมา และสื่อวีดิโอบทสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นในการสัมภาษณ์นายอายุ จือปา ถึงแนวโน้มและโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 การแปลงสัญญาณ (Transduction) เป็นการนำกิจกรรมที่ให้กลุ่มทดลองได้แสดงออกกับกิจกรรมที่กำหนดก่อนเข้าสู่บทเรียน แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมสร้างหอคอย 2) กิจกรรมใบบอกทาง การดำเนินกิจกรรมได้ประยุกต์ใช้วิธีการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการด้วยเกม (ยิงศักร์ ไกรพินิจ และคณะ, 2560) มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมและให้รายละเอียดกิจกรรม ขั้นตอนการร่วมกิจกรรมตามกติกา ขั้นตอนสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรม และขั้นตอนสรุปผลเนื้อหาที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ (Perception) เป็นลักษณะการบรรยายให้ความรู้ การยกตัวอย่างกรณีศึกษาที่โดยเลือกจากตัวแทนนักศึกษา เพื่อใช้ในการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีกับความรู้ใหม่ที่ได้รับเกี่ยวกับทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ ในการบรรยายแต่ละทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรวิทยากรจะร่วมสรุปความรู้ที่ได้และเปิดให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จากขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนที่ 3 ใช้ระยะเวลา 1 วัน ในวันที่ 2 ของการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นการศึกษาดูงานจากฟาร์มเกษตรตัวอย่างเบื้องต้นเพื่อศึกษาทักษะด้านการจัดการของผู้ประกอบการเกษตรจากสถานการณ์จริง หลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมในขั้นตอนนี้แล้ว จะมีการทดสอบวัดความรู้ด้วยแบบทดสอบแบบมีตัวเลือกเพื่อวัดความรู้ที่กระบวนกรรับรู้ และจดจำความรู้ และประสบการณ์จากการเรียนรู้ของสมอง หลังจากขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยเว้นระยะเวลา 2 สัปดาห์ก่อนจะเข้าสู่โปรแกรมขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้จำ (Recognition) ได้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาดูงานฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ โดยคัดเลือกฟาร์มที่มีลักษณะการประกอบกิจการเกษตรที่หลากหลายทั้งการเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร การแปรรูป การจัดการตลาด และกิจกรรมสำหรับบริการชมฟาร์ม เมื่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ศึกษาดูงานจากประสบการณ์จริงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้องกัฟาร์มเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบแล้ว ถึงประเด็นปัญหาการจัดการ การผลิต การตลาด สายพันธุ์พืชที่นำมาเพาะปลูก การค้นคว้าข้อมูล ผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เขียนห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) 2) ขั้นตอนการสร้างห่วงโซ่อุปทาน ผู้เข้าร่วมโครงการจะนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 1 – 3 และขั้นตอนการศึกษาดูงานในฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมาวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานในการประกอบการเกษตรที่ตนสนใจ และนำพืชผลการเกษตรของชุมชนมาประกอบการวิเคราะห์

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องกับกลุ่มเป้าหมายในภาคสนาม มีรายละเอียด ดังนี้

1) แบบแผนการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ที่มีแบบแผนการวิจัยใช้แนวทางในการศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดเกณฑ์การเลือก เพื่อให้สามารถศึกษาได้ตามกรอบการศึกษา โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) กลุ่มเป้าหมายของการทดลองโปรแกรมภาคสนาม

2.1 กลุ่มเป้าหมายสำหรับการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และได้ศึกษาตามหลักสูตรของ

สถานศึกษาที่กำหนด ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มทดลอง และ 2) กลุ่มควบคุมสำหรับรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายของแต่ละกลุ่มมีดังนี้

2.2 กลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน ประกอบด้วย นักศึกษาระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 1 ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ตามหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และทำการเปรียบเทียบคะแนนของนักศึกษา ทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีศักยภาพทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในระดับต่างๆ เช่น (5) ดีมาก (4) ดี (3) พอใช้ (2) ควรปรับปรุง และ (1) ไม่ผ่าน

3) การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทดลองโปรแกรม

การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในภาคสนามแก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับการทดลองโปรแกรมให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบในประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) รายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 2) ขั้นตอน วิธีการ ระยะเวลา การดำเนินการทดลองโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 3) การประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรก่อนและหลังทดลองโปรแกรม

4) ระยะเวลาการทดลองโปรแกรมในภาคสนาม

การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นการฝึกปฏิบัติการ โดยใช้เวลา 2 วัน ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ถึง วันที่ 1 ธันวาคม 2560 สถานที่จัดคือ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

5) งบประมาณและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ

การดำเนินการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้งบประมาณและทรัพยากรส่วนตัว ส่วนผู้ดำเนินการและวิทยากรในชั้นการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในภาคสนามแต่ละกิจกรรมและรูปแบบ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเอง และครูผู้เชี่ยวชาญในแต่ละองค์ประกอบของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

6) แผนการทดลองในภาคสนาม

การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรในภาคสนาม ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ กำหนดเวลาไว้ 2 วัน รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แผนการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ที่	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลาดำเนินการ
1	ประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ กลุ่มเป้าหมายถึงการทดลองโปรแกรม	1) กลุ่มทดลอง 2) กลุ่มควบคุม	ในระหว่างช่วงเดือน กันยายน ประมาณ 2 ชั่วโมง
2	ดำเนินการตามโครงการภาคทฤษฎีเพื่อ การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรมีกิจกรรม ดังนี้ 1) ประเมินก่อนการทดลองโปรแกรม (Pretest) 2) ดำเนินการพัฒนาเสริมสร้างทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง	1) กลุ่มทดลอง 2) กลุ่มควบคุม	ใน 30 พฤศจิกายน 2560 ถึง 1 ธันวาคม 2560 ระยะเวลา 2 วัน
3	การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม (Pre- Posttest) ประกอบด้วย 1) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 2) แบบประเมินปฏิกิริยาตอบสนองของ กลุ่มเป้าหมายต่อโปรแกรม 3) แบบประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร	1) กลุ่มทดลอง 2) กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง โปรแกรมและหลัง การทดลองโปรแกรมใน ภาคสนาม
4	วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพ โปรแกรมภาคสนาม	ผู้วิจัย	หลังเสร็จการ ประเมินผลหลัง การพัฒนาโปรแกรม (Posttest)
5	จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ การ พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอา ชีวเกษตรและนำเสนอต่อสาธารณะ	ผู้วิจัย	หลังเสร็จการสรุป ผลการประเมิน ประสิทธิภาพโปรแกรม

4. การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง จำนวน
10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน ซึ่งมีความเป็นอิสระต่อกันและไม่ได้เกิดร่วมกัน โดยข้อมูล
จากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นมาตราอันดับ (Ordinal Scale) กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้วิธีการของแม็คเนมาร์
(McNemar Test) เป็นการทดลองนัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงข้อมูล 2 ชุด โดยนำมาประยุกต์ใช้

ในการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรในการเปรียบเทียบความแตกต่างในคุณลักษณะของข้อมูลกลุ่มเดียวกันทั้งก่อนและหลังการพัฒนา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ในการทดสอบค่าความแตกต่างของข้อมูลชุดเดียวกัน แต่เป็นการประเมินก่อนและหลังการพัฒนา เพื่อให้เกิดความชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \chi^2 = \frac{(\{A - D\} - 1)^2}{A + D}, \text{ df} = 1$$

สมมติฐาน

H_0 : ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้และทักษะที่ไม่เปลี่ยนแปลง

H_1 : ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้และทักษะที่เปลี่ยนแปลง

การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรตามกิจกรรม (Task) ของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ของนักศึกษาอาชีวเกษตรในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยให้ก่อนการทดลองโปรแกรมภาคสนาม หรือ Null Hypothesis (H_0) ได้แก่ กลุ่มทดลอง (A) และกลุ่มควบคุม (B) มีลักษณะการแจกแจงของข้อมูลเหมือนกัน และเมื่อผู้เข้าร่วมได้ผ่านการทดลองโปรแกรมภาคสนามแล้ว จะปฏิเสธ H_0 และยอมรับ Hypothesis (H_1) กล่าวคือ กลุ่มทดลองมีลักษณะของการแจกแจงของข้อมูลแตกต่างจากกลุ่มควบคุม ในลักษณะ $H_1 : A > B$ ซึ่งเป็นการทดสอบแบบทิศทางเดียว (One- Tailed)

ขั้นตอนการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ 3 ของการดำเนินงานสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ตามภาพที่

5. การปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย

สำหรับขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเหมาะสมเชิงนโยบายผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อให้ทราบถึงฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย โดยเชิญครูระดับชำนาญการพิเศษของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ จำนวน 3 คน ร่วมกันพิจารณาโปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยใช้หลักค่าสัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa) โดยมีระเบียบวิธีวัดความเห็นพ้องต้องกันซึ่งใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) เป็นความเหมาะสมในการนำไปใช้ในเชิงนโยบายของโปรแกรม และตอนที่ 2 ข้อความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็น

ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร โดยผลที่ได้ผู้วิจัยนำปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์

ตอนที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยใช้หลักค่าสัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa) แสดงถึงทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันหมด โดยมีระเบียบวิธีวัดความเห็นพ้องต้องกันใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) ในเชิงเนื้อหาของโปรแกรมสำหรับสถิติแคปปา ฟรีสส์ (Fleiss, 1971) ได้พัฒนาสถิติแคปปาสำหรับการประเมินที่มีผู้ประเมิน ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป เรียกว่า สถิติฟลิสส์แคปปา (Fleiss's Kappa Statistic) โดยค่าสูงสุดที่เป็นไปได้ คือ 1.0 หมายถึง มีความเห็นพ้องต้องกันทุกฝ่ายระดับความสอดคล้องดีมาก (Almost Perfect) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยวัดความเห็นพ้องต้องกันระหว่างกลุ่มผู้ประเมิน ในเรื่องของการวัดเชิงจำแนกที่มีระดับการวัดอยู่ในมาตรฐานบัญญัติ ผู้ประเมินทั้งสองฝ่ายได้มีการจำแนกข้อมูลชุดเดียวกันจำนวน N ตัวอย่าง ออกเป็น 2 ประเภท และเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกิดร่วมกัน โดยเกณฑ์การพิจารณาระดับความสอดคล้องของสถิติแคปปา เป็นเกณฑ์การพิจารณาระดับความสอดคล้องของสถิติแคปปาตามแนวทางของ แลนดิส และ ค็อคซ์ (Landis and Koch, 1977) ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 เกณฑ์การพิจารณาระดับความสอดคล้องของสถิติแคปปา

ค่าสถิติแคปปา	ระดับความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน
0.81 – 1.00	ระดับความสอดคล้องมีมาก (Almost Perfect)
0.61 – 0.80	ระดับความสอดคล้องดี (Substantial)
0.41 – 0.60	ระดับความสอดคล้องปานกลาง (Moderate)
0.21 – 0.40	ความสอดคล้องพอใช้ (Fair)
0.00 – 0.20	ความสอดคล้องเล็กน้อย (Slight)
น้อยกว่า 0.00	ไม่มีความสอดคล้อง (Poor)

ที่มา: J. R. Landis and G. G. Koch, "The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data," Biometrics 33, 1 (1977): 159-174.

โดยสามารถใช้สูตรได้ดังนี้

$$KE = \frac{P(A) - P(E)}{1 - P(E)}$$

โดยมีค่าสถิติที่อธิบายคือ

- P (A) = ค่าสัดส่วนที่ k Raters ที่มีความเห็นสอดคล้องกัน
- P (E) = ค่าส่วนที่ k Raters ที่มีความสอดคล้องกันโดยบังเอิญ
- K = 1 ถ้ามีความสอดคล้องอย่างสมบูรณ์
- K = 0 ถ้ามีความเห็นไม่สอดคล้องกัน (No agreement among the raters)

โดยมีระดับความสอดคล้องของข้อความที่ระดับ 1 – 5 คือ

ระดับ 5 มีความสอดคล้องมากที่สุด

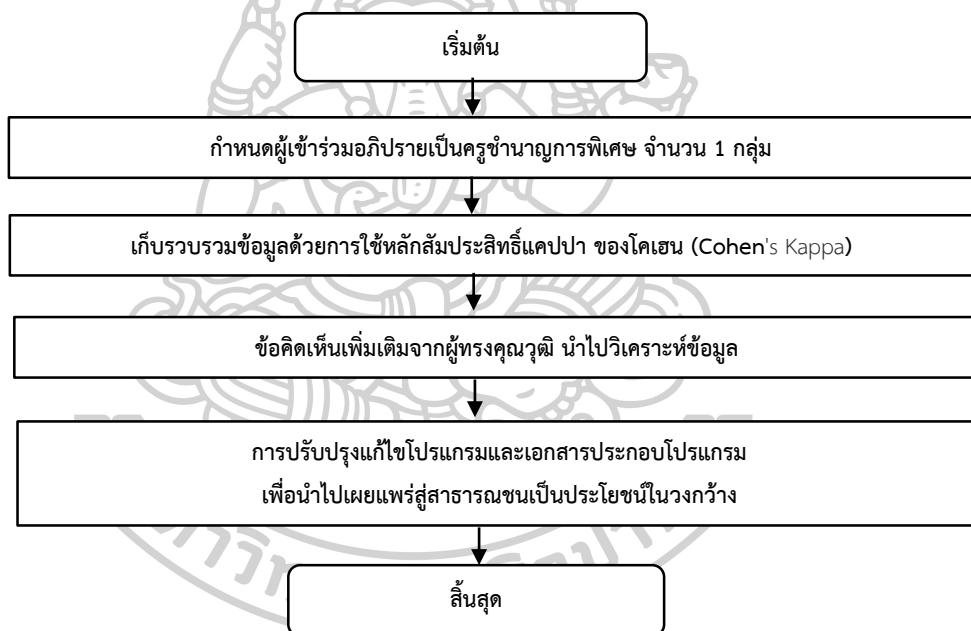
ระดับ 4 มีความสอดคล้องมาก

ระดับ 3 มีความสอดคล้องปานกลาง

ระดับ 2 มีความสอดคล้องน้อย

ระดับ 1 มีความสอดคล้องน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร นอกจากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร ดังแสดงในภาพที่ 9 แล้วจะขอข้อคิดเห็นเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร

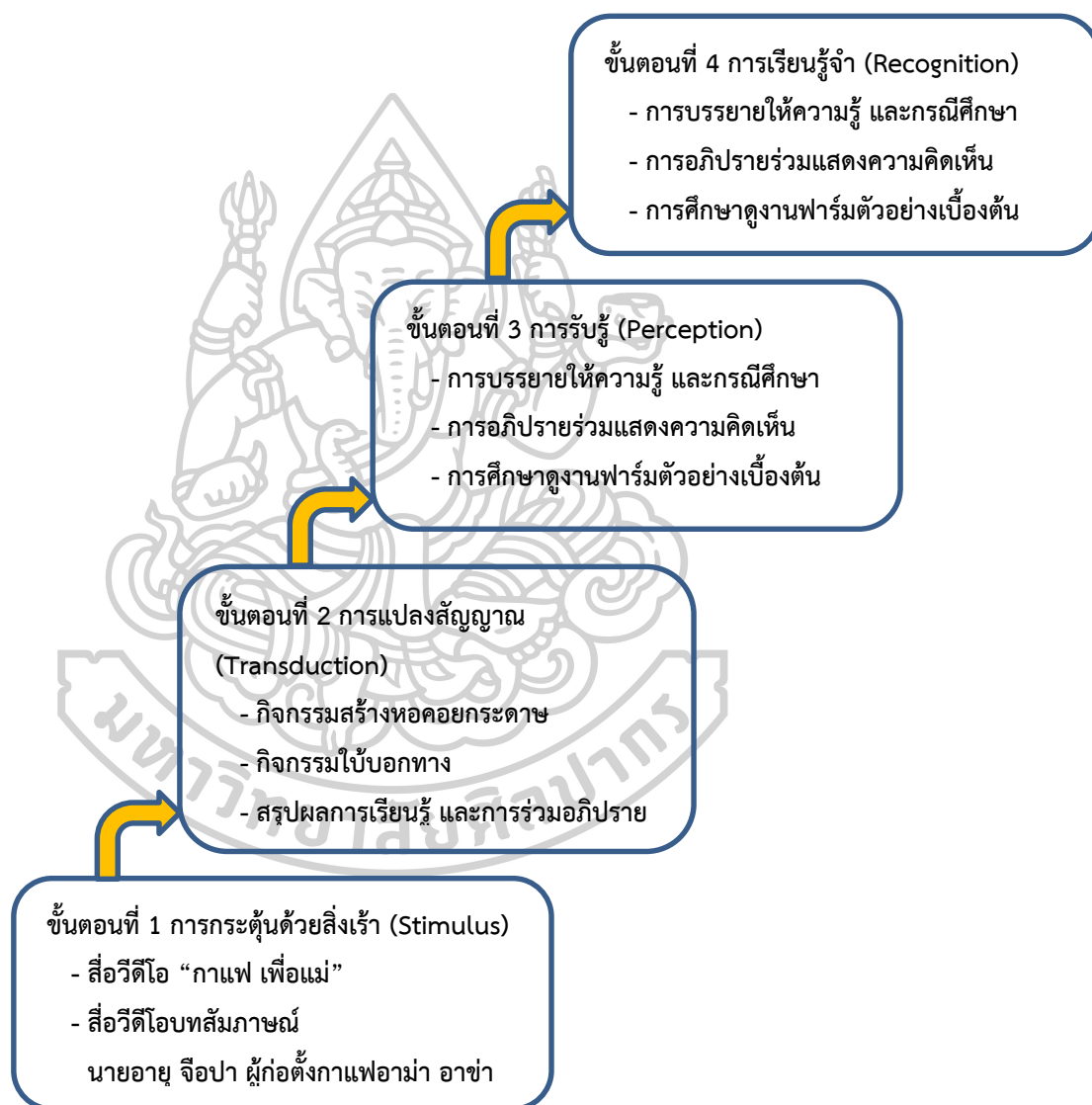

ภาพที่ 9 การปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย

ที่มา จากการสังเคราะห์เนื้อหาและการสรุปความของผู้วิจัย

โดยสรุปแล้ว โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตรครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตรและประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมดังกล่าว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ด้วยการพัฒนาและนำโปรแกรมไปทดลองในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมาย ภายใต้วิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi - Experiment) ในรูปแบบการทดลอง โดยแสดงผลจากแบบประเมินที่ใช้ (Pre-Post Test)

กับกลุ่มทดลอง จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมอีก จำนวน 10 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากบทที่แล้วนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีขั้นตอนการวิจัยแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach)

บทที่ 4

ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

สำหรับการศึกษารายงานผลการวิจัย โดยเสนอผลการวิจัยโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาทักษะและการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) ศึกษารูปแบบสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร และ 3) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ในขั้นตอนการศึกษาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์และการพัฒนาโปรแกรมประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ฯ ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ฯ ส่วนในขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ฯ จะกล่าวในบทที่ 5 ในขั้นตอนที่ 1 การจัดทำร่างโปรแกรมผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) สัมภาษณ์วรรณกรรมและเทคนิควิจัยอนาคตแบบ (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) เพื่อพัฒนาแนวโน้มของโปรแกรม : ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดขั้นตอนของการวิจัยและการพัฒนาโปรแกรมไว้ 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ขั้นตอนที่ 1.1 ผลการตรวจสอบเอกสาร

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรแนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0 แนวคิดเกี่ยวกับการเกษตรปราชญ์ จากเอกสาร หนังสือ บทความวิจัย บทความวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าจาก Internet ผ่าน Website ทั้งในและต่างประเทศ การคัดเลือกเอกสารที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์ผู้วิจัยจึงต้องมีเกณฑ์เพื่อคัดเลือกเอกสารที่นำมาประกอบการวิจัย ประกอบด้วย 1) ความจริง (Authenticity) ด้วยการคัดเลือกเอกสารที่แท้จริง 2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) การดำเนินการคัดเลือกเอกสารที่ใช้ ต้องไม่มีข้อมูลผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง 3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) การคัดเลือกเอกสารมีความเป็นตัวแทนเพื่อใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับ และข้อมูลในเอกสารสามารถใช้เป็นตัวแทนประชากรนั้นได้ และ 4) ความหมาย (Meaning) การพิจารณาเอกสารที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย การพิจารณาข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญ หรือสร้างความหมายให้กับงานวิจัย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารจากที่ได้ค้นคว้ามาทั้งหมดโดยคัดเลือกเอกสารตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เหลือเอกสารจำนวน 46 เรื่อง ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตร ปรากฏเป็นเรื่อง	ระบบการบัญชี	การบัญชี	การบัญชี	การบัญชี	การบัญชี	การบัญชี
1	ชุดิมา ไชยทรัพย์ และ ชนิกาศิริมังกุล (2551)	✓	✓	✓			
2	กาญจนา สมมิตร (2557)		✓				✓
3	โชค บุณกุล (2556)		✓	✓			
4	พัชรินทร์ สุภาพันธุ์ และ คณัฏ (2560)				✓		
5	ฉันทย์ ชัยพร และเยาวภา ปฐมศิริกุล (2560)				✓	✓	
6	มธุรพจน์ ศรีเพนทอง (2560)						✓

ตารางที่ 12 การสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

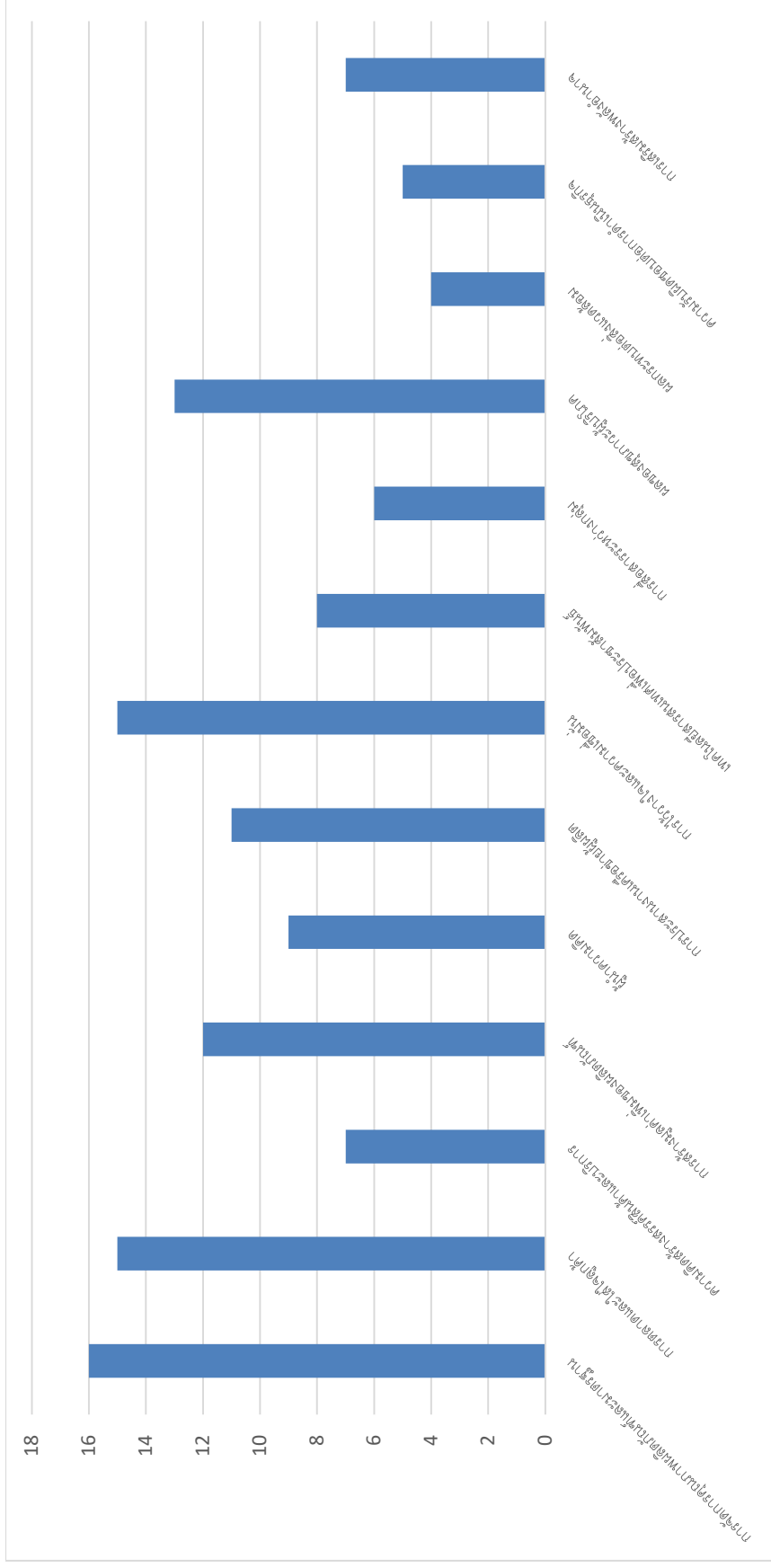
ที่	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่อง	สมรรถนะ	ความรู้	ทัศนคติ	พฤติกรรม	ผลลัพธ์
31	Seunke et al. (2013)	✓				
32	Mikko Vesala et al. (2007)					
33	McElwee and Bosworth (2010)		✓			
34	Forslund, and Jonsson (2009)				✓	
35	Francis et al. (2008)					
36	Fritz and Schiefer (2008)					✓

ตารางที่ 12 การสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ที่	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตร ปราศเปรื่อง	๒๗.๒๕๖๓	๒๗.๒๕๖๓	๒๗.๒๕๖๓	๒๗.๒๕๖๓	๒๗.๒๕๖๓	๒๗.๒๕๖๓
37	Fynes et al. (2005)	✓					
38	David et al. (2013)	✓	✓				
39	Uplaonkar and Biradar (2015)			✓			
40	Balaganoomath (2017)						
41	Ghadiyali et al. (2011)					✓	✓
42	Otache (2017)						✓

ตารางที่ 12 การสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญจากการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ที่	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่กระทำความเป็น ผู้ประกอบการเกษตร ปราศปรีชอง	๒๓	๒๔	๒๕	๒๖	๒๗	๒๘	๒๙	๓๐	๓๑	๓๒	๓๓	๓๔	๓๕	๓๖	๓๗	๓๘	๓๙	๔๐	
43	Mohamed et al. (2012)	✓																		
44	Nagalakshmi and Suchakar (2013)		✓																	
45	Bairwa et al. (2014)																			
46	Parambil (2016)																			
	รวม																			

ภาพที่ 11 แผนภูมิสรุบบ่งชี้ลักษณะของทั้งประกอบการศึกษาที่เตรียมการสำหรับวิชาชีพ และงานวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสาร หนังสือ รายงานวิจัย บทความ และวารสารวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการค้นคว้าจาก Internet ผ่าน Website ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การคัดเลือกเอกสารที่นำมาศึกษาและวิเคราะห์เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่ง ผู้วิจัยจึงต้องมีเกณฑ์เพื่อคัดเลือกเอกสารที่นำมาประกอบการวิเคราะห์สรุปทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ประกอบด้วย 10 ทักษะ (R WIT TEAM 2C) ดังแสดงภาพที่ 11 ได้แก่ 1) ทักษะการจัดการ ประกอบด้วย การจัดการผลิตภัณฑ์ให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และการตลาดและใส่ใจลูกค้า 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความสร้างสรรค์สินค้าและบริการ และการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ 3) ทักษะผู้นำความคิด 4) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่างกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิต 5) ทักษะการประสานงาน เป็นการประสานงานระหว่างเครือข่ายผู้ผลิต 6) ความไว้วางใจ 7) ทักษะสุขภาวะ เป็นแนวทางของการดำเนินธุรกิจที่มุ่งเน้นสินค้าเพื่อสุขภาพ 8) ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และความรับผิดชอบต่อ การดำเนินธุรกิจ 9) การเสริมสร้างพลังอำนาจ เพื่อให้มีความมุ่งมั่นกล้าเผชิญต่ออุปสรรค และ 10) ความกล้าเสี่ยง

ขั้นตอนที่ 1.2 ผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) รอบที่ 1

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาแนวโน้มองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง แนวโน้มวิธีการและขั้นตอนที่เหมาะสมในการเสริมสร้างทักษะ ผู้วิจัยได้ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (EDFR) รอบที่ 1 โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก และรอบที่ 2 ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 มาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องๆ เพื่อสร้างแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 19 คน แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการเกษตร จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวเกษตร จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน

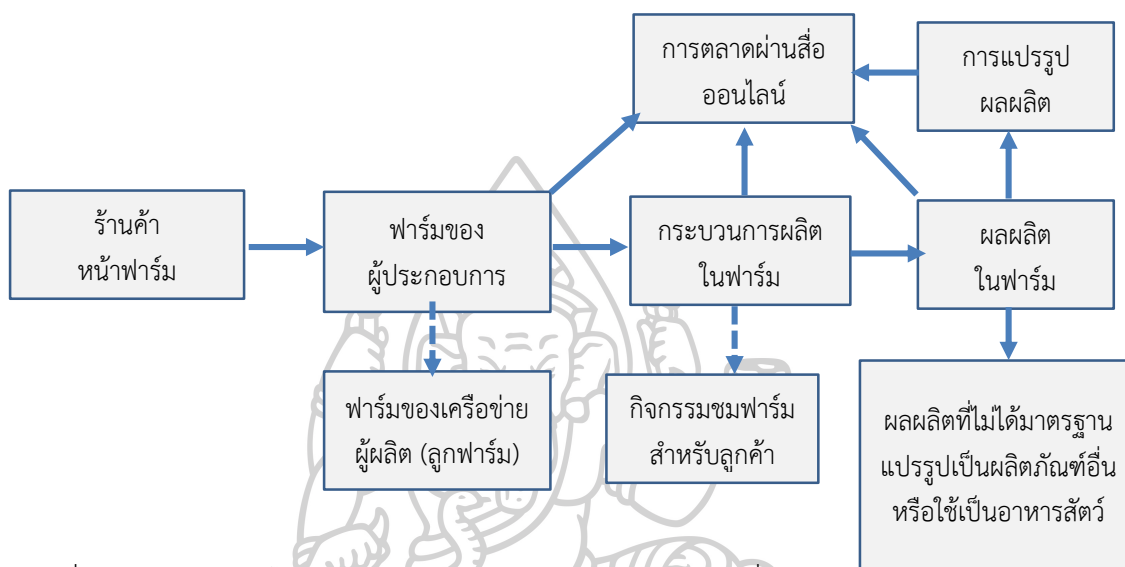
ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ในประเด็นเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ได้แก่ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะผู้นำความคิด ทักษะความไว้วางใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง

ลักษณะของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจากการสัมภาษณ์และการสังเกตของผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้ประกอบการเกษตร ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของการประกอบการ ลักษณะการประกอบการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ผู้วิจัยได้ข้อมูลได้จากการสังเกตสถานที่ของสถานประกอบการเกษตร การสัมภาษณ์เชิงลึกและข้อมูลจากเว็บไซต์ของการประกอบการเกษตรของผู้ให้ข้อมูลหลัก มีจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักคนที่ 1, 2, 5, 6, 7, 10, 11, 14, 17 และ 18 ผู้ให้ข้อมูลมีการประกอบการเกษตรด้านกิจกรรมแบบครบวงจรเริ่ม

ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การผลิตผลทางการเกษตร และจำหน่ายผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปเอง การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการเกษตรโดยการเลือกพืชที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก และผู้ประกอบการเกษตรมีความสนใจในพืชชนิดนั้น พืชที่ถูกเลือกนำมาเพาะปลูกเป็นพืชชนิดหลักเพื่อดำเนินการผลิตมี จำนวน 1 – 2 ชนิด พืชชนิดหลักจะเป็นพืชที่ผู้ประกอบการเกษตรมีการผลิตปริมาณมาก ใช้ในการสร้างความโดดเด่นและอัตลักษณ์ของฟาร์ม เพื่อให้ลูกค้าได้รู้จักและจดจำได้ง่าย รวมทั้งเชื่อมโยงกับการสร้างแบรนด์ของฟาร์มหรือยี่ห้อของผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการเกษตรได้ผลิต ผู้ประกอบการจะเป็นผู้ทำหน้าที่ผลิตพืชชนิดหลักเอง ถ้ามีปริมาณความต้องการลูกค้ามากอาจจะให้เครือข่ายเกษตรกรช่วยผลิตพืชชนิดหลัก โดยผู้ประกอบการเกษตรจะกำหนดและควบคุมคุณภาพผลผลิตพืชชนิดหลัก ได้แก่ ข้าว กาแฟ อินทผลัม เมล่อน ผักและกระเทียม เป็นต้น ส่วนพืชชนิดรองเป็นพืชที่ผู้ประกอบการเกษตรมีปริมาณการผลิตไม่มากเท่ากับพืชชนิดหลัก บางแห่งเป็นการปลูกพืชชนิดรองเพื่อเสริมและดึงดูดความสนใจของลูกค้าที่เยี่ยมชม และผู้ประกอบการเกษตรบางรายจะให้เครือข่ายเกษตรกรช่วยผลิตพืชชนิดรอง ผลผลิตพืชชนิดรองที่ได้จะถูกนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของฟาร์มของผู้ประกอบการ เช่น ฟาร์มอินทผลัม มีปลูกต้นทับทิม และมะเดื่อฝรั่ง ซึ่งเป็นผลผลไม้เพื่อสุขภาพ ฟาร์มเมล่อนปลูกมะเขือเทศราชินีเป็นพืชชนิดรอง และให้เครือข่ายเกษตรกรช่วยปลูกมันเทศหวานเพื่อนำผลผลิตมาแปรรูปเป็นสลัดผัก เป็นต้น

การจำหน่ายพืชผลทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์จะจัดจำหน่ายทั้งในร้านค้าหน้าฟาร์ม ในร้านจะมีการแนะนำด้วยเรื่องเล่าเกี่ยวกับฟาร์ม และเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับลูกค้า เพื่อจะได้อ่านข้อมูลของฟาร์มและผู้ประกอบการเกษตรบางรายไม่มีร้านหน้าฟาร์ม สำหรับการตลาดผู้ประกอบการนอกจากจะจำหน่ายในร้านยังใช้ช่องทางการตลาดผ่านเว็บไซต์ เฟสบุค (Face book) และการออกบูธแสดงสินค้า ผู้ประกอบการเกษตรบางรายมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้าเยี่ยมชมฟาร์มและร่วมทำกิจกรรมในกระบวนการผลิตทางการเกษตรได้ การจัดกิจกรรมจะจัดทุกวันตามปกติและกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันเด็ก เป็นต้น การสร้างแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรและผู้ที่มีความสนใจการผลิตทางการเกษตรของฟาร์ม ในการควบคุมกระบวนการผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ทั้งระบบการให้น้ำ การควบคุมอุณหภูมิผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว การใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์เป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้าภายในฟาร์ม การลดปริมาณของเสียส่วนที่เหลือจากกระบวนการผลิตจะถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างครบวงจร เช่น การนำมาเป็นอาหารสัตว์ การทำปุ๋ยหมัก การนำกากป่นเป็นถาดห่อผัก เป็นต้น ส่วนผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานจะถูกนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าและลดของเสียในฟาร์ม เช่น ผักที่ไม่ได้มาตรฐานนำมาผลิตเป็นน้ำผักผสมเพื่อสุขภาพ และผู้ประกอบการเกษตรส่วนมากจะให้ความสำคัญกับการกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและมี เช่น ยาฆ่าแมลง ยากำจัดวัชพืช เป็นต้น เน้นความปลอดภัยของผู้บริโภคและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยสรุปลักษณะของฟาร์มที่ผู้ประกอบการเกษตรประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนของกระบวนการผลิตทางการเกษตรภายในฟาร์ม ส่วนของเครือข่ายการผลิต และส่วนของการตลาด แสดงดังภาพที่ 12 ส่วนของกระบวนการผลิตภายในฟาร์มเป็นการจัดการการผลิตพืชชนิดหลักและการแปรรูปผลผลิตเป็นหลัก ส่วนของเครือข่ายการผลิตหรือ ลูกฟาร์ม ลูกสวนเป็นความร่วมมือกับเกษตรกรรายอื่น เพื่อผลิตพืชชนิดหลักและ พืชชนิดรอง แล้วส่งผลผลิตให้กับ

ผู้ประกอบการเกษตรมีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ด้านการตลาดมีทั้งการขายที่ร้านค้าหน้าฟาร์ม การขายผ่านเว็บไซต์ เฟสบุค นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมการชมฟาร์ม กระบวนการเพาะปลูก และการมีส่วนร่วมภายในฟาร์มของลูกค้า ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการผลิตที่ปลอดภัย การลดปริมาณของเสียจากผลผลิตที่ไม่ได้มาตรฐานหรือนำไปใช้เป็นอาหารสัตว์

ภาพที่ 12 ลักษณะการดำเนินงานของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

จากข้อมูลลักษณะการประกอบการเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรการได้ดำเนินการโดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตัดสินใจประกอบการ การวางแผนการผลิต การผลิตผลทางการเกษตรและการเก็บเกี่ยว การจัดจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางการตลาด การสร้างเครือข่ายการผลิตผลการเกษตร และการจัดกิจกรรมเที่ยวชมฟาร์มสำหรับบริการลูกค้า ในแต่ละขั้นตอนของการประกอบการเกษตร ผู้ประกอบการเกษตรได้ใช้ทักษะในการทำงานของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องประกอบด้วย ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะผู้นำความคิด ทักษะความไว้วางใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาพ ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อ การเสริมสร้างอำนาจและความกล้าเสี่ยง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 19 คน รายละเอียดจำแนกแต่ละทักษะแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ที่	ตำแหน่งหรือสถานประกอบการเกษตร	นามสมมติ
1	แก้วพะเนาว์ฟาร์ จังหวัดมหาสารคาม	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1
2	ไร่ประเสริฐสุข จังหวัดกาญจนบุรี	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2
3	ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรมนุษย์	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3

ตารางที่ 13 แสดงรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์เชิงลึก (ต่อ)

ที่	ตำแหน่งหรือสถานประกอบการเกษตร	นามสมมติ
4	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4
5	วรชวรรณ กรีนฟาร์ม จังหวัดสมุทรปราการ	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5
6	ผู้ประกอบการ อาซ่า อามา กาแฟ จังหวัดเชียงใหม่	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6
7	บริษัท อารมณดี ฟาร์ม จำกัด	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7
8	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 8
9	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ด้านพัฒนาศาสตร์พยาบาล	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9
10	เรนโบว์ ฟาร์ม จังหวัดเชียงใหม่	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10
11	อินทรีโต ฟาร์ม จังหวัดอ่างทอง	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11
12	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 12
13	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ด้านอาชีวศึกษา	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13
14	บริษัท มีฟาร์ม-สุข (ไม่) จำกัด	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14
15	ผู้อำนวยการบริหารสมาคมการตลาดเกษตรและอาหารแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (AFMA)	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15
16	ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีพเกษตรและประมง	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 16
17	บริษัท โคโรบราเธอร์ จำกัด	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17
18	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการ คลีนฟาร์ม จังหวัดสระบุรี	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18
19	ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19

การวิเคราะห์องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าการประกอบการเกษตรมีทักษะที่เป็นพื้นฐานของผู้ประกอบการคือ ทักษะการจัดการ (Management skill) เป็นทักษะที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องใช้ในการจัดการการผลิตผลทางการเกษตร ทักษะการจัดการของผู้ประกอบการเกษตรมีความหลากหลายนอกจากการจัดการเกี่ยวกับการผลิตทางการเกษตรแล้วยังมีการจัดการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ผู้วิจัยจึงจำแนกแบ่งออกเป็นตามกระบวนการประกอบการเกษตรที่เริ่มตั้งแต่ 1) ก่อนเริ่มต้นการผลิตมีการจัดการวางแผนการผลิต โดยมีการนำข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มการตลาดของพืชทางการเกษตรที่ผู้ประกอบการเกษตรให้ความสนใจเพื่อเลือกเป็นพืชชนิดหลักของฟาร์มต้องมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชทางการเกษตรที่เลือก และความเหมาะสมของพืชทางการเกษตรที่ปลูก 2) การผลิตและการควบคุมการผลิตพืชผลทางการเกษตรเพื่อให้มีคุณภาพตามความต้องการของตลาด 3) การจัดการด้านการตลาดและช่องทางการตลาด ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะมีร้านค้าที่หน้าฟาร์มเพื่อแสดงผลผลิตของพืชทางการเกษตรและให้ลูกค้าได้พักชมเรื่องราวเกี่ยวกับฟาร์ม การใช้ช่องทางการตลาดผ่านระบบออนไลน์

และการสร้างแบรนด์ (Brand) 4) การจัดการรายได้ ด้วยการวางแผนการเพาะปลูกพืชทางการเกษตร ตามอายุการเก็บเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง 5) การจัดการเพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยการเลือกใช้ ส่วนที่เหลือจากการผลิตพืชผลทางการเกษตร เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างครบวงจร โดยผู้ข้อมูลหลัก ได้ให้ข้อมูลดังนี้

การวางแผนการผลิตพืชทางการเกษตร ก่อนการผลิตผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง จะนำข้อมูลเกี่ยวกับชนิดของพืชทางการเกษตรที่มีผู้ประกอบการเกษตรมีความสนใจ และเลือก สายพันธุ์ที่ปลูกมีความเหมาะสมกับพื้นที่ สภาพภูมิอากาศ การเข้าใจถึงธรรมชาติของพืชทาง การเกษตร โดยหลักคัดเลือกพืชที่มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเพาะปลูก การเลือกชนิด ของพืชทางการเกษตรหลักผู้ประกอบการเกษตรจะต้องมีความชัดเจน โดยจะเลือกพืชทางการเกษตร หลักในการผลิตเพียง 1 – 2 ชนิด การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องคิดแผนธุรกิจใน รูปแบบของโมเดลธุรกิจ (Business model) ในตอนเริ่มต้นเพื่อจะได้รู้แนวทางในการจัดการและ ความสัมพันธ์ของพืชทางการเกษตรที่เลือกมีความเกี่ยวข้องกับส่วนอื่น นอกจากผู้ประกอบการเกษตร จะเป็นเจ้าของวัตถุดิบแล้วการเป็นเจ้าของแบรนด์ก็มีความสำคัญซึ่งการสร้างแบรนด์มีความเกี่ยวข้องกับ พืชทางการเกษตรหลัก เพื่อให้ลูกค้าหรือตลาดจดจำแบรนด์ได้ดีและการประชาสัมพันธ์ผ่าน เรื่องเล่าความเป็นมาของฟาร์ม เช่น ลูกค้าเมื่อนึกถึงพืชผลทางการเกษตรเมื่อเห็นสัญลักษณ์หรือ แบนด์ของฟาร์ม ในการผลิตแต่ละครั้งจะมีระยะเวลาการผลิตตามอายุของพืชทางการเกษตร จึงจำเป็นที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องวางแผนการผลิตสัมพันธ์กับอายุของพืชผล ทางทางการเกษตรที่ปลูก และนำข้อมูลแนวโน้มทางการตลาดเกี่ยวกับพืชทางการเกษตรที่เพาะปลูกมา วางแผนการผลิตเพื่อให้รู้ถึงแนวโน้มความต้องการของตลาด และผู้ประกอบการเกษตรจะได้วาง แผนการผลิตตามกำลังการผลิตที่สามารถทำได้และถ้ากำลังการผลิตไม่เพียงพอก็จะสร้างเครือข่าย เกษตรกร เพื่อช่วยผลิตพืชทางการเกษตรโดยผู้ประกอบการเกษตรจะเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต และการควบคุมคุณภาพ

“การที่เราจะเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จเราจะต้องเป็นเจ้าของ 2 อย่างก่อนคือ 1) วัตถุดิบ และ 2) จะต้องเป็นเจ้าของแบรนด์ ทั้ง 2 อย่างนี้ สำคัญมาก ทั้งหมดที่พูดมาต้องวางแผนเป็นขั้นตอนผลผลิต ขยายแปลง เริ่มต้น เราต้องมีวัตถุดิบก่อน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “สำหรับผมมีผลิตภัณฑ์ชัดเจนสำคัญมาก เราแก้ปัญหาของกาแฟ เราเอาปัญหา มาแก้มาเป็นตัวดำเนินเรื่อง แก้ในเรื่อง รายได้การศึกษา หาดตลาดของเรา การ แก้ปัญหาของสังคมเป็นการแก้ปัญหาด้วย Business model ผู้ประกอบการ จะต้องรู้ว่าปลูกอะไรถึงจะถูกกับความเป็นผู้ประกอบการตนเอง สมมติว่า นักศึกษาที่อยู่บนดอยต้องหาสิ่งที่ปลูกกับบนดอย เชิงภูมิศาสตร์ ดูว่าปลูกอะไรได้ ดี ศักยภาพตัวเองว่าต้องมีใจ เราต้องมีใจรักเวลาปัญหาจะได้แก้ไขได้ ต้องมีแผน สำคัญมาก แผนคือแผนส่วนตัวว่าจะทำถึงจุดไหน เช่น ทำเป็นเกษตรกร หรือ

ทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการ ปลูกอะไรสักอย่างต้องรู้เรื่องภูมิศาสตร์ว่าปลูกอะไรได้ มันเกี่ยวข้องกับ GI ในอนาคต” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “เกษตรกรรู้แต่แพลน (วางแผน) ไม่ได้ว่าตัวเองจะทำอะไรในพื้นที่ของตัวเองที่เหมาะสม เรายังขาดนักวิชาการที่จะบอกว่าในพื้นที่นี้ คุณทำอันนี้ดีที่สุด ไม่มีใครบอกดินไม่ดีก็พยายามปลูกข้าว อย่างเช่นภาคอีสานดินไม่ดีก็พยายามปลูกข้าวต้นทุนแพงกว่าภาคกลาง 5 เท่า” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “การปรับปรุงใช้การตลาดนำ ตลาดต้องการอะไร จุดยืนในตลาด ส่วนแบ่งในการตลาดต้องศึกษามาด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560) สอดคล้องกับ “การวางแผนโดยใช้แนวโน้มการตลาดต้องวางแผนการผลิตเพื่อจะนำไปสู่การตลาดได้ง่ายๆ เกษตรกรที่ดีต้องมีการวางแผนการผลิตเพื่อจะรองรับการผลิตสู่นาคคของพืชที่นำมาปลูกต้องเลือกสภาพภูมิอากาศ สภาพของดินแต่ละที่ไม่เหมือนกันการหาพืชแปลกๆ มาเป็นการทดลอง เพื่ออนาคตตัวนี้อาจจะดี จะไม่ทำอะไรใหญ่ๆ เพียงครั้งเดียว ต้องมองกลุ่มลูกค้า” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19, 2560) “เป็นผลไม้สุขภาพ เราศึกษาแล้วว่า เป็นพืชที่สามารถสร้างธุรกิจได้จริงๆ เมล่อนเราได้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจริงๆ เรามีบุคลากรที่สามารถทำผลิตภัณฑ์เองได้ การต่อยอดจากเมล่อนจึงสามารถทำเป็นอย่างอื่นได้ปัญหาที่สำคัญที่สุดก็คือเกี่ยวกับการดูแลการจัดการ ทั้งเรื่องปุ๋ยการให้น้ำ การกำจัดโรคและแมลง เราให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ เมล่อนมีอายุก็วันถึงจะเก็บ เราจะรู้ล่วงหน้า จึงสามารถวางแผนได้ ต้องแผนมาจาก Market อย่างเช่นเข้ามาในไตรมาสที่ 3 ก็จะมีแพลนของปีหน้า การวางแผนล่วงหน้าก่อนฝ่ายผลิต” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้อง “การจัดการการผลิตถ้าเอาไปขายไม่พอ เราต้องส่งเสริมจัดการซัพพรายเชนให้สมดุล แบ่งกลุ่มเครือข่ายเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตอย่างสมดุล เราเป็นผู้ดูแลเครือข่ายและผู้ประกอบการ เราต้องดูแลผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้ปลูก การลดต้นทุน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560)

การจัดการการผลิตและการควบคุมการผลิตพืชทางการเกษตร ผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพืชทางการเกษตรที่เลือกเป็นผลผลิตหลัก ผู้ประกอบการเกษตรสามารถหาความรู้จากการศึกษาจากผู้ที่มีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับพืชทางการเกษตรชนิดนั้น และการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต การจัดการฟาร์มเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรได้มาตรฐาน และการจัดการโรคพืชและแมลงที่ศัตรูพืชด้วยวิธีการไม่ใช้สารเคมีอาจจะเกิดสารเคมีตกค้างส่งผลต่อผู้บริโภค โดยการประยุกต์ใช้วิถีทางธรรมชาติ เช่น การสร้างโฮมสเตย์แมลง การหมุนเวียนปลูกผักสัปดาห์ที่แตกต่างกันเพราะแมลงจะจับสีผักหรือพืชทางการเกษตรที่ปลูกได้แตกต่างกัน คุณภาพของการผลิตพืชทางการเกษตรต้องได้มาตรฐานมีคุณภาพตามกำหนดของตลาดและความต้องการของลูกค้า การจัดการพืชผลทางการเกษตรด้วยการเพิ่มมูลค่าในแต่ละส่วนของห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ของการผลิตด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและใส่ใจในการผลิตเพื่อให้การเพิ่มมูลค่าตรงมาตรฐานที่ต้องการของตลาด

“ต้องมีการพัฒนาตัวเองให้มีองค์ความรู้บริหารจัดการ การบริหารจัดการการผลิต ก็คือต้องการบริหารจัดการฟาร์ม การเกษตรเราพยายามพัฒนาจากนักเกษตรที่มีทักษะเหนือกว่าการใช้แรงงาน ต้องเป็นทั้งนักคิด นักวิเคราะห์ บริหารจัดการ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “ระบบการผลิต การจัดการ การผลิต ปลุกเอง เราต้องส่งเสริมปลุก มองการตลาดนำการผลิตมาวางแผนจริงๆ ก็มองแต่มองผิดแนว พอราคาคาดีแหไปปลุก ไม่รู้ ไม่มีองค์ความรู้ ปลุกกระจายความเสี่ยง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “การจัดการกระบวนการแปรรูปต้องพัฒนาให้ได้มาตรฐาน การจัดการวัตถุดิบ การปรับปรุง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560) สอดคล้องกับ “การจัดการ โรคและแมลงไม่ใช่สารเคมี ใช้กฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เช่น ตัวอ่อนเพลี้ยควบคุม ด้วยเต่าทอง ทำไมเพลี้ยไม่หมดเพาะปลุกพืชที่เดิม แก้ไขโดยปลุกพืชสลับแปลง การสร้างโฮมเตย์ให้แมลงใช้เศษกองไม้ให้แมลงมาอยู่ เก็บหอมเสร็จลงผักบุง โรคของหอมไม่ทำลายผักบุงในหัวแมลงมีเซนเซอร์การจับสี” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “จัดการเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดมูลค่า สูงสุด จัดการเรื่องการเพิ่มมูลค่า ในโซ่มูลค่าเราสามารถ สร้างมูลค่า ในส่วนอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต เราอาจจะไม่ได้เพิ่มผลผลิตเลย แต่อาจเพิ่มมูลค่าโดยการ บอกเล่าเรื่องราว ทำอย่างไรจึงจะส่งผ่านใน value chain แทนที่จะเล่นเชิงปริมาณอย่างเดียว” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15, 2560)

ด้านการตลาดและช่องทางการตลาด มีความสำคัญมากมีความต่อเนื่องจากการผลิตพืชทางการเกษตรผลผลิตจะเป็นการส่งผลผลิตให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าผ่านช่องทางตลาด ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปื่องจะไม่พึ่งพ่อค้าคนกลางแต่จะเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตเอง การวางแผนการตลาดจะเกี่ยวข้องกับระยะเวลาการผลิตพืชทางการเกษตรแต่ละชนิด การเริ่มต้นหาตลาดของผู้ประกอบการเกษตรในระยะแรกอาจจะใช้ตลาดในชุมชน หรือตลาดเฉพาะ (Nish market) หลักการวิเคราะห์ตลาด อาจใช้หลัก 4 P คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ที่ผลิตให้ตรงกับความต้องการลูกค้า การตั้งราคา (Price) สถานที่จำหน่าย (Place) และการประชาสัมพันธ์ (Promotion) การแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ฟาร์มมีการตั้งร้านค้าที่หน้าฟาร์มเพื่อให้ลูกค้าได้พักและอ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับฟาร์มและผลผลิตจากฟาร์ม นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความเป็นมาของฟาร์ม กระบวนการผลผลิตและผลผลิต การเกษตรยังได้ทำผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต อีเมล เฟสบุค (facebook) และไลน์ (Line) เพื่อเป็นช่องทางให้ลูกค้าได้รู้จักและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับฟาร์มและผู้ประกอบการเกษตร และเป็นช่องทางติดต่อซื้อขายผลผลิตการเกษตร การวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในห้างสรรพสินค้า เพื่อให้เป็นที่รู้จักและการจดจำของลูกค้าการสร้างแบรนด์ (Brand) และเรื่องเล่าเกี่ยวกับความเป็นมาของฟาร์มเป็นส่วนสำคัญของการประชาสัมพันธ์การตลาด และแสดงถึงเอกลักษณ์ลักษณะของฟาร์ม

“Marketing สำคัญมาก ลงทั้งตัวและหัวใจ วางแผนการผลิตรู้อยู่แล้วว่า เช่น ผักสลัดมีอายุกี่วันถึงจะเก็บได้ เมล่อนมีอายุกี่วันถึงจะเก็บเราจะรู้ล่วงหน้า จึงสามารถวางแผนได้ ต้อง plan มาจาก Market การวางแผนล่วงหน้าก่อนฝ่ายผลิต การโปรโมท Story ของฟาร์ม เข้าไปอยู่ในสื่อต่างๆ เพื่อให้คนรู้จัก มี Facebook Website LINE at อ่านหนังสือพิมพ์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข

17, 2560) สอดคล้องกับ “เกษตรกรไทยไม่รู้เรื่องการตลาดไม่ได้ เกษตรกรจึงเป็นลักษณะแบบการตลาดแบบ mass ไม่ได้แล้ว ต้องเป็น nesh Market คือเป็นการขายเฉพาะในถิ่นตัวเอง เช่น ในท้องถิ่นตัวเองพยายามให้ตั้งโรงสีเป็นพันธมิตรที่ตัวเอง เอาข้าวในท้องถิ่นขายในโรงสีแล้วก็ขายกันเอง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “ต้องยึดหลัก 4P หรือยึดหลักอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ประกอบการต้องรู้จักตัวเอง ตามลูกค้ากำหนด Price เราตั้งราคาเท่าไร Place สถานที่จัดจำหน่ายโปรโมชัน การประชาสัมพันธ์การนำเสนอสินค้าให้ผู้ชุมชนภายนอกทราบหรือไม่โดยส่วนตัว ใช้ 4P” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “วิเคราะห์การตลาดก่อนทำให้คิดมากขึ้น ต้องไม่พึ่งพ่อค้าคนกลาง ช่องว่างระหว่างผู้ผลิตกับตลาดจะเป็น ดังนั้นการผลิตโดนกดราคาชุมชนซื้อของแพงขึ้น แสดงว่าตลาดอยู่ที่ชุมชน การทำแผนปฏิบัติการการตลาดโดยเซกรีนค่าที่จะทำร่วม จำแนกรายการผักที่จะใช้ในแต่ละร้านแล้วนำมาวางแผนการปลูกแล้วนำไปส่ง ในเวลาต่อมามีรถมารับถึงสวนทำให้ไม่เพียงพอ การคิดปฏิทินจะส่งทุกวัน จะปลูกก็แปลงตามอายุของผัก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “พอถึงจุดหนึ่งถ้าคิดจะใหญ่จริงต้องพัฒนาเป็นกลุ่ม การตลาดเราต้องพัฒนาเป็นกลุ่ม ตั้งกลุ่มเหมือนสหกรณ์เป็นสมาชิก ทุกวันนี้กลุ่มเราเป็นเหมือนบริษัท การทำเกษตรสมัยใหม่ต้องมีต้องมีหน้าร้านสำคัญมาก บางคนผ่านไปก็ไปกินกาแฟ มีเรื่องราวของสวน เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และเป็นจุดจำหน่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “แบรนด์ที่คิดมาสื่อสารดี ทำแบงสาลีเพื่อใช้ทำขนมปังที่มีคุณภาพ มาทำแบรนด์ชื่อข้าวสาลี แบบโลโก้เป็นอักษรล้านนา เพื่อให้สะท้อนพื้นที่ปลูก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560) สอดคล้องกับ “ขนส่งอย่างไรถึงจะรักษาคุณภาพสินค้าเกษตร และต้นทุนต่ำและจะขายใคร ขายที่ไหน ขายอย่างไร เราต้องเข้าใจเรื่องโลจิสติกส์สำคัญมาก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560)

การจัดการรายได้ ด้วยการเริ่มต้นวางแผนการเพาะปลูกพืชทางการเกษตรตามอายุการเก็บเกี่ยวของพืชแต่ละชนิดให้มีการหมุนเวียนในการเก็บเกี่ยวเพื่อสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง แบ่งเป็นรายได้รายวันเป็นรายได้จากการเก็บเกี่ยวพืชทางการเกษตรอายุสั้น เช่น ผักและเห็ด เป็นต้น รายได้รายเดือนเป็นรายได้จากการเก็บเกี่ยวพืชทางการเกษตรที่มีระยะเวลาการเพาะปลูกเป็นเดือน และรายได้รายปีเป็นพืชทางการเกษตรที่มีอายุการเก็บเกี่ยวเป็นปีหรือมากกว่า เช่น ไม้ ข้าว อินทผลาล์ม เป็นต้น การจัดการรายได้ทำให้ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมีเงินทุนหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง และเป็นการลดภาระหนี้สินที่เกิดจากการเกษตร

“ระบบธุรกิจต้องมีการแบ่งเงิน เงินลงทุนคงที่ เงินทุนหมุนเวียน เช่น วัสดุเพาะเห็ด เงินทุนสำรองนำไปเก็บที่ธนาคาร ขายเห็ดรอบ 2 ก็มาขายโรงเรือนเป็น 4 โรงในปีแรก ในปี 2 อุปสรรคต่างๆ ทำให้เราเรียนรู้ ได้รู้จักการแก้ปัญหา

เจอปัญหาทำให้เกิดซ้ำๆ เกิดโรครา ระบาดเป็นพืชเชิงเดี่ยว ต้องกลับมาบริหารพืช และเรื่องอาชีพเหมือนทฤษฎีใหม่ เงินรายวัน เช่น พืชผัก ผักบุ้ง ค่ะน้ำ พืชอายุสั้น ถ้าปลูกเยอะจะเหนื่อย เงินรายเดือน เช่น ะอม มะกรูด เงินรายปี เช่น ไม้ผล กล้วย มะม่วง ไม้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “รายได้ จะต้องวางแผนเป็นรายได้รายวัน รายเดือน รายปี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) ส่วนการวางแผนการเงินหมุนเวียนมีทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560)

การจัดการเพื่อลดต้นทุนการผลิตในฟาร์ม เป็นการใช้ประโยชน์จากส่วนที่เหลือทิ้งจากการผลิตทางเกษตร และการหมุนเวียนนำผลผลิตหรือของวัสดุเหลือใช้ในฟาร์มให้เกิดประโยชน์แบบครบวงจรหรือเป็นห่วงโซ่อุปทาน เช่น การใช้เศษผักเลี้ยงปลา แล้วนำปลาที่เลี้ยงมาทำปุ๋ยเร่งดอก ผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาจะมุ่งเน้นการทำให้เกิดคุณค่าในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด พืชทางการเกษตรที่ไม่ได้ขนาดมาตรฐานอาจนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มคุณค่า การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีเพราะมีผลต่อการเพาะปลูกพืชทางการเกษตรของฟาร์ม

“มีการเลี้ยงหมู เอาขี้หมูมาทำปุ๋ย เลี้ยงปลาเพื่อเอามาทำปุ๋ยเร่งดอก พืชให้อาหาร ไนโตรเจน พวกตระกูลถั่ว เลือกต้นทุนต่ำนำมาหมัก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวกับการบริหารจัดการฟาร์ม การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากร การบริหารสิ่งแวดล้อมทำไม่ดีก็กระทบสิ่งแวดล้อม การบริหารทรัพยากรที่มีอยู่โดยใช้ประโยชน์สูงสุดหรือใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทดแทนกัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “จัดการเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เกิดมูลค่าสูงสุด จัดการเรื่องการเพิ่มมูลค่าในโซ่มูลค่าเราสามารถ สร้างมูลค่า ในส่วนอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต เราอาจจะไม่ได้เพิ่มผลผลิตเลย แต่อาจเพิ่มมูลค่าโดยการบอกเล่าเรื่องราว การเอาสิ่งที่มีอยู่ สร้างด้วยความปรารถนา ทำอย่างไรจึงจะส่งผ่านใน value chain แทนที่จะเล่นเชิงปริมาณอย่างเดียว” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15, 2560) “เด็กอาชีวะขาดแนวคิดห่วงโซ่การจัดการ เกิดมานานแล้ว ชาดวิธีคิดเป็นกระบวนการหลอมรวมห่วงโซ่อุปทาน เศรษฐศาสตร์การตลาดต้องมาด้วยกัน เลี้ยงหมู เลี้ยงปลาอยู่ด้วยกันได้ อาหารสัตว์หมู ไก่ ปลาที่กินคล้ายกัน การจัดการต้องคิดต้องเป็นกระบวนการดูเป้าหมายต้องมีการจัดการ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “คิดต่อว่า เราจะทำผักอย่างเดียวหรือ เราจะเสียโอกาสถ้าเราทำผักอย่างเดียว เศษผักต้องไปเลี้ยงปลา ปลากินพืช จากปลาไปทำปุ๋ย ปลา เป็ด ปุ๋ย ปุ๋ยก็ต้องทำ ดินก็ต้องทำ สรุปรูธุรกิจ ก็มีผัก ปลา เป็ด ปุ๋ย ดินปลูก คือธุรกิจที่สนับสนุนกัน ก็จะทำให้ใช้ West เกิดคุณค่า ก็ต้องคิดเรื่องสิ่งที่เอาของไปใช้ ผักเราก็ต้องคิดว่าแล้วเศษผักที่ยังที่อยู่ ส่วนตัดแต่งที่ตีมันก็ทำอาหารได้ ตอนนี้ก็คิดว่าผลิตภัณฑ์น้ำผักดื่มแล้วมีรสชาติดีมีคุณประโยชน์แปรรูปน้ำผัก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเมื่อมีทักษะในการจัดการเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการการผลิต การตลาด การจัดการเพื่อลดต้นทุนเป็นทักษะการจัดการขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ในด้านความคิดของผู้ประกอบการเกษตรก็มีความสำคัญที่จะต้องมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ในการจัดการทุกขั้นตอน ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking skill) ของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการประกอบการเกษตร ความคิดสร้างสรรค์เป็นการจุดประกายความคิดของผู้ประกอบการเกษตร เพื่อก่อให้เกิดผลงานหรือผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างจากคนอื่น และมีความเป็นเอกลักษณ์ การประยุกต์ใช้วัสดุหรือทรัพยากรในฟาร์มให้เกิดประโยชน์ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบแปลง การนำวัสดุธรรมชาติเหลือทิ้งใช้ประดิษฐ์เป็นบรรจุภัณฑ์ เช่น การทำถาดใส่ผักด้วยกาบไม้แทนการใช้โฟม เป็นต้น ความคิดสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องกับทุกส่วนของอุปทานการผลิตการเกษตร ตั้งแต่การวางแผนการเพาะปลูก การผลิต การบรรจุผลผลิตเกษตร การตลาด รวมทั้งความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับกิจกรรมสำหรับลูกค้าที่เข้าชมฟาร์ม เช่น การกำหนดกิจกรรมให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วมกับฟาร์ม การถ่ายรูปกับโรงเรือนและกระบวนการผลิตการเกษตร การคิดนำสิ่งต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับภาระงานในฟาร์มอาจใช้นวัตกรรม เปลี่ยนแปลงการใช้วัตถุดิบที่มีราคาถูกทดแทนและการประโยชน์จากวัสดุที่เหลือทิ้ง การเปลี่ยนแปลงผลผลิตให้มีมูลค่ามากขึ้นด้วยการแปรรูปจากวัตถุดิบทางการเกษตรที่ผลิต เช่น การผลผลิตน้ำนมข้าวจากข้าวอ่อน โจ๊กพร้อมบริโภค เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“คิดสร้างสรรค์การนำกาบไม้มาอบทำถาดแทนโฟมบรรจุผัก ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ออกแบบแปลง เกี่ยวกับแหล่งเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ สวนผักอ่อนในระบบการตลาดออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เด่นใช้วัสดุธรรมชาติ ย่อยสลายง่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “ทักษะการคิดเป็นสิ่งสำคัญ จะต้องนำสิ่งต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม กับภาระงาน ฟาร์มอีกแบบอาจใช้นวัตกรรมที่ต่างกัน การคิดสร้างสรรค์เชื่อมโยงกับการใช้นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เกี่ยวข้องกับการวางแผน การตลาด อาจเปลี่ยนแปลงการใช้วัตถุดิบที่มีราคาถูกทดแทน ใช้วัสดุที่เหลือใช้ในฟาร์ม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “ทักษะความคิดสร้างสรรค์ต้องคิดทุกๆ ด้าน การแพคเกจจิ้ง การดีไซน์ การเก็บรักษา การแพคเกจจิ้งสำคัญ ลูกค้าที่เอาไปเป็นของขวัญ เราใส่กล่องโฟมเพื่อไม่ให้เป็นภาระของผู้ให้และผู้รับ รักษาคุณภาพและรักษาความเย็นได้ สร้างสรรค์สำคัญเกษตรกรต้องมี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์สำคัญมาก เราต้องจุดประกายเราต้องการจะเป็นอะไร จะทำอะไรเป็น concept แต่แรก ต้องให้มีไอเดียให้กับเด็กๆ แนวคิดญี่ปุ่นคิดว่าทำอะไรเป็น know how ของตัวเองที่ไม่เหมือนใคร ถึงคนอื่นจะทำตามได้ก็ต้องใช้เวลานาน คือคิดต่าง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560)

การสร้างความคิดสร้างสรรค์อาจจะใช้ในการออกแบบกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วมและดึงดูดความสนใจของลูกค้าที่เข้าชมฟาร์ม เช่น การจัดกิจกรรมวันแม่ และ

ลูกๆ ได้ร่วมกิจกรรมกับคุณแม่ เป็นต้น ส่วนการสอนทักษะความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นทักษะด้านความคิด (Thinking Skills) สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนแล้วสรุปให้ผู้เรียน เข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และสรุปเนื้อหาที่ได้ การใช้วิธีการศึกษาฐานมีส่วนทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สำคัญมาก เป็นการจุดประกายให้กับผู้เรียนว่าต้องการจะเป็นอะไร จะทำอะไรเป็นความคิดรวบยอด (concept) และต้องให้มีต้นแบบ (idol) เช่น การการศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นต้น

“ความคิดสร้างสรรค์อาจจะดึงมาจากความสำคัญของวันต่างๆ ก็จะมีกิจกรรมเข้ามาออกแบบกิจกรรมอะไรที่เหมาะสมกับคนกลุ่มประเภทต่างๆ อาจเป็นครอบครัว เป็นคู่หรือกลุ่มเพื่อน กิจกรรมสำหรับเด็กๆ นอกจากจัดกิจกรรมขึ้นมา เข้าชมโรงเมลอนก็จะไปชมในโรงเรือน การมองไปข้างหน้าก็ยังบอกอยู่บนพื้นฐานของทรัพยากรที่เรามี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์ คล้าย ICT เป็น Thinking Skills สามารถออกแบบได้ Training อะไรที่จะพัฒนาทักษะการคิดการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นทักษะการคิดสอนได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9, 2560) สอดคล้องกับ “เขาต้องมีอาชีพแล้วการต่อยอด เรื่อง creative สอนโดยตรงไม่ได้ต้องเกิดขึ้นเองในตัว จะสอนเกมมันจะสรุปให้ผู้เรียน เข้าใจกันว่าเป็น creative เนื้อหามันขึ้นอยู่กับการสรุป” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์อยู่ทุกส่วน จะใช้วิธีการอย่างไรถ้าใช้เรียนในคลาสไม่มีประโยชน์จะใช้การสร้างนวัตกรรมพวกนี้ถนัดการใช้มือมากกว่าความคิด ถ้าจะเรียนในตำราแล้วคิด คิดไม่ค่อยได้ ยกเว้นแต่ว่าไปดู อย่างที่บอก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำ 4,000 กว่าแห่ง ปลุกข้าวให้ดู ใช้ปุ๋ยให้ดู เลี้ยงวัวให้ดู ก็ไปดู” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560)

ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างแบรนด์ (Brand) ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊อง นอกจากจะต้องเป็นเจ้าของวัตถุดิบแล้ว ยังต้องเป็นเจ้าของแบรนด์ให้ได้ เพื่อความยั่งยืนของการประกอบการเกษตรปราดเปรี๊อง การเลือกชนิดของพืชผลทางการเกษตรจะต้องมีความสัมพันธ์กับการสร้างแบรนด์ เช่น เลือกปลูกอินทผาลัมเพราะเป็นพืชทางการเกษตรที่มีคุณค่าต่อสุขภาพของผู้บริโภคและเป็นพืชที่มีคุณค่าต่อจิตใจของลูกค้าเพราะเป็นผลไม้ที่พระเจ้าประทานในศาสนาอิสลาม และการนำแนวโน้มทางการตลาดมาเป็นข้อมูลในการเลือกพืชทางการเกษตรที่ตรงกับความต้องการ เช่น ความต้องการเกี่ยวกับสุขภาพ เป็นต้น ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างแบรนด์ถือว่าเป็นสินทรัพย์ทางปัญญาและสามารถสะท้อนพื้นที่เพาะปลูกพืชทางการเกษตรได้

“ความคิดสร้างสรรค์อยู่ในทุกส่วน ทั้งแผนก็จำเป็น ต้องรู้จักแบรนด์ของเราถึงเขาไม่ได้กิน ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องต้องพูดทุกอย่างให้ตัวเอง ให้คนอื่นช่วยพูด ดังนั้นจึงอยู่ในทุกๆ ส่วนทั้ง networking marketing” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “การสร้างสรรคตราสินค้า (Brand) ต้องเป็นเจ้าของวัตถุดิบเจ้าของแบรนด์ให้ได้ พืชผลทุกอย่างที่เล่นต้องมีผลด้านจิตใจ ความเชื่อ ทำตลาดง่าย อินทผาลัมเป็นผลไม้ที่พระเจ้าประทาน เมื่อลูกค้าที่แวะมาได้อ่านเรื่องเล่าในร้าน ก็เกิดความสนใจที่จะเข้าไปชมสวนอินทผาลัม การทำ

เกษตรมันคือจินตนาการของผม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “แบรนด์ที่คิดมาสื่อสารดี เป็นสินทรัพย์ทางปัญญา เมื่อคิดต้องลองเช็คดูก่อน ทำแบรนด์ชื่อข้าวสาลี พี แบรนด์โลโก้เป็นอักษรล้านนา เพื่อให้สะท้อนพื้นที่ปลูก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560) สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์แบ่งกันด้วยรูปลักษณ์หน้าตา สินค้าอะไรก็แล้วแต่ถ้าออกมาดูดี สวย ทำตลาดได้ง่ายกว่า เมล่อนประยุกต์ได้หลายแบบ เน้นไปที่บรรจุภัณฑ์ ฟาร์มมีกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถถ่ายรูปได้ การแปรรูปอาหารเกี่ยวกับเมล่อน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมีความคิดสร้างสรรค์ในตัวเองจะแสวงหาข้อมูลและเปลี่ยนแปลงงานทั้งการผลิตพืชทางการเกษตรและการพัฒนาพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการออกแบบและแก้ไขปัญหาการทำงานให้เกิดการพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ตลอด ความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการเกษตรทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การผลิต การแปรรูปและการตลาด การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการประกอบการเกษตรยังต้องติดต่อประสานงานและมีเครือข่ายเกษตรกรในการประกอบการเกษตร ทักษะการประสานงาน (Coordination skill) จึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญมากในการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเครือข่ายเกษตรกรในการร่วมมือกันผลิตพืชผลทางการเกษตรทำให้ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องสามารถผลิตพืชทางการเกษตรสนองความต้องการลูกค้าได้เพิ่มมากขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารเกี่ยวกับผลผลิต ปัญหาการผลิตและข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดเป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการได้ใช้ในการตัดสินใจที่ถูกต้องในการผลิตพืชทางการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“การสร้างกลุ่มที่เกิดความเข้มแข็งทำงานร่วมกัน สู่การตลาดต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ การเสริมสร้างสามารถนำการเกษตรผูกโยงกับงานอุตสาหกรรมและบริการ นำไปสู่การแปรรูป ยกระดับสินค้าสร้างมูลค่าสินค้า การเกษตรนำไปสู่เกษตรแปลงใหญ่อุตสาหกรรมนำไปสู่เกษตรที่จะต้องไปสร้างเครือข่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “เรามีความจำเป็นที่ต้องสร้างเครือข่ายการผลิตเพราะเราผลิตเองไม่เพียงพอและในพื้นที่เครือข่ายเกษตรกรที่จะมาร่วมการผลิต” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวกับเครือข่าย เหมือนกับรู้เขารู้เราสถานการณ์เมล่อนอัปเดตแลกเปลี่ยนข้อมูลเมล่อนกัน มี connection กับสื่อต่างๆ ที่จะใช้ในการโปรโมท ติดต่อบรรดามหาวิทยาลัยในการศึกษาหาข้อมูล ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัย เราจะเน้นนอกจากแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีเครือข่ายสมาชิก จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังมีเครือข่ายสมาชิกปลูก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “การประสานงานเป็นทักษะที่จำเป็น ต้องมีเครือข่ายการประสานงาน ต้องมีข่าวสารตกไม้ได้เลยตกเทรนไม่ได้เลย มีผลต่อการดำรงอยู่ การผลิตเชิงเตี้ยอยู่ไม่ได้แล้วในปัจจุบัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19, 2560) สอดคล้องกับ “การมี Connection มีเครือข่ายมีความร่วมมือกันแน่นอนสำคัญมีการแลกเปลี่ยนความรู้ มีการจัดทำองค์ความรู้ร่วมกัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560)

การติดต่อประสานงานยังเป็นการประสานงานที่เกิดจากลูกค้าต้องการข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ การหาข้อมูลแหล่งผลิตที่เป็นคู่แข่งหรือเป็นแหล่งที่ประกอบการเกษตรที่สนใจ และมีประสบการณ์ในการประกอบการเกษตรจะใช้ในการศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้ลดเวลาของการศึกษาเองหรือการลองผิดลองถูก การประสานงานจะเกิดขึ้นเองในบางส่วนจากการที่ผู้ประกอบการเกษตรได้สร้างเรื่องราวในการทำเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรแล้วมีคนอื่นหรือสื่ออยากรู้จักกับผู้ประกอบการที่ทำการเกษตรน่าสนใจเพื่อจะได้นำเรื่องราวของผู้ประกอบการเกษตรออกไปเผยแพร่ทำให้การประกอบกิจการเกษตร ผลผลิตและฟาร์มเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

“ทักษะ connection เกี่ยวกับการหาความรู้เรื่องการหาลูกค้า ต้องการหาแหล่งปัจจัยการผลิตคือ เราต้องซื้อที่มันมีคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) “Connection สำคัญมากเป็นอะไรที่ เป็นหนึ่งใน powerful ที่สุดในการเป็น entrepreneur อยากรู้เรื่องคั่วกาแฟ เราไม่มีความรู้ เราก็ต้องไปหา Connection คนที่รู้ connection นำมาเรื่องของ knowledge Friendship Network” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “Connection เกษตรกรปลูกข้าวและมี Connection เป็นสิ่งที่ดี ทุกอย่างจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าเราใช้เพื่ออะไร เราสามารถสร้าง Story ได้ตั้งแต่ต้น Connection มันจะมาเองตอบไม่ได้ อาจจะมาจากเพื่อนแนะนำต่อกันมา แล้วเรื่องราวจะถูกส่งเป็นวงกว้าง Connection มันจะเฟส พยายามแจ้งสื่อ เพราะเขาเชื่อมั่นว่ามีเรื่องบางอย่างที่คนอื่นยังไม่ได้ยิน ตั้งใจทำผลิตภัณฑ์ให้ดี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560)

ทักษะการประสานงานที่ดียังขึ้นกับลักษณะของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊องมีความสำคัญมากเพราะการประกอบการเกษตรจะต้องเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์สิ่งที่ผู้ประกอบการเกษตรได้ทำและมีผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นที่รู้จักกับสังคมภายนอก การประสานงานที่ดีเป็นพื้นฐานของการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ลักษณะของความเป็นมิตรกับผู้อื่น (friendly) และเป็นคนที่ไม่ปิดโอกาสตัวเองชอบเปิดโลกให้ทุกคนได้รู้จัก การประสานงานยังเป็นการเปิดโอกาสของการตลาดที่มีความสำคัญในส่วนของการกระจายสินค้าของผู้ประกอบการเกษตรทำให้แบรนด์เป็นที่รู้จักของตลาดได้มากขึ้น และลักษณะการทำงานที่เกิดจากการประสานงานจะเป็นเครือข่ายที่มีความหลากหลายในการติดต่อประสานงานร่วมกัน

“สำคัญมากในเรื่องตลาดล้วนๆ ผมทำเกษตรผมไม่รู้จักใคร ผมรู้จักผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหาร เกษตรจังหวัด การประสานงานเกี่ยวข้องกับการตลาดและบุคคลสำคัญ เราต้องทำให้เราโดดเด่นก็คือแบรนด์ ความเป็นตัวของเรา ทำให้เขามาหาเรา เพราะเราทำไม่เหมือนชาวบ้าน ต้องโฟกัสให้เล็กๆ ให้เกษตรอำเภอมาก่อน มาเพราะว่าเราทำไม่เหมือนใคร แล้วเราต้องสำเร็จพอเขามามันเป็นโอกาสตลาดเรา” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “มนุษย์สัมพันธ์ถ้าเป็นผู้ประกอบการเองจำเป็นต้องมีเพราะถ้าไม่มีเครือข่าย บุคลิกภาพ

ไม่ได้เรื่องใครจะซื้อสินค้าจริงๆ เกษตรกรต้องมี Connection แปลงข้างเคียงก็ต้องทำ ต้องฝึกเด็กให้มี Connection ยกตัวอย่าง กระบวนการที่ว้าโซตัส (sotus) ก็คือเพื่อให้ให้มีความเป็นที่เป็นน้องช่วยเหลือกัน จะสร้างผลผลิตได้มากขึ้น ถ้ามี connection จะสร้าง networking” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “Connection สำคัญมากเป็นอะไรที่ เป็นหนึ่งใน powerful ที่สุดในการเป็น entrepreneur ถ้าเขาเป็นผู้ประกอบการแล้วไม่สามารถที่จะ connect ปิดกั้นตัวเองจบ ถ้าเราเป็นคนไม่ปิดกั้นตัวเอง ฉันท้องเปิดด้วยจากตัวเอง มันขาดไม่ได้เลย ทุกวันนี้ที่รู้จักราคามาจาก connection การมี Connection ต้องมีความเป็น Friendly” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “มีเส้นหมึกมาก การประสานงานโยงในเรื่องการเข้าสังคมด้วยการมีสัมมาคารวะ วิธีเข้าหาผู้ใหญ่ได้ประโยชน์ทั้งชีวิตและธุรกิจ ถึงสร้างอะไรเยอะเยอะถ้าไม่มีการประสานงานก็ไปต่อยาก ผู้ประกอบการไม่สามารถผลิตเองได้คนเดียวต้องมีเครือข่าย การตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะหาเงินมาเลี้ยงธุรกิจ ตลาดไม่พอก็ต้องมี connection ธุรกิจถึงจะอยู่ได้ จะต้องแสวงหาจากคนที่มีประสบการณ์จริงๆ ทำอย่างไรที่จะรู้ความลับจริงๆ การจะเข้าไปหาแน่นอนยาก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560)

การประสานงานเป็นการติดต่อกับลูกค้าที่ผู้ประกอบการเกษตรจะต้องติดต่อเพื่อนำสินค้าไปวางจำหน่ายในร้าน หรือห้างสรรพสินค้า การติดต่อประสานงานกับเครือข่ายทางธุรกิจเดิมเพื่อแนะนำผลผลิตทางการเกษตรที่เป็นธุรกิจใหม่ เพื่อจะได้เป็นการกระจายสินค้าได้มากขึ้น เพราะมีความคุ้นเคยและรู้จักกันมาก่อนจึงง่ายต่อการติดต่อประสานงาน ในตอนเริ่มต้นของการประกอบการเกษตรอาจจะต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการจัดแสดงสินค้าที่หน่วยงานภาครัฐได้นำไปจัดแสดงจึงเป็นอีกช่องทางในการนำเสนอผลผลิตทางการเกษตร และการเป็นที่รู้จักของผู้เข้าชม การแสดงสินค้า และการออกสื่อสิ่งพิมพ์ยังเป็นการประชาสัมพันธ์ในวงกว้างให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

“การประสานงาน เป็นการติดต่อประสานงานหน่วยงานราชการว่ามีการแสดงสินค้าที่ไหน การออกสื่อสิ่งพิมพ์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “มีส่วนเกี่ยวกับการรับซื้อจากเกษตรกร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น มีไส้ถั่วขนมถั่วฝักที่แม่โค Top Supermarket เป็นไส้ขนมปัง น้ำเต้าหู้ออแกนิก มีพาสเจอร์ไรส์ในขวดแก้วเป็นแบบออแกนิก ทำความร่วมมือกับโรงงานอุตสาหกรรม ที่ผ่านมาตรฐานออแกนิก มีระบบตลาดส่ง เวลาของไม่พอก็ขอซื้อจากชุมชนที่ร่วมผลิต” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “การประสานงานสำคัญมาก ลูกค้าเจ้าแรกคือโรงสี ฐานะเพื่อนบ้าน ตัดสินใจซื้อไปแจกทำให้เมล่อนรู้จักแพร่หลายมากขึ้น ลูกค้าเก่าเดิม ที่เราเคยขายตะกร้าถือว่าเป็นเครือข่าย ลูกค้าเก่า เพื่อน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560)

เมื่อการประกอบการของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมีการประสานงานที่ดีเป็นที่รู้จักของตลาด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและการทำงานร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรในการผลิต การทำงานด้วยการประสานงานเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบการจึงจำเป็นที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องมีคุณธรรมของในตัวเอง เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีการทำงานร่วมกันและสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของพืชผลการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ของการประกอบการเกษตร ทักษะความไว้วางใจ (Trust) เป็นคุณธรรมที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้องมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือผลผลิตที่เป็นจริง การรักษาคุณภาพของผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรอย่างสม่ำเสมอและการได้รับมาตรฐานรับรองผลผลิตพืชทางการเกษตรที่ผลิต เช่น การได้รับการรับรอง GAP จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์จะสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้าหรือผู้บริโภคยิ่งขึ้น และเมื่อลูกค้าหรือผู้บริโภคมีความเชื่อมั่น ไว้วางใจก็จะกลับมาซื้อซ้ำด้วยความเชื่อมั่นในคุณภาพและเกิดเป็นการสื่อสารเล่าเรื่องปากต่อปาก การมีมิตรภาพ (Friendly) ไม่เหมือนกับการมีทักษะความไว้วางใจซึ่งเป็นความซื่อสัตย์ที่ผู้ประกอบการมีต่อลูกค้า ผู้บริโภคและเครือข่ายการผลิต จะส่งผลต่อความยั่งยืนในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตร ทำให้เกิดการดำเนินงานกับขายเกษตรกรในการผลิตอย่างยั่งยืน โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ความเชื่อถือว่าไว้วางใจเป็นสิ่งที่จะทำให้ลูกค้าเชื่อถือเราอันดับแรก ก็คือคุณภาพของสินค้าคุณภาพของผลผลิต ทำให้เรามีเอกลักษณ์ทำให้ลูกค้าเชื่อถือและสิ่งหนึ่งที่ลูกค้าจะเชื่อถือ เขาได้รับความจริงใจจากเราได้รับความจริง ข้อมูลที่เป็นความจริงเป็นเรื่องราวที่ ค้นหาที่ไหนก็ได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “เกิดขึ้นดีที่สุดก็คือความซื่อสัตย์ถ้าเกษตรกรไทยขาดความซื่อสัตย์หรือผู้ประกอบการขาดความซื่อสัตย์ความไว้วางใจก็ไม่มี เช่น ส่งสินค้าไปให้เขาไม่เห็นหน้าตา เกษตรกรไทย ชิกแซ็กก็มีทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจก็ไม่เกิดความซื่อสัตย์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “เน้นคุณธรรมมีความซื่อสัตย์ ผู้ค้าผู้ผลิตขาดคุณธรรม เช่น ผู้ผลิตอยากให้ใช้สารเคมีไม่คำนึงถึงผู้บริโภคความยั่งยืนจะไม่เกิด นำของที่ไม่มีคุณภาพ ตกเกรดหรือเน่าเสีย ไปผสมขาดคุณธรรมก็จะไม่สามารถเป็นผู้ค้า เป็นที่ไว้วางใจ ควรมีรับผิดชอบต่อผู้บริโภคลูกค้า เครือข่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “การ trust มันไม่ใช่เฉพาะเรื่องของ friendly มันเป็นเรื่องของความซื่อสัตย์มากกว่า สมมุติว่า เรา friendly แต่ไม่ซื่อสัตย์สักวันหนึ่งก็จะเสียหาย มันเป็นคนสมบัติหนึ่งของผู้ประกอบการ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “เราพูดความจริงก็จะเกิดแคลช รักษาความจริง ผมปลูกของดีๆ ไว้กินผมมีเพื่อนเป็นอาจารย์ไว้แจกจ่าย ครั้งต่อไป เขาก็จะมาเป็นเครือข่าย ในเมื่อคนอื่นมีเคมีเราไม่ใช่เคมี การสื่อสารคือเล่าให้ฟัง พู้งุ่นนี้มีอาหารเพียงพอกับทุกคน แต่มีอาหารที่ปลอดภัยไม่เพียงพอ ที่เราทำคือต้องการให้คนข้างๆ ก็ไปกับเราด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15, 2560) สอดคล้องกับ “เกิดความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถตรวจสอบได้ ผักในถุงเป็นของคลีนฟาร์มจริงหรือไม่ ความเชื่อมั่นเราต้องให้ได้มาตรฐานผักที่เรามีทุกตัวต้องได้มาตรฐาน GAP ของกระทรวงเกษตร และเราเกินมาตรฐานตัวนี้เป็นตัวสำคัญที่จะต้องสร้างแบรนด์ เราสร้างได้เร็วเพราะผู้ประกอบการเอง

เกี่ยวกับชื่อเสียงของตัวเจ้าของฟาร์มคนก็เชื่อถือถึงระบบปลอดภัย ตรวจสอบง่าย เพราะรู้จักเจ้าของ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “การที่จะทำให้ลูกค้าซื้อซ้ำ ซื้อไปแล้วมันไม่ตึกก็ไม่มีใครกลับมา ดังนั้นต้องสร้างความมั่นใจให้ลูกค้าซื้อไปก็รอบก็เหมือนเดิม รสชาติเดิม คุณภาพของเราเหมือนเดิมทุกรอบ เรื่องการปนเปื้อนสารเคมีไม่มี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560) สอดคล้องกับ “ทำให้เขาเห็นก่อนเพื่อสร้างความไว้วางใจ ทั้งการสร้างแบรนด์ ขอบติดตามข่าวในเรื่องที่ทำ การตอบสนองลูกค้าได้ ขายเองเราลูกค้าคือลูกค้าเป็นการวิจัยด้วย ได้ค้นคว้าทำตลาดเป็นเจ้าของแรก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560)

การทำงานร่วมกับเครือข่ายผู้ผลิตทางการเกษตรที่เป็นกลุ่มทีมงานที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการผลิตให้กับผู้ประกอบการเกษตร จะต้องมีความซื่อสัตย์ในการทำงานร่วมกัน สร้างความสามัคคีในทีม และมีความชัดเจนในการทำงานร่วมกัน และซื่อสัตย์ต่อผลประโยชน์ที่ได้รับ จึงเป็นที่ไว้วางใจร่วมกันในการทำงานร่วมผลผลิตทางการเกษตร

“ต้องซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่น เกิดหลายอย่าง เครดิตต้องดี แนวคิดดี การให้กำลังใจ ทำให้สมาชิกเครือข่ายการผลิตมีกำลังใจ กฎของกลุ่มต้องประชุมทุกเดือน ทำให้เป็นที่เป็นที่น่าเชื่อถือ ผลประโยชน์ไว้ที่หลัง เสียสละในกลุ่มเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายเดียวกัน ให้สามัคคีกัน การประชุมบ่อยทำให้สนิทสนมกัน เหมือนญาติพี่น้องเหมือนเพื่อน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “ความเชื่อถือไว้วางใจ เราต้องพิสูจน์ให้เครือข่ายได้เห็น เครือข่ายที่มาลงทะเบียนแล้วทั้งหมด มีความชัดเจนในแง่ของแนวทาง ทำการพิสูจน์ให้เครือข่ายได้เห็น ทำ MOU ให้ด้วย ชัดเจนในเงินของแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิหรือคนรู้จักเป็นแนวทางการเข้าหาเครือข่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560)

นอกจากการใส่ใจในคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือพืชทางการเกษตรที่ผลิตเพื่อให้เกิดคุณภาพและสร้างความไว้วางใจกับลูกค้าหรือผู้บริโภค การสร้างความไว้วางใจกับชุมชนโดยรอบฟาร์ม ซึ่งจะเป็นเครือข่ายเกษตรกรในการผลิตให้กับผู้ประกอบการเกษตร และเป็นความร่วมมือพัฒนาทางการเกษตรในชุมชน สร้างความเข้าใจและไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน รวมทั้งการสร้างความไว้วางใจในการหาทุนจากแหล่งเงินทุน เช่น สถาบันการเงิน ธนาคาร จะต้องทำให้เกิดความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการประกอบการเพื่อความคุ้มค่ากับเงินทุนที่ได้

“ต้องใส่ใจกับผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีคุณภาพเพื่อสร้างความไว้วางใจกับลูกค้าเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์เป็นตัวตั้ง ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า การเชื่อมโยงกับเกษตรกร ชุมชน มีชุมชนมาร่วมในการผลิตจะเป็นเครือข่ายจึงต้องสร้างความไว้วางใจ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19, 2560) สอดคล้องกับ “คุณธรรมของผู้ประกอบการอย่าเอาเปรียบเกษตรกร อย่าเอาเปรียบผู้บริโภค มีความรู้รอบด้าน เกษตรกรต้องรู้ห่วงโซ่การผลิต ผู้บริโภคต้องรู้ห่วงโซ่อาหารและที่มา ความยั่งยืนให้กับต้นน้ำคือเกษตรกร จัดอาสาพัฒนาชุมชนเพื่อเกิดความเชื่อใจ ถ้าเกิดความเชื่อใจก็ง่ายในการทำงานร่วมกัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “ต้องหา

ทุน ทรัพยากร จากเงินที่อยู่ในธนาคาร ทั้งการตลาด เครดิต ว่างใจในตนเองว่า
เอาแน่นอน หนักแน่นกับกระแสสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560)

การฝึกทักษะความว่างใจอาจจะเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์หรือเล่นเกม
ก็สามารถทำได้ตัวนี้จะเป็นตัวจุดประเด็นให้ผู้ฝึกได้เข้าใจเกี่ยวกับความหมายและสำคัญของ
ความว่างใจ ในการการฝึกความว่างใจจะสามารถสอนได้แค่องค์ประกอบ และชี้ให้เห็น
ความสำคัญความว่างใจของผู้ประกอบการเกษตรที่มีผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร

“ความว่างใจผมมองถึงคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณสำคัญ เกมก็ทำได้
วิทยากรกระบวนการสร้างสถานการณ์ เกมทำได้เลย ตัวนี้จะเป็นตัวจุดประเด็น
คนสามารถจะได้แชมป์ได้ทำได้ดีแต่ต้องระวังนิดนึง เพราะพวกนี้เป็นการทำสอง
แง่สองงามถ้าผลดีคนยอมรับก็ยอมรับไป แต่ถ้ามีปฏิกริยาต่อต้านในกลุ่มก็จะมี
ปัญหา” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “ความว่างใจเป็น
ความสามารถที่คนอื่นเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของเขา กลายเป็นตัวแปรตาม
ไม่ใช่สิ่งที่อาจารย์สามารถสอนเด็ก การสอนได้แค่ว่า ถ้าอยากให้คนอื่นในห้องต้อง
ทำยังไง มีความรู้ เป็นคนดี สู้งาน มีเอ็นเกจเม้นท์ (engagement) ขององค์กร
ไม่สามารถทำให้ใคร อาจารย์บอกได้แค่ว่านี่คือ วิธีการค้าต้องวัดจาก
ผู้ประกอบการ Trust เขาหรือไม่ วัดความน่าเชื่อถือ แปลว่าอะไรบ้าง บอกให้ได้
ว่า Trust คืออะไร มืองค์ประกอบอะไรบ้าง ก็บอกได้ว่าความหมายของ Trust
คืออะไรและองค์ประกอบ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9, 2560)

เมื่อผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องมีทักษะความว่างใจที่มีต่อลูกค้าหรือผู้บริโภค
ด้วยการผลิตพืชทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และการทำงานร่วมกันกับ
เครือข่ายเกษตรกรร่วมผลิตแล้ว ผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องยังต้องมีความเป็นผู้นำในการที่จะ
ถ่ายทอดความคิด และแนวทางในการดำเนินงานให้กับผู้ร่วมงานและเครือข่ายเกษตรกรที่ร่วมผลิตจึง
มีความสำคัญที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องต้องมีทักษะผู้นำความคิด (Thought Leadership
skill) การถ่ายทอดความคิดของผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องมีลักษณะที่จะถ่ายทอดความสำเร็จ
และประสบการณ์ที่ได้ลงมาทำมาด้วยตนเองให้กับลูกน้องหรือผู้ร่วมงาน และเครือข่ายการผลิต
การเกษตรจึงมีความจำเป็นที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องต้องประสบความสำเร็จใน
การประกอบการอย่างเด่นชัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการถ่ายทอด ก่อนที่จะประสบความสำเร็จ
ผู้ประกอบการต้องมีความรู้และลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเองจนเกิดความรู้ การทำงานไม่ได้ทำ
เพื่อตัวเองแต่เน้นการนำเอาความรู้ไปเผยแพร่ บทบาทของผู้นำต้องเป็นผู้ตามที่ดี เชื่อว่าทุกคนก็นับ
ถือต้องร่วมงานกับลูกน้องและผู้อื่นตั้งแต่แรก การมีส่วนร่วมตามมาด้วยการเรียนรู้ ความเป็นกันเอง
กับพนักงานทุกคน การเข้าไปคลุกคลีกับพนักงานจะพบสิ่งที่พนักงานมีในตัว และนำความคิดของ
ผู้ประกอบการเกษตรถ่ายทอดต่อพนักงานลูกน้อง ความคิดของลูกน้องมีส่วนทำให้การประกอบการ
ประสบความสำเร็จ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“การเลือกผู้นำของเกษตรกร ส่วนใหญ่ไม่ได้เนื่องจากเขามีความสามารถ วิธีการ
ที่จะสร้างผู้นำโดยธรรมชาติอย่างยั่งยืนต้องทำตัวเองให้ประสบความสำเร็จก่อน

ผู้นำที่บอกให้คนอื่นทำแต่ตัวเองไม่ได้ทำแค่ผู้นำจอมปลอมดีแต่พูด ตามศาสตร์ พระราชาเรียกว่าระเบิดจากข้างในตัวเอง ทำก่อนทำให้ประสบความสำเร็จก่อน คนอื่นเห็นและทำตามยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด นานับถือเวลาพูดอะไร พูดอะไร คนคอยฟัง มีคนบอก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “พอเราเป็นกลุ่มจะต้องมีผู้นำทุกวันนี้เราก็คือบริษัทไปแล้ว เราก็คือต้องมีความเป็น ผู้นำเราจะต้องเป็นเสาหลัก ทุกๆ ความคิด ทุกๆแนวเขาจะเชื่อเรา โดยเฉพาะ เรื่องของ ทำไมเราถึงโน้มน้าวให้เขา กล้าล้มสวนมาเป็น 100 ไร่แล้วมาทำ อินทผลาล์ม ผมให้แต่ความจริงเขาเวลามาเรียนรู้กับผม ทั้งการตลาด ราคา และการแปรรูป ซึ่งเราก็คือทำได้ตลอดเขาก็เห็น แต่มันก็ขายได้จริงๆ มันก็ติดต่อกัน ห้างได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “คนมาดูงาน แล้วเอา ไปปฏิบัติตาม สิ่งแรกคนอยากทำตามมากเพราะเราประสบความสำเร็จ โอเค มีโอกาสเป็นไปได้สูงที่เขาจะนำไปทำเองได้อาจจะใช้เทคโนโลยีไม่เหมือนกัน แต่ก็ สามารถนำไปประยุกต์ได้จริงๆแล้วมีความเป็นกันเองกับพนักงานทุกคน เข้าไป คลุกคลีกับพนักงาน แต่สิ่งที่มี เป็นคนคิดและนำมาถ่ายทอดต่อพนักงาน ลูกน้อง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “เรื่อง leader ต้องเป็นผู้ตามที่ดีก่อนผู้นำที่จะเป็นผู้นำ ต้องเป็นคนที่ไม่ใช่อะไรก็จะต้องสั่งเขา แต่สามารถบอกได้ว่า ต้องแก้ไขยังไงแล้วเราก็คือทำตาม บทบาทของผู้นำต้องเป็น ผู้ตามที่ดี ถ้าเกิดเราทำได้ ผมเชื่อว่าทุกคนก็นับถือ เราจะต้องร่วมงานกับเขา ตั้งแต่แรก มันเป็นเรื่องของกระบวนการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมตามมาด้วยการเรียนรู้ หลายๆ ครั้งผมก็ได้โอเคเดียว จากลูกน้องจริงๆ แล้วเบื้องหลัง ความสำเร็จถ้าไม่มีทีมก็จบ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560)

การเป็นผู้นำทางความคิดจะต้องสามารถทำให้บุคคลอื่นเชื่อ และยอมทำตามใน สิ่งที่ผู้ประกอบการเกษตรคิดและลงมือทำถึงแม้ผู้ที่ทำตามจะอายุมากกว่า สิ่งสำคัญจะต้อง สร้างความมั่นใจว่าตัวเองทำต้องสำเร็จ เพื่อเป็นเป้าหมายในการทำงานนำไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องไม่วางมือมีความเพียรพยายามในการทำงานเพราะเป็นต้นแบบ (idol) เป็นผู้รู้จริงใน สิ่งที่ทำเพราะลงมือทำเองแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น และความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ลงมือทำของ ผู้ประกอบการเกษตรเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต้องกล้าที่จะทำเอง กล้าล้มเหลวก็ต้องทำให้ ความสำเร็จเป็นกลุ่มคิดไว้ ใจสู้ รับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีได้เร็ว

“ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีผลการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โครงสร้างทางสังคม มีความเชื่อว่าสิ่งที่เราคิดนั้นถูกว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น มีความรอบรู้ เรามีความรู้ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผู้นำก็คือ ความสำเร็จ ต้องมีความรู้ และมั่นใจว่าตัวเองทำต้องสำเร็จ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องไม่วางมือเลย ทางเราจะไปไอดอล (idol) ที่ทำแล้วสำเร็จเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จต้องกล้าที่จะ ทำเอง ล้มเหลวก็ต้องทำให้สำเร็จ กลุ่มผู้นำคือกลุ่มหัวไว ใจสู้ รับเร็วการรับ เทคโนโลยี ทำเสร็จล้มเหลวมันก็ต้องลุกให้ได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “คนงานอายุมากกว่า เราจะทำอย่างไรให้เขาเชื่อเรา ไม่อย่างนั้นเราสั่งงานไม่ได้ ทำให้เห็นว่าเราทำเป็น รู้จริงทุกอย่าง รู้จริงในสิ่งที่ทำ ระบบครอบครัวถ้อยทีถ้อยอาศัย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560)

ภาวะความเป็นผู้นำ และกล้าตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อการวิเคราะห์ เมื่อเผชิญกับเกี่ยวกับความเสี่ยงในการเพาะปลูกและจัดจำหน่ายต้องมองเป็นบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับการตลาด และภัยพิบัติเป็นการฝึกวิเคราะห์สถานการณ์ (Position Making) เป็นการประเมินสถานการณ์แล้วก็ตัดสินใจ ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่มต้องทำงานเป็นที่น่าเชื่อถือด้วยการทำงานให้ประสบความสำเร็จคนอื่นถึงจะเชื่อ และปฏิบัติตามแนวความคิดของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง การเผยแพร่ความรู้จากประสบการณ์จริงที่ได้ลงมือทำ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ทักษะผู้นำความคิดสามารถสอนเกี่ยวกับเนื้อหา ฝึกให้มีทักษะผู้นำความคิดในการประกอบการเกษตรที่สามารถสร้างสิ่งดีให้กับสังคมได้

“สำคัญแน่นอนอย่างน้อยต้องเป็นแผนตัวเองต้องชัดเจน ภาวะผู้นำต้องมีความกล้าตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐานประกอบการตัดสินใจ ต้องคุยเรื่องความเสี่ยง กับการเพาะปลูกจัดจำหน่ายต้องมองเป็นบริหารความเสี่ยงเป็น ตลาดมันไม่เอื้อ ภัยพิบัติ ฝึกให้เขาเป็นผู้นำก่อนการวิเคราะห์สถานการณ์ Position Making เป็นการประเมินสถานการณ์แล้วก็ตัดสินใจ ผมมองว่าการขึ้นาต้องได้รับการยอมรับต้องพิสูจน์ตัวเองให้เห็นต้องทำให้สำเร็จก่อนคนอื่นถึงจะเชื่อถือ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “ต้องมุ่งมั่นเยอะเลย โดนฝึกมาตั้งแต่เด็ก ฝึกมาตลอดมีความคิดที่กล้าตัดสินใจ เป็นทักษะที่เป็นกลุ่มที่จะได้แสดงความคิดเห็น” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560) สอดคล้องกับ “ผู้นำความคิด ไขมาปลูกที่เดียวไม่มีเครือข่าย เรามีธุรกิจ 2 ส่วน คือไม่ใช่เราอยากได้เงินอย่างเดียวเราอยากเผยแพร่ความรู้ และที่สำคัญเราเอาความ concept นี้มาใช้ได้เลย แล้วขายให้ใครเขาก็ให้อรรถความรู้ควบคู่ เช่น เราขายมะเขือเทศ เราก็บอกมะเขือเทศมีคุณสมบัติอะไร เมื่อกินแล้วได้วิตามินซี และป้องกันโรคอะไรบ้างให้อรรถความรู้ประกอบ โรงเรือนเราทดลองทำเอง ใครก็ไม่มีรูปแบบโรงเรือนมากเท่าเราแล้ว ทดลองแล้วทำจริงๆ เวลาคุยให้ลูกค้าหรือเผยแพร่ความรู้ให้ลูกค้าฟังเกิดความเชื่อมั่น เราลงมือทำจริงได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “ทางเกษตรจะมี ออก. แห่งประเทศไทย สิ่งแรกสร้างผู้นำ เอาองค์ความรู้ เอาการเกษตรสมัยใหม่ เป็น smart farmer เข้าไปเผยแพร่หรือทำให้เห็นการประกอบอาชีพเกษตร การทำเกษตรสามารถทำแล้วสร้างสิ่งดีให้สังคมมีฐานะ มีศักดิ์ศรีในสังคม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “Thought Leader เป็นสิ่งที่จะต้องสอน เป็นเนื้อหาได้ เป็นโมดูลหนึ่งในการเรียนรู้สอนให้เป็นผู้นำทางความคิด” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9, 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่มีทักษะการจัดการ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดการกระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค และการจัดการการตลาดอย่างสร้างสรรค์โดยในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร และการตลาด รวมทั้งการค้นคว้าความรู้เพื่อพัฒนาการจัดการในการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill) เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนในด้าน

การตลาดและแหล่งความรู้สำหรับการค้นคว้าข้อมูลในการประกอบการเกษตรปราชัยด้านการตลาดมีการใช้ประโยชน์จาก ICT ในการเป็นช่องทางเพื่อเข้าถึงลูกค้าหรือผู้บริโภค การประชาสัมพันธ์การประกอบการเกษตรปราชัยของผู้ประกอบการเพื่อให้เป็นที่รู้จัก และการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าในการซื้อขายพืชทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องการได้สะดวก มีการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชัยจะต้องศึกษาการใช้ประโยชน์จาก ICT และไม่มีระยะห่างระหว่างผู้ประกอบการเกษตรและ ICT ประโยชน์จาก ICT มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการประกอบการเกษตรในยุคปัจจุบัน ในการเป็นช่องทางประชาสัมพันธ์ให้สังคมและโลกได้รู้จักกับผู้ประกอบการเกษตรปราชัยหรือแบรนด์ในการประกอบการเกี่ยวกับ ที่ตั้ง การผลิต กิจกรรมภายในฟาร์มและผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปที่ต้องมีบาร์โค้ด (Bar code) การสื่อสารยุคใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยแอปพลิเคชัน เช่น ไลน์ (Line) เฟซบุ๊ก (Face book) อินสตาแกรม เป็นต้น ช่องทางการตลาดที่สามารถเข้าถึงลูกค้าและผู้บริโภคได้ง่าย วิธีการประชาสัมพันธ์จึงประหยัดค่าใช้จ่ายในการทำตลาด ด้วยระบบอีคอมเมิร์ซ (ecommerce) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ห้ามมีช่องว่างระหว่างเรากับเทคโนโลยีเด็ดขาด ติดต่อกันออนไลน์ แอปพลิเคชันจำเป็นพอสร้างแบรนด์ คุณทำอินทผลัมคุณต้องบอกให้โลกรู้มีอินทผลัม ทำสวนอยู่ เขาไม่เรียนรู้ กลัวคนอื่นจะรู้ หว่าบ่า อย่างน้อยต้องบอกประกาศให้โลกรู้ อาจขึ้นป้ายที่สวน อาจจะมีสตอรี่ (story) เรื่องราวในสวน บางทีเราแค่อ่านเรื่องราวนิดเดียว อยากเข้าไปเที่ยวสวนทันที” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “ทำพวกเอกสาร ออกแบบโบชัวร์ แบรนด์ (Brand) เวลาที่เราทำไปจ้างต้องมีค่าใช้จ่าย เราสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ ช่องทางการตลาดในปัจจุบัน social media” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560) สอดคล้องกับ “เทคโนโลยีสารสนเทศ แล้วเนื่องจากโตไปเร็วมาก ดูข่าวสารตลอดเวลา เราจะมีวันทำกิจกรรมร่วมกันก็จะมีคนนำมาเผยแพร่ให้พนักงานรู้ร่วมกัน ก็จะได้เกิดการตื่นตัว Active ตัวเองขึ้น เทคโนโลยีสารสนเทศส่วนใหญ่ก็ เช่น อินเทอร์เน็ตต่างๆ Social Media ส่วนหนึ่งใช้ทำประชาสัมพันธ์ Marketing ส่วนหนึ่งใช้สำหรับ ด้านการขาย ตั้งแต่แรกมาเราจัดการพื้นที่เราก่อนทุกวันนี้เรามีเครือข่าย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “เทคโนโลยีสารสนเทศ การโปรโมต เข้าถึงสื่อ คลิป การขายในตลาดออนไลน์ ถึงผู้บริโภคจัดส่งถึงบ้าน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “facebook เป็นตัวหลัก การสื่อสารและโปรโมต กับลูกค้าโดยตรง การตลาด การขายออนไลน์ แสดงถึงที่ฟาร์มมีอะไรขาย มีกิจกรรมอะไร facebook มีความสำคัญมากๆที่ฟาร์ม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่จะเป็นตัวหลักการเรียนรู้ โอซีทีที่จะเกี่ยวกับการสื่อสาร การตลาดราคาสินค้าสื่อสารหาลูกค้า อาจนำไปสู่การทำอีคอมเมิร์ซ (ecommerce) สามารถทำให้เขาทำการตลาดได้ดี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “ทักษะ ICT สำคัญมาก หากเป็นเรื่องของสินค้าคุณภาพ พวกเทคโนโลยีสื่อสารต่างๆ จะช่วยได้เยอะจะสร้างความเชื่อมั่นตามผู้บริโภค วันนี้เราต้องทำเรื่อง Brand ทำอย่างไรให้แบรนด์ติดก็ต้องผ่านโซเซียลต้องมีบาร์โค้ด (Bar code) เราได้มาตรฐานสำคัญ

มาก เกิดความเชื่อมั่นว่าเขาสามารถตรวจสอบได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “เรื่องของ ICT เกี่ยวกับการสื่อสารยังไม่หมดต้องมองถึง ICT บวกกับ เทคโนโลยี เช่น การวัดคุณภาพผลผลิต รายการสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญ เล่นของเรื่องการสื่อสารการออกแบบ ใช้ในการวัดผลผลิตภัณฑ์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรีองได้ใช้ทักษะ ICT ในการค้นคว้าข้อมูลพืชทางการเกษตร การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ โรคพืช วิธีการเพาะปลูก จากการประกอบการของผู้ประกอบการเกษตรรายอื่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบหรือเพื่อติดต่อขอไปศึกษาข้อมูลและดูงาน ถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ในการจัดการความรู้ และการค้นคว้าข้อมูลทางการตลาดแสดงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดพืชผลทางการเกษตรเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดการ ใช้เป็นช่องทางในการสร้างภาพลักษณ์ของฟาร์ม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทำให้ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรีองสามารถปรับตัวได้เร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและการตลาด นอกจากนี้ ICT ยังถูกประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการควบคุมการผลิตการเกษตรให้ได้คุณภาพ เช่น การควบคุมการให้น้ำและปุ๋ย

“เทคโนโลยีสารสนเทศ เกี่ยวกับการตลาด ช่องทางการตลาดเป็น ถ้าเกษตรกรสามารถให้องค์ความรู้เครือข่ายได้ตั้งแต่การปลูก อุณหภูมิ โรค แมลง การเก็บเกี่ยวผ่านไอซีที สื่อสารง่าย องค์กรความรู้สามารถจับต้องได้ ค้นคว้าไม่สามารถรอเรา” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “ระบบสารสนเทศก็ได้จะช่วยได้ ต้องมีผลแน่นอน ICT เป็นเรื่องของติดต่อประสานงานความรู้ทาง KM ความรู้ช่องทางการตลาดก็ได้ ความรู้ทางธุรกรรมก็ได้ลดเพิ่มค่าใช้จ่ายค่าธรรมเนียม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “สร้างภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ โฆษณา นำเสนอไอเดีย ผมไม่ได้มองแค่ธุรกิจมองถึงเรื่องเผยแพร่การให้ความรู้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “ในเรื่องของ ICT Facebook เป็นช่องทางสื่อสารกับโลกกว้าง Facebook มีความสุข และการไต่รทอง ชื่อว่าที่มีอิมแพคมากกว่าคือชีวิตที่มีความสุข” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560) สอดคล้องกับ “เทคโนโลยีสารสนเทศมีความจำเป็นคือมันไม่เหมือนตลาดนัดทั่วไป จะอยู่เหมือนเดิมไม่ได้สมาร์ฟาร์มที่ต้องมีต้นทุนทางความคิดมีประสบการณ์ เรื่องของ ICT เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าต้องเรียนมาอ่านมาก การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารถ้าเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้เร็วก็จะทันโลกของการตลาด” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19, 2560) สอดคล้องกับ “Smart Farmer ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ระบบเกษตรสมัยใหม่จะควบคุมโดยผ่านระบบสารสนเทศ การควบคุมความชื้น การเตรียมปุ๋ย การให้น้ำ ลักษณะควบคุมตู้คอนโทรลผ่านระบบมือถือสามารถดำเนินการจัดตั้งโปรแกรมผ่านระบบต่างๆ ได้ ใช้แรงงานลดลง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560)

การฝึกอบรมทักษะ ICT ในการพัฒนาทักษะการใช้ประโยชน์จาก ICT สามารถฝึกทักษะในการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาจจะกำหนดให้สร้าง

โครงการร่วมกัน และยังเป็นการส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ประโยชน์ ICT ในส่วน การวัดประเมินผลการเรียนรู้สามารถวัดความรู้ความเข้าใจที่รับจากการฝึกทักษะ ถ้าการฝึกให้มีความปรารถนาจะต้องสร้างให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และมีความคิดสร้างสรรค์ จึงจะทำให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความปรารถนาในปัจจุบัน

“ต้องทำอะไร ถึงจะใช้ ICT ให้เกิดการเรียนรู้ blended เป็นเรื่องของ Classroom ก็ให้เขาไป Self Learning มีเรื่องของ ICT เข้ามาเกี่ยวข้องกับ interesting ของเรื่องของทีม Project based Learning” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 8, 2560) สอดคล้องกับ “ส่วนของ ICT สามารถวัดได้เลย ความรู้ ความเข้าใจ เขาประยุกต์ได้หรือไม่ ใช้เป็นหรือไม่ ICT เป็นองค์ความรู้ สามารถ ออกแบบได้ Training อะไรที่จะพัฒนาทักษะการคิดการคิดเชิงสร้างสรรค์เป็น ทักษะการคิดสอนได้ ถ้าคนเก่ง ICT มี Creativity และ และมีความรู้เรื่อง ประกอบการเกษตร จึงเป็นผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 9, 2560)

การทำงานของผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาที่ต้องนำทักษะเกี่ยวกับทักษะเทคโนโลยี สารสนเทศ (ICT) มาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้ทันกับยุคปัจจุบันที่ต้องการความสะดวก รวดเร็วและ สามารถเข้าถึงผู้บริโภคและข้อมูลได้ง่าย เป้าหมายการทำงานของผู้ประกอบการเกษตรปรารถนา ย่อมมีความสำคัญโดยเฉพาะความสุขในการทำงานที่จะเกี่ยวกับสุขภาพ จิตใจของผู้ประกอบการ เกษตรปรารถนา ทักษะสุขภาพ (Well being) เป็นทักษะที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการ เกษตรปรารถนาโดยมีเป้าหมายการทำงานคือการทำงานมีความสุขในการทำงาน สุขภาพ มีความสำคัญ มากที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการทำงานในด้านอื่นๆ เพื่อให้มีความสุขในการประกอบการเกษตร สุขภาพด้านจิตใจของผู้ประกอบการเกษตรจะต้องมีใจรักงานอาชีพเกษตรกร และทำให้เกิดความ ใส่ใจในการผลิตผลการเกษตร จิตใจกว้างการเสียสละ การยิ้มแย้มแจ่มใส แสดงความสุภาพและ การปฏิบัติต่อผู้อื่นทั้งต่อลูกค้าและเครือข่ายการผลิตผลการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับ สุขภาพ สุขภาพด้านร่างกาย ผู้ประกอบการเกษตรให้ความสำคัญกับการกินอาหารและส่งผลต่อการ ผลิตผลการเกษตรที่ต้องปลอดภัยจากสารเคมี ส่วนมากจะเป็นอาหารอินทรีย์ (organic) เมื่อบริโภค อาหารเหมือนเป็นยาดีต่ออาหารสุขภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากสุขภาพด้านจิตใจและ ร่างกายแล้วผู้ประกอบการเกษตรปรารถนายังให้ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของ ผู้บริโภค และการช่วยเหลือสังคม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“สุขภาพ มันแน่นอน มันเกี่ยวกับความเป็นอยู่ที่ดีเรื่องของ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ผักเป็นส่วนในปัจจัย 4 ของมนุษย์ เป็นอาหารและยาดีต่ออาหาร สุขภาพเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เราจะไม่ใช่สารเคมีอันนี้สำคัญมาก ความเป็นอยู่ ที่ดี ต้องมีความสุข ต้องไม่เป็นทาสในเรือนานี่สำคัญมาก พยายามใช้เครื่องทุ นแรง อย่างง่ายการปลูกผักบนแคร่ เราไม่ต้องก้ม เวลาปลูกสุขภาพก็ดี ถ้าปุ๋ยกับพื้น ปวดหลัง นอกจากดินเราระบายน้ำได้ดีผักโตเร็ว ก็ไม่มีลูกในดินก็ไม่ต้องใช้ สารเคมีก็ดีต่อสุขภาพผู้ปลูก สะดวกต่อการปลูกและตรวจแปลง” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก

หมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวกับความสุข เป็นเรื่องที่ใหญ่มาก มันต้องมีความสุขก่อน สุขมันจะเป็นตัว Drive ความสุขมันจะส่งต่อ ไปถึงผลิตภัณฑ์ แต่ลูกค้า” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560) สอดคล้องกับ “ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 “มีความสุขในการทำ ได้บริโภคของที่ดีที่ตัวเองที่ทำปลอดภัย ความสุขจากจิตใจที่ได้เห็นผักเจริญเติบโตสวยงามและขายผักได้มีความสุข ปลอดภัยใช้เจ็บหายไปหมดเลยเป็นตัวชีวิตของทางสาธารณสุข ผู้ผลิตต้องกินสิ่งดี เพื่อให้ตัวเองมีกำลัง เกี่ยวกับสุขภาพจิตการฝึกสมาธิในการขุดแปลง หยอดเมล็ด หรือเกษตรประณีตสุดท้ายจะจิตใจอ่อนโยนไปกับผักไม่เครียด” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “สุขภาพะเกี่ยว คือเราเป็นผู้นำเราต้องคิดบวก คือต้องเป็นผู้ให้ อย่าไปคิดอะไรที่เป็นโรคเห็นแก่ตัว ต้องใจกว้าง ต้องเสียสละ เพราะการเป็นผู้ให้เราจะได้พร มันเป็นสภาพของจิตใจล้วนๆ และสุขภาพ ห้ามป่วยเพราะเราเป็นผู้นำ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “คนที่ทำอาชีพเกษตรกรต้องเกิดจากใจรัก บางอาชีพถ้าใจไม่รัก ไม่มีความสุข ความมุ่งมั่นต้องมี ปัญหาอุปสรรคทุกอย่างอาชีพเกษตรกรควบคุมไม่ได้ ความมุ่งมั่นและอดทนจะทำให้ฝ่าฟันอุปสรรคได้ เช่น ปลูกอยู่มันแมลงก็ลงหรือราคาพิเศษสินค้าตกต่ำ ถ้าเป็นคนจิตใจอ่อนแอตายเลย ต้องมุ่งมั่นและอดทนจริงๆ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560)

การมีสุขภาพด้านร่างกายที่ดีเป็นส่วนสำคัญที่ของผู้ประกอบการเกษตรเพราะต้องทำงานหนักและร่างกายที่แข็งแรงส่งผลต่อสุขภาพด้านอื่น ผู้ประกอบการเกษตรต้องมีสุขภาพด้านจิตใจที่มีคุณธรรม ไม่หลอกลวงหรือคดโกงเพื่อนร่วมงาน หรือเครือข่ายการผลิตและชุมชน เมื่อเกิดปัญหาหรืออุปสรรคในการประกอบการเกษตรความคิดของผู้ประกอบการเกษตรที่มีสุขภาพที่ดีจะมีลักษณะทักษะความคิดเชิงบวก เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคเป็นการเข้าใจในโลกของความเป็นจริง และมีมุมมองว่าทุกปัญหาหรืออุปสรรคย่อมมีทางออกและมองปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการและเป็นการสร้างโอกาสที่เกิดจากวิกฤตของปัญหา

“ร่างกายสำคัญเข้าไปดูแล ลงพื้นที่ได้ไม่อ่อนแอ มีสุขภาพที่ดี สามารถไปเป็นผู้นำ มีจิตใจมีคุณธรรม มีความรักในเพื่อนร่วมโลกมีความเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น กระทำในสิ่งที่ดีมีคุณธรรม ไม่ใช่ความเก่งหรือความฉลาดที่เหนือกว่าไปหลอกลวงชาวบ้าน ใช้ความมีคุณธรรมไปช่วยเหลือทำให้มีบารมีเพิ่มขึ้นมีศักดิ์ศรีได้รับการยอมรับที่สูงขึ้น ไม่เอาเปรียบชาวบ้าน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “เป็นเรื่องของ พฤติกรรม ลักษณะนิสัย การยิ้มแย้มแจ่มใส ความสุขภาพ การปฏิบัติต่อผู้อื่น ทั้งต่อลูกค้าต่อทีม ทุกอย่างต้องเป็น Well Being แน่นนอน Positive Thinking เรื่องของ well being ก็ตามมา ความคิดเชิงบวกเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวกับการคิดเชิงบวกสามารถสร้างให้เป็นแนวทางเกี่ยวกับการคิด ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานที่มีความสุขในการเผชิญปัญหาในการ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 12, 2560) “สุขภาพะเกี่ยวโยงไปหมด ร่างกายที่พร้อมกับการทำงาน

ความคิดเชิงบวก positive thinking กับแรงกดดันของปัญหา” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 11, 2560)

กลยุทธ์ทางธุรกิจการเกษตรเกิดจากแนวคิดเชิงบวกที่ผู้ประกอบการเกษตรจะมองหาโอกาสจากวิกฤติ เพื่อค้นหาแนวทางในการทำธุรกิจเกษตร โอกาสที่ค้นหาเป็นพื้นที่ที่มีโอกาสในสร้างความสำเร็จในการประกอบธุรกิจหรือที่เรียกว่า Blue Ocean White ocean ทำให้ต้องมีความอดทน และมีความมุ่งมั่นทำงานที่จะต้องแก้ไขปัญหาละอุปสรรคมองวิกฤติเป็นโอกาสในการสร้างธุรกิจเกษตร แนวทางการประกอบการเกษตรที่เน้นสุขภาพของผู้บริโภคเป็นแนวทางที่ผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสนใจ การประกอบการเกษตรที่เน้นผลผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยหรือ ออร์แกนิก (Organic) จึงเป็นแนวทางการประกอบการที่ผู้ประกอบการเกษตรใช้เป็นแนวทางการผลิตผลทางการเกษตรที่เน้นความปลอดภัยจากสารเคมีและผลผลิตมีคุณภาพ เพื่อสนองตามความต้องการของตลาดที่เน้นแนวทางเพื่อสุขภาพ

“สุขภาพ ก็ยังเป็นปัจจัยที่สำคัญ มีแนวคิดเชิงบวกแน่นอนสอดคล้องกับทฤษฎี Blue Ocean White ocean ลดการแข่งขันในด้านพวกไม่แข็งแรงด้านลบ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ “ความคิดเชิงบวกเป็นสิ่งดีๆ ก็จะทำให้พลังเชิงบวก การเข้าใจโลกที่เป็นจริง ทักษะในการมองหาโอกาสจากวิกฤติให้ได้ ในทุกวิกฤติทุกคนต้องหาทางออก เช่น วิกฤตอาหารเคมีทำให้ทุกคนป่วยมีความสามารถเสนออาหารเป็นยาได้ก็จะเป็นโอกาสทางธุรกิจ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15, 2560) สอดคล้องกับ “เรื่องสุขภาพผมเชื่อว่าการกิน อาหารที่เป็นออร์แกนิก (organic) มันเป็นอาหารเป็นยา ถ้าเราควบคุมตั้งแต่เริ่มต้นมันก็จะสมบูรณ์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “เน้นทำของคุณภาพออกมาขายให้ได้มากที่สุด มันเจ๋ง มันดี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560) สอดคล้องกับ “สุขภาพ ถ้าร่างกายไม่แข็งแรงก็ทำเกษตรยาก คนทำเกษตรต้องแข็งแรงและอดทน รักในอาชีพที่คุณจะทำรักต้นไม้ทำทั้งข้างไม่ได้ต้องทำงานจับดูแลเหมือนลูกคนหนึ่งเมื่อมีปัญหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว ทั้งวิเคราะห์สังเคราะห์ ผู้จัดการฟาร์มและผู้จัดการร้านอาหาร” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “รักแฟร์หรือยังแฟร์ต่อธรรมชาติ แฟร์ต่อสุขภาพตัวเองและแฟร์ต่อสุขภาพผู้บริโภค และก็ช่วยเหลือสังคมสุขภาพของสังคม สินค้าอินทรีย์มันแพงคนจนในสังคมกินไม่ได้ คนจนก็ต้องการสุขภาพดี มันก็ต้องพอดี ดังนั้นเกษตรอินทรีย์จึงต้องเปลี่ยนเป็นหลัก 4 Fair แล้วต้องแคร์ (care) ด้วย มันก็จะมีเสน่ห์ ถ้าสินค้าเรามีคุณภาพ มันมีจุดขาย” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560)

การฝึกทักษะสุขภาพ (Well being) เป็นเป้าหมายของการทำงานที่จะทำให้ผู้ประกอบการมีผลลัพธ์ของการทำงานที่มีความสุข เมื่อผู้ประกอบการมีความสุขในการทำงานย่อมส่งผลต่อคุณภาพของงานที่ทำ การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องพร้อมรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยความรู้ของผู้ประกอบการเกษตร

ปราดเปรื่อง เพื่อการจัดการกับปัญหาทำให้การทำงานมีความสุข การประเมินการฝึกทักษะ ด้านสุขภาวะสามารถวัดความรู้เกี่ยวกับวิธีการ หรือแนวทางการสร้างความสุขให้กับตนเอง และผู้อื่น เป็นการวัดผลลัพธ์จากการที่มีองค์ความรู้เพิ่มขึ้น และเมื่อออกไปสู่โลกภายนอก สามารถจัดการปัญหากับชีวิตได้เป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด

“การใช้ชีวิตที่มีความสุขคือ อะไรวัดความรู้ว่าจะสร้างความสุขให้คนอื่นต้องทำอย่างไร มันเป็นผลลัพธ์ที่ทำให้เขาเข้มแข็ง ออกไปปฏิบัติงานทำให้เขาเข้มแข็ง สามารถจัดการกับปัญหาได้ฉันมีชีวิตที่ดี สอนได้ว่าชีวิตที่มีความสุขคืออะไร วัดความรู้ว่าเขาจะสร้างความสุขให้คนอื่นต้องทำอะไร มันเป็นผลลัพธ์ที่เขามีองค์ความรู้ที่เข้มแข็งที่เขาออกไปโลกภายนอกฉันจัดการปัญหากับชีวิตได้น่าจะง่ายกว่า เด็กเหล่านี้มีงานมีการทำเด็กเรานี้จะมี Well Being มีชีวิตที่ดีมี Quality of work Life ตามกันมา ต้องไปทำก่อนถึงจะเป็นในระยะยาว” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 9, 2560)

การดำเนินกิจการประกอบการเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่ในกิจกรรมต่างๆ ทั้งกระบวนการผลิต การตลาด ในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานกิจการเกษตร ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเกี่ยวข้องกับบุคคล เครือข่าย สิ่งแวดล้อมและสังคมคมที่ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้องคำนึง และตระหนักในความรับผิดชอบที่เป็นผลของการทำงานของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องและผลผลิตทางการ ทักษะความรับผิดชอบต่อ (Accountability) เป็นทักษะที่เกิดจากความตระหนักในตัวของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผลการทำงานประกอบการเกษตร พื้นฐานสำคัญของความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการ จะต้องสร้างให้เกิดกับตัวเองที่มีความรับผิดชอบต่อตัวเองในการรักษาเวลาในการทำงานที่จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือของลูกค้า ความรับผิดชอบต่อด้านการตลาดต่อผลผลิตพืชผลทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายให้ลูกค้าที่อาจได้รับผลกระทบ ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพผลผลิต และผลิตภัณฑ์เสมอจะส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจของลูกค้าและความยั่งยืน หากมีความผิดพลาดหรือผลกระทบด้านลบจากผลิตภัณฑ์ต้องรับผิดชอบต่อผู้ซื้อและผู้ขายและผู้บริโภคและผู้ผลิตที่ลูกค้าได้รับเพื่อสร้างความพึงพอใจต่อลูกค้า โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ความรับผิดชอบต่อตรงต่อเวลา สอนในเรื่องของความรับผิดชอบต่องานที่ทำเกี่ยวกับตัวเองทั้งนั้นความมุ่งมั่นตั้งใจ การบริหารจัดการ ต้องรับผิดชอบต่อตัวเองให้รอดก่อน ความรับผิดชอบต่อลูกค้าคือสิ่งที่เราขายไป วิธีการ การที่จะไปขายสินค้าใครคือการทำให้สินค้าดีก่อน การทำสินค้าเราให้ดีก่อน ควรปลูกฝังผลผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “ต้องรับผิดชอบต่อสูงมากต่อลูกค้าในเรื่องของคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 11, 2560) สอดคล้องกับ “ความรับผิดชอบต่อจัดการระบบการตลาดและผลผลิตให้สอดคล้องกัน จัดการให้มีความต่อเนื่องถึงผู้บริโภค มาตรฐานคุณภาพ สินค้าเกษตรต้องสุ่มตรวจ การประเมินแปลง ตรวจสอบโรคปนเปื้อน ขนาดของผลผลิต ต้องได้คุณภาพก่อนที่จะบรรจุ และตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมากเป็นเกษตร

อินทรี” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวจะ ความรับผิดชอบ ที่เราทำเพราะเราต้องการสร้างความยั่งยืน ความรับผิดชอบต่อ ผู้บริโภคสินค้าไม่ดีเราจะไม่ปล่อยให้หลุดถึงหลุดก็ตามถึงบ้านและอธิบาย เนื่องจากมันเกิดปัญหาแบบนี้แบบนี้ เราก็จะโทรบอกลูกค้าขอชื่อที่อยู่และส่ง สินค้ากลับคืนไป และส่งหนังสือกลับไปด้วยเพื่อที่จะรักษาลูกค้า” (ผู้ให้ข้อมูล หลักหมายเลข 7, 2560)

การรับผิดชอบต่อในสายพันธุ์พืชที่จำหน่ายให้กับเครือข่ายการผลิตพืชผลทางการเกษตรหรือ ลูกค้าที่ต้องการซื้อต้นพันธุ์พืชจะต้องให้ข้อมูลที่เป็นความจริงและเป็นสายพันธุ์แท้ตามที่ได้ตกลง กันและรับผิดชอบต่อผลผลิตที่จะเกิดจากต้นพันธุ์ที่ผู้ประกอบการเกษตรได้จำหน่ายด้วย ระหว่าง การเพาะปลูกต้องตระหนักถึงความรับผิดชอบในการใช้สารเคมีหรือของเสียที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยรอบ การรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของ การประกอบการเกษตร

“เรื่องความรับผิดชอบต่อมันไม่ต้องสร้างขึ้นมา ซึ่งถ้าเรา ไม่ได้ใช้สารเคมีเราไม่ได้รับ สิ่งแวดล้อมก็ไม่ได้รับไปด้วย สิ่งแรกที่ต้องเข้าใจก่อนผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ทุกคนจะมาจากไอเดียของตัวเอง เป็นสิ่งที่ต้องเห็นของตัวเองให้ ความรู้ไม่ได้ มันเป็น Instinct ล้วนๆ ผู้ประกอบการสร้างไม่ได้มันจุดใจตัวเอง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 14, 2560) สอดคล้องกับ “ความรับผิดชอบต่อ เราต้อง สามารถดูแลรักษาทรัพยากร ความสามารถในการทำให้ยืนยาวรักษาและดูแล จริงๆ ก็คือปัจจัยการผลิต ความรับผิดชอบต่อตัวเองในเบื้องต้น” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 15, 2560) สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ “พอเราเป็นศูนย์เรียนรู้เรา เริ่มขายต้นพันธุ์ เราต้องรับผิดชอบต่อในสายพันธุ์ไม่อย่างนั้นเราจะยืนหยัดมาเป็น 10 ปีไม่ได้ คนส่วนใหญ่จะหลอกขายสายพันธุ์มีใบรับรองสายพันธุ์ และ รับผิดชอบต่อผลผลิตที่ออกมา ทำให้มีชื่อเสียงเบอร์ต้นๆ ได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “สิ่งแวดล้อม ตัวเอง ครอบครัวยุวมทั้ง บทบาทที่จะรับผิดชอบต่อเข้าไปเสริมสร้าง สังคม ชุมชน มีความเข้มแข็ง รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสำคัญมาก คือผลิตภัณฑ์ต้องมีคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560) สอดคล้องกับ “ความรับผิดชอบต่อไม่ว่าจะเป็น กระบวนการผลิต มันเยอะไปไหนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ผู้ประกอบการทางสังคมมันคือทุกๆ เวลาทุกๆ วันตลอดทั้งปีตลอดไป” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560)

ความรับผิดชอบต่อเครือข่ายในการทำงานร่วมกับเครือข่ายเกษตรกรรมผลิตพืชผล การเกษตรต้องรับผิดชอบต่อช่วยเหลือเกษตรกรยังขาดเงินทุนอาจจะต้องสนับสนุนเงินทุน สำหรับการผลิตให้ก่อน ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเกิดจากผลกระทบของการผลิตผล การเกษตรผู้ประกอบการเกษตรให้ความสำคัญด้วยการผลิตเกษตรอินทรีย์ และไม่ใช่สารเคมี ที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การตระหนักถึงสังคมโดยรอบผู้ประกอบการเกษตรได้แบ่งปัน ผลผลิตพืชทางการเกษตร เช่น โรงเรียนเพื่อเป็นอาหารให้นักเรียน การสร้างความตระหนักใน

ความรับผิดชอบต่อกฎหมายและศีลธรรม และการทำงานของพนักงานที่จะต้องให้ความใส่ใจ และดูแลการทำงานให้มีความปลอดภัยและสวัสดิการของพนักงาน

“การส่งเสริมชาวบ้านที่เป็นเครือข่ายร่วมผลิตเขาไม่มีเงิน เราจ่ายเงินให้กับเครือข่ายการปลูกก่อน แล้วจะเก็บเงินเมื่อนำผลผลิตมาขาย เราต้องการให้เขามีปัจจัยการผลิตคือเงิน แต่ต้องดูเครือข่ายเกษตรกรที่ร่วมปลูกด้วย เพราะเราเป็นผู้ดูแลเครือข่ายและเป็นผู้ประกอบการด้วย เราต้องป้องกันทั้งผู้ซื้อ และผู้ขาย ความรับผิดชอบสำคัญมาก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “มีความสำคัญยิ่ง ง่ายๆ ถ้าเราปลูกผักสักแปลงหนึ่ง รับผิดชอบต่อกันเอง การใส่ใจต่อสิ่งที่เพาะปลูกออกมาใส่ใจต่อผู้บริโภค คือการรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม บางช่วงฤดูเวลาผักสลัดมีอายุสั้นเก็บได้ไม่นาน ถ้าสมมุติว่ารู้แล้วว่าปริมาณมากเกินร้านอาหารที่เราวางขายส่วนหนึ่ง และเราก็นำไปให้โรงเรียน เพื่อแจกจ่ายนักเรียนในพื้นที่สวนผึ้ง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เราต้องดูแลสุขภาพ เขาจะต้องไม่ปวดหลัง พยายามพัฒนาไม่ให้เกิดต้องแบกดิน ต้องมีรถเข็น หรือภาชนะ จำกัดน้ำหนัก ความสะดวกสบายจากการใช้แรงงานโดยตรง ในส่วนของชุมชน เรามาเผยแพร่ความรู้เปิด ฟาร์ม ให้คนมาศึกษาหาความรู้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560)

การฝึกทักษะด้านความรับผิดชอบ เป็นการฝึกให้ผู้ประกอบการเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับสังคมเหมือนกับการฝึกการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีได้ฝึกทักษะให้ผู้เรียนด้านการทำงานร่วมกับสังคม รู้จักการให้บริการสังคมโดยมีองค์การเกษตรแห่งประเทศไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพของตนเอง นอกจากนี้ผู้ประกอบการเกษตรต้องความรับผิดชอบต่อชุมชน และไม่ปล่อยสารพิษ หรือของเสียสู่สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการฝึกทักษะอาจจะยกตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ

“งานเกษตร อาจจะต้องมี Technical skill เพิ่มจาก management Skills พอเขาทำได้อย่างนี้สังคมก็จะทัก 2 ตัว คือ accountability และ empowerment ความหมายคืออะไร แต่น่าจะเป็นวิธีการสอน empowerment เป็น Factor ให้เกิด Innovation empowerment เป็นวิธีการสอน ให้คิดเลยว่า Canvas Model เป็นยังไง เป็นอย่างไร” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9, 2560) สอดคล้องกับ “คนทำเกษตรอินทรีย์ เศรษฐกิจพอเพียงจะมองเรื่องของสังคม หลักของ องค์การเกษตรแห่งประเทศไทย จริงๆ เราเรียนรู้ด้วยงานการฝึกหัด เราปฏิบัติเพื่อหวังการศึกษา หาเลี้ยงชีพเพื่อชีวิตพัฒนา ใช้วิชาบริการงานสังคม (Learning to Do, Learning to Learn, Earning to Live, Living to Serve” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “สามารถสร้างความตระหนักรู้ถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน โดยอาจจะยกกรณีตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 12, 2560) สอดคล้องกับ “ความรับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ผมเคยเห็นแต่การบรรยายเป็นกรณีศึกษา หลักการของ CSR คือข้อ 1) ไม่ผิดกฎหมาย 2) ไม่ผิด

ศีลธรรมจรรยาบรรณ 3) ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยในองค์กร”
(ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560) สอดคล้องกับ

การทำงานของผู้ประกอบการเกษตรด้วยทักษะต่างๆ ในแต่ละกระบวนการของห่วงโซ่อุปทานการผลิตพืชผลทางการเกษตรและการตลาด ผู้ประกอบการเกษตรมีความรับผิดชอบในผลผลิต และผลกระทบจากการประกอบการเกษตรที่มีต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการเกษตรและเครือข่ายการผลิตย่อมส่งผลต่อการทำงานของผู้ประกอบการเกษตร ทักษะการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นทักษะที่ผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาต้องต้องมีพลังในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดของการทำงาน การสร้างแนวคิดเชิงบวกในการแก้ไขปัญหาเป็นการสร้างความอดทนในการทำงาน ความอดทนมุ่งมั่นมีความสำคัญต่อการทำงานและเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงานของผู้ประกอบการที่ต้องมีความเสี่ยงหรืออุปสรรคที่ต้องแก้ไข การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับตนเองของผู้ประกอบการอาจเกิดจากการมีต้นแบบ (idol) ที่ผู้ประกอบการเกษตรประทับใจ เช่น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) ทรงเป็นแบบอย่างในการทำงานและต้องมีวัตถุประสงค์ของในการดำเนินชีวิต เป็นการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ประกอบการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ต้องมีอยู่แล้ว empowerment ต้องมี สิ่งกระตุ้นกิจกรรม Generation ที่ 3 ล้มสลาย เพราะ รุ่นที่ 1 รุ่นพ่อแม่ มีความอดทนมากต่อสู้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ลูกที่เกิดขึ้นมาก็อยู่ในภาวะสร้างเนื้อสร้างตัวของพ่อแม่ลูก Generation ที่ 2 ได้อย่างที่แม่ลำบากมีโอกาสเข้าไปดูแลช่วยฟื้นฟูธุรกิจ เจเนอเรชันที่ 3 กลัวลูกลำบาก “ไม่มีความมุ่งมั่นไม่มีความอดทน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 3, 2560) สอดคล้องกับ “เราอาจจะสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเองได้ มันก็จะต้องสำเร็จสักวัน ที่สำคัญคือต้องมีไอดอล และต้องมีวัตถุประสงค์ของชีวิต สำหรับไอดอล (idol) คือ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ถ้าท้อแท้ก็มีไอดอล เราก็มองหาคนเก่งๆ ชอบอ่าน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเอง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาสามารถเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับทีมงานหรือเครือข่ายการผลิตพืชผลทางการเกษตร โดยถือว่าตัวผู้ประกอบการเกษตรเองเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการทำงาน ลักษณะการทำงานเป็นทีมของเครือข่ายเกษตรกรรมผลิตพืชทางการเกษตรด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน คอยให้การสนับสนุนและการทำงานมีอิสระ การให้กำลังใจในการทำงาน เมื่อมีการประชุมจะต้องแสดงถึงความเป็นพี่น้องกันมากกว่าผลประโยชน์ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับเพื่อนร่วมงานทุกๆ เพื่อให้เห็นว่าการทำงานมีแนวทางเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จจึงต้องสร้างความเชื่อให้มีความศรัทธาร่วมกันและอยู่บนจุดหมายเดียวกัน

“empower เป็นเรื่องของที่เราแสดงให้เห็นว่า ไม่ใช่เอาตัวเราเป็นใหญ่ แสดงว่าเรา ชัดเจนว่าเราเป็นส่วนหนึ่งของกลไก เราหนุนชุมชน เราไม่ใช่คน Top-Down เป็นลักษณะของ Bottom อยู่กับเขาเรียนรู้กับเขา แล้วค่อยๆ ดันสนับสนุนเขาให้กำลังใจเขาขึ้นไป เพราะว่าสุดท้ายแล้ว สิ่งที่เราอยากให้เราทำนุ

นี่นั่น โดยสรุปเป็นการหนุนเสริม ช่วยกันผลักดัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560) สอดคล้องกับ “การรวมกลุ่มเราต้องมีการให้กำลังใจทำให้เขามีพลัง ภูมิของกลุ่มจะต้องมีการประชุมทุกเดือน การประชุมเป็นการมีความเป็นพี่น้องกันผลประโยชน์เอาไว้ที่หลัง อยากให้เขาสามัคคีกัน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “เป็นการเพิ่มพลังในการทำงานให้ที่จะชนะปัญหา โดยสามารถเพิ่มพลังอำนาจให้กับเพื่อนร่วมงาน” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 12, 2560) สอดคล้องกับ “เป็นการเสริมสร้างพลัง คนเราก็ต้องเสริมสร้างพลังให้กัน และกันการส่งเสริมให้กำลังใจ ให้รับรู้ถึงความเป็นจริง ให้คิดบวกสร้างความเชื่อมั่นว่าเราทำได้” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 19, 2560) สอดคล้องกับ “คนทำงานจะต้องมี empowerment อยู่แล้ว มีการจูงใจการสร้างแรงจูงใจให้รางวัล ทุกคนจะต้อง Drive ให้คนที่อยู่รับรู้วัตถุประสงค์” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 13, 2560)

กำลังใจของผู้ประกอบการเกษตรเป็นพื้นฐานที่เกิดจากความชอบที่ได้เลือกทำ เมื่อเกิดปัญหาจึงสามารถแก้ไขเพราะมีกำลังใจที่เหมือนเป็นพลังในการทำงาน การเสริมสร้างพลังอำนาจยังทำให้หน่วยงานภาครัฐให้สนใจเกษตรกรอินทรีย์ด้วยการทำให้เกิดกระแสตอบสนอง เช่น การเขียนคู่มือการพัฒนาสินค้าอินทรีย์ให้นายกรัฐมนตรีเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจไม่ใช่การชักจูงทำให้เกิดความน่าเชื่อถือจึงเป็นพลังอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดผู้มีอำนาจหรือมีบทบาทกับแนวคิดของผู้ประกอบการเกษตร ทำให้สามารถขยายแนวคิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ใช้หลักการของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่ได้ลงมือทำงานประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อความเชื่อถือว่าไว้วางใจต่อลูกค้า หรือผู้บริโภคจึงเกิดการประชาสัมพันธ์แบบการพูดปากต่อปาก และเป็นแหล่งเรียนรู้ของสถาบันการศึกษาได้มาเรียนรู้ที่ฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตรทำให้เกิดการผลักดันแนวคิดไปสู่ผู้เรียนและสังคม

“ของบางอย่างถ้าเราชอบ ปัญหามาเป็นร้อยเรารู้กำลังใจความชอบเป็นพื้นฐาน เราค้นตัวตนเราเจอ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “empowerment ต้องแสดงให้เห็นทุกๆ คนเห็นว่ามันเป็นไปได้ต้องสร้างความเชื่อให้มีความศรัทธาร่วมกัน อยู่บนจุดจุดเดียวกัน จะเป็นส่วนที่ทำให้เกิด empowerment” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 17, 2560) สอดคล้องกับ “เกี่ยวในแง่ที่เราจะได้ผลประโยชน์โดยตรง มีพลังอำนาจที่จะทำความเข้าใจไม่เรียกว่าชักจูงกับลูกค้าได้ เราสามารถขยายแนวคิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรที่ไปส่งเสริมการเกษตรให้เขาใช้หลักการของเราได้ เราก็มี empower ตัวนี้เพราะเขาเห็นเราทำจริง เพื่อให้คนอื่นไปทำ empowerment จะเป็นส่วนที่ผลักดันแนวคิดของเรา เพราะเราคิดว่าเรามีรูปแบบวิธีการปลูกวิธีที่ดีกว่าอีกหลายวิธี และลูกค้าก็จะเชื่อมั่นเพราะคนอื่นเอาไปพูดกันต่อเอาไปทำต่อ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาได้มาเรียนรู้จากเราแล้วไปขยายเป็นพลังสำคัญเกิดการยอมรับ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 18, 2560) สอดคล้องกับ “พลังที่ส่งผ่าน เช่น เราไปให้ความกดดันหน่วยงานภาครัฐที่เขาไม่เคยสนใจอินทรีย์ก็กลับมาสนใจ เพราะเรามาทำให้เกิดกระแสตอบ เช่น การเขียนคู่มือ

การพัฒนาสินค้าอินทรีย์ให้นายกรัฐมนตรีอ่าน เกิดแรงกดดัน เกิด empowerment ใหม่เกิด เพราะเป็นข่าวกระทรวงเกษตรก็อยากทำอินทรีย์ ด้วยกรมอาชีพก็อยากทำด้วย ส่วนหนึ่งก็เกิดกับสังคม (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 10, 2560)

การเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสำคัญต่อการตลาดของผู้ประกอบการเกษตร จากความต้องการผลผลิตการเกษตรของลูกค้าเหมือนเป็นพลังแฝงที่ทำให้ร้านค้าต้องการ สินค้าหรือผลผลิตทางการเกษตรจากผู้ประกอบการเกษตรไปวางจำหน่าย เพราะมีความ น่าเชื่อถือ ดังนั้นการรักษามาตรฐานผลผลิตทางการเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ

“คนในสังคมที่อยากซื้อสินค้า มันก็เกิดพลังแฝงที่ลูกค้าเรียกร้องมา empowerment กับผู้ประกอบการที่เป็นคู่ค้า เพราะเขาต้องหาสินค้าที่ดีมาขาย เราเกิด Power ยิ่งข้าวที่มาจากฟาร์มเราไม่ต้องเอาตรารับรอง มีแต่ตราฟาร์ม เราเองเพราะฟาร์มอยู่ในชื่อคนในสังคมรู้ ความน่าเชื่อถือดีกว่า empowerment เกิดจากสื่อโซเชียล เกิดจาก 4 แพร่ที่เรารักษามาตรฐานไว้” (ผู้ให้ข้อมูลหลัก หมายเลข 10, 2560) สอดคล้องกับ “สร้างคนให้มีลักษณะผู้นำ มีคุณธรรม มีจิตอาสาที่ช่วยเหลือสังคม สิ่งเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ทำให้มีพลังในการช่วยเหลือ ปลุกฝังเรื่องการคิดเป็นผู้จัดการ จะสามารถทำให้เขาทำงานเป็นทีมได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เขาผลิตด้วยขับเคลื่อนชุมชน สังคมได้ทำให้ทุกคนเห็น เจริญปรองปรองทำให้คนอื่นเห็นว่ามีคุณภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 4, 2560)

การสอนทักษะเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ความสอนให้รู้ความหมายและความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ วิธีการสอนที่ฝึกให้เกิดความคิด ความรู้เกี่ยวกับ ปัจจัยของการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ก่อให้เกิดผลที่ได้รับจากการเสริมสร้างพลังอำนาจ

“empowerment ความหมายคืออะไร น่าจะใช่ แต่น่าจะเป็นวิธีการสอน empowerment เป็น Factor ให้เกิด Innovation empowerment เป็นวิธีการ สอน เช่นให้คิด” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 9, 2560)

ผู้ประกอบการเกษตรนอกจากมีทักษะที่สำคัญต่อการประกอบการเกษตรและยั่งยืนใน การประกอบอาชีพประกอบการเกษตร การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงอาชีพเพื่อมาเป็นผู้ประกอบการ เกษตรที่มีความไม่แน่นอน และมีปัญหาอุปสรรคในการทำงานทั้งปัญหาการเพาะปลูก ปัญหารายได้ จากผลผลิต และเรื่องดินฟ้าอากาศที่เป็นปัจจัยหลักในการผลิตพืชผลทางการเกษตร ผู้ประกอบการ เกษตรจึงเป็นผู้ที่มีความกล้าเสี่ยง (Risk taker) ในการเปลี่ยนแปลงตนเองที่ตัดสินใจกล้าเสี่ยงในการ ลงทุนเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตร ในการเปลี่ยนแปลงจนบางครั้งทำให้คนทั่วไปมองถึงความเป็นไป ไม่ได้ในการเพาะปลูกพืชชนิดใหม่ที่ไม่มีใครในชุมชนเคยทำมาก่อนจน ถูกกล่าวหาว่า “บ้า” แต่สิ่งที่ กล่าวทำให้เกิดการกระจายชื่อเสียงและการประกอบการเป็นที่รู้จักเหมือนการประชาสัมพันธ์ ทางการตลาดเกิดความสนใจหรือสงสัยของคนที่ได้รับข่าวสารที่ต้องการประกอบการเกษตร

การเปลี่ยนวิธีคิดภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมือนเดิมเป็นลักษณะจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ การคิดและลงมือทำในสิ่งที่แปลกใหม่เป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ที่ผู้ประกอบการเกษตรมีความโดดเด่น โดยผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อมูลดังนี้

“ดำเนินงานเกี่ยวกับวัตถุดิบและแบรนด์ ต้องไม่เหมือนใคร ต้องแปลก คนทั่วไปต้องมองว่า บ้า สิ่งนั้นจะสำเร็จ เพราะเขาจะทำการตลาดให้ตัวเอง พอถึงจุดหนึ่งถ้าคิดจะใหญ่จริงต้องพัฒนาเป็นกลุ่ม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 2, 2560) สอดคล้องกับ “เราต้องเปลี่ยน paradigm shift สิ่งที่มีอยู่แล้วเราสามารถเป็นผู้ประกอบการได้ เกษตรกรจะจัดการอย่างไร เพื่อให้มีจิตวิญญาณผู้ประกอบการ คุณ risk taker ดังนั้นการมีจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการแค่เปลี่ยนวิธีคิดทุกอย่างก็เปลี่ยนเพราะปัจจัยเหมือนเดิม” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 15, 2560) สอดคล้องกับ “คิดกล้าที่จะลงมือทำ คิดให้มีความต่างโดยเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ดูเทรนด้วยอะไรมาแรง การดูงานมีส่วนทำให้เกิดความคิด” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 7, 2560)

การเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานแบบเดิมโดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมผู้ประกอบการเกษตรกล้าเสี่ยงที่จะเปลี่ยนแปลงและมุ่งหวังผลในเชิงบวกกว่าจะเป็นการเปลี่ยนที่ดีขึ้นกว่าเดิมเสมอ การเริ่มต้นประกอบการของผู้ประกอบการเกษตรยังเกิดจากการนำปัญหาที่พบในชุมชนมีเป็นหลักในการหาแนวทางในการพัฒนาการประกอบการเกษตร เช่น ชุมชนปลูกกาแฟจำนวนมากแต่ต้องขายให้พ่อค้าคนกลาง ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงมีความกล้าเสี่ยงที่จะนำปัญหาที่เกิดในชุมชนหรือรอบตัวมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีมุมมองถึงการแก้ปัญหาสามารถสร้างธุรกิจและยังได้ช่วยเหลือชุมชนด้วย

“การเปลี่ยนการขายจากขายข้าวปกติเป็นการขายข้าวอ่อน การพลิกวิธีการขายข้าวอ่อนเพื่อทำน้ำนมข้าว และข้าวอ่อนราคาสูงมาก” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 5, 2560) สอดคล้องกับ “คนจบใหม่ไม่มีเงินทุน ต้องมีความคิดประกอบกับความเสียดาย ระบบธุรกิจต้องมีการแบ่งเงิน เป็นเงินคงที่ เงินหมุนเวียน และเงินสำรองเพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบการ” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 1, 2560) สอดคล้องกับ “เรารู้ปัญหากาแฟ เราเอาปัญหามาแก้ มาดำเนินเรื่อง แก้ในเรื่องของรายได้และตลาดของเรา” (ผู้ให้ข้อมูลหลักหมายเลข 6, 2560)

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเป็นทักษะที่มีความสำคัญของการเริ่มต้นของการประกอบการเกษตรอย่างปราดเปรื่องที่จะต้องมีความรู้และเข้าใจในการจัดการ (Management skill) เกี่ยวกับการจัดการผลิตพืชผลทางการเกษตร การจัดการตลาดและแบรนด์ของผลิตภัณฑ์ ทุกขั้นตอนของการทำงานทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking skill) ผู้ประกอบการมีความสำคัญในการพัฒนาการทำงาน การพัฒนา

ผลิตภัณฑ์และการแก้ไขปัญหาการทำงาน การสร้างความไว้วางใจ (Trust) เป็นการสร้าง นำเชื่อถือในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายผลิตผลทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์ที่ได้ผลดีมี คุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของลูกค้าหรือผู้บริโภค การเป็นผู้นำของผู้ประกอบการ เป็นทักษะผู้นำความคิด (Thought Leadership skill) เป็นการทำงานร่วมกับเครือข่าย การผลิตพืชทางการเกษตรและพนักงานที่ร่วมกันทำงานจะต้องมีแนวคิดที่จะนำทุกคนให้มีความ เชื่อถือว่าจะสู่เป้าหมายของการทำงาน การประกอบการเกษตรปัจจุบันได้ให้ ความสำคัญกับทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill) เพื่อใช้ในการค้นคว้าข้อมูล ช่องทาง การตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์ และการติดต่อโดยตรงกับผู้บริโภค ในด้านสุขภาพ (Well being) ทั้งด้านร่างกาย จิตใจของผู้ประกอบการเกษตรที่จะต้องทำงานหนักและการ แก้ไขปัญหาจะต้องมีความพร้อม ในการทำงานจะต้องมีความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลผลิตที่เกิดจากการผลิตของผู้ประกอบการเกษตร และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนโดยไม่ปลดปล่อยของเสียออกสู่ภายนอก การทำงานที่มีอุปสรรคจำเป็นจะต้องมี การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ในตัวผู้ประกอบการเอง และการเสริมสร้างพลัง อำนาจในการโน้มน้าวผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรเป็นที่ยอมรับ การเป็นผู้ประกอบการ จะต้องมีความกล้าและความเสี่ยงผู้ประกอบการจึงกล้าเสี่ยง (Risk taker) ที่จะ เปลี่ยนแปลงการทำงาน การผลิตพืชผลทางการเกษตร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 1.3 ผลการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน ในประเด็น เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ประกอบด้วย 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะ การจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความไว้วางใจ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะด้านสุขภาพ ทักษะด้านความรับผิดชอบต่อ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามแล้วนำกลับไปถามผู้ให้ ข้อมูลหลักทั้ง 19 คน เพื่อประเมินผลแต่ละทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในแต่ละ องค์ประกอบ โดยแบ่งเป็นระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับที่ 5 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมากที่สุด
- ระดับที่ 4 ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมาก
- ระดับ 3 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง ความเป็นไปได้ของแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นน้อยที่สุด

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตรกร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md \geq 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) \leq 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
ทักษะการจัดการ (Management skill)				
1	ลักษณะการคิดวางแผนเชื่อมโยงการผลิตกับการคาดการณ์แนวโน้มการตลาดของผลิตภัณฑ์การเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม
2	การวิเคราะห์แผนอนาคตการเพาะปลูกอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกพืชตามตามอายุการเก็บเกี่ยว แบ่งเป็น รายได้รายวัน รายเดือน และรายปี	4.0	1.00	เหมาะสม
3	การวางแผนเพื่อการลดต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร และคำนึงถึงปัจจัยนอกการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อการผลิต เช่น ภูมิอากาศสภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น	4.0	1.00	เหมาะสม
4	การแสวงหาและศึกษาความเหมาะสมของพืชที่นำมาปลูกกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่	5.0	1.00	เหมาะสม
5	การแสวงหาพืชหลักที่นำมาเพาะปลูกเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand) และสามารถพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นได้	4.0	1.00	เหมาะสม
6	การวิเคราะห์ความต้องการผลิตภัณฑ์การเกษตรของกลุ่มลูกค้าและส่วนแบ่งทางการตลาด เพื่อวางแผนการผลิตการเกษตรในอนาคตที่มีความเป็นไปได้	5.0	1.00	เหมาะสม
7	การจัดการการผลิตผลทางการเกษตรที่คำนึงถึงความยั่งยืนด้วยการงดการใช้สารเคมีหรือใช้วิธีการทางธรรมชาติ	5.0	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md \geq 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) \leq 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking skill)				
1	แนวความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์และ บรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์การเกษตรมี ความแปลกใหม่เป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค	4.0	2.00	ไม่เหมาะสม
2	การคิดรูปแบบตราสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ (Brand) มีความโดดเด่น เป็นเรื่องเล่าสื่อ ความเป็นมาของผลิตภัณฑ์เกษตร	4.0	1.50	เหมาะสม
3	การแสวงหาช่องทางเพิ่มรายได้ในฟาร์มด้วย การจัดกิจกรรมเสริมให้ผู้บริโภคร่วมกิจกรรม และชมกระบวนการผลผลิตการเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม
4	การคิดสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ เกษตรเดิมหรือการแสวงหาเพื่อเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์	4.0	1.00	เหมาะสม
ทักษะการประสานงาน (Coordination skill)				
1	การแสวงหาความรู้ใหม่ และร่วมกันแก้ไข ปัญหาการผลิตทางการเกษตรกับเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.0	1.00	เหมาะสม
2	บุคลิกลักษณะที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ปิดกั้นตัวเอง คงไว้ซึ่งคุณค่าเดิมของตนและ มีสัมมาคารวะ	4.0	1.00	เหมาะสม
3	บุคลิกลักษณะที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและ ผลิตภัณฑ์การเกษตรในการนำเสนอ ให้กับผู้จำหน่ายหรือผู้บริโภค	4.0	1.00	เหมาะสม
4	การแสวงหาเครือข่าย เพื่อขยายแนวร่วม การผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md \geq 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) \leq 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill)				
1	การแสวงหาช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การเกษตรผ่านระบบออนไลน์ เพื่อความ สะดวกในการเข้าถึงผู้บริโภค	4.0	1.00	เหมาะสม
2	การประชาสัมพันธ์ผ่านระบบเทคโนโลยี สารสนเทศแสดงที่ตั้งและเรื่องเล่าความ เป็นมาและการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม
3	การค้นคว้าข้อมูลพืชพันธุ์ แหล่งผลิต และ ความรู้สำหรับการผลิตเพื่อใช้ดำเนินธุรกิจจาก อินเทอร์เน็ต และการแลกเปลี่ยนความรู้กับ เครือข่ายการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรให้ได้ มาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์เดียวกัน	4.0	1.00	เหมาะสม
4	การแสวงหาแนวทางการติดต่อเครือข่าย การผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรอย่างทั่วถึง และสะดวกในการติดตามข่าวสาร	4.0	1.00	เหมาะสม
ทักษะความไว้วางใจ (Trust skill)				
1	ความใส่ใจต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การเกษตรให้สม่ำเสมอ และมีความปลอดภัย ต่อผู้บริโภค	5.0	1.00	เหมาะสม
2	สร้างความเชื่อมั่นในตนเองถึงแนวทาง การประกอบการเกษตรเพื่อสร้างความ น่าเชื่อถือให้กับสถาบันการเงิน	4.0	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรกรปราดเปรีองของนักศึกษา อาชีพเกษตรกร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md \geq 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) \leq 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
3	การผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีคุณภาพด้วย ความซื่อสัตย์ และการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ เป็นจริงต่อลูกค้า	5.0	1.00	เหมาะสม
4	การคิดนอกรอบการผลิตทางการเกษตร เชื่อมโยงกับการมีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชน และร่วมสร้างงานให้ชุมชน	4.0	2.00	ไม่เหมาะสม
ทักษะผู้นำความคิด (Thought leadership skill)				
1	ลักษณะมีความมั่นใจในการผลิตผลิตภัณฑ์ การเกษตรและความสำเร็จในการ ประกอบการเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ	4.0	1.00	เหมาะสม
2	ลักษณะเป็นผู้เสียสละต่อเครือข่ายการผลิต การเกษตร หรือผู้ร่วมงานในการพัฒนา การผลิตและสนับสนุนข้อมูลการผลิต	4.0	2.00	ไม่เหมาะสม
3	ลักษณะแสวงหาการทำงานร่วมกับผู้อื่น ด้วยใจเปิดรับฟังความคิดเห็นและแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น	5.0	1.00	เหมาะสม
ทักษะด้านสุขภาวะ (Well being)				
1	สุขภาพร่างกายแข็งแรง หรือมีน้อดูแลสุขภาพ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีคุณภาพปลอดภัย	4.0	1.00	เหมาะสม
2	บุคลิกลักษณะมีความสุขในการทำงานและ การประกอบการเกษตร	5.0	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md \geq 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) \leq 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
3	แนวความคิดเชิงบวก (Positive thinking) และมีลักษณะเป็นผู้ให้	5.0	1.00	เหมาะสม
4	ลักษณะบุคลิกที่มีความเชื่อมั่นในตนเองที่ จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการประกอบ การเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม
ทักษะด้านความรับผิดชอบ (Accountability)				
1	ความใส่ใจต่อคุณภาพของผลผลิตการเกษตร ให้ได้มาตรฐานการผลิต ตรวจสอบคุณภาพ และความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ก่อนจำหน่าย	5.0	1.00	เหมาะสม
2	ความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ ต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนด้วยการไม่ปล่อย สารเคมีหรือของเสียจากการผลิตทาง การเกษตร	5.0	1.00	เหมาะสม
3	ลักษณะตระหนักในความรับผิดชอบต่อ การเปิดเผยข้อมูล ความรู้ และแลกเปลี่ยน ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและผลิตภัณฑ์ การเกษตรด้วยข้อเท็จจริง	4.0	1.00	เหมาะสม
การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)				
1	ทักษะการสร้างสื่อเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้สังคม ถึงการประกอบการเกษตรและผลิตภัณฑ์ การเกษตร	4.0	1.00	เหมาะสม
2	แนวคิดการบริหารจัดการบุคคลแบบแนวราบ และการรับฟังความคิดเห็น	4.0	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์ผลการวิจัยแบบอนาคตภาพ รอบที่ 2 (ต่อ)

ที่	องค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร	ค่ามัธยฐาน (Median: Md ≥ 3.5)	ค่าพิสัย ระหว่าง ควอไทล์ (Q3-Q1) ≤ 1.5	ความ เหมาะสมใน การพัฒนาเป็น องค์ประกอบ
3	สร้างความเชื่อมั่นและการให้กำลังใจกับ ผู้ร่วมงานการผลิตผลทางการเกษตร	5.0	1.00	เหมาะสม
4	การช่วยแก้ปัญหาให้ผู้บริโภคในการเข้าถึง ข้อมูล และการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และการบริการที่ดี	5.0	1.00	เหมาะสม
ความกล้าเสี่ยง (Risk taker)				
1	กล้าตัดสินใจที่จะทำในสิ่งใหม่และ เหมาะสมกับการประกอบการเกษตร	5.0	1.00	เหมาะสม
2	กล้าที่เผชิญปัญหาในการประกอบการเกษตร มีแนวคิดที่ว่าปัญหาคือจุดแก้ไขที่ทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น	4.0	1.00	เหมาะสม

ผลจากการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 14 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม EDFR รอบที่ 2 แนวโน้มองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง มีโอกาสความเป็นไปได้สำหรับการนำไปใช้ประกอบการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรได้จริงในทุกองค์ประกอบทั้ง 10 ทักษะ โดยค่ามัธยฐาน (Median: Md) ที่เกินกว่า 3.5 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) ≤ 1.5 ทุกรายละเอียดย่อยแต่ละทักษะ ถือว่าองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรมีความเหมาะสม ส่วนองค์ประกอบที่ไม่เหมาะสมผู้วิจัยไม่ได้้นำเป็นองค์ประกอบของโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ขั้นตอนที่ 1.4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผู้ประกอบการเกษตร

ผลจากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 19 คน ในขั้นตอนการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ EDFR ครั้งที่ 1 และ 2 เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ประกอบด้วย 10 ทักษะ คือ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะความไว้วางใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะด้านความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบทักษะของผู้ประกอบการปราดเปรื่องและเป็นการยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และจากการตอบแบบสอบถามของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาจากการดูสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์รายการเกษตร โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษาจากรายการเกษตรชั้นนำเนื่องจากเป็นสื่อรายการเกษตรสาธารณะที่มีการเผยแพร่ทั่วไป ในการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร โดยศึกษาเนื้อหาจากรายการของตัวอย่างผู้ประกอบการเกษตรจำนวน 10 คน เกษตรกรที่ศึกษาเป็นเกษตรกรที่ประกอบการเกษตรในการผลิตพืชทางการเกษตร ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเกษตรกรตัวอย่างมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกพืช ได้แก่ ตะไคร้ หน่อไม้ฝรั่ง ต้นอ่อนทานตะวัน หน่อไม้ฝรั่ง กุยช่าย มะพร้าวน้ำหอม แก้วมังกร องุ่น ทูเรียน และกล้วยไม้ การประกอบการของเกษตรกรเป็นต่อยอดจากการทำอาชีพเกษตรกรเดิมของครอบครัว มีจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตรปลูกองุ่น กล้วยไม้ และทูเรียน ลักษณะการดำเนินการประกอบการเกษตรมีขั้นตอนการทำงานสามารถจำแนกได้ดังนี้ การวางแผนการผลิต การควบคุมการผลิตให้ได้คุณภาพของพืชผลทางการเกษตรที่กำหนด การดูแลรักษาและป้องกันโรคพืช การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่ายผลผลิตทั้งในรูปของพืชผลทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์แปรรูป นอกจากนี้การประกอบการเกษตรของผู้ประกอบการบางส่วนยังได้จัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยว ผลจากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากรายการทางเกษตร มีดังนี้

1. สวนตะไคร้

การปลูกตะไคร้ในเชิงพาณิชย์ของคุณพนนต์ มูลเกิด เจ้าของสวนตะไคร้กายกานต์ จังหวัดปทุมธานี ดังภาพที่ 13 เดิมประกอบอาชีพเป็นวิศวกร การเริ่มต้นปลูกตะไคร้เกิดเพราะคิดว่าปลูกง่าย และสามารถนำไปทำเครื่องแกงได้ อาชีพเดิมของครอบครัวทำเกษตรกรรม การเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตหาข้อมูลการปลูก แหล่งขาย การดูแลตะไคร้ รวมทั้งการไปดูงานสวนตะไคร้อื่นปัจจุบันมีพื้นที่เพาะปลูก 100 ไร่ การหาตลาดเพื่อลดความเสี่ยงและขยายพื้นที่เพาะปลูกตามความต้องการของตลาด การเลือกสายพันธุ์เพาะปลูกต้องตรงกับความต้องการของตลาดซึ่งในอุตสาหกรรมจะต้องการพันธุ์เกษตร ลำต้นสีส้ม สะอาด ปลูกง่าย ระหว่างการเพาะปลูกต้องกำจัดการที่เป็นศัตรูด้วยการตัดหญ้า การลดต้นทุนการผลิตด้วยการบริหารจัดการพนักงานให้เหมาะสมกับงานในไร่ คนงานงานประจำทำหน้าที่ปลูก รดน้ำและใส่ปุ๋ย และคนงานจ้างเหมาะสำหรับเก็บเกี่ยว และวางแผนการดูแลและทยอยปลูกเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างต่อเนื่อง การวางแผนใช้น้ำในฤดูร้อน

แบบแบ่งโซน และฤดูฝนคอยสูบน้ำออก อาจต้องหมุนเวียนสลับปลูกพืชชนิดอื่น การหาตลาดที่ หลากหลายส่วนมากเป็นการขายส่ง ส่วนการขายให้โรงงานเพื่อส่งออกต้องคัดขนาดและต้องได้ ใบรับรองการเพาะปลูก GAP เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และควบคุมการใช้สารเคมี

เกษตรอินทรีย์ : 01 ตะไคร้

ภาพที่ 13 เกษตรอินทรีย์ ตอนสวนตะไคร้กายกานต์

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ก) เข้าถึงได้จาก <https://youtu.be/7MwG-5ynld4>

2. สวนมะกรูดบ้านคุณปู่

การปลูกมะกรูดเพื่อขายใบของคุณศิวาวุธ สงวนทรัพย์ เจ้าของสวนมะกรูดบ้านคุณปู่ ดังภาพที่ 14 เดิมทำงานในบริษัทเอกชนฝ่ายการตลาด การเริ่มต้นจากความสนใจจึงได้ไปอบรม การปลูกมะกรูดที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกมะกรูด 21 ไร่ ปลูกมะนาว 15 ไร่ การขยายพื้นที่เพาะปลูกจะค่อยๆ ขยายตามความต้องการของตลาดและการประสบความสำเร็จ เพราะการผลิตใบมะกรูดที่มีคุณภาพ ก่อนปลูกเพาะปลูกต้องตรวจสอบสภาพดินและน้ำ เพื่อความ เหมาะสมของค่าความเป็นกรด-ด่าง วิธีการเก็บเกี่ยวโดยใช้กรรไกรตัดกิ่ง คัดเลือกใบแก่ที่มีความ สมบูรณ์ไม่มีรอยสารเคมี โดยตรวจสอบสารเคมีที่สวนทุกสัปดาห์ แรงงานมีคนงานในไร่และด้านการ อำนวย การบัญชี จะเป็นคนในครอบครัว ปัญหาศัตรูพืชและโรคพืชเป็นรากเน่าโคนเน่า โรคสนิม ต้องคอยสังเกตจากประสบการณ์กับความใส่ใจ ความต้องการของตลาดใช้วางแผนการเพาะปลูก แหล่งส่งออกในต่างประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น รองลงมาเป็น ไต้หวัน อเมริกา คุณภาพเน้นเรื่องความ ปลอดภัยจากสารเคมีเพราะมีการตรวจผลจากห้องปฏิบัติการ และลูกค้าจะไว้วางใจจะช่วยกันบอกต่อ

ดังนั้นต้องรักษามาตรฐานคุณภาพตลอด ในอนาคตจะส่งออกเองและเพิ่มมูลค่าใบมะกรูดที่ตกเกรด เพื่อนำมาทำชาใบมะกรูด

เกษตรชั้นนำ : 02 มะกรูด

ภาพที่ 14 เกษตรชั้นนำ ตอนสวนมะกรูดบ้านคุณปู

(ทูลูกปัญญา, 2559) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=6SxWB2zoADg>.

3. ปลุกต้นอ่อนทานตะวัน

การเพาะปลุกต้นอ่อนทานตะวันของคุณโอภาส หรดี เจ้าของไร่ลุงท้อป จังหวัดลพบุรี

ดังภาพที่ 15 การเริ่มต้นการเพาะปลุกเกิดจากที่บ้านมีธุรกิจร้านอาหารและมีความสนใจผัดต้นอ่อนทานตะวัน การเริ่มต้นการเพาะปลุกด้วยการลองผิดลองถูกเอง เมล็ดที่นำมาปลุกเป็นเมล็ดทานตะวันที่ได้จากไร่ทานตะวัน ในการเตรียมภาชนะสำหรับปลุกต้องระบายน้ำได้ดี ดินสำหรับปลุกประกอบด้วยแกลบดำ ขุยมะพร้าว และหน้าดินดี อย่างละเท่าๆ กันผสมให้เข้ากัน เสริมด้วยปุ๋ยชีวภาพ แล้วโรยเมล็ดทานตะวันบนถาดแล้วรดน้ำให้ชุ่มไม่แฉะแล้วกลบด้วยดินอีกชั้น ต้นอ่อนทานตะวันต้องการแสงรำไร การเพาะใช้เวลา 3 วัน ระหว่างเพาะปลุกจะไม่ใช้สารเคมี ส่วนด้านการตลาดจะหาตลาดจากร้านอาหารใกล้บ้าน จากนั้นนำผลผลิตไปเสนอขายแล้วค่อยๆ เพิ่มพื้นที่เพาะปลุกตามความต้องการของตลาด การใช้ชื่อไร่ลุงท้อปเป็นแบรนด์ดีให้เป็นที่สนใจ ปัจจุบันมีการสั่งซื้อเมล็ดทาง Face book และได้ขยายชุดทดลองเพาะทานตะวัน

เกษตรขึ้นเทพ : 03 ทานตะวัน

ภาพที่ 15 เกษตรขึ้นเทพ ตอนไร่ลุงท็อป

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ค) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=tsTaU00Hllw>.

4. หน่อไม้ฝรั่ง

การปลูกหน่อไม้ฝรั่งของคุณมยุรี คณเณรต์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังภาพที่ 16 เดิมประกอบอาชีพเกษตรปลูกข้าวโพด หอมแดง ดอกดาวเรือง และพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล จุดเริ่มต้นได้ไปดูงานจากญาติที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ส่วนวิธีการและขั้นตอนการปลูกได้ทดลองเรียนรู้เอง เพราะมีพื้นฐานการทำเกษตรกรรมอยู่แล้ว ระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3 เดือน หน่อไม้ฝรั่งที่เก็บเกี่ยวมา คัดเลือกและตัดให้ได้ขนาด เมื่อเกิดโรคโคนเน่ามีสาเหตุจากเชื้อราจะใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ในการรักษา ความสำเร็จของการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเกิดจากการใส่ใจในการสังเกตและคอยแก้ไขปัญหา เมื่อพบโรคพืชก็โทรปรึกษากับเครือข่ายปลูกหน่อไม้ฝรั่ง นอกจากนี้ยังทำหน้าที่รับผลผลิตจาก เครือข่ายปลูกหน่อไม้ฝรั่งเพื่อส่งบริษัทส่งออก การควบคุมคุณภาพเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ส่งออกต้องไม่ใช้ สารเคมีหรือใช้ปริมาณน้อยเพื่อไม่ให้มีสารเคมีตกค้างและต้องได้รับการรับรอง GAP จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และผลผลิตส่วนมากจะถูกส่งออก

5. กุยช่าย

การปลูกกุยช่ายของคุณสุเจตน์ กริชพัฒนา อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 17 เดิมครอบครัวทำอาชีพรับซื้อกุยช่ายเพื่อนำไปขายส่งตลาด จึงได้เปลี่ยนแนวคิดถ้า ปลูกเองสามารถวางแผนและควบคุมเองได้ และไม่ถูกกดราคา ต้องใช้เวลาในการศึกษาปลูกเพื่อให้ รู้จักธรรมชาติของกุยช่ายและตรงตามความต้องการของตลาด การปลูกกุยช่ายใช้เวลา 4 เดือน การ เพิ่มมูลค่าของการปลูกกุยช่ายด้วยการคิดค้นวิธีการปลูกกุยช่ายขายได้ราคาสูง ปัจจัยหลักที่ทำให้ ธุรกิจเจริญเติบโตนอกจากมีผลผลิตที่ดี ต้องมีการจัดการที่ดีทั้งเรื่องคนงาน และจัดการโรคพืช การเพิ่มพื้นที่ปลูกพบว่าปัญหามากจึงต้องควบคุมปัญหาต้องใจเย็น ค่อยๆ แก้ปัญหา การมีภาวะผู้นำ

ที่ดีทำให้มีความสุขกับการทำงานและแบ่งงานสำหรับแรงงานต้องเหมาะสมกับความถนัด ได้แก่ การรดน้ำ การฉีดยา ล้างผัก เก็บตอกกุยช่าย ลักษณะพื้นที่เพาะปลูกเป็นพื้นที่สูงต้องบริหารจัดการใช้น้ำให้เหมาะสมกับฤดูกาล การตลาดมีความสำคัญต้องมีการตอบรับจากตลาดเพื่อกำหนดปริมาณเพาะปลูกเพื่อขยายพื้นที่ ตลาดสำหรับขายส่ง คือ ปากคลองตลาด ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดไท การเก็บเกี่ยวและการขายผลผลิตที่ได้จะต้องใหม่และมีความสด มุมมองต่อผู้ปลูกรายอื่นมองว่าเป็นเพื่อนร่วมเพาะปลูกมากกว่าคู่แข่ง เพราะตลาดต้องการกุยช่ายปริมาณมาก ส่วนผู้ปลูกรายใหม่สามารถศึกษาได้ที่สวนโดยตรงหรือติดต่อสอบถามเพื่อไม่เสียเวลาในการลองผิดลองถูกเอง

เกษตรขึ้นเทพ : 21 หน่อไม้ฝรั่ง

การดู 18,145 ครั้ง

👍 113 🗨️ 9 ➡️ แชร์ 📄 ...

ภาพที่ 16 เกษตรขึ้นเทพ ตอนสวนหน่อไม้ฝรั่ง

(ทรูปลูกปัญญา, 2560) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Cm9QoomnUpg>.

เกษตรขึ้นเทพ : 05 กุยช่าย

การดู 18,753 ครั้ง

👍 142 🗨️ 12 ➡️ แชร์ 📄 ...

ภาพที่ 17 เกษตรขึ้นเทพ ตอนสวนกุยช่าย

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ง) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=W268K7mq4Mc>.

6. ไร่องุ่น

การทำสวนองุ่นของคุณกฤษฎา ปัญญาสุวรรณค์ เจ้าของไร่องุ่นภูผา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ดังภาพที่ 18 เดิมครอบครัวปลูกองุ่น ส้ม มะนาว อยู่ที่จังหวัดสมุทรสาคร และได้ย้ายมาปลูกที่ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี แบ่งพื้นที่เป็นโซนการเกษตรที่อยู่อาศัยและจำหน่ายสินค้าของสวน การเริ่มต้นทำสวนองุ่นด้วยการปรับพื้นที่ การวางแผนพื้นที่ปลูกให้เหมาะสมตามพื้นที่ลาดเอียง ในตอนเริ่มต้นใช้พื้นที่ประมาณ 10 ไร่ แล้วขยายพื้นที่และปลูกพืชชนิดอื่นควบคู่หมุนเวียนรายได้และเพื่อลดความเสี่ยงจากความเสียหายที่เกิดจากการปลูกองุ่น เช่น มะนาว ฝรั่ง และกล้วย การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากองุ่นเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า เช่น พรายกรอบ องุ่นอบแห้ง การตลาดสำรวจปริมาณการปลูก และความต้องการของตลาด เมื่อผลิตผลผลิตองุ่นออกมาดี มีคุณภาพผลผลิตตลาดจะเข้ามาหาเอง เช่น แม่ค้าในตลาดส่งมาดูแลและตกลงราคากัน และบางส่วนจะคัดขนาดองุ่นแยกขาย การประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้โดยเริ่มต้นใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ ปัจจุบันมีกิจกรรมให้ลูกค้าเข้าไปเก็บองุ่นเพื่อสัมผัสบรรยากาศในไร่ หลักที่ทำให้ลูกค้ายังยืนคือคุณภาพ ความซื่อสัตย์กับลูกค้า และให้ข้อมูลที่แท้จริงกับผลิตภัณฑ์ การให้คำปรึกษาแบ่งปันความรู้เกี่ยวกับการปลูกองุ่นและการแบ่งต้นองุ่นให้ลูกค้าที่สนใจปลูกไว้ดูเล่นจำนวนไม่มาก ประมาณ 1 - 5 ต้น เป็นการแบ่งความสุขให้กับลูกค้า และเราก็มีความสุขที่ให้

เกษตรขึ้นเทพ : 06 ไร่องุ่น

การดู 7,445 ครั้ง

👍 41 🗨️ 1 ➔ แชร์ 📌 ...

ภาพที่ 18 เกษตรขึ้นเทพ ตอนไร่องุ่นภูผา

(ทรูปลูกปัญญา, 2559จ) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=MakYtuRmuw>.

7. มะพร้าวน้ำหอม

การปลูกมะพร้าวน้ำหอมของคุณเจริญ เจริญทรัพย์ ประธานสหกรณ์การเกษตร บ้านรางสีหมอก ราชบุรี ดังภาพที่ 19 เดิมปลูกฝัก และพริก แต่ราคาไม่แน่นอนจึงเปลี่ยนมาปลูกมะพร้าวน้ำหอม โดยรวมกลุ่มสมาชิกเป็นสหกรณ์ ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง การเลือกปลูกมะพร้าว น้ำหอมเพราะเป็นพืชเศรษฐกิจที่เป็นทางเลือกใหม่ ใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกแทนปุ๋ยเคมีช่วยลดต้นทุน และยังช่วยให้ดินร่วน ลักษณะการปลูกจะปลูกบนดินยกร่องสวนมีน้ำล้อมรอบ และใช้พื้นที่ว่างปลูกพืชขนาดเล็กเพื่อสร้างรายได้ควบคู่กัน อายุการปลูก 3 ปีจึงเก็บเกี่ยวได้ ศัตรูพืชเป็นด้วงเจาะยอดมะพร้าวกำจัดโดยใช้ทรายหยอดบนยอดต้นมะพร้าว และหนอนกินใบโดยใช้การฉีดพ่นจุลินทรีย์ มะพร้าวที่เก็บเกี่ยวมาจะคัดเลือกขนาดและแปรรูปโดยการลอกเปลือกตามมาตรฐานของประเทศที่ส่งออก การรวมกลุ่มสหกรณ์เพื่อวางแผนการผลิต รวบรวมผลผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาผลผลิต มีสมาชิกทั้งหมด 270 คน เน้นการส่งออกต่างประเทศร้อยละ 70 ได้แก่ จีน และสิงคโปร์ การเรียนรู้วิธีการส่งออกโดยคำแนะนำจากประเทศที่ส่งออก ส่วนมะพร้าวที่ไม่ได้ขนาดจะถูกผ่าเอาเนื้อเพื่อทำขนม ส่วนน้ำมะพร้าวจะบรรจุขวดขาย การที่ประสบความสำเร็จต้องเรียนรู้เรื่องการเกษตร ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความซื่อสัตย์ในอาชีพ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ใฝ่เรียนรู้ และเก็บผลผลิตที่มีมาตรฐาน

เกษตรกรขั้นเทพ : 07 มะพร้าวน้ำหอม

การดู 5,442 ครั้ง

👍 40 🗨️ 2 ➡️ แชร์ 📄 ...

ภาพที่ 19 เกษตรขั้นเทพ ตอนมะพร้าวน้ำหอม

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ฉ) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=FQaxdB-F46A>.

8. แก้วมังกร

การทำสวนแก้วมังกรของคุณสุทธิศักดิ์ บุญยาคุณานนท์ เป็นเจ้าของสวน ดังภาพที่ 20 เดิมเป็นพื้นที่ปลูกส้ม แล้วเปลี่ยนมาปลูกแก้วมังกรครั้งแรก 18 ไร่ ตอนเริ่มต้นปลูกราคาดี (พ.ศ. 2540) เมื่อมีการปลูกมากขึ้นจึงทำให้ราคาตกต่ำ พบว่าสาเหตุมาจากผลผลิตล้นตลาด การคัดแยกขนาดแบ่งเกรด เพื่อขายส่งให้ตลาดและบริษัทส่งออก ทักษะในการตรวจโรคพืชด้วยการสังเกตต้องมีข้อมูลและความเข้าใจเมื่อรู้จักสาเหตุโรคพืชจะทำให้รู้วิธีป้องกัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่เกิดและเตรียมพร้อมเพื่อลดความเสียหาย โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มากับฝน การฉีดยาป้องกันทันทีเพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรค ส่วนการจ้างคนงานข้างนอกที่มีทักษะเชี่ยวชาญมีลักษณะเป็นการจ้างเหมา เช่น ตัดหญ้า ทำให้มีประสิทธิภาพ การตลาดแบ่งเป็น 2 ตลาด คือ 1) การส่งออกต่างประเทศ คัดเกรดลูกที่สวยงามส่งต่อกับบริษัทที่ส่งออก 2) ตลาดในประเทศมีความเสี่ยงเรื่องราคาสูง กลไกอยู่ที่พ่อค้าคนกลาง การออกสื่อทำให้เป็นที่รู้จัก และต้องมีความซื่อสัตย์กับอาชีพ คำนึงเรื่องสารตกค้าง ซื่อสัตย์กับลูกค้า ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ของสวน เช่น เฟสบุ๊ค และเวปไซด์ มีข้อมูลประวัติความเป็นมา การจัดการประโยชน์ของแก้วมังกร เป็นการให้ข้อมูลเกษตรกรรายใหม่หรือผู้สนใจด้วย ต้องซื่อสัตย์ในการใช้สารเคมีต้องไม่ตกค้างและให้ข้อมูลการใช้สารเคมีที่เป็นจริงกับบริษัทส่งออก

เกษตรขึ้นเทพ : 08 แก้วมังกร

ภาพที่ 20 เกษตรขึ้นเทพ ตอนสวนแก้วมังกร

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ช) เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v=6_OWiITObGE

9. สวนทุเรียนละไม

การปลูกทุเรียนของคุณกวิน บรรเทิงเภสัชสกุล เจ้าของสวนละไม ดังภาพที่ 21 พื้นที่ปลูกเป็นบริเวณเชิงเขาปลูกตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงได้รับการถ่ายทอดความรู้จากครอบครัว แล้วพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปัจจุบัน ทุเรียนไม่เพียงพื่อต่อความต้องการของลูกค้าที่มาชมสวนจึงต้องสร้างเครือข่ายเกษตรกรปลูกทุเรียนและรับซื้อทุเรียนจากชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการจัดบุฟเฟต์ผลไม้เป็นธุรกิจบริการหัวใจของการบริการสำคัญที่สุดต้องทำให้พนักงานมีความสุข เพื่อส่งความสุขให้ลูกค้า ส่วนพนักงานที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแลทุเรียนจะทำหน้าที่ควบคุมคนงานดูแลสวน การหาตลาดเนื่องจากเป็นเกษตรเชิงท่องเที่ยวการตลาดทางโซเชียลเน็ตเวิร์ก (Social network) เป็นช่องทางการตลาดหลัก ได้แก่ เฟสบุ๊ค ไลน์ อินสตาแกรม โดยเฉพาะเฟสบุ๊คเป็นเครื่องมือที่ดีมาก สามารถโพสต์แนะนำรูปภาพ รูปแบบท่องเที่ยวว่ามีกิจกรรม การแชร์กินผลไม้และทำให้เกิดการแชร์ข้อมูลออกไป เมื่อเป็นที่รู้จักก็เป็นพันธมิตรกับสมาคมท่องเที่ยว ที่พักต่างๆ และบริษัททัวร์ ถ้ามีข้อมูลโพสต์เชิงลบต้องรีบขอโทษ การประเมินจำนวนลูกค้าที่มาใช้บริการเพื่อปรับปรุงจุดบริการและเพิ่มจำนวนพนักงาน ถ้าทุเรียนหมดต้องรีบแจ้งลูกค้าและปรับราคาบัตร ส่วนลูกค้าบางคนสนใจมาเที่ยวชมบรรยากาศและถ่ายรูป ในอนาคตจะสร้างที่พักเพื่อรองรับลูกค้า เครือข่ายผู้ปลูกทุเรียนจะมีแลกเปลี่ยนความรู้และกำหนดราคาาร่วมกัน โดยเน้นคุณภาพผลไม้และบริการ เครือข่ายเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สำคัญมาก กำหนดมาตรฐานร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพของสวนและลูกค้ามั่นใจ นอกจากนี้มีการจ้างงานคนในชุมชนและรับซื้อผลไม้จากชุมชนเข้ามาขายด้วย

เกษตรขึ้นเทพ : 09 ทุเรียน

การดู 1,790 ครั้ง

👍 8 🗨️ 0 ➡️ แชร์ 📺 ...

ภาพที่ 21 เกษตรขึ้นเทพ ตอนสวนทุเรียนละไม

(ทुरुปลูกปัญญา, 2559ช) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=lma4KS1ozzE>.

10. สวนกล้วยไม้

การทำสวนกล้วยไม้ของคุณไชยพันธุ์ คุ้มวิเชียร เจ้าของ Air Orchids & Lab ดังภาพที่ 22 การเริ่มต้นทำสวนกล้วยไม้โดยใช้สายพันธุ์จากกล้วยไม้ป่าและเป็นธุรกิจเดิมของครอบครัวดำเนินงานมาเป็นเวลา 40 ปี มีการพัฒนาสายพันธุ์เอง ปัจจุบันอยากสร้างแบรนด์ Air Orchid อยากให้เป็นที่รู้จักและขายส่งแบบครบวงจรตั้งแต่การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การพัฒนาสี และการส่งออกเองจึงมาทำซูเปอร์มาร์เก็ตกล้วยไม้ครบวงจร ในส่วนของสวนเป็นการจัดการสวนในการดูแลบำรุงรักษา การให้ปุ๋ย ส่วนห้องปฏิบัติการจะมีพนักงานที่มีความชำนาญเฉพาะ และการจัดการซูเปอร์มาร์เก็ตด้วยการสร้างความพร้อมให้ดูดี น่าเลือกซื้อและทำหน้าที่พบปะลูกค้าที่ร้านซูเปอร์มาร์เก็ตอย่างใกล้ชิด การพัฒนากล้วยไม้ด้วยความคิดสร้างสรรค์พัฒนาลักษณะกล้วยไม้ให้ดี มีลักษณะสวยเด่น สีไม่ซ้ำเดิม มาตรฐานของกล้วยไม้ที่ขายในและต่างประเทศเป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านการตลาดมีการจัดแสดงกล้วยไม้ร่วมกับกรมส่งเสริมการส่งออกและหน่วยงานของราชการในการนำเสนอในต่างประเทศ การสื่อออนไลน์ เฟสบุค อินสตาแกรม ประชาสัมพันธ์มีความง่าย เร็ว ไม่มีค่าใช้จ่ายอะไร และลูกค้าสามารถถ่ายรูปและเชคอินหรือแชร์จึงทำให้สวนเป็นที่รู้จัก การพัฒนาธุรกิจด้วยการต่อยอดซูเปอร์มาร์เก็ตกล้วยไม้ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนครปฐม แหล่งการเปิด AEC มีนักลงทุนจากประเทศเพื่อนบ้านและรับเป็นที่ปรึกษา

เกษตรชั้นเทพ : 10 กล้วยไม้

ภาพที่ 22 เกษตรชั้นเทพ ตอนสวนกล้วยไม้แอร์ออร์คิด

(ทรูปลูกปัญญา, 2559ณ) เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=OJLUCcvqXrk>.

ค จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยได้วิเคราะห์เกี่ยวกับทักษะของผู้ประกอบการเกษตรทั้ง 10 ราย โดยสรุปเนื้อหาทักษะที่ผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างที่ศึกษา แสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 องค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รายการเกษตรชุมชนเทพ

ที่	องค์ประกอบทักษะ	ร้อยละ	สูงที่สุด	ต่ำที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	
1	การตลาดนำการผลิต วางแผนการเก็บผลผลิตทยอยปลูก ให้ได้ผลผลิตต่อเนื่อง	✓	✓																8
2	วางแผนพร้อมรับสถานการณ์ตามฤดูกาล และโรคพืช	✓	✓																5
3	ตรวจสอบสภาพดินก่อนปลูก และให้ความสำคัญกับดินที่ปลูก	✓																	2
4	ข้อมูลการปลูก จากอินเทอร์เน็ต	✓																	1
5	วิธีการปลูก ดูจากฟาร์มแหล่งปลูกที่เคยทำมาก่อน	✓	✓																2
6	ข้อมูลการตลาดจากอินเทอร์เน็ต	✓	✓																2
7	ปลูกพืชชนิดอื่นควบคู่เพื่อหมุนเวียนรายได้	✓																	1
8	มีความสุขกับการทำงาน	✓																	3
9	การจัดการพนักงานในไร่ให้เหมาะสมกับงาน	✓																	4
10	ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานผลผลิตเพื่อความน่าเชื่อถือ	✓	✓																8
11	การประสานกับแหล่งรับซื้อ ตลาดขายส่ง โรงงาน บริษัท	✓	✓																4
12	ศึกษาและสังเกตการเจริญเติบโต โรคพืช เพื่อแก้ไขปัญหาที่สาเหตุ	✓	✓																5
13	ลูกสวน เครือข่ายการปลูก พันธมิตรการตลาดเดียวกัน	✓	✓																3
14	ผลผลิตปลอดภัยและมีมาตรฐานตรวจสอบเพื่อสร้างความเชื่อถือ	✓	✓																4
15	การแปรรูปพัฒนาต่อยอดผลผลิต	✓																	4
16	ประชาสัมพันธ์การตลาด ข้อมูล ผ่าน Face book เว็บไซต์ อินสตาแกรม	✓																	4
17	ความเชื่อสัตย์เอนอาชีพ ให้ข้อมูลที่เป็นจริงกับลูกค้า รับผิดชอบผลผลิต	✓																	5
18	กล้าเสี่ยงในการทำงาน และหาแนวทางลดความเสี่ยงในการเพาะปลูกและตลาด	✓																	8
19	กล้าเสี่ยงในการลงมือทำการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น	✓																	6

จากผลสรุปองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายการเกษตรผ่านออนไลน์ พบว่าผู้ประกอบการเกษตรมีทักษะในการประกอบการเกษตรตั้งแต่การจัดการภายในฟาร์มเกษตร การเตรียมการเพาะปลูก การบำรุงและดูแลรักษาพืชที่เพาะปลูก การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีการใส่ใจในเรื่องของคุณภาพ และในการจัดการคัดเลือกพืชที่ต้องการเพาะปลูกได้มีการวางแผนโดยการนำแนวโน้มความต้องการของตลาดมาเป็นข้อมูลในการวางแผนทักษะที่ผู้ประกอบการเกษตรที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้สรุปดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 สรุปองค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากรายการเกษตรขั้นเทพ

ทักษะ	องค์ประกอบ
ทักษะการจัดการ	1) การวางแผนการผลิตก่อนการเพาะปลูก 2) การจัดการการผลิตพืชทางกาเกษตร 3) การจัดการตลาด 4) การจัดการแรงงาน
ทักษะความคิดสร้างสรรค์	1) การออกแบบพื้นที่สวนให้ลูกค้าที่มาเลือกซื้อผลผลิตและเดินชมสวน 2) การพัฒนาสถานที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้
ทักษะการประสานงาน	1) แหล่งรับซื้อผลผลิตพืชทางการเกษตร 2) เครือข่ายเกษตรกรที่ร่วมผลิต
ทักษะความไว้วางใจ	1) คุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 2) การมีประสบการณ์การส่งออก 3) การมีพันธมิตรของธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง
ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	1) แหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับพืชทางการเกษตรและตลาด 2) การประชาสัมพันธ์และการติดต่อลูกค้า
ทักษะด้านสุขภาวะ	1) ความสุขในการทำงาน 2) มุมมองที่ดีในการแก้ปัญหา
ทักษะด้านความรับผิดชอบ	1) ผลผลิตพืชทางการเกษตรที่ได้ผลิตให้มีคุณภาพและมาตรฐาน 2) ข้อมูลผลผลิตที่เป็นจริงกับลูกค้าหรือบริษัทที่รับซื้อ
ความกล้าเสี่ยง	1) กล้าเสี่ยงในการทำงานและหาแนวทางลดความเสี่ยง 2) กล้าเสี่ยงในการเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรจากเดิม

สรุปจากผลการศึกษาด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures: EDFR) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 19 คน พบว่าทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดแปรื่องมี 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะความไว้วางใจ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะ

ด้านสุขภาพ ทักษะความรับผิดชอบ ทักษะการเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยการเปรียบเทียบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากการศึกษาวิเคราะห์เชิงเนื้อหารายการเกษตรขั้นเทพผ่านสื่อวีดิทัศน์ออนไลน์ พบว่าทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีจำนวน 8 ทักษะ เช่นเดียวกับทักษะของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีเพียง 2 ทักษะที่พบเฉพาะผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องคือ ทักษะผู้นำความคิดและทักษะการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

2.1 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรม โดยการประยุกต์การวิจัยแบบมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ทำให้ได้กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่สอดคล้องกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรเป็นรากฐานในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ผู้วิจัยได้นำร่างองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมาจัดทำรายละเอียด วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action, PAR) โดยมีขั้นตอนและผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานโดยนำหนังสือถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ครูและบุคลากรได้เป็นผู้ร่วมวิจัยในการจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยการแนะนำตัวและอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ติดต่อผู้ร่วมวิจัยที่เป็นบุคลากรและครูของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ทำการแนะนำตัว และอธิบายความเป็นมาของการวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และอธิบายการวิจัยมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัยที่จะจัดทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยการจัดทำแต่ละองค์ประกอบของโปรแกรมจะแบ่งเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ และค้นคว้าข้อมูลในการทำรายละเอียดโปรแกรม

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากการเตรียมความพร้อมของการจัดทำรายละเอียดโปรแกรม โดยเริ่มจากการวางแผน (Plan) การวางแผนร่วมกันในการแบ่งกลุ่ม การร่วมกันเสนอแนะเนื้อหารายละเอียดที่เหมาะสมในการใช้ประกอบโปรแกรม ซึ่งผู้ร่วมวิจัยในตอนแรกของการวางแผนยังมีปัญหาหาเรื่องความไม่เข้าใจของความหมายแต่ละทักษะที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ จึงได้อธิบายความหมายแต่ละทักษะ และขั้นตอนการดำเนินโปรแกรมด้วยแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า การแปลงสัญญาณ การรับรู้ และการเรียนรู้จำ หลังจากได้สร้างความเข้าใจจึงได้จัดแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อค้นคว้าข้อมูลจัดทำรายละเอียดโปรแกรม และวิธีการดำเนินงานโปรแกรมที่เหมาะสม

4. ขั้นปฏิบัติ (Action 1) แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ 1) ระดับบุคคล ผู้ร่วมวิจัยได้ศึกษา รายละเอียดแต่ละทักษะที่ได้รับมอบหมายให้ค้นคว้าข้อมูล 2) ระดับกลุ่ม เมื่อแต่ละผู้ร่วมวิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลก็จะนำผลของเนื้อหาจัดทำรายละเอียดร่วมกันในแต่ละกลุ่ม

5. ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflect) โดยใช้เทคนิคการทบทวนปฏิบัติงาน (After action Review) จากการค้นคว้าแต่ละกลุ่ม ได้มารวมประชุมกันเพื่อนำข้อมูลมาเสนอร่วมกัน อภิปรายเพื่อสะท้อนความคิดเห็นถึงความเหมาะสมของเนื้อหา และร่วมกันแก้ไขเพิ่มเติม รายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร แสดงดังภาพที่ 23

ภาพที่ 23 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรมด้วยการมีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ของคณะครู

2.2 การตรวจสอบเบื้องต้นและการปรับปรุงแก้ไข โดยใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับคณะครูผู้เชี่ยวชาญ

จากผลของการจัดทำรายละเอียดโปรแกรม ได้นำมาเป็นประเด็นการสนทนากลุ่มนำประเด็นหลักของการขึ้นรูปโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ประกอบด้วยร่างรายละเอียดโปรแกรม เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนเปิดเผยอย่างเป็นกันเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการตรวจสอบโปรแกรม และเอกสารประกอบโปรแกรมเบื้องต้น ได้แก่ ร่างโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ประกอบด้วยขั้นตอนการฝึกอบรมตามแนวคิดการเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive thinking approach) 4 ขั้นตอน 2) แบบบันทึกผลการสนทนากลุ่ม 3) เครื่องบันทึกเสียงและเครื่องบันทึกภาพ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์โดยจัดระบบ ถอดบันทึกเสียง พิมพ์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับโปรแกรมมาจัดหมวดหมู่เพื่อสรุปเป็นประเด็นการปรับปรุงโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรม โดยผู้วิจัยได้นำผลสรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ร่างโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ขั้นตอนการพัฒนาทักษะเพื่ออภิปรายกลุ่ม (Focus group Discussion) ซึ่งดำเนินการเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2561 ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ผู้เข้าร่วมตรวจสอบมีทั้งหมด 9 คน สำหรับเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการร่วมอภิปรายเพื่อตรวจสอบ มีดังนี้ 1) ครูผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี 2) เป็นครูที่มีวิทยฐานะระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 9 คน 3) มีความเข้าใจบริบทของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีและนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยการดำเนินการเพื่อร่วมกำหนดองค์ประกอบร่วมของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง วิธีการขั้นตอนที่เหมาะสมของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร องค์ประกอบของโปรแกรมที่เหมาะสม และรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพที่เหมาะสมของโปรแกรม โดยผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ ครอบคลุมการศึกษาและทำความเข้าใจในบริบท หลังจากการสนทนากลุ่มแล้วผู้วิจัยได้นำประเด็นต่างๆ ที่ได้ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาร่วมกับคณะครูของวิทยาลัยเพื่อแก้ไขปรับปรุงการทำรายละเอียดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับคณะครูในการค้นคว้า เรียบเรียงการจัดทำรายละเอียดโปรแกรมตามที่ได้อภิปรายสนทนากลุ่ม แสดงดังภาพที่ 24

ภาพที่ 24 การสนทนากลุ่ม (Focus group) ของคณะครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

ตารางที่ 17 รายละเอียดผลการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์

ที่	ส่วนประกอบ	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
1	วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน ไม่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
2	ปัจจัยนำเข้า	มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน ไม่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
3	ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus)	มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน
4	ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction)	1) มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน ไม่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข 2) การมีกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ก่อนเข้าสู่บทเรียนจะทำให้ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 17 รายละเอียดผลการสังเคราะห์ประเด็นสำคัญเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ (ต่อ)

ที่	ส่วนประกอบ	ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข
5	ขั้นตอนการรับรู้ (Perception)	1) มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน 2) นักศึกษาอาชีพเกษตรไม่ชอบการบรรยายเนื้อหามาก 3) การบรรยายแต่ละเรื่องไม่ควรใช้เวลาเกิน 45 นาที 4) บางประเด็นอาจจะใช้วิธีการดูงาน หรือนำกิจกรรมเชิงปฏิบัติ 5) นักศึกษาส่วนมากจะใช้ภาษาชาวบ้านจึงต้องไม่บรรยายเร็วเกินไป หรือควรทบทวนซ้ำ
6	ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition)	มีความสอดคล้อง เหมาะสม ชัดเจน ไม่มีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข
7	เอกสารประกอบโปรแกรม	1) มีความสอดคล้อง ชัดเจน 2) ไม่ควรมีเนื้อหาที่เยิ่นเย้อเกินไป สร้างความสนใจด้วยการเน้นปฏิบัติ
8	การประเมินผล	1) การประเมินผลด้วยการทดสอบควรเป็นแบบทดสอบที่เลือกตอบ 4 ตัวเลือก 2) โจทย์ไม่ควรยาวเกินไป และภาษาในการเขียนโจทย์ไม่สับสน
9	ข้อเสนอแนะอื่นๆ	1) เนื้อหา ต้องเหมาะสม ไม่ยากเกินไป เพราะพื้นฐานความรู้บางคนน้อยมาก 2) การเรียนกลุ่มใหญ่ช่วงแรกอาจจะไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น และเรื่องการใช้ภาษาถิ่นอาจจะเป็นสาเหตุในการแสดงความคิดเห็น

ผลการทำรายละเอียดของการสนทนากลุ่มจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประเด็นสำคัญเพื่อปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร ดังแสดงในตารางที่ 17 ได้นำประเด็นสำคัญต่างๆมาจัดปรับปรุงโปรแกรมได้จำแนกตามขั้นตอนของโปรแกรมตามแนวทางการเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ ขั้นตอนการรับรู้ และขั้นตอนการเรียนรู้จำ ดังนี้

รายละเอียดของขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus)

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร เกิดแรงจูงใจ (Motivation) ในการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากสื่อเกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) และเกิดแนวความคิดในการพัฒนาตนเอง

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวคิด แนวทาง เจตคติในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

กิจกรรม การสร้างแรงจูงใจจากผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแรงจูงใจด้วยสิ่งเร้าจากสื่อเกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ
2. เสริมสร้างศักยภาพและแรงบันดาลใจในตัวเองที่จะเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ปราดเปรื่อง

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตร
2. แนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น
3. การมีบุคลิกลักษณะมีความสุขในการทำงานและการประกอบกิจการเกษตร
4. การคิดนอกรอบการผลิตทางการเกษตรด้วยเชื่อมโยงกับการมีจิตอาสาในการพัฒนาและร่วมสร้างงานให้ชุมชน
5. ลักษณะของความเป็นผู้เสียสละต่อเครือข่ายการผลิตการเกษตร หรือผู้ร่วมงาน ในการพัฒนาการผลิตและสนับสนุนข้อมูลการผลิต

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินการอธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโปรแกรมการ
2. เปิดวิดีโอเกี่ยวกับเรื่องราวผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบคือ คุณอายุ จือปา ผู้ก่อตั้งกาแฟ อาข่า อาม่า และแนวคิด วิธีการ อุปสรรค และข้อคิดความสำคัญการเรียนรู้อาชีพเกษตร
3. สรุปสาระสำคัญที่ได้ และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเห็นระหว่างกลุ่ม

รายละเอียดของขั้นตอนที่ 2 การแปลงสัญญาณ (Transduction)

เป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านระบบประสาทสัมผัส เกิดการส่งสัญญาณภายในร่างกายสู่ระบบการรับรู้ของระบบประสาท

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะและความสำคัญของทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ทักษะความไว้วางใจ (Trust skill) ทักษะการประสานงาน (Connection skill) และทักษะผู้นำความคิด (Thought leadership skill) ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

กิจกรรมที่ 1 เกมสร้างหอคอย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อกิจกรรมเกม
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และผู้นำความคิด (Thought leader) ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. การคิดนอกกรอบในการนำวัสดุจากธรรมชาติมาออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์เกษตร
2. การคิดสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรเดิมเพื่อต่อยอดหรือเพิ่มมูลค่าที่มีความเป็นเอกลักษณ์
3. แนวความคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สำหรับการเกษตรมีความแปลกใหม่เป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค
4. การหาช่องทางเพิ่มผู้บริโภคด้วยการจัดสร้างสรรค์กิจกรรมเสริมภายในฟาร์มเพื่อให้ผู้บริโภคได้ร่วมกิจกรรม
5. การทำให้เกิดความมั่นใจและความสำเร็จในการประกอบการเกษตรเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ
6. ลักษณะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เปิดใจรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กิจกรรมที่ 2 เกมไขบอทาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อกิจกรรมเกม

2. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประสานงาน (Connection) และความไว้วางใจ (Trust) ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. การมีบุคลิกลักษณะยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีสัมมาคารวะในการประสานงาน
2. สร้างความเชื่อมั่นในตนเองในการนำเสนอผลิตภัณฑ์การเกษตร
3. ความใส่ใจต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีความสม่ำเสมอ และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
4. สร้างความเชื่อมั่นในตนเองและแนวทางการประกอบการเกษตรเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสถาบันการเงิน
5. ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าในการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีคุณภาพและการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่เป็นจริง

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินการแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมออกเป็นกลุ่มละ 5- 6 คน และแจกผ้าสีสำหรับปิดตา อธิบายกติกาการเล่นเกมนำกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนปิดตา และเลือกสมาชิก 1 คน เป็นผู้นำไม่ต้องปิดตา ผู้นำกลุ่มจะอยู่ท้ายแถวและจะคอยให้สัญญาณด้วยการสัมผัสต่อสมาชิกในการนำทางห้ามส่งเสียงหรือพูด และให้แต่ละกลุ่มเดินไปหยิบของที่กำหนด กลุ่มที่ถึงเป้าหมายที่กำหนดก่อนจะเป็นฝ่ายชนะ
2. ผู้ดำเนินการเป่านกหวีดเริ่มเล่นเกม เมื่อมีกลุ่มที่ถึงเป้าหมายก็ให้สัญญาณเป่านกหวีด
3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการเลือกผู้นำกลุ่มของสมาชิก แสดงถึงความไว้วางใจต่อผู้นำกลุ่มที่จะสามารถนำทางให้ถึงเป้าหมาย
4. กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนรวมกลุ่มสมาชิกกันใหม่โดยให้คัดเลือกสมาชิกตัวเอง กลุ่มละ 5-6 คน จากนั้นให้เลือกผู้นำกลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับข้อที่ 1 ถึง 2
5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการเลือกสมาชิกในการรวมกลุ่ม แสดงถึงติดต่อประสานงานเพื่อจูงใจให้เข้าร่วมกลุ่ม เหตุผลที่เลือกสมาชิกแต่ละคนเพราะมีความไว้วางใจที่จะสามารถพาไปสู่เป้าหมาย
6. สรุปผลที่ได้จากการเล่นเกม เชื่อมโยงกับความสำคัญของทักษะความไว้วางใจ ที่ผู้ประกอบการเกษตรจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับลูกค้าเพื่อเชื่อมั่นในคุณภาพ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และต่อหน่วยงานที่เราประสานงาน ส่วนทักษะการประสานงานที่มีสัมมาคารวะ การไม่ปิดกั้นยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นในการทำงาน

รายละเอียดขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ (Perception)

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อสร้างการรับรู้ถึงการจัดการการเกษตร ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเกษตร การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบการเกษตรสมัยใหม่ การสร้างสุขภาวะ และแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการเกษตร ความรับผิดชอบ เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสุขภาวะ และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรม

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความรับผิดชอบต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคม และผลกระทบจากการขาดความรับผิดชอบต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. รับรู้ถึงความสำคัญของคุณภาพของผลผลิตการเกษตร การตรวจสอบคุณภาพต่อความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์
2. ความตระหนักความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในการไม่ปล่อยสารเคมีหรือของเสียจากการผลิตทางการเกษตร
3. ลักษณะเปิดเผยข้อมูล ความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตรด้วยข้อเท็จจริง

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการเกษตร ผลกระทบจากการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ยกกรณีศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
3. การแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมที่ 2 เทคโนโลยีสารสนเทศต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำไปใช้ประโยชน์
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงช่องทางการตลาดในการขายผลผลิตทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ประกอบการเกษตร

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. การแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์การเกษตรผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย
2. การประชาสัมพันธ์ที่ตั้งและการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรของฟาร์มด้วยเรื่องเล่าผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การค้นคว้าข้อมูลพืชพันธุ์ วิธีการผลิต แหล่งผลิต และความรู้สำหรับการผลิต และการแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายการผลิต

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้ประโยชน์ ช่องทางการตลาดในการขายสินค้าออนไลน์
2. ยกตัวอย่างกรณีเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์
3. แบ่งผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็น 3 กลุ่ม เพื่อให้แต่ละคนพูดความรู้ที่ได้รับให้สมาชิกในกลุ่มได้ฟัง
4. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

กิจกรรมที่ 3 สุขภาวะที่ดีสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวทางการทำงานอย่างมีความสุขของผู้ประกอบการเกษตร

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ความสำคัญของการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง หรือการดูแลสุขภาพเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีคุณภาพปลอดภัย
2. บุคลิกลักษณะการทำงานที่มีความสุขในการประกอบกิจการเกษตร
3. แนวความคิดเชิงบวก (Positive thinking) และมีลักษณะเป็นผู้ให้

4. ลักษณะบุคลิกที่มีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการประกอบการเกษตร

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างสุขภาวะที่ดี การสร้างความคิดเชิงบวก (positive thinking) ความสำคัญของความเชื่อมั่นของตนเองต่ออุปสรรค ปัญหา ความสุขในการทำงาน

2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และให้เล่าปัญหาหรืออุปสรรคของผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีประสบการณ์ และระดมสมองในการคิดแก้ไขปัญหา

3. สรุปผลการรับรู้จากการบรรยาย

กิจกรรมที่ 4 การเสริมสร้างพลังอำนาจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงแนวทางในการเสริมพลังอำนาจ

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

- 1 ความสำคัญของสื่อความรู้ที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเกษตรเพื่อเผยแพร่ข่าวให้สังคมรับรู้
2. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. สร้างความเชื่อมั่นและการให้กำลังใจกับผู้ร่วมงานการ
4. การเข้าถึงข้อมูลและการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์การเกษตร และการบริการที่ดีรวมทั้งการช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภค

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ กรณีศึกษาของการเสริมสร้างพลังอำนาจ แนวทางในการเสริมสร้างพลังอำนาจ ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม

3. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการรับรู้จากการบรรยาย

กิจกรรมที่ 5 การศึกษาดูงานที่ฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตร
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงการค้นคว้าข้อมูล การสร้างเครือข่ายการผลิต ช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิต

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. ลักษณะการคิดวางแผนเชื่อมโยงการผลิตกับการคาดการณ์แนวโน้มการตลาดของผลิตภัณฑ์การเกษตร
2. การวิเคราะห์แผนอนาคตการเพาะปลูกอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกพืชตามอายุการเก็บเกี่ยว แบ่งเป็น รายได้รายวัน รายเดือน และรายปี
3. การวางแผนเพื่อลดต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร และคำนึงถึงปัจจัยนอกที่อาจส่งผลต่อการผลิตทางการเกษตร เช่น ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น
4. การแสวงหาและศึกษาถึงความเหมาะสมของพืชที่นำมาปลูกกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ในการผลิต และการแสวงหาพืชหลักที่นำมาเพาะปลูกที่สามารถต่อยอดได้
5. การแสวงหาความต้องการของผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์อนาคตผลิตภัณฑ์การเกษตร กำหนดแผนการผลิตการเกษตรต่อกลุ่มลูกค้าและส่วนแบ่งทางการตลาด
6. การเกษตรการคำนึงถึงความยั่งยืนในการผลิตทางเกษตรกรรมในอนาคตด้วยการงดการใช้สารเคมีหรือใช้วิธีการทางธรรมชาติ
7. การแสวงหาความรู้ และการร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และหาเครือข่ายเกษตรกรขยายการผลิตผลการเกษตร

วิธีการ

1. ศึกษาดูฟาร์มของเกษตรกร และระหว่างการประชุมฟาร์มตัวอย่างผู้ประกอบการเกษตรกรจะบรรยายแต่ละส่วนของกระบวนการผลิตทางการเกษตร การวางแผนการผลิต การวางแผนรายได้เป็นรายวัน รายเดือนและรายปี การค้นหาสายพันธุ์พืชที่ปลูก การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ช่องทางการตลาด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเป็นช่องทางติดต่อกับผู้บริโภค การใช้วิธีทางชีวภาพในการผลิต การบรรจุ
2. ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรมและตอบคำถามระหว่างการศึกษาดูงาน
3. ร่วมกันอภิปรายและสรุปผลการรับรู้จากการบรรยาย

กิจกรรมที่ 6 การสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการตลาด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ และความสำคัญของแบรนด์ต่อผลิตภัณฑ์
2. เพื่อสร้างการรับรู้ความสำคัญของการตลาด แบรนด์ผลิตภัณฑ์ และการออกแบบบรรจุภัณฑ์

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ความเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand) และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์
2. การคิดแบบตราสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ (Brand) ต้องมีความโดดเด่น สื่อถึงเรื่องเล่าและความหมายของผลิตภัณฑ์เกษตร
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรมีความแปลกใหม่เป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค
4. การคิดแบบตราสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ (Brand) ต้องมีความโดดเด่น สื่อถึงเรื่องเล่าและความหมายของผลิตภัณฑ์เกษตร

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างแบรนด์ และช่องทางการตลาด ความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่สนใจ
2. กำหนดให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่างการสร้างแบรนด์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยสมมติให้เพื่อนเป็นผลิตภัณฑ์
3. ร่วมอภิปรายการสร้างแบรนด์ของแต่ละกลุ่ม และสรุปผลการรับรู้ร่วมกัน

รายละเอียดขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้จำ (Recognition)

เป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ และการประยุกต์ใช้ความรู้ใหม่ที่ได้รับและประสบการณ์จากความรู้เดิมในการสร้างโมเดลแผนธุรกิจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมแลกเปลี่ยนรู้ร่วมกัน กับผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. สามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิมในการสร้างแผนงานธุรกิจ

แนวคิดกิจกรรม อธิบายแนวทาง ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การประกอบการเกษตร

กิจกรรม 1 การศึกษาชมฟาร์มเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบสร้างแผนธุรกิจ

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างการรับรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มที่มีความหลากหลายของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการดำเนินงานการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. การศึกษาจากสภาพจริงในฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ

วิธีการ

1. การชมฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ
2. การซักถามวิทยากรจากฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
3. ร่วมอภิปรายสรุปความรู้ที่ได้รับจากการชมฟาร์มเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ

กิจกรรม 2 การสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดความสามารถประยุกต์นำความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมที่ 1 มาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้และประสบการณ์เดิมในการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การประกอบการเกษตร

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. การวางแผนธุรกิจมีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
2. การประยุกต์ใช้ทักษะในการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเกษตรเป็น

แนวทางพัฒนาธุรกิจ

วิธีการ

1. การรับฟังการบรรยายเกี่ยวกับการสร้างห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain)

เบื้องต้น

2. กำหนดผู้เข้าร่วมโครงการออกแบบห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) โดยใช้

แนวทางการทำธุรกิจจากชุมชนที่อยู่อาศัย

3. แสดงผลการห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) และสามารถอธิบาย

ความสัมพันธ์ของการสร้างแผนธุรกิจ

2.3 ผลตรวจสอบเพื่อยืนยันและการปรับปรุงแก้ไข (Confirmative Checking and Revision) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรม ให้สอดคล้องกับเนื้อหา ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรม เนื้อหา ผลที่คาดหวัง และมิติอื่นๆ ที่กำหนดร่วมกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence Index: IOC) ของโปรแกรม โดยเครื่องมือเพื่อการตรวจสอบของโปรแกรมการยืนยันและปรับปรุงแก้ไข โปรแกรม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดการเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive approach) กล่าวข้างต้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของโปรแกรมเสริมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านตรวจสอบไปวิเคราะห์ ดังนี้ 1) หากพบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) สูงกว่า .50 แสดงว่าโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ในภาคสนามต่อไป และ 2) หากรายการใดมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า .50 จะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบซ้ำจนกว่าจะพบว่ารายการนั้นๆ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เป็นไปตามที่กำหนด ดังแสดงในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อยืนยันและการปรับปรุงแก้ไข

ประเด็นการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรม	ผลการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง
1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรมสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการพัฒนา	1.00
2. แนวคิดทางทฤษฎี (cognitive thinking approach) สอดคล้องกับการออกแบบของโปรแกรมที่เหมาะสม	0.67
3. กิจกรรมการพัฒนามีความสอดคล้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	1.00
4. กิจกรรมการพัฒนามีความสอดคล้องกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง	1.00
5. รูปแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	0.67
6. กระบวนการ ระยะเวลา ของกิจกรรมการพัฒนา มีความสอดคล้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	0.67

ตารางที่ 18 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อยืนยันและการปรับปรุงแก้ไข (ต่อ)

ประเด็นการตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรม	ผลการตรวจสอบค่าดัชนี ความสอดคล้อง
7. เนื้อหาของเอกสารการพัฒนาทักษะมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	0.67
8. รูปแบบของเอกสารประกอบการพัฒนามีความสอดคล้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	0.67
9. รูปแบบการประเมินผล มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม	1.00
10. รูปแบบการประเมินผล มีความสอดคล้องกับการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม	0.67

ผลการตรวจสอบเพื่อยืนยันและการปรับปรุงแก้ไข ดังแสดงในตารางที่ 18 พบว่าความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00 จึงสรุปได้ว่า วิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ดังแสดงในภาพที่ 25 รูปแบบกิจกรรม กระบวนการและระยะเวลาของกิจกรรมการพัฒนา เนื้อหาของเอกสารการพัฒนา รูปแบบของเอกสาร การประเมินผล และรายละเอียดของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและความสอดคล้องในองค์ประกอบต่างๆ ของโปรแกรม โดยมีค่า IOC สูงกว่า 0.50 ทุกประเด็น ดังนั้นจึงไม่มีการแก้ไขโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร และโปรแกรมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อนำไปทดสอบในภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ภาพที่ 25 ขั้นตอนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach)

บทที่ 5

ผลการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

การศึกษาเรื่อง “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร” ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยเป็นการทดลองการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรผู้วิจัยได้นำโปรแกรมดังกล่าวที่ได้จัดทำรายละเอียดโปรแกรมจากขั้นตอนที่ 2 มาทดลองในภาคสนามกับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้ระยะเวลาในการทดลองโปรแกรมเป็นเวลา 2 วัน การคัดเลือกนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมทุกคนเป็นไปด้วยความสมัครใจและได้คัดเลือกนักศึกษาเข้าร่วมจำนวน 10 คน โดยมีขั้นตอนการทดลองโปรแกรมภาคสนาม 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.1 การทดลองการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ได้นำไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพืชสวน ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ในด้านจริยธรรมการวิจัยได้เคารพความเป็นมนุษย์โดยผู้วิจัยได้แจ้งเงื่อนไขและขออนุญาตผู้เข้าร่วมโปรแกรมในทุกขั้นตอนของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental) มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งทั้งสองกลุ่มได้สุ่มคัดเลือกจากกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมีจำนวนเท่ากัน รวมถึงยังได้มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) พื้นที่ในการทดลองโปรแกรมภาคสนาม การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตรกำหนดใช้พื้นที่ที่วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ของกลุ่มประชากรในการทดลองใกล้เคียงแหล่งประกอบการเกษตรและผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ใช้ในการสร้างแรงจูงใจคือ คุณอายุ จือปา ผู้ก่อตั้ง อาซา อาม่า กาแฟเป็นชาวจังหวัดเชียงรายและวิถีชีวิตบนดอยคล้ายกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม 2) กลุ่มเป้าหมายในการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษา

อาชีพเกษตร ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาพืชสวน ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 10 คน

3) การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรในครั้ง นี้ ได้กำหนดการสร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายที่ร่วมโปรแกรมด้วยรายละเอียดที่แสดงเกี่ยวกับโปรแกรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

- 1) รายละเอียดของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร
- 2) ขั้นตอน วิธีการ ระยะเวลาของการทดลองโปรแกรมในภาคสนาม
- 3) การประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ก่อนและหลังการทดลองโปรแกรม
- 4) งบประมาณและทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการ ผู้วิจัยได้ใช้งบประมาณและทรัพยากรส่วนตัว ประกอบด้วย งบประมาณการจัดทำเอกสาร งบประมาณด้านบุคลากร งบประมาณด้านการดำเนินงาน และ 5) กำหนดการทดลองโปรแกรมภาคสนาม โดยการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องภาคสนามครั้งนี้ เป็นเวลา 2 วัน

การรายงานผลการวิจัยในบทนี้ เป็นการนำเสนอผลการทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรภาคสนาม และการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดในลักษณะความเรียง ประกอบข้อมูล และรูปภาพประกอบ ดังนี้

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร เป็นโปรแกรมที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยมีทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องประกอบด้วย 10 ทักษะ คือ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความไว้วางใจ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะด้านสุขภาพ ทักษะด้านความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง แต่ละทักษะจะถูกแบ่งเป็นองค์ประกอบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการดำเนินการโปรแกรมที่ดำเนินการฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction) ขั้นตอนการรับรู้ (Perception) และขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) สำหรับการทดลองภาคสนามตามโปรแกรมนี้ ได้ดำเนินการระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน ถึง 1 ธันวาคม 2560 มีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 กลุ่มทดลองจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาพืชสวน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ได้เข้ารับการฝึกอบรมตามโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยมีวิทยากรหลัก ได้แก่ นายจิรวัฒน์ ภูวรกิจ วิทยากรพี่เลี้ยง ได้แก่ ดร.อุกฤษ มารังค์ ดร.นิจิรา บำรุงกิจ และนายพิศุทธิ์ สุวัฒน์สังข์

การเริ่มต้นทดลองใช้โปรแกรมผู้วิจัยและคณะรับรายงานตัว เมื่อนักศึกษามาครบ ได้จำแนกรายชื่อนักศึกษาออกเป็น 3 ระดับคือ กลุ่มผลการเรียนดี กลุ่มผลการเรียนปานกลาง และกลุ่มผลการเรียนอ่อน แต่ละกลุ่มได้ใส่รายชื่อนักศึกษาและสุ่มเพื่อคัดเลือกนักศึกษาที่จะเข้าร่วมโปรแกรมในแต่ละกลุ่มจนครบ และในเวลาต่อมา ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมตามโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร แนะนำวิทยากรหลักและวิทยากรพี่เลี้ยง และแนวทางปฏิบัติในการร่วมโปรแกรมให้แก่กลุ่มทดลองหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรม จากนั้นให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรม (Pretest) เพื่อประเมินทักษะ ความรู้ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของกลุ่มทดลองก่อนการเข้าร่วมฝึกอบรมโปรแกรม โดยจัดบรรยากาศให้เกิดความเป็นกันเอง

5.1.1 ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) เป็นขั้นตอนแรกของโปรแกรมใช้เวลา 1 ชั่วโมง เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) ด้วยสื่อวิดีโอของผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้ฉายวิดีโอเรื่องกาแฟ เพื่อแม่ (ไทยทีบีเอส, 2558) ตั้งแต่เวลาเริ่มต้นจนถึงเวลาที่ 20 นาที ให้นักศึกษาได้ชมเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิต แนวคิดในการดำเนินธุรกิจเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ คือ คุณอายุ จือปา (คุณลี) ผู้ก่อตั้งกาแฟ อาฮา อาม่า เป็นชนเผ่าอาฮา จังหวัดเชียงราย มีวิถีชีวิตบนดอยคล้ายคลึงกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมอาศัยอยู่หรือคุ้นเคยกับวิถีชีวิตบนดอย ตอนเริ่มต้นได้เล่าเรื่องราวชีวิตที่ลำบากของคุณลีก่อนได้รับสัญชาติไทย ความตั้งใจที่ผู้วิจัยได้ไปขอเป็นสามเณรเพื่อได้เรียนหนังสือหลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2528 ได้รับสัญชาติไทย คุณลีได้มุ่งมั่นศึกษาจนสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี การอยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่รู้หนังสือแต่เป็นครอบครัวที่อบอุ่นที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยการทำไร่กาแฟแล้วนำผลผลิตขายส่งให้กับพ่อค้าคนกลาง จากประสบการณ์ที่ได้จากโลกภายนอก ทำให้คุณลีคิดที่จะกลับมาพัฒนาการทำไร่กาแฟของครอบครัวและชุมชน เพื่อยกระดับกาแฟของชุมชนที่ถูกกดราคาให้เป็นกาแฟที่คนทั่วโลกได้รู้จัก เป็นกาแฟที่ผลิตโดยชาวอาฮา การมุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อชุมชนของคุณลีที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนจึงเกิดการรวมตัวกันในการผลิตกาแฟที่มีคุณภาพมาตรฐานและไม่ใช้ทำเฉพาะเกษตรกรรมแต่เป็นการยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีทั้งการเพาะปลูกกาแฟ การควบคุมผลผลิตกาแฟ การแปรรูปกาแฟ ร้านกาแฟที่ใช้กาแฟจากไร่ที่ผลิต นอกจากนี้ยังมีการนำผลผลิตจากไร่กาแฟชนิดอื่น เช่น ชา และน้ำผึ้งมาจำหน่ายในร้านกาแฟอาฮา อาม่า

การฉายวิดีโอบทสัมภาษณ์พิเศษของคุณอายุ จือปา ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนอาชีวเกษตรต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร ความยาวของวิดีโอเป็นระยะเวลา 15 นาที ดังแสดงในภาพที่ 26 เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเป็นมาของกาแพอาซ่า อาม่า การเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการเกษตรจะใช้พืชหรือผลผลิตหลักเพียงตัวเดียวเป็นตัวดำเนินเรื่อง เช่น กาแพ ผัก ซา เป็นต้น ในการประกอบการเกษตรจะต้องรักและใส่ใจกับผลผลิต จะทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการประกอบการเกษตร ความสำคัญของการอาชีวศึกษาโดยเฉพาะอาชีวเกษตรที่ผู้เรียนจะมีทักษะวิชาชีพได้ลงมือปฏิบัติจริง และได้แก้ปัญหาด้วยตนเองในการปฏิบัติวิชาชีพที่ผู้เรียนในสถานศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้โดยตรง และสามารถต่อยอดจากการเรียนรู้ในสถานศึกษาจึงได้เปรียบกว่าการศึกษาประเภทอื่น จากนั้นผู้ดำเนินรายการได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นถึงความสัมพันธ์ของการเป็นเกษตรกร และการเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่มีความแตกต่างกัน และความมุ่งมั่นของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบคือคุณลี อายุ จือปา ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถสร้างโอกาสการเป็นผู้ประกอบการเกษตรจากชุมชนตนเอง การประกอบการเกษตรเป็นสิ่งที่ไม่ไกลตัวแต่ต้องรักและใส่ใจในสิ่งที่ทำ จากตัวอย่างของคุณลี ได้ยกระดับกาแพจากชุมชนให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ทำให้ชุมชนร่วมกับผลิตกาแพอย่างมีคุณภาพเกิดความภาคภูมิใจ การเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีโอกาสร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน จากข้อคิดที่ได้รับจากการชมวิดีโอทำให้นักศึกษากลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีแรงบันดาลใจและความรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงตนเองในการสร้างโอกาสการเป็นผู้ประกอบการเกษตรเหมือนกับคุณลี อายุ จือปา ผู้ก่อตั้งกาแพ อาซ่า อาม่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้จากการชมวิดีโอ ผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้ความสนใจอย่างมากเพราะวิถีชีวิตของคุณลีใกล้เคียงกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และมีข้อเสนอแนะอยากมีโอกาสซักถามกับคุณลี อายุ จือปา ได้โดยตรง หรือการตอบผ่านสื่อวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ (Video conference)

ภาพที่ 26 การชมวิดีโอในขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus)

5.1.2 ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction) เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมเกมก่อนเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ใช้ประสาทสัมผัสเป็นสื่อในระหว่างที่ได้ร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมเป็นสื่อก่อนเข้าสู่บทเรียนโดยในแต่ละกิจกรรมจะเป็นการฝึกทักษะให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ได้จัด ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมสร้างหอคอย ฝึกให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม การวางแผน การแสดงความคิดสร้างสรรค์ และทักษะผู้นำความคิด และ 2) เกมใบ้บอกทาง เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ฝึกการใช้ทักษะความไว้วางใจ (Trust) และทักษะการประสานงาน (Connection) การจัดแบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมในการร่วมกิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน การดำเนินการเข้าสู่กิจกรรมโดยวิทยากรดำเนินการกิจกรรม คือ นายจิรวัดน์ ภูวรกิจ ได้อธิบายกติกาการเล่นของแต่ละกิจกรรม ควบคุมการเล่นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเล่นตามกติกา หลังจากการร่วมกิจกรรมแล้วจึงมีการร่วมสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้จากการกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่ได้รับในแต่ละกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมสร้างหอคอย ใช้เวลา 1 ชั่วโมง วิทยากรดำเนินการได้แจกกระดาษขนาด A4 ให้แต่ละกลุ่มจำนวนเท่าๆ กัน เพื่อใช้สร้างหอคอย ดังแสดงในภาพที่ 27 โดยมีการกำหนดกติกาว่า กลุ่มที่จะชนะในกิจกรรมสร้างหอคอยจะต้องสามารถสร้างหอคอยให้มีความสูงที่สุดและใช้ทรัพยากรคือ กระดาษ A 4 เท่าที่กำหนดหรือใช้จำนวนน้อยกว่า โดยผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการวางแผนการสร้างหอคอย รูปแบบของหอคอยที่จะต้องใช้ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีมที่มีการแบ่งงานกันทำในการทำส่วนประกอบของหอคอย ในการควบคุมการสร้างหอคอยจะมีหัวหน้าทีมกำกับให้สมาชิกในทีมสามารถสร้างหอคอยได้ตามแบบแผนที่

กำหนดร่วมกัน กิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์ คือ ให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ในการระดมความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเพื่อใช้ในการออกแบบวางแผนการทำงานร่วมกัน การระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบโครงสร้างหอคอยที่สมาชิกแต่ละคนได้คิดออกแบบมาได้ร่วมกันตัดสินใจเลือกแบบหอคอยที่จะสร้าง การแบ่งงานกันทำเพื่อการประกอบสร้างหอคอย เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในทีม (Team work) ในแต่ละกลุ่มจะมีผู้นำที่สามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อให้สมาชิกเห็นตามในการสร้างให้เป็นผลสำเร็จเป็นลักษณะของผู้นำความคิด (Thought Leader) และคอยควบคุมการสร้างหอคอยของสมาชิกให้ได้ตามแบบที่กำหนดร่วมกัน หลังจากกิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนแล้ว วิทยากรดำเนินการก็ได้ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มได้อภิปรายรูปแบบหอคอยที่สร้าง ลักษณะการวางแผนร่วมกันด้วยการระดมความคิดเห็น การแบ่งงานกันทำ และผู้นำในการควบคุมการทำงานเพื่อให้ได้ตามแบบที่ได้ร่วมกันกำหนด และได้ชี้ให้เห็นความเชื่อมโยงกับทักษะที่ได้จากการร่วมกิจกรรมที่สำคัญ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะผู้นำความคิดในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ภาพที่ 27 กิจกรรมสร้างสรรค์หอคอยด้วยกระดาษ

2) กิจกรรมเกมใบ้บอกทาง ใช้เวลา 1 ชั่วโมง วัตถุประสงค์ของการร่วมกิจกรรมเพื่อนำเข้าสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะความไว้วางใจ (Trust) และทักษะการประสานงาน (Connection) ดังแสดงในภาพที่ 28 โดยนายจิรวัดน์ ภูวรกิจ วิทยากรดำเนินการ ในขั้นตอนแรก

วิทยาการดำเนินการได้แจกผ้าสีดำให้กับผู้ร่วมโปรแกรม และอธิบายขั้นตอนของกิจกรรม วิทยาการดำเนินการได้ให้ผู้เข้าร่วมโครงการแบ่งสมาชิกออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการดำเนินกิจกรรมได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มเลือกตัวแทน 1 คน เพื่อเป็นผู้นำทางไปหยิบสิ่งของตามที่วิทยาการดำเนินการได้กำหนดไว้และให้ผู้นำทางยืนอยู่คนสุดท้ายของแถว ในระหว่างดำเนินกิจกรรม สมาชิกทุกคนจะปิดตาด้วยผ้าสีดำ ยกเว้นผู้นำทางที่ทำหน้าที่นำทางจะไม่พูดหรือส่งเสียงให้ส่งสัญญาณนำทางให้สมาชิกในกลุ่มด้วยการสัมผัสร่างกาย แล้วให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนส่งสัญญาณโดยการสัมผัสต่อๆ กันไป เพื่อให้การเดินทางไปสู่เป้าหมายได้เร็วที่สุด กลุ่มที่สามารถเดินทางไปหยิบสิ่งของที่เป็นเป้าหมายตามกำหนดได้ก่อนเป็นผู้ชนะ ขั้นตอนที่ 2 ให้สมาชิกทุกคนสามารถคัดเลือกหรือชวนผู้เข้าร่วมโปรแกรมเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เอง โดยกำหนดให้มีการรวมกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม เมื่อผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ชักชวนประสานงานกับสมาชิกที่ต้องการเข้ากลุ่มแล้ว วิทยาการดำเนินการจะให้สัญญาณในการเข้าร่วมกิจกรรมเหมือนขั้นตอนที่ 1 หลังการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นขั้นตอนการสรุปความคิด โดยวิทยาการดำเนินการได้ถามแต่ละกลุ่มถึงวิธีการในการนำทางสมาชิกให้เดินไปสู่เป้าหมายที่กำหนด เหตุผลที่เลือกผู้นำทางและความสำคัญของผู้นำทาง และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงผลที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม เป็นการสร้างทักษะความไว้วางใจ และความสำคัญของความไว้วางใจต่อการทำงานเป็นทีม และการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับลูกค้าและเครือข่าย การผลิตผลการเกษตรที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพและการทำงานร่วมกัน ส่วนทักษะการประสานงานที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จัดกลุ่มสมาชิกใหม่ในขั้นตอนที่ 2 จะต้องประสานงานชักชวนให้มาเป็นสมาชิกในกลุ่ม ความสำคัญของการประสานงานในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตรจะต้องประสานงานทั้งระดับบุคคล กลุ่มเครือข่ายการผลิตผลการเกษตร และองค์การที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการเกษตร การประสานงานทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้นที่ผู้ประกอบการเกษตรสามารถใช้ในการแสวงหาเครือข่ายการผลิตผลการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำปรึกษารวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ภาพที่ 28 การนำทางทีมสมาชิกในกิจกรรมไข่มุกบอทาง

5.1.3 ขั้นตอนการรับรู้ (Perception) เป็นการบรรยายให้ความรู้ และการอภิปรายร่วมกันในประเด็นของทักษะในการบรรยายและการสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้ โดยผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมการแสดงความคิดเห็นและอภิปรายจากการรับฟังการบรรยายของการรับรู้เกี่ยวกับทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ประกอบด้วย ทักษะความรับผิดชอบ (Accountability) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill) ทักษะด้านสุขภาพ (Well being) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ทักษะการจัดการ (Management skill) และความกล้าเสี่ยง (Risk taking) ผลการวิจัยแสดงดังนี้

1. การรับ ฟังบรรยายเกี่ยวกับทักษะความรับผิดชอบ (Accountability) ของผู้ประกอบการเกษตรปรื่อง โดยนายพิศุทธิ์ สุวัฒน์สังข์ ผู้จัดการโครงการสมาคมการตลาดเพื่อเกษตรและอาหารแห่งภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก เป็นวิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับความสำคัญของอาชีพเกษตรกรกรรม ดังแสดงในภาพที่ 29 ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเกษตรเป็นผลจากกระบวนการผลิตผลการเกษตรที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยได้ฉายวิดีโอเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการผลิตการเกษตร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบการเกษตรแนวทางการลดใช้สารเคมีหรือการทำเกษตรอินทรีย์จึงสร้างความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อมและอาชีพเกษตรกรกรรม ผู้ประกอบการเกษตรจะต้องให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อผลิตภัณฑ์ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ผลผลิตการเกษตรที่มีสารเคมีปนเปื้อนย่อมส่งผลกระทบต่อร่างกายของผู้บริโภค ระหว่างการบรรยาย

และชมวิดีโอ วิทยากรได้ตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้คิดและวิเคราะห์ถึงความตระหนักถึงความรับผิดชอบในการประกอบการเกษตรโดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม และหลังการบรรยายวิทยากรได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม เพื่อสรุปและสามารถรับรู้ถึงความสำคัญของคุณภาพผลผลิตการเกษตรมีมาตรฐาน การตรวจสอบคุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ไม่ปล่อยสารเคมีหรือของเสียจากการผลิตทางการเกษตรสู่สิ่งแวดล้อม และชุมชน และการแลกเปลี่ยนข้อมูล และความรู้ด้วยข้อเท็จจริง

ภาพที่ 29 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ

2. การบรรยายเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศกับผู้ประกอบการเกษตร ใช้เวลา 1 ชั่วโมง การใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางการตลาดและการค้นหาข้อมูล โดยวิทยากรพิเศษ ดร.อุกฤษ มารีรงค์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ดังแสดงในภาพที่ 29 ลักษณะการบรรยายเป็นการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นผู้ประกอบการทั้งด้านการตลาด การหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์การเกษตรผ่านระบบออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟสบุค (facebook) เป็นต้น เป็นช่องทางการตลาดที่มีต้นทุนต่ำสามารถเข้าถึงลูกค้าได้อย่างทั่วถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีความสำคัญกับผู้ประกอบการเกษตรปราดปรองที่ได้ประชาสัมพันธ์ที่ตั้งและเรื่องเล่าเกี่ยวกับการผลิต การค้นหาข้อมูลพืชพันธุ์ วิธีการผลิต แหล่งผลิต การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ การค้นหาข้อมูล หลังจากการให้องค์ความรู้เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว วิทยากรได้ใช้วิธีการสรุปผลของการรับรู้เกี่ยวกับทักษะ

เทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้จากการรับรู้การบรรยาย โดยกำหนดให้ผู้ร่วมโปรแกรมแบ่งเป็นกลุ่มละ 3 คน จำนวน 2 กลุ่ม และอีก 1 กลุ่ม มีจำนวน 4 คน โดยกำหนดให้รอบแรกให้แต่ละกลุ่มกำหนดตัวแทนพูดสิ่งที่ได้รับจากการรับรู้ให้สมาชิกในกลุ่มฟัง รอบที่ 2 ให้สมาชิกคนต่อไปพูดในสิ่งที่ได้รับรู้ และผลการรับรู้ที่ได้รับฟังจากการฟังคนที่ 1 และคนที่ 3 ให้พูดสรุปที่ได้จากการรับรู้และผลที่ได้จากการฟังสรุปจากสมาชิกคนที่ 1 และ 2 เพื่อเป็นการสรุปการรับรู้ให้สมาชิกได้ฟัง

ภาพที่ 30 การถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. การบรรยายพิเศษเกี่ยวกับทักษะด้านสุขภาวะ ใช้เวลา 45 นาที เป็นการสร้างความสุขในการทำงาน (Well being) วิทยากรพิเศษ วิทยากรได้ตั้งคำถามประเด็นของการดำเนินการบรรยาย เกี่ยวกับความสำคัญของสุขภาพร่างกายแข็งแรง การมีลักษณะบุคลิกมีความสุขในการทำงาน โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมทุกคนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของครอบครัวในประเด็นของสุขภาวะด้านร่างกาย และสุขภาวะด้านจิตใจ กำหนดให้ระดับคะแนนและอธิบายเหตุผลของการให้ระดับคะแนน ผู้เข้าร่วมโปรแกรมส่วนมากอธิบายในด้านสุขภาวะด้านร่างกายเกี่ยวกับการมีสุขภาพที่แข็งแรงเกิดจากการรับประทานอาหารที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมี ถูกหลักอนามัย และการทำเกษตรกรรมเป็นการใช้แรงงานและได้ออกกำลังกายในขณะเดียวกันด้วย สุขภาวะด้านจิตใจในการทำงานของครอบครัวส่วนมากจะมีความสุขในการทำงานเพราะเป็นอาชีพที่รัก เมื่อมีปัญหาในการทำงานส่วนมากจะเน้นการคิดเชิงบวก (Positive

thinking) ซึ่งส่งผลดีต่อจิตใจของตัวเอง และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองที่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยง และปัญหาจากการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

4. การบรรยายเกี่ยวกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ใช้เวลา 45 นาที ในการทำงานวิทยากรพิเศษ ได้ยกประเด็นตัวอย่างเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็นถึงความสำคัญการให้กำลังใจ การสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้อื่นที่มีปัญหาเพื่อให้มีพลังในการแก้ปัญหาและทางออก วิทยากรได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมในการกำหนดเป้าหมายของชีวิตซึ่งจะเป็นการเสริมพลังอำนาจ ความมั่นใจให้กับตนเอง การมีความคิดเชิงบวกในการแก้ปัญหาให้กับตัวเองและการทำงาน ในส่วนของผู้ประกอบการเกษตรได้ยกตัวอย่างเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้คำแนะนำความรู้ ข้อมูลการเกษตรเพื่อสร้างพลังอำนาจให้กับเกษตรกร เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการผลิตในเหตุการณ์นี้สาเหตุที่เกษตรกรไม่เชื่อถือเพราะเหตุใด ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็นว่าการสร้างความเชื่อมั่นจะต้องประกอบการเกษตรให้ประสบความสำเร็จ เมื่อเกษตรกรเห็นความสำเร็จจะมีความเชื่อมั่นในข้อมูลและวิธีการแก้ปัญหาที่เราได้แนะนำ ลักษณะการบริการที่ดีรวมทั้งการยอมรับฟังความคิดเห็นจากลูกค้าและเพื่อนร่วมงาน การสร้างความเชื่อมั่นและการให้กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการแก้ปัญหาในการทำงานและอุปสรรค ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับวิทยากร

ในวันที่ 2 ของการทดลองใช้โปรแกรมในภาคสนาม และยังอยู่ในขั้นตอนของการรับรู้ (Perception) เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยคณะผู้เข้าร่วมโปรแกรม ดังแสดงในภาพที่ 30 ได้เยี่ยมชมฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างเบื้องต้น ใช้ระยะเวลา 3 ชั่วโมง ณ สวนขวัญนิสเซอร์ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นผู้ประกอบการเกษตรที่ดำเนินการผลิตพันธุ์ดอกกุหลาบได้ดำเนินการมาเป็นเวลา 35 ปี ในพื้นที่ 20 ไร่ โดยใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีความแห้งแล้งให้สามารถกลับมาทำการเกษตรได้ ใช้พืชหลักในการประกอบการเกษตร คือ ต้นดอกกุหลาบ ลักษณะการประกอบการเป็นการจำหน่ายต้นดอกกุหลาบหลากหลายสายพันธุ์ มีบางส่วนเป็นต้นพันธุ์ดอกไม้ชนิดอื่น เช่น มะลิ จำปี พุดและดอกไม้จากต่างประเทศ ผู้ประกอบการได้บรรยายเกี่ยวกับการจัดการฟาร์ม ดังแสดงในภาพที่ 31 การวางแผนการผลิตเพื่อให้ทันกับความต้องการลูกค้า การจัดทำแผนปฏิบัติการการผลิตตามอายุของดอกไม้ การจัดการพื้นที่ปลูกแบบสลับที่เพื่อป้องกันการเกิดโรค การผลิตเร่งการเจริญเติบโตสารชีวภาพและปุ๋ยชีวภาพ ด้านการตลาดได้บรรยายถึงวิธีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นช่องทางการตลาดที่สำคัญคือ Facebook การค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสายพันธุ์ดอกกุหลาบและแนวโน้มการตลาดจากอินเทอร์เน็ต การสร้างเครือข่ายกับลูกสวน (เครือข่ายผลิตต้นดอกกุหลาบ) การจัดการบริการส่งพัสดุให้ลูกค้าทั่วประเทศ และส่งออกเวียดนาม รวมทั้งการจัดการวิธีการควบคุมการปลูกเพื่อควบคุมโรคโดยธรรมชาติ โดยปลูกครั้งละ 2 ไร่ แล้วปลูก

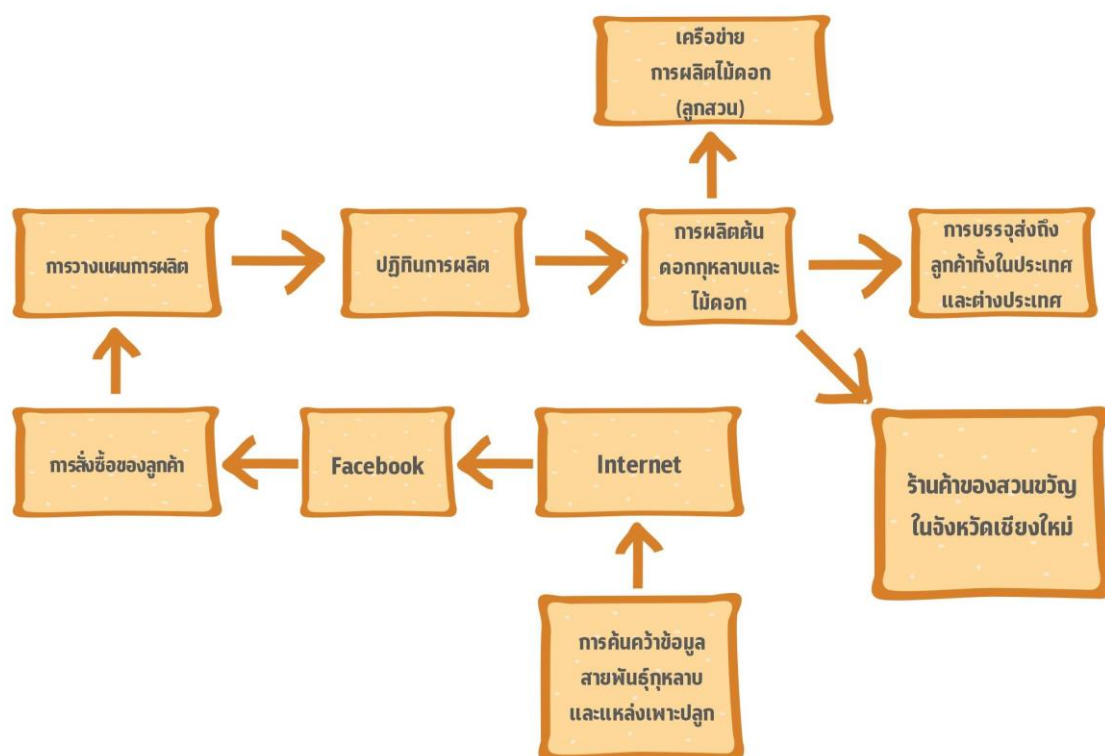
หมุนเวียน เพื่อรักษาสีสิ่งแวดล้อมสร้างความยั่งยืนของอาชีพผู้ประกอบการเกษตร ความกล้าเสี่ยงในการลงมือเปลี่ยนแปลงการประกอบการเกษตรให้มีความทันสมัยและการเสี่ยงในการแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดของการดำเนินธุรกิจ โดยสามารถสรุปการประกอบการของฟาร์ม ดังแสดงในภาพที่ 32

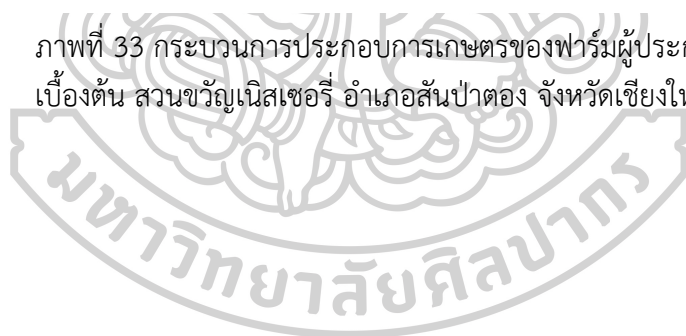
ภาพที่ 31 ขณะเข้าเยี่ยมชมฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่างเบื้องต้น

ภาพที่ 32 ลักษณะการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในฟาร์มตัวอย่างเบื้องต้น

ภาพที่ 33 กระบวนการประกอบการเกษตรของฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่าง
เบื้องต้น สวนขวัญเนิสเซอร์ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ในขั้นตอนต่อมาเป็นการบรรยายและปฏิบัติการทางการตลาดและการสร้างแบรนด์ ใช้เวลา 45 นาที โดยวิทยากรพิเศษ ดร.นิจิรา บำรุงกิจ ลักษณะการบรรยายเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการตลาด และแบรนด์ผลิตภัณฑ์ ความสำคัญของการสร้างแบรนด์กับความเป็นอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เพื่อให้เป็นที่สนใจของผู้บริโภค ดังแสดงในรูปที่ 33 หลังจากการบรรยายได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิทยากรและนักศึกษากลุ่มทดลอง และได้จัดกิจกรรมให้นักศึกษายกตัวอย่างในการนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ โดยสมมติให้เพื่อนสมาชิกแต่ละกลุ่ม 1 คน เป็นตัวแทนสินค้า ให้สร้างแบรนด์และอธิบายความโดดเด่น พร้อมการนำเสนอการขายเบื้องต้น

ภาพที่ 34 การรับรู้การสร้างแบรนด์ และกรณีศึกษาสมมติการสร้างแบรนด์

5.1.4 ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) หลังจากที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมหรือกลุ่มทดลองได้รับความรู้ และทักษะ จากการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรผ่านขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction) และขั้นตอนการรับรู้ (Perception) โดยหลังจากผ่านกระบวนการทั้ง 3 ขั้นตอน ผู้เข้าร่วมโปรแกรมในกลุ่มทดลองได้ทำแบบทดสอบ (Post test) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลคะแนนของกลุ่มทดลองที่ได้คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป จะเข้าร่วมในกิจกรรมและการเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องในขั้นตอนที่ 4 หลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมทั้ง 3 ขั้นตอนแรกแล้วเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ดึงเอาความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเป็รื่องที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมที่ผ่านมาเมื่อ 2 สัปดาห์ ความรู้

และทักษะที่อยู่ในความจำระยะสั้นหรือความจำขณะเข้าร่วมในโปรแกรม (Working memory) การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนการเรียนรู้จำดำเนินการวิจัย เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2560 โดยมีนักศึกษาจากกลุ่มทดลองที่มีคะแนนทดสอบตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป มีจำนวน 3 คน การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้พานักศึกษา จำนวน 3 คนดังกล่าว นั้น เข้าไปศึกษาดูงานฟาร์มต้นแบบ โดยผู้วิจัยได้เลือกคัดเลือกฟาร์มต้นแบบเป็นผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งลักษณะการประยุกต์ใช้งานเกษตรกรรมร่วมกับความรู้ด้านอื่นๆ การประกอบการเกษตรหลากหลาย โดยผู้วิจัยได้เลือก ลีจิง ฟาร์ม มีที่ตั้งอยู่ที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้เวลาการศึกษาดูงานเป็นเวลา 3 ชั่วโมง หลังจากนั้นกลุ่มทดลองที่ได้รับการคัดเลือก ได้รับความรู้และทักษะอยู่ในความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) จะถูกนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้และประสบการณ์ที่ถูกเก็บในความจำระยะยาวของนักศึกษากลุ่มทดลองในขั้นตอนนี้ เพื่อนำมาจัดทำกลยุทธ์การวางแผนธุรกิจด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การประกอบการเกษตรของนักศึกษาแต่ละคนที่มีความสนใจวางแผนดำเนินการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

5.2 การประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

5.2.1 การประเมินผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

การประเมินความพึงพอใจโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจแบ่งออกเป็น 5 ระดับคะแนนความพึงพอใจ หลังจากได้คะแนนในแต่ละด้าน จะมีนำค่าคะแนนมาคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย ดังตารางที่ 19 ซึ่งหลักเกณฑ์การแปรผลโดยการแบ่งตามค่าคะแนนเฉลี่ยตามช่วงสรุปเป็นความพึงพอใจ ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ด้านเนื้อหา ความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.90 – 4.40 โดยด้านเนื้อหาการเสริมสร้างทักษะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.40 (SD. = 0.70) รองลงมาเป็นด้านการวัดและการประเมินผล

การเสริมสร้างทักษะมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.20) วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเหมาะสมและชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.00) และกิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โปรแกรม (ค่าเฉลี่ย 3.90) ตามลำดับ

ด้านกระบวนการ ความพึงพอใจการจัดการจัดกระบวนการกิจกรรมของโปรแกรมโดยภาพรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.70 ความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.70 – 4.20 โดยด้านผู้ดำเนินการมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีส่วนร่วมในกิจกรรม และสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ และที่เลี้ยงให้คำแนะนำ สนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.20 (SD. = 0.79 และ 0.92 ตามลำดับ) รองลงมาเป็นด้านการสรุปองค์ความรู้และการประเมินผลมีความชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.10) รูปแบบ กระบวนการและกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างดี และสอดคล้องกับเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.80) และระยะเวลาที่ใช้ในการเสริมสร้างทักษะเหมาะสมและสอดคล้องแต่ละกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.70)

ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบ ความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.80 – 4.00 ในด้านวัสดุอุปกรณ์มีความเหมาะสมมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.00

(SD = 0.82) รองลงมาเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 3.90 และสื่อและเอกสารประกอบการเสริมสร้างทักษะมีความสอดคล้องกับกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 3.80 ตามลำดับ

ด้านผลที่ได้จากการดำเนินงานโปรแกรม ความพึงพอใจในภาพรวมของการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะ มีค่าเฉลี่ย 4.40 (SD. = 0.70) ความรู้ ทักษะและแนวคิดใหม่ที่ได้รับเป็นประโยชน์ มีความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.50 และผลที่เกิดจากการเข้าร่วมโปรแกรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้งาน มีความพึงพอใจระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 ตามลำดับ

ตารางที่ 19 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ระดับ
1. ด้านเนื้อหา			
1.1 วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเหมาะสมและชัดเจน	4.00	0.67	มาก
1.2 กิจกรรมมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โปรแกรม	3.90	0.74	มาก
1.3 เนื้อหาการเสริมสร้างทักษะมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการ	4.40	0.70	มาก

ตารางที่ 19 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ
เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ระดับ
1.4 การวัดและการประเมินผลการเสริมสร้างทักษะ มีความเหมาะสม	4.20	0.63	มาก
2. ด้านกระบวนการ			
2.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการเสริมสร้างทักษะเหมาะสม และสอดคล้องแต่ละกิจกรรม	3.70	0.82	มาก
2.2 รูปแบบ กระบวนการ และกิจกรรม การเสริมสร้างทักษะ ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างดี และสอดคล้องกับเนื้อหา	3.80	0.79	มาก
2.3 ผู้ดำเนินการมีการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีส่วนร่วมในกิจกรรม และสามารถทำให้เกิด การเรียนรู้	4.20	0.79	มาก
2.4 พี่เลี้ยงให้คำแนะนำ สนับสนุนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม	4.20	0.92	มาก
2.5 การสรุปองค์ความรู้และการประเมินผลมีความ ชัดเจน	4.10	0.74	มาก
2.6 การจัดกระบวนการกิจกรรมของโปรแกรม โดยภาพรวม	3.70	0.67	มาก
3. ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อประกอบ			
3.1 สื่อและเอกสารประกอบการเสริมสร้างทักษะ มีความสอดคล้องกับกิจกรรม	3.80	0.79	มาก
3.2 โสตทัศนูปกรณ์มีความเหมาะสม	4.00	0.82	มาก
3.3 สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเหมาะสม	3.90	0.88	มาก
4. ด้านผลที่ได้จากการดำเนินงานโปรแกรม			
4.1 ความรู้ ทักษะและแนวคิดใหม่ที่ได้รับเป็น ประโยชน์	4.50	0.71	มาก
4.2 ผลที่เกิดจากการเข้าร่วมโปรแกรมสามารถนำไป ประยุกต์ใช้งาน	4.30	0.67	มาก
4.3 ความพึงพอใจในภาพรวมของการเข้าร่วม โครงการพัฒนาทักษะ	4.40	0.70	มาก

5.2.2 การประเมินผลการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ระหว่างที่นักศึกษากลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ในระยะเวลาการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นเวลา 2 วัน ในกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) ขั้นตอนที่ 2 การแปลงสัญญาณ (Transduction) และขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ (Perception) การประเมินผลด้วยการสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมโปรแกรมโดยครูระดับชำนาญการพิเศษ ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ จำนวน 3 คน โดยการติดตามสังเกตพฤติกรรมเข้าร่วมโปรแกรมได้จำแนกตามขั้นตอนกระบวนการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus)

การกระตุ้นให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมด้วยวิดีโอของผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินการประกอบการเกษตรและปัญหาอุปสรรคด้วยลักษณะความเป็นอยู่และมีวิถีชีวิตใกล้เคียงกันกับนักเรียนซึ่งส่วนมากเป็นชาวเขาและส่วนที่ไม่ใช่ชาวเขาแต่มีความคุ้นเคยกับวิถีชีวิตชาวเขา ทำให้เกิดการสร้างแรงจูงใจได้ดี นักศึกษาเกิดความสนใจและทำให้นักถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่บ้านและการพัฒนาการเกษตรสู่ความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

“วิดีโอที่เป็นชาวเขา และปลูกกาแฟมีความใกล้เคียงกับชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กๆ ที่นี้คุ้นเคยกับการใช้ชีวิตบนภูเขา ความยากลำบาก ความห่างไกล ดูล้ำๆกัน เมื่อเขาสามารถพัฒนาตนเองมาได้ขนาดนั้นจึงเป็นผู้ประกอบการกาแฟได้ เด็กเราก็มีแรงจูงใจจากการดูวิดีโอที่จะอยากไปสร้างของตัวเองได้” (ผู้สังเกตการณ์คนที่ 1) สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 2 “วิดีโอของคุณลี เรื่องกาแฟ อาจจะห่าง เรื่องแนวคิด OK เพราะมาจากแหล่งกำเนิดเดียวกัน คือ ชาวดอย เด็กชาวเขาเหมือนกัน ทำให้เติบโตมาถึงขั้นนี้ได้ ที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เหมือนกันหรือบางคนก็คุ้นเคยกับชีวิตบนดอย ความยากลำบาก ทำให้มีความคิดที่ดีในการพัฒนาตนเอง” สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 3 “การใช้วิดีโอที่เป็นผู้ประกอบการเกษตร ชาวดอย ก็ดีนะ ทำให้เด็กเข้าถึง เข้าใจได้ง่ายสังเกตทุกคนสนใจเรื่องรวมชีวิตของคุณลี มันสร้างแรงบันดาลใจที่พวกเขาจะไปพัฒนาบ้านเกิดของตัวเองและอาชีพของตนเองให้ดีขึ้นหรืออาจจะเป็นผู้ประกอบการเกษตร ถ้าเป็นไปได้อยากให้มีการพูดคุยโต้ตอบกับคุณลีโดยตรง จะสร้างแรงจูงใจได้มากกว่าเดิมเพราะได้สื่อสารสองทาง”

ขั้นตอนที่ 2 การแปลงสัญญาณ (Transduction)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้มีส่วนร่วมและเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยการใช้กิจกรรมนำก่อนเข้าสู่บทเรียน สร้างความตื่นตัวเกิดความสนใจในการเรียนรู้ กล้าที่แสดงออกเกิดความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในการร่วมกิจกรรม ร่วมกันวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกัน ฝึกการคิดสร้างสรรค์และการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเดียวกัน นักศึกษาอาชีวเกษตรส่วนมากเป็นชาวเขาจะค่อนข้างไม่กล้าแสดงออกถ้ามีกลุ่มเพื่อนไม่มาก แต่ที่สังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมมีความสุขยิ้มแย้ม หัวเราะ

ทำให้กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นกับวิทยากรและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในแต่ละทักษะที่ได้จากการร่วมกิจกรรม

“ความพึงพอใจจากการเล่นเกมให้ 5 เลยอาจารย์พอใจมาก ครูลองถามเด็กดู เขาตอบครูว่าเขาไม่เสียเวลา รู้สึกว่าเขามีความสุขมีคนที่ไม่ใช่ครูมาสอนนอกเวลาเรียน และเรื่องที่เรียนไม่มีในหลักสูตร ไม่มีซักเรื่องเลยที่เข้าไปฟัง ครูอยู่ที่นั่นนานเป็นหัวหน้าหลักสูตร ครูจะรู้ว่าเขายังไม่ได้มีมาก่อนเพราะฉะนั้น มีสิ่งใหม่ให้เขาเล่นมีกิจกรรม มีเกม เป็นกิจกรรมที่มีสรุป แรกๆ ก็ไม่รู้ว่าให้เล่นเกมทำไม อย่างเช่นเกม หอคอยกำหนดให้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเราจะทำอย่างไร ให้เกิดประโยชน์ ประโยชน์สูงสุดบางคนทรัพยากรเหลือหรือทรัพยากรหมด แล้วใครทำสำเร็จ ใครทำให้สำเร็จมีความร่วมมือ การสื่อสาร การวางแผนได้หมดเลย กระจายรับผิดชอบได้ ตั้งเยอะ Change ไข่เขาก็โต้ตอบ โคตร Change เรียน ไม่มีอะไรซ้ำซากจำเจ” (ผู้สังเกตการณ์คนที่ 1) สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 2 “โปรแกรมก็มีหลากหลายรูปแบบ มีเกมมีบรรยาย เล่นเกมทำให้ Active ขึ้น การอบรมครูเห็นว่าดีอบรมทำให้เหมือนกับชวนคิด เกมเวลาที่ไม่น้อย อุปกรณ์อาจจะทำให้น่าสนใจขึ้น” สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 3 “นักศึกษาส่วนมากเป็นชาวคอยจะค่อนข้างไม่กล้าแสดงออก หรือการแสดงความคิดเห็นนะ การที่เขาได้เล่นเกมด้วยกันก่อนการเข้าสู่บทเรียนก็จะทำให้เขาได้มีส่วนในการร่วมกันคิด วางแผน การเสนอความคิดเห็น ดูก็เห็นเขา ตื่นเต้น สนุกกับการเรียนรู้นะ”

ขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ (Perception)

ขั้นตอนการรับรู้ มีลักษณะการบรรยายของวิทยากรและให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมได้แสดงความคิดเห็น การแสดงออกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ลักษณะการจัดการเรียนรู้และเวลาที่เหมาะสมทำให้นักศึกษาไม่เครียด เป็นบรรยากาศของการเรียนรู้ที่ดี เนื้อหาการเรียนรู้ใหม่ที่นักศึกษาไม่เคยเรียนในชั้นเรียนมาก่อน ด้วยวิธีการการกระตุ้นของวิทยากรให้นักศึกษามีความตื่นตัวในการคิดระหว่างการเรียนที่วิทยากรบรรยายทำให้นักศึกษามีความพร้อมในการคิด การสังเกต และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดเวลาระหว่างการเรียนรู้ และนักศึกษสามารถกล้าที่จะแสดงออกในการแสดงความขอบคุณโดยครูไม่ได้บอก การสร้างการรับรู้โดยใช้สื่อที่ใกล้ตัวนักศึกษาทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจในเนื้อหาได้ดี เช่น การสร้างแบรนด์ได้ยกตัวอย่างการใช้ตัวผู้เรียนเป็นสินค้าและให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่ม

“ลักษณะของเด็กเกษตรถ้าเขาทำได้ขนาดนี้ถือว่าโอเค ปกติเด็กที่จะมาเรียนเกษตรจะเป็นเด็กบ้านนอก เด็กชนเผ่า เด็กด้อยโอกาสจากที่ต่างๆ เด็กที่ตกเกรดจากมัธยม จะเข้ามาเรียนที่นี่ เพราะฉะนั้นเข้ามาเรียนที่นี่ลูกครูเป็นเบ็ดขี้เหร่หมดเลย แล้วครูเอาเด็กขี้เหร่มาบั่นเป็นตุ๊กตาตัวหนึ่ง สำเร็จบ้างไม่สำเร็จบ้าง แต่ว่าเราก็จะบ่อนให้ดีที่สุด แล้วลักษณะพัฒนาการที่มาถึงขณะนี้คุณครูพอใจแต่ถ้าให้ครูประเมินว่าถึง 4 ไหมคงไม่ถึง 4 แต่ว่าทักษะหรือการแสดงออก มันก้าวหน้ามาจากเดิมที่เฉยๆ ไม่กล้าสบตาแม้จะคุยกับอาจารย์ ไม่กล้าแสดงออกถามตอบได้ก็ไม่คุย ตอบไม่ได้ก็ไม่คุยกลัว

เพราะว่าเหมือนคำว่า เขาเป็นเด็ก การรับรู้ให้ 5 คือประสาทสัมผัส การเดินฟาร์มที่มีน้ำแชะ ในห้องประชุมก็มีอารมณ์ โดยภาพรวมสื่อที่ใช้จัดกิจกรรมเหมาะสม เขาไม่ชอบเอกสารมาก ถ้ามา 20 หน้าทิ้งเลย เด็กก็จะตื่นตัว ปกติถ้าการเรียนเยาะๆ จะเกิดเหนื่อยล้า แต่นี่ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนคนบรรยายเด็กก็จะตื่นตัวรับรู้สิ่งใหม่ เมื่อกีที่นั่งรถมาถามเด็ก 4 คนถามว่าเขาเบื่อไหมเขารู้สึกสนุก รู้สึกได้อะไรเพิ่มขึ้น เมื่อสักครู่ลองวัดทักษะเขาเริ่มชอบคุณครูไม่ได้บอกเขาก่อนนะ” (ผู้สังเกตการณ์คนที่ 1) สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 2 “การทำแบรนด์ทำให้เข้ากระตุ้นได้คิดได้รับรู้ เมื่อกีเขาสร้างแบรนด์ จากตัวคน ยังไม่ใช่ตัวสินค้า เขาพยายามไม่เข้าใจคำจำกัดความของแบรนด์ให้อามาจับตัวเราให้ได้ แสดงเป็นสัญลักษณ์ว่าเป็นยังไง เหมือนกับการสร้างแบรนด์” สอดคล้องกับผู้สังเกตการณ์คนที่ 3 “การเรียนรู้อมีการเปลี่ยนวิทยากร และสื่อที่น่าสนใจ เด็กมีความตื่นตัวตลอด ไม่เครียดกับบทเรียนที่ให้ เพราะเด็กเราจะค่อนข้างไม่ชอบเอกสารมากถ้าเน้นย้ำแต่วิชาการมาก จดจำมากเกินไป เด็กจะเบื่อและไม่เข้าร่วม จากที่สังเกตเด็กมีความสุข ความรู้ใหม่น่าสนใจ และคิดว่าเป็นประโยชน์กับตัวนักศึกษา”

5.2.3 การติดตามผลหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

หลังจากนักศึกษากลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ในการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นระยะเวลา 2 วัน ในกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) ขั้นตอนที่ 2 การแปลงสัญญาณ (Transduction) และขั้นตอนที่ 3 การรับรู้ (Perception) หลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นระยะเวลา 15 วัน ผู้วิจัยได้ติดตามผลการเรียนรู้จากการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรม โดยจำแนกเป็นผลของการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า และผลจากการรับรู้ของการเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง ดังนี้

5.2.3.1 ผลการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าต่อการสร้างแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ผู้วิจัยได้ใช้สื่อวิดีโอแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตความเป็นมาของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จคือ คุณอายุ จือปา ผู้ก่อตั้งอาซ่า อามา กาแฟ เป็นชาวเขาเผ่าอาซ่า จังหวัดสามารถสร้างธุรกิจด้วยการนำปัญหาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่นคือ กาแฟมาสร้างธุรกิจและเป็นผู้ประสานงานเพิ่มมูลค่ากาแฟของชุมชน วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประกอบการต้นแบบใกล้เคียงกับนักศึกษาอาชีพเกษตร ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้นึกถึงสภาพปัญหาที่พบจากการทำเกษตรกรรมที่บ้าน อยากจะเปลี่ยนแนวทางการทำงานเพื่อให้สามารถขายผลผลิตได้ราคาที่ดีขึ้น ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และอยากนำปัญหาของการทำเกษตรจากชุมชนมาพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรเหมือนที่คุณลี อายุ จือปา ได้เป็นต้นแบบ

“คุณลืทำให้เรามีความคิดที่เปลี่ยนไปเลยจากที่ไม่คิดที่จะทำธุรกิจก็คิดว่าธุรกิจก็ดี เพราะว่า หนูเริ่มต้นจากที่เชื่อว่าไม่น่าจะทำธุรกิจได้เพราะเห็นคุณลืไปก็ไม่ได้ต่างจากเรา ก็สามารรถทำธุรกิจได้” นักศึกษาคนที่ 1 สอดคล้องกับนักศึกษาคนที่ 2 “การสร้างแรงบันดาลใจ บ้านอยู่เชียงดาว สร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับการทำงานในอนาคต เราควรวางแผนร่วมมือกับคนอื่น การใช้วิธีทำอย่างไรให้เกี่ยวกับการค้าขายแล้วดีขึ้น ในการโพสขาย วางแผนว่าจะวางแผนอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ” สอดคล้องกับนักศึกษาคนที่ 3 “ทำให้เรามีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้เราอยากที่จะทำโครงการในฝัน หนูก็มีความฝันที่จะทำธุรกิจเพื่อสังคมเหมือนกัน พอบ้านหนูอยู่บนดอยเหมือนกันเห็นเขาเป็นตัวอย่าง เมื่อเขาทำได้เราก็ทำได้ ถ้าอยากทำมากขึ้นเมื่อก่อนอาจจะมีค่าน้อยใจอยู่นิดนึงเราจะทำได้ไหมเพราะมันเป็นความฝันที่ค่อนข้างจะใหญ่ แต่ว่าพอเราไปดู เขาก็มาจากบรรทัดฐานที่คล้ายๆกับเรา เราก็จะทำได้” สอดคล้องกับนักศึกษาคนที่ 4 “ไม่อย่างส่งให้พ่อค้าคนกลางอยากจะมีมูลค่า พ่อค้าคนกลางจะถูกกดราคา จะแปลงรูปผลิตภัณฑ์เพราะว่าที่บ้านก็จะปลูกมันเหมือนกันหมดผลผลิตมันออกมาพร้อมกันราคามันก็จะลดลง” สอดคล้องกับนักศึกษาคนที่ 5 “ได้ดูก็มีแรงว่าเราอยากจะทำ อยากจะมาใช้ในชีวิตประจำวัน ดูคุณลืแล้วรู้สึกว่าจะอยากจะไปแก้ไขเศรษฐกิจที่บ้านให้มันดีขึ้น วิดีโอ กาแฟนั้นก็มีคนปลูกเขาก็ เขาคิดต่าง เขาสามารถสร้างแบรนด์เอง สามารถเอามาขายได้มากกว่าที่เคยทำ เขาปลูกกาแฟ ปลูกชา” สอดคล้องกับนักศึกษาคนที่ 6 “แรงจูงใจในอนาคตจากการชม วิดีโอของคุณรี เกี่ยวกับการพัฒนาของบ้านตัวเอง เขามีความฝันใฝ่ๆผมตอนเด็กๆ ผมอยากทำเป็นไรกาแฟเป็นสวนส้ม ผมอยู่อำเภอจอมทอง ซึ่งไม่มีไร่ส้ม ที่บ้านจะมีปลูกกะหล่ำปลี มะเขือเทศ”

5.2.3.2 ผลการเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

การเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะความรับผิดชอบ ทักษะการเสริมสร้างพลัง และความกล้าเสี่ยง ทักษะดังกล่าวเมื่อเกิดการรับรู้แล้วจะถูกจดจำในสมองของนักศึกษาและมีการดึงความรู้จากความรู้ที่มีความเกี่ยวข้องทักษะมาใช้ประโยชน์หรือเป็นแนวทางในการประกอบการเกษตรดังนี้

หลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องแล้ว เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้สอบถามถึงเกี่ยวกับทักษะการจัดการและความกล้าเสี่ยง ที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทักษะการจัดการจะเกี่ยวข้องกับการจัดการภายในฟาร์มทำให้รู้จักการวางแผนการเพาะปลูกโดยใช้ข้อมูลทางการตลาดมาใช้ในการวางแผนการผลิตพืชผลทางการเกษตร เมื่อได้ผลผลิตพืชผลทางการเกษตรสามารถที่จะจัดการเกี่ยวกับการจำหน่ายผลผลิตสู่ตลาด และทำให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าได้รู้จักโดยการสร้างแบรนด์ของตัวเอง จะต้องสร้างจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการฝึก

ทักษะการจัดการการชมฟาร์มเกษตรตัวอย่างเบื้องต้นและความกล้าเสี่ยงในการประกอบการเกษตร นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมได้รับรู้ข้อมูลและมีแนวคิดที่จะยกระดับการจัดการเกษตรของครอบครัว และชุมชนให้มีมูลค่ามากขึ้น ดังนี้

“การจัดการ วิชาการจัดการพืช ที่ปลูกวางแผน ขบวนการต่างๆ วางแผนมากขึ้น หลังจากที่เลือกเข้าเรียน ก่อนที่จะทำอะไรต้องดูตลาด ต้องศึกษาตลาดดีๆ มีช่องทางไหนบ้าง ที่จะขายได้ การทำแบรนด์ เคยลองทำแบรนด์ ว่าตัวเองมีอะไรเด่น จะทำอย่างไรให้เขาจดจำเราได้ ดูของเพื่อนๆ ด้วยว่าเพื่อนๆ เขาเป็นอย่างไร คงจะนำไปคิดแบรนด์ของตัวเองถ้าจะทำธุรกิจจริงๆ ทำให้คนอื่นมาชอบเราจะจำสินค้าเรา ไม่ซ้ำกับใคร” นักศึกษาคนที่ 1 สอดคล้อง “การตลาดคือเราต้องคิดว่าทำอะไร ถึงของที่เราจะขายมีจุดเด่น เราต้องสร้างโลโก้ให้มันเด่นต่างจากคนอื่น เราต้องสร้างจุดขายให้กับของเราเอง” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “มันทำให้ความคิดเราแข็งแกร่งมากขึ้น เป็นเกาะให้กับเราทำให้เรามีความมุ่งมั่นที่สูงขึ้น เป็นแนวคิดใหม่ “เราคิดว่าโครงการอื่นๆ มากขึ้น “เมื่อก่อนคิดว่า จะมีแค่ขายในชุมชน ได้กินแค่ผักปลอดสารพิษ” นักศึกษาคนที่ 3

การพัฒนาด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นทักษะที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้จากการร่วมกิจกรรมสร้างหอคอย การนำความคิดสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้ในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปราดเปรื่อง ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่าการคิดสร้างสรรค์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตั้งแต่การเริ่มต้นวางแผนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมยังอยากจะทำเปลี่ยนความคิดใหม่ในการเพาะปลูกของคนในชุมชนให้มีการเพาะปลูกที่แตกต่างกัน และการจัดการตลาดเองไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ความคิดสร้างสรรค์ยังใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการทำงานอย่างสร้างสรรค์ การออกแบบวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตรให้เหมาะสมและดีเยี่ยม

“ความคิดสร้างสรรค์เราต้องวางแผนก่อนว่าจะทำอะไรให้รากฟันแน่นแข็งแรงที่สุด และไม่สลายที่สุดและวางแผนอะไรอนาคตถ้าเราวางแผนดี เมื่อมีความรู้ เราก็สามารถทำให้ดีขึ้นเรื่อยๆ” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “ผลิตผลิตภัณฑ์อย่างไรให้มีความแตกต่างจากคนอื่น ความคิดก็จะเปลี่ยนแปลงได้ การจะเข้าร่วมโปรแกรมสร้างแรงจูงใจคือ ชาวบ้านปลูกมันเหมือนกันหมดเราก็อยากเปลี่ยน อยากรู้อย่างไรจากเขาใช้ไหมผลไม่ยอมส่งให้พ่อค้าคนกลางอยากจะทำเพิ่มมูลค่า ผ่านพ่อค้าคนกลางจะถูกกดราคา จะแปรรูปผลิตภัณฑ์เพราะว่า ที่บ้านก็จะปลูกมันเหมือนกันหมดพร้อมผลผลิตมันออกมาพร้อมกันราคามันก็จะลดลง” นักศึกษาคนที่ 4 สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์ที่จะไปแก้ไขงานให้มันดีขึ้น วิธีการแก้ปัญหาที่ดี” นักศึกษาคนที่ 5 สอดคล้องกับ “ความคิดสร้างสรรค์จากการเล่นเกม การออกแบบเครื่องพ่นยา ทำแบบไหนที่เราไม่ต้องเดินฉีด” นักศึกษาคนที่ 6

ทักษะการประสานงาน ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ฝึกการประสานงานกันจากกิจกรรม ใบบอกทาง เป็นการประสานงานระหว่างกลุ่มและภายในกลุ่ม ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเห็นความสำคัญของการทำงานประกอบการเกษตรที่จะต้องทำงานเป็นทีม หรือกลุ่ม เพื่อร่วมกันการวางแผนงาน การเพาะปลูกร่วมกันกับเครือข่ายการผลิตพืชผลทางการเกษตร การทำงานเป็นทีมในการประกอบการเกษตร

“การประสานงานจากเล่นเกมได้ประสานงานจากเพื่อนและวิทยากร จะประสานงานอย่างไรให้ประสบความสำเร็จ” นักศึกษาคนที่ 1 สอดคล้องกับ “ทำยังไงให้เราสื่อสารเข้าใจกัน อย่างเช่นเรียนเกษตร มึงจะกลับไปพัฒนาที่บ้าน ไม่ใช่คำว่าจะปลูกพืชไร่ว่าจะเรียนเกี่ยวกับไม้ผล จะนำไปปลูกและกลับไปทำฟาร์มที่บ้าน” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “เกมทำให้ได้คิดการวางแผนร่วมกัน ใช้ความสามัคคีกับเพื่อนในกลุ่ม” นักศึกษาคนที่ 6

ทักษะผู้นำความคิด ผู้ประกอบการเกษตรปรารถนาจะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นประกอบการตัดสินใจในการทำงานร่วมกัน เพื่อร่วมกันวางแผนในการทำงานและต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกในการทำงาน

“ความคิดจากหลายคนเราต้องฟังเหตุผลของเพื่อนเราด้วย ผู้นำจะต้องมีความเชื่อมั่นในตัวเองมีความมั่นใจ ถ้าเป็นผู้นำแล้วเราทำเสียก็จะเสียหมด” นักศึกษาคนที่ 6 สอดคล้องกับ “ผู้นำความคิด เราสามารถวางแผนอนาคตได้ว่า เราควรจะทำอย่างไรต่อไป อนาคตของเราจะดีขึ้น” นักศึกษาคนที่ 2

ทักษะความไว้วางใจ เป็นการสร้างความร่วมมือที่จะต้องมีความไว้วางใจในการทำงานร่วมกัน ทำให้นักศึกษารู้การเข้าถึงคนที่จะต้องให้ความสำคัญกับการประสานงาน และการประสานงานกับหน่วยงานหลักในการประกอบการเกษตร ซึ่งการประสานงานจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีความเชื่อมั่น และมีความซื่อสัตย์ในการทำงานร่วมกัน

“การเล่นเกมที่ปิดตาทำให้เรารักกัน ทำให้เราให้ความร่วมมือเพื่อนในกลุ่มที่เราทำด้วยกัน เราต้องเดินไปด้วยกันเราต้องฝากความคิดเห็นของเพื่อน ต้องรู้จักการให้คำปรึกษากัน มีความเชื่อ ไว้วางใจกัน ถ้าเราไว้วางใจ เป็นแม่ค้าคนกลาง เราไว้วางใจผู้ผลิต สินค้ามันดี มีสินค้าปลอดสารพิษ” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “ไว้วางใจในการทำงานลำดับได้เพราะต้องไว้วางใจคนอื่นงานกลุ่มเราจะไปทำคนเดียว เรายังจะลำบากที่เราและคนอื่นก็จะได้รับความรู้แล้วต้องไว้วางใจเขาให้ไปทำ สมมติว่าเราเป็นคนคุมงาน เรายังต้องให้เขา ดูรายการปรึกษากันเวลามีปัญหาทำให้มาปรึกษาเราได้ การประสานงาน มันทำให้เราเรียนรู้กันสัคนก็ต้องเข้ากับให้ได้ดีกับสังคมในทุกรูปแบบต้องใช้ทั้งความเชื่อใจความสัมพันธ์ที่ดีต้องใช้คำพูดที่นุ่มนวล ตรงไปตรงมา ในบางครั้ง ผู้นำความคิด ฝึกหัดวางแผน หัวหน้าเป็นหัวใจหลักของงานต่างๆ” นักศึกษาคนที่ 3 สอดคล้องกับ “ความไว้วางใจเราจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเราจะต้องหุนกันเราก็ต้องไว้วางใจเขาแต่ก็ไม่ถึงกับทั้งหมดเราก็ต้องเผื่อใจไว้บ้าง ความไว้วางใจให้กับลูกค้าต้องซื่อสัตย์” นักศึกษาคนที่ 6

ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในด้านการตลาด เป็นการเพิ่มโอกาสในการตลาด ทำให้นักศึกษาเห็นช่องทางที่จะจำหน่ายสินค้า และการยกระดับการประกอบการธุรกิจในกลุ่มของตน

“เราต้องใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำธุรกิจถ้าเราไม่ใช่ธุรกิจเทคโนโลยี จะทำให้ธุรกิจดีขึ้น เช่นถ้าเราค้าขายในบ้านเราก็จะได้แก่ชุมชนแต่ถ้าเราขายใน Facebook ใน LINE ก็จะได้ขยายเพิ่มมากขึ้น” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “หนูคิดว่ามันขยาย

โอกาส ได้ว่าชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและขยาย ได้ออกไปขายข้างนอกได้มากขึ้นเพราะมีเทคโนโลยีสื่อเข้ามาเกี่ยวข้องใช้อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ลงใน Fanpage อย่างที่พี่ๆ เขาทำ” นักศึกษาคนที่ 3 สอดคล้องกับ “เราใช้ ICT ในการค้นเกี่ยวกับวิธีการปลูก ลักษณะการปลูกส้ม แรงฟาร์มที่อยู่ปลูกส้ม อย่างเช่นที่แม่แตงมีปลูกมาก ข้อมูลแหล่งที่ปลูกสายพันธุ์ที่เหมาะสม เช่น ส้มไร้เม็ด ส้มจี๊ด” นักศึกษาคนที่ 7

ทักษะด้านสุขภาวะ เป็นสิ่งที่นักศึกษาคิดว่าเป็นส่วนสำคัญในการประกอบอาชีพที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่แข็งแรง การไม่รับสารพิษเข้าสู่ร่างกาย และการมีแนวคิดเชิงบวกเพื่อสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับการทำงาน

“เป็นของเราเราก็พัฒนาให้ดีขึ้นได้ การเล่นเกมแล้วต้องคิดบวกคิดลบ จุดด้อยของเราที่มันไม่ดีเราสามารถเก็บไว้ให้มันดีขึ้นได้ การต่อให้สูงขึ้น” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “สุขภาวะ สร้างความสุขให้คนอื่น ตัวเองด้วยในการใช้ชีวิต เราควรจะมีมีความสุขเราควรจะต้องคิดบวกเพิ่มขึ้น และชีวิตเราก็จะบวก การมีสุขภาพจิตและสุขภาพกายที่ดีก็จะทำให้เราทำงานได้ดีและทำให้เราเข้ากับคนอื่นมากขึ้น ไว้ใจคนอื่นมากขึ้น” นักศึกษาคนที่ 3 สอดคล้องกับ “สุขภาวะ เกี่ยวกับร่างกาย ไม่เสื่อมโทรมจากการใช้สารเคมี ผู้บริโภค ไม่วางใจต่อเรา ทำให้คนที่รักษาสุขภาพจะมา กินผัก และผลิตภัณฑ์ของเรา” นักศึกษาคนที่ 8

ทักษะความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการเกษตรมีความสำคัญที่นักศึกษาเห็นว่าจะต้องมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า และสิ่งแวดล้อม มีความซื่อสัตย์ในการประกอบการเกษตร การรักษาสິงแวดล้อมโดยไม่ใช้สารเคมีหรือปล่อยสารเคมีสู่สิ่งแวดล้อม

“แน่นอนถ้าจะทำธุรกิจต้องมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า ไม่ว่าจะ ซื่อสัตย์กับลูกค้า ลูกค้าอยากได้ของวันนั้นสามารถทำได้ส่งให้ลูกค้าได้ คนเราจะสำเร็จได้ต้องมีความซื่อสัตย์รับผิดชอบต่อ รอบๆตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมที่เราต้องรับผิดชอบต่อ” นักศึกษาคนที่ 1 สอดคล้องกับ “การใช้งานต้องมีความรับผิดชอบต่อ” นักศึกษาคนที่ 2 สอดคล้องกับ “ความรับผิดชอบต่อ งานของเราจะก้าวหน้า” นักศึกษาคนที่ 3 สอดคล้องกับ “ผู้ประกอบการก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อหลายอย่าง ต้องดูแลพืช ต้องตื่นเช้า คนงานก็ต้องคุมให้ได้ รับผิดชอบต่อลูกค้า สมมติเราซื้อสินค้าต่อไปถ้าเสียเราก็ต้องถามว่าจะเอาเงินคืนหรือ ให้เราเปลี่ยนสินค้า เราต้องสร้างความไว้วางใจให้เขา จากที่ไปดูฟาร์ม” นักศึกษาคนที่ 6 สอดคล้องกับ “สินค้าให้กับลูกค้าไม่ตรงกับตามความต้องการเราก็ต้องรับผิดชอบต่อ เราอาจจะลดราคาให้หรือ ส่งสินค้าตัวใหม่ให้หาทางแก้ไขในจุดที่เราบกพร่อง ตั้งความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมชุมชน เช่น เราไม่ใช้สารเคมี ใช้พวกมูลสัตว์ ปุ๋ยชีวภาพที่เราทำขึ้นมาเอง เพื่อให้สิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” นักศึกษาคนที่ 8 สอดคล้องกับ “เวลาสิ่งแวดล้อมถ้าเป็นส้มที่ทำอาจจะต้องมีการฉีดยาบ้าง เพียงแต่เราต้องฉีดให้เหมาะสมกับพืช แต่ถ้าจะนำไปขายอาจจะต้องล้างส้มให้สะอาดก่อนที่จะนำไปจำหน่ายหรือบรรจุ” นักศึกษาคนที่ 7

ทักษะการเสริมสร้างพลัง นักศึกษามีกำลังใจที่จะประกอบการเกษตรอย่างเช่นเดียวกับคุณลี อายุ จือปา ที่เป็นชาวเขาเช่นเดียวกันที่ฝึาพันธุ์อุปสรรค สามารถเป็นต้นแบบในการทำงาน ทำให้นักศึกษามองโลกในเชิงบวกว่าการทำงานต้องมีอุปสรรคต้องมีกำลังใจหรือพลังในการแก้ไขปัญหา

“จากคุณลีแล้วไปดูฟาร์มแล้วก็สร้างพลังให้กับเรา ต้องดูว่าเขาจะคุยกับคนแบบไหน ก็จะคุยกับคนที่มีความรู้ เช่น หัวหน้างานที่ศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ป่านั้นคือมีความรู้ ท่านจะเห็นด้วยกับสิ่งที่เราพูด แต่ถ้าเราเขาคุยกับพ่อแม่ ก็จะไม่รู้ เจ้าแม่ความเป็นผู้นำการสร้างตัดสินใจเขาเชื่อมั่นในตัวเราเราสามารถสร้างพลังให้เขาได้” นักศึกษาคนที่ 1 สอดคล้องกับ “การเสริมสร้างพลังอำนาจ การคิดบวกมองโลกในแง่ดีเข้ากับคนอื่นจะทำให้เรามีพลัง เมื่อมีลูกจ้างเราไปเสริมสร้างพลังให้กับเขา ทำให้เขามีความสุข มีความสุขกับงานที่เราอยากจะทำจะทำให้เราทำได้ดี” นักศึกษาคนที่ 3 สอดคล้องกับ “เสริมสร้างพลังก็คือได้กำลังใจตัวเอง ตั้งแรงบันดาลใจ” นักศึกษาคนที่ 6 สอดคล้องกับ “ถ้าเราทำมะละกอ ส้ม กะหล่ำลุ่ม ก็มาแก้ที่เราผิดพลาด เมื่อคราวหน้าเราจะทำอย่างไร ที่จะได้ผลตอบแทนตามสิ่งที่เราคาดหวังไว้ การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับเพื่อนร่วมงาน การหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกัน” นักศึกษาคนที่ 8

5.3 การประเมินผลผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มนักศึกษาอาชีพเกษตรระดับ ปวส. ชั้นปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโปรแกรมออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่เข้าร่วมโปรแกรม และกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ในแต่ละกลุ่มแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 10 คน ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมมีการทดสอบความรู้ทั้ง 2 กลุ่ม โดยผลการทดสอบคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลอง ดังแสดงในตารางที่ 20 พบว่าโดยเฉลี่ยคะแนนหลังการเข้าร่วมโปรแกรมของกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 21.9 คะแนน มากกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 18.5 คะแนน ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 20 แสดงการสรุปผลคะแนนการทำแบบทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ลำดับของผู้เข้าร่วมใน กลุ่มทดลอง	คะแนน		ค่าความต่างคะแนนแต่ละคู่ (T ₂) - (T ₁) (D)
	ก่อน (T ₁)	หลัง (T ₂)	
1	8	15	7
2	22	24	2
3	13	17	4
4	17	20	3
5	13	21	8
6	20	23	3
7	24	26	2
8	23	25	2

ตารางที่ 20 แสดงการสรุปผลคะแนนการทำแบบทดสอบเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร (ต่อ)

ลำดับของผู้เข้าร่วมในกลุ่มทดลอง	คะแนน		ค่าความต่างคะแนนแต่ละคู่ (T ₂) - (T ₁) (D)
	ก่อน (T ₁)	หลัง (T ₂)	
9	26	27	1
10	19	21	2
เฉลี่ย	18.5	21.9	3.4

ผลจากการทดสอบคะแนนการทดสอบของกลุ่มทดลองใช้โปรแกรม เมื่อนำมาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมโดยใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยสถิติแม็คเนมาร์ (McNemar Test) แสดงได้ดังตารางที่ 21 ผู้วิจัยได้นำผลการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้โปรแกรมของกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมแต่ละคน โดยใช้การวิเคราะห์ผู้ทดลองใช้โปรแกรมมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่หลังเข้าร่วมโปรแกรม โดยใช้วิธีการของแม็คเนมาร์ (McNemar Test) และมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H₀ หมายถึง นักศึกษาที่ร่วมทดลองใช้โปรแกรมมีคะแนนทดสอบความรู้ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่าง

H₁ หมายถึง นักศึกษาที่ร่วมทดลองใช้โปรแกรมมีคะแนนทดสอบความรู้หลังมากกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 21 ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลความรู้ของผู้เข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรมก่อนและหลังการร่วมโปรแกรม

การประเมินความรู้ของผู้เข้าร่วมทดลอง	จำนวน (คน)	Z-Test	p-value
ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	10	3.173***	0.002
หลังเข้าร่วมโปรแกรม	10		

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 21 พบว่า ความแตกต่างระหว่างการประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรในกลุ่มทดลอง สามารถจำแนกได้ก่อนและหลังการเข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรม สามารถอธิบายได้ว่าทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องหลังเสร็จสิ้นการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Z-Test = 3.173, p-value = 0.002) ค่าของ p-value น้อยกว่า 0.01 หมายถึง โปรแกรมที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ดังแสดงตารางที่ 22 ผลจากการทดสอบสรุปได้ว่า กลุ่มทดลองใช้โปรแกรมหลังเข้าร่วมใช้โปรแกรมแล้วมีคะแนนทดสอบโดยเฉลี่ยเท่า 21.9 คะแนน เพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุมที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.9 คะแนน ผลของการทดสอบความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ทำให้นักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรเพิ่มขึ้นและมีค่าคะแนนมากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมใช้โปรแกรม

ตารางที่ 22 สรุปผลคะแนนการทำแบบทดสอบประเมินผลความรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการใช้โปรแกรม

ลำดับของผู้เข้าร่วมการทดลอง	คะแนนกลุ่ม		ค่าความต่างคะแนนแต่ละคู่ (T ₂) - (T ₁) (D)
	ควบคุม (T ₁)	ทดลอง (T ₂)	
1	20	15	-5
2	17	24	7
3	12	17	5
4	19	20	1
5	21	21	0
6	26	23	-3
7	16	26	10
8	22	25	3
9	14	27	13
10	22	21	-1
เฉลี่ย	18.9	21.9	3

ผลจากคะแนนการทดสอบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรม เมื่อนำมาวิเคราะห์ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเพิ่มขึ้นหรือไม่โดยใช้หลักการวิเคราะห์ด้วยสถิติแม็คเนมาร์ (McNemar Test) แสดงดังตารางที่ 23 ผู้วิจัยได้นำผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมของแต่ละคนโดยการวิเคราะห์ผู้เข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรมมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่แตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และมีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

H_0 หมายถึง นักศึกษากลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีค่าคะแนนทดสอบความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

H_1 หมายถึง นักศึกษากลุ่มทดลองมีค่าคะแนนทดสอบความรู้มากกว่ากลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 23 ผลการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการประเมินผลความรู้ของผู้เข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

การประเมินความรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม	จำนวน (คน)	Z-Test	p-value
กลุ่มควบคุม	10	3.171***	0.002
กลุ่มทดลอง	10		

หมายเหตุ: **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการตรวจสอบความแตกต่างการประเมินผลความรู้จากตารางที่ 23 พบว่าความแตกต่างระหว่างการประเมินทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร สามารถจำแนกระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมทดลองใช้โปรแกรมสามารถอธิบายได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของกลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมหลังเสร็จสิ้นการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (Z-Test =3.171, p-value = 0.002) ค่าของ p-value น้อยกว่า 0.01 หมายถึงโปรแกรมได้จากการวิจัยและพัฒนาสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

จากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) โดยการนำนักศึกษากลุ่มทดลองที่ผ่านการคัดเลือกด้วยผลคะแนนการทดสอบตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป เป็นจำนวน 3 คน เพื่อไปศึกษาดูงานฟาร์มต้นแบบที่ ลีจิง ฟาร์ม ที่ตั้งอยู่ที่อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงดังภาพที่ 35 และ 36 ใช้เวลาในการศึกษาดูงานเป็นเวลา 3 ชั่วโมง หลังจากศึกษาดูงานแล้วนักศึกษาได้นำความรู้และทักษะที่อยู่ในความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรมร่วมกับการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์จากความจำระยะยาวเพื่อจัดทำกลยุทธ์การวางแผนธุรกิจด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) มีรายละเอียดดังนี้

ก่อนการออกแบบวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) การประกอบการเกษตรของนักศึกษาได้ศึกษาดูงานที่ลีจิง ฟาร์ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเริ่มต้นได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติการเริ่มต้นการประกอบการเกษตรของผู้ประกอบการคือ ดร.ฐิติกานต์ วงศ์ใหญ่ ได้ก่อตั้งวิสาหกิจ

เกษตรเชิงท่องเที่ยว ลีจิง ฟาร์ม เมื่อ พ.ศ. 2546 การเริ่มต้นประกอบการเกษตรเกิดจากแนวคิดความห่วงใยต่อสุขภาพของคนในครอบครัวและชุมชนเพราะผู้ประกอบการเองมีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากสาเหตุของสารพิษที่อยู่ในอาหารที่คนเรากิน จึงเกิดแนวคิดที่จะผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นอาหารปลอดสารพิษด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ ลักษณะการทำเกษตรอินทรีย์ในลีจิง ฟาร์มเป็นรูปแบบที่ครบวงจรโดยวิเคราะห์เชื่อมโยงระหว่างห่วงโซ่อุปทานการผลิตแต่ละชนิดของผลิตภัณฑ์ การดำเนินการผลิตในฟาร์มเป็นแบบอินทรีย์ทั้งหมดมีการผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ เห็ด กาแฟ ถั่งเช่า โกโก้ นมแพะ กิมจิ สตอเบอร์รี่ พริกหวาน หนุ่ยหวาน องุ่น และมะเดื่อฝรั่ง ในตอนเริ่มต้นการทำฟาร์มเริ่มจากเพาะเห็ดในปัจจุบันโรงเพาะเห็ดได้ควบคุมควบคุมการผลิตด้วยระบบผ่านมือถือ การขายก้อนเชื้อเห็ด เพาะเห็ด และขายเห็ดหน้าฟาร์มหรือนำไปส่งที่ลูกค้า การเพาะถั่งเช่าโดยใช้อาหารที่เลี้ยงมีส่วนผสมของนมแพะแล้วนำถั่งเช่าและหนุ่ยหวานที่ปลูกผสมในกาแฟเพื่อผลิตเป็นการเพาะสำเร็จรูปผสมถั่งเช่า มะเดื่อฝรั่งที่ปลูกจะนำมาแปรรูปด้วยการอบลมร้อน ผักอินทรีย์ที่ปลูกจะนำมาผลิตเป็นกิมจิ การปลูกเมล่อนปัจจุบันมีการแข่งขันสูงจึงผลักดันให้เป็นธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern trade) และผลิตโกโก้เข้มข้น ส่วนด้านการตลาดส่วนมากจะส่งออกต่างประเทศ ได้แก่ กาแฟผสมถั่งเช่า โกโก้เข้มข้น และเมล่อนสายพันธุ์เกาหลี ส่วนตลาดในประเทศส่วนมากเป็นกิมจิ และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในการประกอบการเกษตรมีเป้าหมายการดำเนินงานเกษตรควบคู่กับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนเครือข่าย สร้างที่พักในฟาร์มสำหรับนักท่องเที่ยว หรือเรียกว่า ฟาร์มสเตย์ (Farmstay) การเข้าชมกิจกรรมของฟาร์มยังได้จำหน่ายพืชผลทางการเกษตรให้เลือกซื้อ เช่น ข้าวโพดกินสด เมล่อน และลูกมะเดื่อฝรั่ง เป็นต้นการประชาสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายสังคม (social media) เช่น เฟสบุ๊ค (facebook) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่ฟาร์มได้ดำเนินการ การเยี่ยมชมฟาร์ม และผลผลิตจากฟาร์ม

ภาพที่ 35 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับวิทยากรในการศึกษาดูงานที่ลี้จ ฟาร์ม
ในขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition)

ภาพที่ 36 การรับฟังบรรยายเกี่ยวกับการประกอบการของลี้จฟาร์ม ในขั้นตอนการเรียนรู้จำ
(Recognition)

ระหว่างที่เข้าชมลิ่ง ฟาร์มนักศึกษาได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถามข้อมูลกับเจ้าของฟาร์ม นำชมฟาร์มและบรรยายเกี่ยวกับการวางแผนและกระบวนการผลิตพืชผลการเกษตร ช่องทางการตลาด ผลการศึกษาจากประสบการณ์เรียนรู้จริงด้วยการศึกษาดูงานลิ่ง ฟาร์มของนักศึกษาเป็นการเพิ่มการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์และข้อมูลใหม่ความรู้ใหม่ที่นักศึกษาไม่เคยได้รับความรู้มาก่อน เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเกษตรที่มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันในการผลิตแบบครบวงจรเป็นห่วงโซ่อุปทานที่มีการประกอบการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายในการเพาะปลูก การผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย และสนองความต้องการของตลาด การประชาสัมพันธ์กิจกรรม การดำเนินงานของฟาร์มผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความร่วมมือกับชุมชนและสร้างที่พักในฟาร์มสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อจัดเป็น ฟาร์มสเตย์ (farmstay) ทำให้นักศึกษาเกิดการรับรู้ (perception) ผ่านการสัมผัสกับประสบการณ์จริง หลังการศึกษาดูงานได้เดินทางกลับวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง เพื่อให้นักศึกษานำความรู้จากประสบการณ์จริงในการศึกษาดูงานจากลิ่ง ฟาร์ม มาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบห่วงโซ่อุปทานประกอบการเกษตรในท้องถิ่นของตนเอง นักศึกษาได้นำปัญหาของการผลิตและการตลาดพืชผลทางการเกษตรในการประกอบการเกษตรให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตห่วงโซ่อุปทาน ได้แก่ 1) การผลิตข้าวไร่บรรจุถุง 2) การผลิตลำไยและการแปรรูปลำไย และ 3) การผลิตผักไฮโดรโปนิคส์ ดังนี้

นักศึกษาคคนที่ 1

บ้านของนักศึกษายู่ที่ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชาวเขาเผ่าลาหู่ ได้เห็นวิถีชีวิตในชุมชนส่วนมากปลูกข้าวไร่ ในบางปีได้ผลผลิตมากเมื่อนำไปขายจึงทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ การขายข้าวไร่ที่ได้เก็บเกี่ยวแล้วจะขายให้พ่อค้าคนกลางในรูปของข้าวเปลือก นักศึกษาจึงนำความรู้มาออกแบบห่วงโซ่อุปทานแปรรูปข้าวไร่ให้มีมูลค่า และไม่ต้องขายผ่านพ่อค้าคนกลางและความสำคัญของการผลิตแบบอินทรีย์ที่ปลอดภัยเพื่อสุขภาพที่ดีเพราะคุณแม่ของนักศึกษามีโรคประจำตัวต้องควบคุมอาหาร การผลิตข้าวไร่อินทรีย์จึงเป็นเหมือนการผลิตข้าวไร่ที่ชุมชนเคยทำมา และได้ผลิตข้าวเพื่อสุขภาพเสมือนกับการผลิตข้าวให้คุณแม่อันเป็นที่รัก นักศึกษาจึงคิดผลิตข้าวไร่บรรจุถุงที่ปลอดภัยภายใต้ชื่อ “ข้าวไร่บ้านฉัน” โดยมีสโลแกนผลิตภัณฑ์ในการดำเนินธุรกิจประกอบการเกษตรว่า “ข้าวไร่อินทรีย์ของแม่” ประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับคือ ข้าวปลอดภัยไม่มีสารพิษตกค้าง ข้าวไร่อินทรีย์ที่ไม่ขัดสีทำให้มีสารอาหารที่มีคุณค่า จึงเหมาะกับคนดูแลสุขภาพ

“ครอบครัวทำธุรกิจทำไร่ ปลูกข้าวไร่ ทำสวนอยู่แล้วในระดับหนึ่ง และปลูกถั่วดิน (ถั่วลิสง) ปลูกถั่วทุกชนิด และปลูกผลไม้ต่างๆ เช่น มะม่วง ลิ้นจี่ คนในหมู่บ้านปลูกข้าวไร่เหมือนกันหมดทำให้ราคาข้าวไร่ตกต่ำจนอยากตัดแปลงใหม่ไม่เหมือนใครอยากขายเอง มันจะเพิ่มราคา และอยากจะทำให้มีการจัดเข้าเยี่ยมชมข้าวไร่ แม่เป็นคนรักสุขภาพมาก เพราะ แม่มีโรคประจำตัว คือความดัน และเบาหวาน ซึ่งทำให้แม่รักสุขภาพมากต้องควบคุมอาหาร”

จากปัญหาในการปลูกข้าวไร่มีปริมาณมากทำให้ราคาตกต่ำ เพราะการขายผ่านพ่อค้าคนกลาง จึงเกิดแนวคิดที่ต้องการเพิ่มมูลค่าของข้าวไร่ด้วยการผลิตข้าวไร่อินทรีย์บรรจุถุง เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและยกระดับอาชีพเกษตรกรกรมให้เป็นผู้ประกอบการ จึงมีแนวทางในการดำเนินประกอบการด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานข้าวไร่บรรจุถุง แสดงดังภาพที่ 36 เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการเกษตร รายละเอียดดังนี้

ต้นน้ำ

1. ศึกษาศูนย์วิจัยข้าว เกี่ยวกับสายพันธุ์ข้าวไร่ที่เหมาะสมในพื้นที่ และตรวจสอบสภาพความเหมาะสมของลักษณะดิน เช่น ความเป็นกรดเป็นเบส
2. วัสดุและอุปกรณ์ในการทำนาจัดซื้อจากร้านในชุมชน
3. ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก รับซื้อจากชุมชน
4. การจ้างรถไถพรวนดินจากคนในชุมชน
5. บรรจุภัณฑ์ถุงสำหรับบรรจุข้าวสารค้นหาและซื้อผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

กลางน้ำ

1. นำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์วิจัยข้าวและกรมพัฒนาที่ดินไปปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูกแลพื้นที่ข้าวไร่
2. แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวเป็นแหล่งน้ำจากลำธาร
3. การปรับดินด้วยการไถพรวนและใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก
4. ปลูกข้าวไร่ การดูแลกำจัดวัชพืช และโรคพืชที่เกิดขึ้นกับข้าวรวมทั้งศัตรูพืช
5. การเก็บเกี่ยวข้าวไร่โดยจ้างคนงานจากชุมชนมาเกี่ยวข้าว
6. นวดข้าวด้วยเครื่องนวดข้าว จากชุมชน
7. ข้าวเปลือกบางส่วนนำไปทำเป็นเมล็ดพันธุ์ต่อไป และข้าวเปลือกอีส่วนนำไปสีเพื่อให้ได้ข้าวกล้องข้าวไร่ และนำไปบรรจุถุง แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ 1 , 3 และ 5 กิโลกรัม ส่วนที่ได้จากการสีข้าวเป็นแกลบและรำข้าว
8. แกลบที่ได้จากการสีข้าวจะนำมาทำถ่านแกลบสำหรับเป็นเชื้อเพลิง

ปลายน้ำ

1. ข้าวไร่บรรจุถุงจำหน่ายผ่านออนไลน์ทางเฟสบุ๊ค และไลน์และจัดส่งถึงลูกค้าโดยตรง
2. จำหน่ายที่ร้านค้าโอท็อป (OTOP) และงานแสดงสินค้าของจังหวัด
3. ถ่านแกลบขายที่ร้านหน้าไร่ และส่งร้านค้าในชุมชน
4. รำข้าวผสมเป็นอาหารให้กับไก่ และวัว และบางส่วนขายให้กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร

นักศึกษาคนที่ 2

นักศึกษาพักอาศัยอยู่ที่ตำบลนครเรือ อำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไป สนใจห่วงโซ่อุปทานการผลิตลำไยและการแปรรูปลำไย วิธีชีวิตคนในชุมชนของนักศึกษาส่วนมากปลูกลำไย และขายส่งให้กับพ่อค้าคนกลางเมื่อถึงฤดูกาลมีผลผลิตจำนวนมากทำให้

ราคาตกต่ำ การลดปัญหาาราคาลำไยที่ผลิตราคาตกต่ำจึงมีแนวคิดที่จะนำพัฒนาการผลิตลำไยและการแปรรูปลำไย เพื่อประโยชน์ที่ได้รับเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับลำไยความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในการศึกษาดูงานที่ลีสจิง ฟาร์ม ที่ผู้ประกอบการเกษตรได้ทำเกษตรแบบครบวงจรในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ และจากการชมวีดีโอในขั้นตอนกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าของคุณลี อายุ จือปา แนะนำให้แก้ปัญหาผลผลิตในท้องถิ่นจึงมีความคิดที่จะต่อยอดการผลิตลำไยแบบครบวงจร

“ลำไยเป็นผลไม้ประจำถิ่นของจังหวัดเชียงใหม่มีปลูกมาก คิดที่จะแปรรูปเพิ่มมูลค่าของการปลูกลำไย และทางบ้านมีการปลูกผลไม้และมีลำไยมากด้วย จึงมีความคิดริเริ่มที่จะต่อยอดอาชีพของทางบ้านจากเดิมที่ขายส่งอย่างเดียวมาทำอ็อกาศีพหนึ่งควบคู่กันอย่างครบวงจร ในโปรแกรมสอนให้ใช้ของที่อยู่มียู่ในท้องถิ่นจากส่วนของคุณลี มีอาชีพทำไร่ กากาแฟที่นำปัญหาการผลิตกากาแฟของชุมชนมาแก้ไข เช่นเดียวกับลำไยที่ชุมชนปลูกมาก และการทำเกษตรแบบครบวงจรแบบลีสจิง ฟาร์มทำให้คิดที่อยากจะพัฒนาการผลิตลำไย”

จากปัญหาปริมาณผลผลิตลำไยของจังหวัดเชียงใหม่และในชุมชนมีจำนวนมาก ทำให้ผลผลิตล้นตลาด การสร้างมูลค่าของห่วงโซ่อุปทานของการผลิตลำไยและการแปรรูปลำไย ดังภาพที่ 37 ดังนี้

ต้นน้ำ

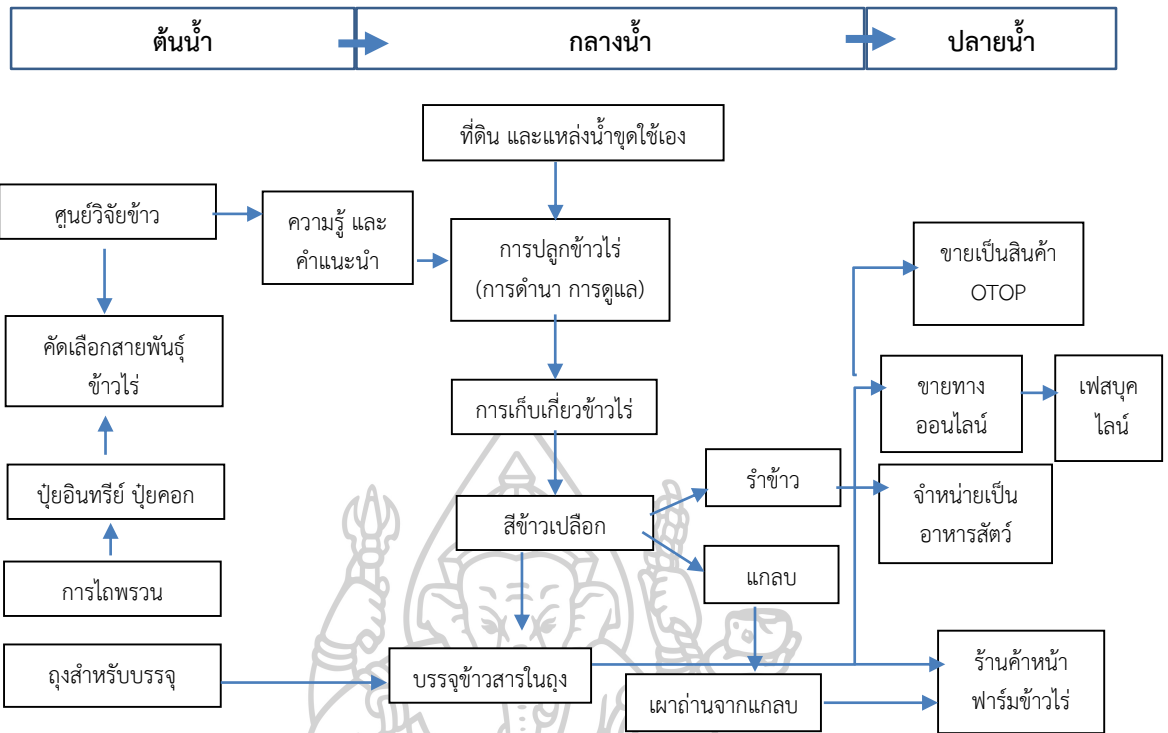
1. ในช่วงเริ่มต้นการเลือกต้นพันธุ์ลำไยโดยซื้อต้นพันธุ์จากสวนที่จำหน่ายต้นพันธุ์ลำไย
2. ซื้อวัสดุและอุปกรณ์สำหรับทำสวนลำไยจากร้านในหมู่บ้านและในจังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสายพันธุ์ลำไย การดูแล และโรคพืชของลำไยจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
4. การปลูกลำไยเป็นการปลูกแบบอินทรีย์จึงใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ผลิตขึ้นเองจากวัสดุธรรมชาติจากสวนลำไยและชุมชน

กลางน้ำ

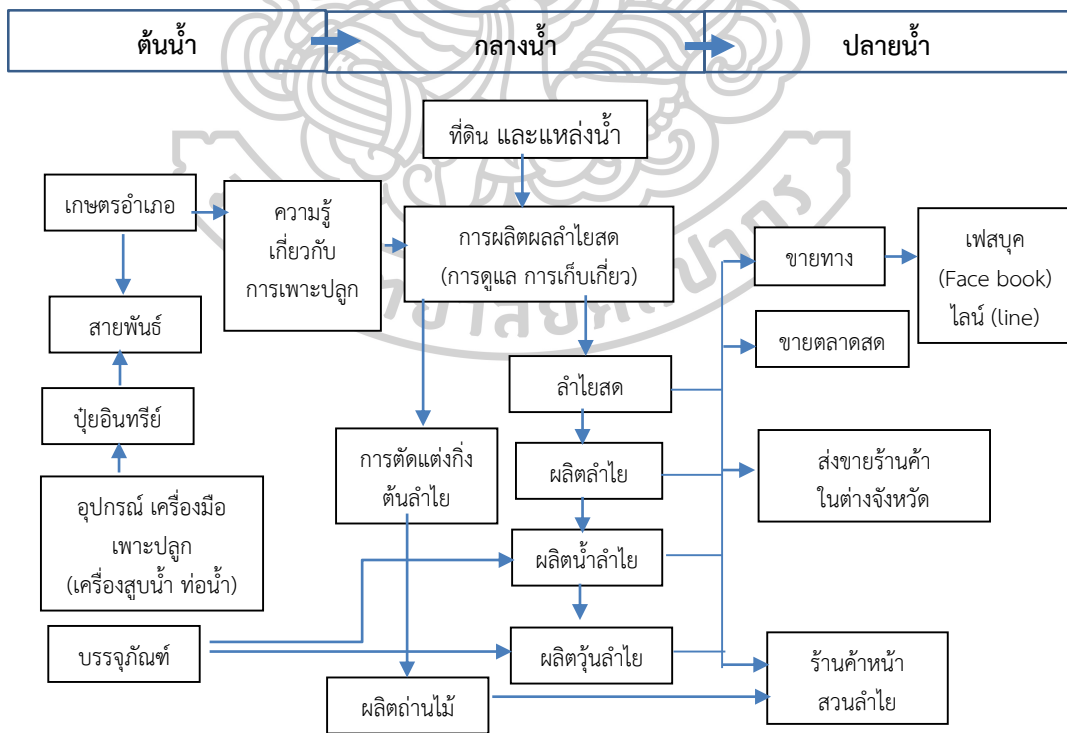
1. เตรียมพื้นที่สำหรับเพาะปลูกลำไยในพื้นที่ดินของตนเอง วางระบบน้ำ ขุดบ่อน้ำสำหรับใช้รดน้ำต้นลำไย
2. การปลูกลำไยตามที่ได้วางแผนการผลิตไว้ และการดูแล การใช้ปุ๋ย การรดน้ำ การดูแลโรคพืช และกำจัดศัตรูพืช จึงถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว
3. การแปรรูปลำไยสดเพื่อทำน้ำลำไย วุ้นลำไยและการอบแห้งลำไย
4. การนำกิ่งลำไยที่ได้จากการตัดแต่งต้นลำไยจะนำมาเผาเป็นถ่านไม้ลำไย

ปลายน้ำ

1. จำหน่ายผลลำไยสด และผลผลิตที่แปรรูป ได้แก่ น้ำลำไย ลำไยอบแห้ง และวุ้นลำไย ในร้านค้าหน้าสวน
2. การจำหน่ายลำไยอบแห้งทางออนไลน์ผ่าน เฟสบุ๊ค (face book) และไลน์ (Line)
3. จำหน่ายถ่านไม้ลำไยให้กับร้านอาหารและจำหน่ายที่ร้านค้าหน้าสวน

ภาพที่ 37 ห่วงโซ่อุปทานข้าวไร่บรรจุถุง

ภาพที่ 38 ห่วงโซ่อุปทานลำไยและการแปรรูปลำไย

นักศึกษาคนที่ 3

นักศึกษาเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงสะกอ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในชุมชนมีอาชีพหลักของชาวกะเหรี่ยงเกือบทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรม ปลูกผัก และข้าว ส่วนมากจะขายผลผลิตส่งให้พ่อค้าคนกลางจะได้ราคาที่ดีมาก และในชุมชนเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยว ชาวเยอรมันและออสเตรเลีย นิยมเดินทางมาท่องเที่ยว การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรโดยนำ ผลผลิตทางการเกษตรได้แก่ ผัก ข้าว ปลอดภัยมาประกอบอาหารตามแบบวิถีชาวกะเหรี่ยงใน ร้านอาหารที่ตกแต่งด้วยวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือทางการเกษตรของชาวกะเหรี่ยง เมื่อนักท่องเที่ยว หรือลูกค้าที่มาร้านจะได้รับประทานอาหารของชาวกะเหรี่ยงปลอดภัย ได้ชิมวิถีชีวิตของชาว กะเหรี่ยงด้วยเรื่องเล่าที่แสดงในแผ่นพับ เครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบอาชีพของชาวกะเหรี่ยง ด้วยสโลแกน “ร้านความฝันในกะลาของเด็ก (กะเหรี่ยง)” ประโยชน์ที่ลูกค้าและนักท่องเที่ยวจะได้รับ คือ ผักที่ขายและนำมาทำอาหารเป็นผักปลอดภัย สดใหม่ จากสวนทุกวัน ได้กินอาหารของชาว กะเหรี่ยง อาหารพื้นเมืองของภาคเหนือ และเป็นอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพและร่างกายการ ปลอดภัย สัมผัสถึงบรรยากาศและความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยง นอกจากนี้คนในชุมชนยังมี รายได้เพิ่มจากการปลูกผักอินทรีย์เพื่อส่งร้านอาหารที่สร้างขึ้นและยังเป็นการเปิดโอกาสให้ นักท่องเที่ยวได้ชมการปลูกผักอินทรีย์ของชุมชน

“เนื่องจากตัวดิฉันเป็นชาวดอยชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งอาชีพหลักของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เกือบทั้งหมดประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพืช ต่างๆ ที่ส่งขายจะได้ราคาที่ดีมาก ดิฉันจึง มีความฝันอยากเพิ่มมูลค่าของพืชที่ได้จากการเพาะปลูก และเพิ่มอาชีพให้กับเกษตรกร ในหมู่บ้าน โดยการจัดทำร้านอาหารขึ้น และมีการขายผักปลอดภัย ขายผ้าที่ชาว กะเหรี่ยงทอ โดยใช้ร้านอาหารของตัวเองเป็นร้านหลักในการติดต่อซื้อขาย เมนูอาหารส่วน ใหญ่จะเป็นอาหารของชนเผ่ากะเหรี่ยงและอาหารพื้นเมืองของทางภาคเหนือโดยภายใน ร้านส่วนใหญ่จะจัดตกแต่งโดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่ชาวกะเหรี่ยงทำขึ้น เพื่อให้สื่อถึงความ เป็นกะเหรี่ยงที่แท้จริง และให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง การดำรงชีวิต”

การปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ด้วยระบบที่ควบคุมผ่านสัญญาณมือถือเป็นการควบคุมการ ปลูกผักให้มีคุณภาพและสะดวกในการทำงาน ความห่วงใยสุขภาพคนในครอบครัว ชุมชนและคน ทั่วไป ให้หันมารักสุขภาพจึงได้ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ และจำหน่ายผักและนำมาประกอบอาหารเอง เพื่อเพิ่มรายได้และลดปัญหาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง รวมทั้งการสร้างรายได้ให้ประชาชนใน ชุมชนจากการจ้างงาน ผักไฮโดรโปนิคส์ที่ปลูกจะนำมาประกอบอาหารในร้านอาหารและจำหน่ายให้ ผู้บริโภคโดยตรง การวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานผักไฮโดรโปนิคส์ แสดงดังภาพที่ 38 แสดงดังนี้

ต้นน้ำ

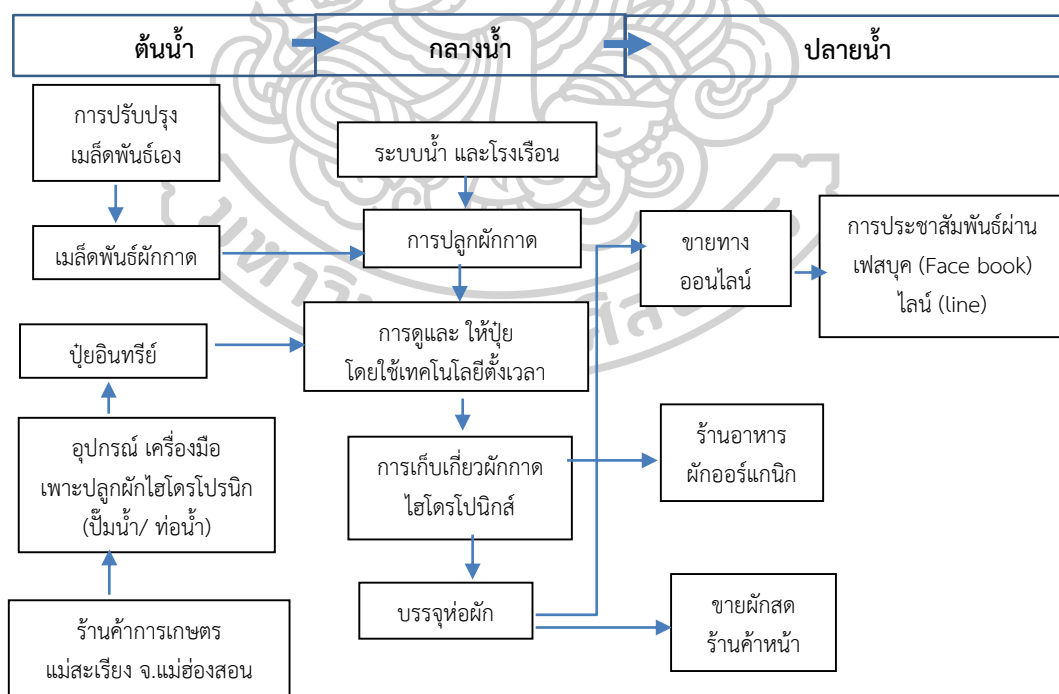
1. เมล็ดพันธุ์ผักกาดสำหรับปลูกแบบไฮโดรโปนิคส์ซื้อจากบริษัทจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีและเหมาะสมกับสภาพอากาศที่เพาะปลูก
2. อุปกรณ์และวัสดุสำหรับปลูกผักแบบไฮโดรโปนิคส์ เช่น ปิมน้ำ และท่อना ซึ่งจาก ร้านค้าในชุมชนหรือในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

กลางน้ำ

1. การปลูกไฮโดรโปนิคส์เป็นการให้ปุ๋ยระบบน้ำเพื่อลดการเกิดโรคพืชและแมลง การปลูกควบคุมในโรงเรือน
2. นำเทคโนโลยีที่ใช้ในการตรวจวัดค่า pH ตั้งเวลาการให้น้ำและปุ๋ย และการสั่งการทางโทรศัพท์
3. การทำบรรจุภัณฑ์และโลโก้สำหรับบรรจุผักกาดไฮโดรโปนิคส์ แสดงข้อมูลของพื้นที่เพาะปลูกที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่ากะเหรี่ยง

ปลายน้ำ

1. การนำผักมาปรุงอาหารในร้านอาหาร “ความฝันในกะลาของเด็ก (กะเหรี่ยง)” เพื่อจำหน่ายให้ชาวต่างชาติและคนไทยที่มาเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ขายผักผ่านระบบออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ (Line) และเฟสบุค (facebook) และประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์
3. การขายในร้านที่หน้าสวนผัก เพื่อขายให้คนในชุมชน และนำมาทำเป็นเมนูอาหารประเภทผักสลัดจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ภาพที่ 39 ห่วงโซ่อุปทานผักกาดไฮโดรโปนิคส์

5.5 ผลการปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย

หลังจากนำโปรแกรมทดลองในภาคสนามและประเมินผลเสร็จแล้ว จะนำเข้าสู่ขั้นตอนการปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย เพื่อทราบฉันทามติเกี่ยวกับ ความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย โดยครูระดับชำนาญการพิเศษที่มีประสบการณ์การสอนในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีจำนวน 3 ท่าน ร่วมพิจารณาการใช้โปรแกรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยใช้หลักค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa) ที่แสดงถึงทุกฝ่ายมีความเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้อง (Consistency) ในเชิงความเหมาะสมในการนำไปใช้เชิงนโยบายของโปรแกรม และตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยผลดังกล่าวผู้วิจัยจะได้นำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมและเอกสารประกอบโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์

ตอนที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน โดยใช้หลักค่าสัมประสิทธิ์แคปปาของโคเฮน (Cohen's Kappa) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบายของโปรแกรม มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.623 แสดงว่าทุกฝ่ายเห็นตรงกันหมด กล่าวคือ มีความเห็นพ้องต้องกันถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้เชิงนโยบาย ใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย แสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลของการหาฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย

ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Cohen's Kappa

คำถาม	1	2	3	4	5		Si
ข้อ 1	0	0	0	1	2	3	0.33
ข้อ 2	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 3	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 4	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 5	0	0	0	1	2	3	0.33
ข้อ 6	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 7	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 8	0	0	0	2	1	3	0.33
ข้อ 9	0	0	0	3	0	3	1.00
ข้อ 10	0	0	0	2	1	3	0.33
ข้อ 11	0	0	0	3	0	3	1.00
ข้อ 12	0	0	0	0	3	3	1.00

ตารางที่ 24 ผลของการหาฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย ด้วยวิธีการวิเคราะห์ Cohen's Kappa (ต่อ)

คำถาม	1	2	3	4	5		Si
ข้อ 13	0	0	0	0	3	3	1.00
ข้อ 14	0	0	0	3	0	3	1.00
ข้อ 15	0	0	0	3	0	3	1.00
Cj	0	0	0	18	27		
pj	0	0	0	0.4	0.6		
							0.6230

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร นอกจากการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในเชิงนโยบายของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร สรุปได้ดังนี้ 1) กลุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายที่เลือกจะต้องมีความสนใจในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตร และมีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ 2) หน่วยงานที่นำโปรแกรมนี้ไปใช้ในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์จะต้องเห็นชอบในแนวคิดของการพัฒนาทักษะด้วยแนวคิดทางปัญญา เพราะเป็นแนวคิดใหม่ที่ใช้ในการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตร และ 3) โปรแกรมนี้มีความน่าสนใจมาก ควรมีการนำไปขยายผลต่อในกลุ่มนักศึกษา เกษตรกร หรือประชาชนที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ในอนาคต

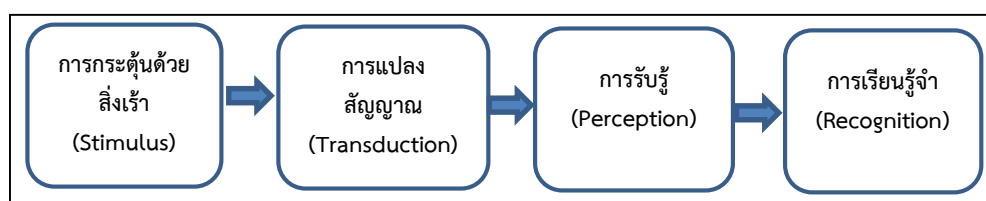
บทที่ 6

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาทักษะและการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร และ 3) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร การวิจัยพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ กรอบแนวคิดการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ขั้นตอนที่ 2 จัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และขั้นตอนที่ 3 การทดลองโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

สรุปผลการวิจัยและพัฒนา

1. สรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนการทบทวนเอกสาร กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี สำหรับขั้นตอนนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ประกอบด้วย 6.1 การทบทวนเอกสารและกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยได้ศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยศึกษาและเป็นกรอบแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร 6.2 แนวโน้มองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบอนาคตภาพ (Ethnographic Delphi Futures: EDFR) รอบที่ 1 และรอบที่ 2 จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 19 คน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยรอบแรกสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ประกอบการเกษตร จำนวน 9 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีวเกษตร จำนวน 5 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกทักษะผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ในรอบที่ 2 ใช้แบบสอบถามถึงแนวโน้มที่ได้จากการสัมภาษณ์ในรอบที่ 1 แนวโน้มองค์ประกอบทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ประกอบด้วย 10 ทักษะ หรือโมเดล R WIT TEAM 2C คือ ทักษะการจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะความไว้วางใจ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาพ ทักษะความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง ขั้นตอนการฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เป็นการฝึกทักษะให้เกิดทางปัญญาของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ดังภาพที่ 39

ภาพที่ 40 ขั้นตอนการฝึกในโปรแกรมตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach)

2. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 การจัดทำรายละเอียดโปรแกรม ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับคณะครูวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีที่มีประสบการณ์ และนำข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นมาจัดทำรายละเอียดโปรแกรมด้วยการมีส่วนร่วม (Participation) กับครูที่ทำหน้าที่เป็นคณะทำงาน พบว่าประเด็นการพิจารณาในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยแนวคิดทางปัญญาจะต้องกำหนดเวลาที่เหมาะสม ไม่เกิน 45 นาที เนื้อหาที่มีความเหมาะสม ไม่ควรมีเอกสารมากเกินไปเพราะผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความสนใจในการฝึกแบบปฏิบัติมากกว่าการฝึกเชิงทฤษฎี

3. สรุปผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ด้วยการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ระยะเวลาในการร่วมโปรแกรม 2 วัน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และการวัดประเมินผลด้วยการทดสอบก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม (Pre-test) และการทดสอบหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (Post-test)

4. ผลการประเมินผลลัพธ์และการสรุปผลโปรแกรม และสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร โดยสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการประเมินปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโปรแกรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ประเมินผลโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านการนำความรู้นำไปใช้ประโยชน์

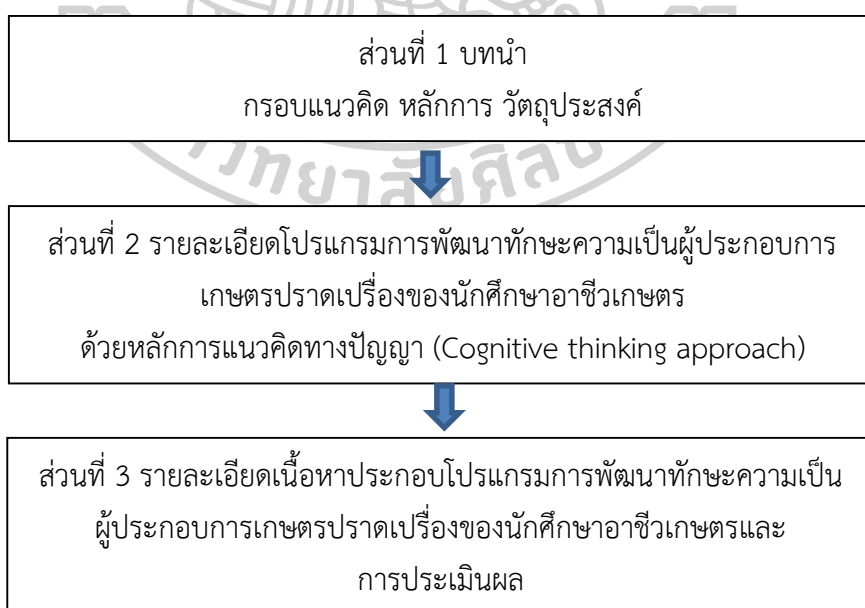
4.2 ผลการประเมินผลจากการสังเกตการณ์การเรียนรู้ขณะเข้าร่วมโปรแกรม การสังเกตการณ์โดยครูชำนาญการพิเศษของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ พบว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความสนใจอย่างมากต่อการเข้าร่วมโปรแกรม ในขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) ผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้ความสนใจสื่อวิดีโอผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบด้วยที่มีวิถีชีวิตเป็นชาวเขาเหมือนกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจที่อยากพัฒนาการเกษตรในชุมชนด้วยการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction) ได้จัดทำกิจกรรมร่วมกันใน 2 กิจกรรม คือ การสร้างหอคอย และกิจกรรมไขบอทาง ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีความสนใจมากและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การระดมสมอง การประสานงานระหว่างสมาชิก ขั้นตอนการรับรู้ (Perception) เป็นการบรรยายให้ความรู้และการยกตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อสร้างความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม พบว่าในช่วงแรกผู้เข้าร่วมโปรแกรมยังไม่กล้าแสดงออก ในช่วงหลังมีปฏิกิริยาโต้ตอบการถามระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมโปรแกรมมากขึ้น การออกไปศึกษาดูงานที่ฟาร์มตัวอย่างเบื้องต้น ผู้เข้าร่วมโปรแกรมให้ความสนใจมาก ได้ซักถามและ

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบการเกษตรมากขึ้น และขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) พัฒนาผู้เข้าร่วมโปรแกรมด้วยการไปศึกษาดูงานสมาร์ตฟาร์มต้นแบบ ให้ความสนใจในการซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิทยากรและวิทยากรในสมาร์ตฟาร์มต้นแบบ

4.3 ผลการประเมินการเรียนรู้โปรแกรม หลังจากที่ถูกวิจัยได้นำโปรแกรมไปใช้ได้ ดำเนินการประเมินความรู้ทักษะที่เป็นองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการปราดเปรื่อง เพื่อให้ทราบว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีการเปลี่ยนแปลงของความรู้หรือไม่ แสดงผลดังนี้

4.3.1 การประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม เมื่อตรวจสอบความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลอง จำแนกการทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องหลังเสร็จสิ้นการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($Z\text{-Test} = 3.173$, $p\text{-value} = 0.002$) แสดงถึงโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2 การประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ผลความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกการทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า กลุ่มทดลองมีผลคะแนนการเปลี่ยนแปลงความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($Z\text{-Test} = 3.171$, $p\text{-value} = 0.002$) และแสดงถึงโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรได้จากการวิจัยและพัฒนาสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 41 สรุปส่วนประกอบโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) ศึกษาทักษะและการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร 2) ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร และ 3) พัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

1. องค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ องค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ ประกอบด้วย 10 ทักษะ (R WIT TEAM 2C) ได้แก่ ทักษะการจัดการ (Management skill, M) ทักษะการประสานงาน (Coordination, C) ความไว้วางใจ (Trust, T) ทักษะผู้นำความคิด (Thought Leader, T) ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill, I) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking, C) ทักษะด้านสุขภาวะ (Wellbeing, W) ทักษะความรับผิดชอบ (Accountability, A) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment, E) และความกล้าเสี่ยง (Risk taking) การที่จะเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์จะต้องมีทักษะที่หลากหลายมากกว่าทักษะที่ใช้ในเกษตรกรทั่วไป จากลักษณะการทำงานของผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ที่มีการทำงานในหลายด้านและความหลากหลายเป็นทั้งผู้ผลิตที่จะต้องวางแผนและค้นข้อมูลด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องกับพืชผลการเกษตรที่ผู้ประกอบการสนใจก่อนเสมอ เมื่อมีผลผลิตพืชผลทางการเกษตรและแปรรูปจะต้องจัดหาดตลาด การผลิตมีปริมาณมากผู้ประกอบการจึงต้องมีเครือข่ายการผลิตเพื่อให้สามารถผลิตได้ตามเวลาและสนองปริมาณความต้องการได้ และต้องเป็นผู้สร้างคุณค่ากับสิ่งที่มีอยู่เพื่อให้เกิดโอกาสในการดำเนินการประกอบการ จากลักษณะการทำงานของผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ที่มีลักษณะหลากหลายและแสวงหาโอกาสที่จะนำไปสู่การทำงานที่ประสบความสำเร็จเสมอ ทำให้ปัญหาในการทำงานมักได้รับการแก้ไขอย่างสร้างสรรค์และพร้อมที่เผชิญกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นสอดคล้องกับ งานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมผู้ประกอบการจะเกี่ยวเนื่องกับนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างคุณค่าและการแสวงหาโอกาส (Ketelaar-de Lauwere et al., 2002) ความแตกต่างของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรและเกษตรกรทั่วไป มีลักษณะของการแสวงหาโอกาสและความท้าทายที่กล้าเผชิญกับความเสี่ยงของปัญหามากกว่าเกษตรกรทั่วไปจากลักษณะความกล้าเสี่ยงและท้าทายจึงทำให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการเกษตรอยู่เสมอ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงเป็นความท้าทายในการทำเกษตรกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าความท้าทายสำหรับภาคเกษตรที่จะช่วยให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในธุรกิจเกษตรต้องพัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้ประกอบการเกษตรกร (McElwee, 2006)

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์สามารถจำแนกทักษะออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทักษะที่เกิดจากการศึกษาและฝึกปฏิบัติเรียนรู้ เช่น การจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะผู้นำความคิด และกลุ่มทักษะเกี่ยวกับจิตวิญญาณของผู้ประกอบการเกษตร เช่น ทักษะความไว้วางใจ สุขภาวะ ทักษะความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจและความกล้าเสี่ยง ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรจึงเป็นการฝึกเพื่อให้เกิดทักษะ

และความรู้เพื่อให้เกิดความชำนาญในการประกอบการเพื่อสร้างผลกำไรในการประกอบการเกษตร และผู้ประกอบการเกษตรจะต้องมีจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการอยู่เสมอซึ่งเป็นส่วนที่จะต้องอาศัยประสบการณ์เดิมที่เคยถูกรวมหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และมีทัศนคติในการเป็นผู้ประกอบการ สอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมของผู้ประกอบการเกษตร ประกอบด้วย 2 ส่วนที่สำคัญคือ ทักษะการจัดการที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจฟาร์ม (Farm Management) ให้มีผลกำไร และ จิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) ซึ่งทักษะการบริหารจัดการสามารถสอนให้เกษตรกรเข้าใจได้ แต่จิตวิญญาณผู้ประกอบการ นั้นเพื่อเข้าใจปรากฏการณ์ของผู้ประกอบการเกษตรจึงจำเป็นต้องเข้าใจทัศนคติของผู้ประกอบการเกษตรเพื่อเป็นต้นทางไปสู่คุณลักษณะผู้ประกอบการเกษตร (Beedell and Rehman, 2000)

จากการศึกษาองค์ประกอบทั้ง 10 ทักษะ ดังแสดงในโมเดล R WIT TEAM 2C เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายการเกษตรชั้นนำ พบว่า ทักษะของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊องมีความแตกต่างจากผู้ประกอบการเกษตรทั่วไป คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) และผู้นำความคิด (Thought Leadership) การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นการเพิ่มแรงใจหรือกำลังใจให้กับเพื่อนร่วมงานหรือตนเองเมื่อประสบกับอุปสรรคในการทำงานหรือในสถานการณ์ที่ไม่มีพลังในตัว และความผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊องที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันที่ต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า การเสริมสร้างพลังอำนาจยังส่งผลต่อความไว้วางใจในสินค้าของลูกค้า สอดคล้องกับ การมุ่งเน้นการให้อำนาจลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญในปัจจุบัน เพราะมีอำนาจการตัดสินใจส่งผลต่อพฤติกรรม การศึกษาหาสาเหตุของความไว้วางใจบนสื่อสังคมเครือข่ายสามารถช่วยให้การประเมินในการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด พบว่าผลกระทบของสื่อสังคมเครือข่ายและการมุ่งเน้นการให้อำนาจที่ลูกค้ามี (consumer empowerment orientation) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ (trust) (Khong et al., 2013)

ในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊องจะต้องมีความเป็นผู้นำซึ่งความคิดที่เกิดจากประสบการณ์การทำงานสามารถที่จะถ่ายทอดให้พนักงานหรือเครือข่ายการทำงานร่วมกันปฏิบัติ ตามทักษะผู้นำความคิดของผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรี๊องมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยี และนวัตกรรมในสังคมที่ผู้ประกอบการจะต้องเรียนรู้และสามารถเปลี่ยนแปลงการทำงานและความคิดให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติตามแนวคิดของตนเอง สอดคล้องกับ แอลฮาดดี (Alhaddi, 2014) แสดงให้เห็นการเชื่อมต่อระหว่างความเป็นผู้นำและนวัตกรรม ในการศึกษาองค์การระดับโลก ได้กำหนดนวัตกรรมไว้เป็นลำดับความสำคัญเชิงกลยุทธ์ เพื่อสร้างความมั่นใจในความสำเร็จในระยะยาวขององค์การ การวิเคราะห์ สามารถชี้ให้เห็นว่า องค์การสามารถ ผลักดันการเกิดขึ้นของนวัตกรรมนั้น ประกอบด้วยการเป็นผู้นำด้านความคิด การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และการนำกลยุทธ์ด้านการสร้างนวัตกรรม องค์การระดับโลกได้กำหนดผู้นำทางความคิดในฐานะผู้ริเริ่มด้วยความสามารถในการคาดการณ์ ความต้องการและการออกแบบและจัดหาแนวทางในเชิงรุก

2. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) โดยการใช้สื่อวีดีโอแสดงเรื่องราวชีวิต แนวคิดการทำงานและสื่อวีดีโอการสัมภาษณ์ของคุณลี อายุ จี้อปา ผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ใช้ในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรม จากการที่ผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบมีวิถีชีวิตเป็นชาวเขาเผ่าอาข่า จังหวัดเชียงราย มีลักษณะของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับกลุ่มทดลอง ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมมีความตื่นตัวและเกิดความสนใจเรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่และแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ไม่ได้เน้นเพียงผลประโยชน์เชิงธุรกิจ แนวทางการสร้างธุรกิจจากการนำปัญหาของชุมชนมาสะท้อนให้สังคมภายนอกได้รับรู้ผ่านผลิตภัณฑ์กาแฟที่ปลูกจากชุมชนชาวเขาบนดอย ความสนใจของนักศึกษากลุ่มทดลอง ทำให้เกิดการกระตุ้นและแรงบันดาลใจให้นักศึกษาได้ตั้งประสบการณ์ชีวิตจากชุมชนที่เป็นชาวเขาเหมือนกับผู้ประกอบการต้นแบบ ประสบการณ์ชีวิตเป็นส่วนที่อยู่ในความจำระยะยาว (Long term memory) เกิดการวิเคราะห์ สร้างความหมายและความรู้ให้กับตัวเองและเปรียบเทียบกับวิถีชีวิตของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบด้วยความสนใจ ทำให้นักศึกษาที่เข้าร่วมโปรแกรมสามารถให้ความหมายและตีความจากการดูวีดีโอได้ดี สอดคล้องแนวคิดในลักษณะของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist theory) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นภายในอย่างมีความหมาย โดยเน้นการตีความหมาย (interpretation) ที่มีความแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามกระบวนการที่เกิดขึ้นมีความต่อเนื่อง โดยโครงสร้างความรู้ (knowledge Structure) สามารถที่จะทำการปรับแก้ (modification) ได้ตลอด ความรู้ (knowledge) เกิดได้จากการแปลความหมายของความเป็นจริงในโลกที่ปรากฏ และเข้าไปแทนที่ความรู้ภายในตัวบุคคลในรูปแบบเดิม (Bednar et al., 1995)

2) ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction) การสื่อสัญญาณผ่านกิจกรรมก่อนเข้าสู่บทเรียนที่กลุ่มทดลองได้เรียนรู้ร่วมกัน การระดมความคิดเห็น การประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิก การร่วมกิจกรรมเป็นการเคลื่อนไหวร่างกายและเป็นการละลายพฤติกรรมของกลุ่มทดลองที่จะได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการสัมผัสจากประสาทสัมผัสของร่างกายทำให้เกิดการกระตุ้นของเซลล์ร่างกายและเซลล์จึงเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในสมอง สอดคล้องกับ การอธิบายถึงการแปลงสัญญาณหมายถึง เซลล์ประสาทแต่ละเซลล์เป็นโครงข่ายความสนใจ (attentional networks) เกิดวงจรระบบประสาท (neural circuits) กระบวนการความสนใจมีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ (ปรัชญา แก้วแก่น, 2555) คือ 1) ความตื่นตัว (Alert) เป็นขั้นตอนแรกของจุดเริ่มต้นการเกิดโครงข่ายความสนใจ ปรับสภาพให้พร้อมรับสถานการณ์ที่จะเกิดและคงสภาพระดับของการถูกกระตุ้นให้คงอยู่ 2) การจัดเรียง (Orient) การกระตุ้นจากภายนอกจะเป็นข้อมูลที่ถูกลีเลือกการจัดเรียงจึงมุ่งนำเข้าที่สำคัญที่สุด โดยเส้นใยนำสัญญาณประสาทเข้าสู่ระบบประสาทส่วนกลาง (Afferent nerve fiber) 3) ความสนใจขั้นสูง (Executive attention) เป็นความสามารถในการตอบสนองสถานการณ์ที่ซับซ้อน มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนจนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการทำงานสมองขั้นสูง (Higher

brain function) ในการเรียนรู้จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ร่วมกันและพร้อมรับความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ตั้งนั้นก่อนการเรียนรู้จึงได้จัดให้มีการละลายพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เข้าร่วมโปรแกรม สอดคล้องกับ การจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่สำคัญจะต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านความคิดและการละลายพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมโปรแกรม (Prochaska and DiClemente, 1983)

3) ขั้นตอนการรับรู้ (Perception) การสร้างความรับรู้ให้กับกลุ่มทดลองด้วยการบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะความรับผิดชอบ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ การเสริมสร้างพลังอำนาจและความกล้าเสี่ยง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยการซักถามระหว่างวิทยากรและนักศึกษา ซึ่งมีความกล้าที่จะแสดงออกมากขึ้นจากผลขั้นตอนการสื่อสารสัญญาณเซลล์ที่กลุ่มทดลองได้ทำกิจกรรมและละลายพฤติกรรม ในส่วนของทักษะการจัดการผู้วิจัยได้พานักศึกษาไปศึกษาดูงานในฟาร์มตัวอย่างเบื้องต้น นักศึกษาได้เรียนรู้จากสถานที่จริงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ประกอบการเกษตรโดยตรง และเป็นการเชื่อมโยงกับสื่อวีดีโอของผู้ประกอบการต้นแบบในขั้นตอนที่ 1 กระตุ้นด้วยสิ่งเร้า ของผู้ประกอบการต้นแบบทำให้นักศึกษาได้รับรู้เข้าไปในหน่วยความจำของสมอง การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมโปรแกรมจากการดูสามารถที่จะกระตุ้นการสัมผัสทางตาให้เกิดการรับรู้และสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าในประเทศเยอรมัน (ทศพร แสงสว่าง, 2556) พบว่า มนุษย์มีการเรียนรู้จากระบบต่างๆ ของร่างกายในระดับที่แตกต่างกันมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ดังนี้ ร้อยละ 83 เรียนรู้จากการดู การมองเห็น ร้อยละ 11 การเรียนรู้จากการดม ร้อยละ 10 เรียนรู้จากการฟัง ร้อยละ 2 การเรียนรู้จากการสัมผัส จากผลการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ปัจจัยต่างๆ มีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ซึ่งมนุษย์มีการเรียนรู้ด้วยตามากที่สุด เพราะฉะนั้นคนที่สามารถสร้างภาพที่เกิดจากความคิดของตนเองให้ผู้อื่นเห็น และเข้าใจภาพนั้นได้ จะได้เปรียบเพราะคนเห็นภาพนั้นก็เกิดความคิดนั้นได้นาน แต่ผลการรับรู้หรือการเรียนรู้นั้นจะคงทนถาวรหรือไม่ขึ้นอยู่กับวิธีการได้มาซึ่งความรู้ต่างๆ หลักการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะต้องส่งผลต่อการดำรงชีวิตของบุคคล รู้ว่าต้องทำอะไร เข้าใจว่าทำไมต้องทำเช่นนั้น

4) ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) เป็นขั้นตอนที่นำนักศึกษาจากกลุ่มทดลองที่ผ่านเกณฑ์จากคะแนนทดสอบ ร้อยละ 80 เพื่อไปพัฒนาทักษะด้วยการศึกษาดูงานที่ฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่มีความปรารถนาจะมีการดำเนินงานหลายด้านทั้งการผลิตผลการเกษตร และการใช้สื่อช่องทางการตลาด เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงแล้ว จะนำความรู้ที่ได้มาจัดทำกรวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) พิเศษทางการเกษตรที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสนใจที่จะพัฒนาเป็นธุรกิจต่อไป จากการนำเสนอให้นักศึกษาได้นำสภาพปัญหาการเกษตรและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความใกล้เคียงกับผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบในขั้นตอนที่ 1 และความรู้ที่ได้รับในการศึกษาดูงานเป็นการนำความรู้ที่อยู่ในส่วนของความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) มาแก้ไขปัญหาการเกษตรและความสนใจของนักศึกษาจากประสบการณ์ชีวิตที่สั่งสมในความจำระยะยาว (Long term memory) มาสร้างเป็นเป็นแรงจูงใจในการเสนอห่วงโซ่อุปทานของธุรกิจเกษตร ลักษณะการคิดห่วงโซ่อุปทานการประกอบการเกษตรจึงเป็นการดึงความรู้และประสบการณ์ของตัวนักศึกษาจะอยู่ในส่วนของความจำระยะยาวถูกนำมาใช้และเกิดการนำ

ความรู้ใหม่ที่ได้รับที่อยู่ในส่วนของความจำทำงานจะถูกแปลผลของความรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการนำผลเข้าสู่ความจำของนักศึกษาใหม่อีกครั้ง สอดคล้องกับ การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลังสามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นต้องประมวลและเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long-term Memory) ความจำระยะยาวมี 2 ชนิด คือ ความจำเกี่ยวกับภาษา (Semantic) และความจำเกี่ยวกับเหตุการณ์ (Affective Memory) เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้วมนุษย์จะสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ได้แล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นการพูด การอ่าน การเขียน (ณัฐกานต์ ปัดเกษมและคณะ, 2556)

ความซับซ้อนของการเข้าถึงรหัสที่ซับซ้อนเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการจำ โดยใช้เวลาเพื่อการนึกถึง ระลึกได้ หรือความซับซ้อนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับสารที่เขาไปในระบบ ซึ่งเรียกว่าการเข้ารหัส ถ้าสามารถเข้าถึงได้ยิ่งลึกและมีความซับซ้อน จะยิ่งทำให้สามารถที่จะจดจำได้มากขึ้น โดยมีการใช้เวลาที่ยาวขึ้นด้วยเช่นกัน ความจำของบุคคลคลมมีความสำคัญเพราะเป็นแหล่งความรู้ที่คนเราได้รับจากประสบการณ์การเรียนรู้แล้วจำเข้าสู่ระบบสมอง ซึ่งความจำสำคัญกับการประกอบการดำเนินธุรกิจที่ต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้ประกอบการและความรู้ที่ได้รับและจดจำในสมอง สอดคล้องกับการ์เนต และคาเวย์ (Garnett and Cavaye, 2015) ศึกษาองค์การที่ประกอบธุรกิจในประเทศออสเตรเลีย พบว่าการเรียนรู้ด้านความจำของตัวบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาส และเป็นการท้าทายในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นจากเดิม โดยมีการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ตามหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้น แสดงให้เห็นถึงศักยภาพการเรียนรู้ด้านความจำ จากประสบการณ์ที่ผ่านมา การจดจำจะเกิดขึ้นได้ดีเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับจากเหตุการณ์หรือวิธีการเรียนรู้ตั้งนั้นการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจึงจัดโปรแกรมที่มีรูปแบบที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีเพื่อสร้างความรู้ในความจำของผู้เข้าร่วมโปรแกรม สอดคล้องกับแนวคิดของเนชานสกี (Nechansky, 2012) กล่าวว่า การสร้างรูปแบบวิธีการทำงานเพื่อพัฒนาสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้านความจำ สามารถนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานของตัวบุคคล ที่เป็นไปตามความคาดหวัง และเป้าหมายขององค์การที่มุ่งเน้นการโปรแกรมการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ

ผลจากการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร เป็นการพัฒนาให้นักศึกษาเกิดกระบวนการทางปัญญา หรือความสามารถทางความคิดที่เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงภายในสมองโดยเฉพาะในส่วนของความจำ โดยการเริ่มต้นของกระบวนการสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจะต้องเริ่มต้นที่การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากต้นแบบ คือ ผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ จะเป็นแรงจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นในตัวของนักศึกษาอาชีพเกษตร และยังเป็น การเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเลียนแบบจากต้นแบบเป็นของผลการเกิดปฏิกิริยาสะท้อนของเซลล์กระจกเงาภายในสมอง ที่การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจะเกิดการที่ผู้เรียนเลือกที่จะสนใจ ในส่วนของความจำในการเรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมโปรแกรมทำให้เกิดความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) เป็นความจำที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับการเรียนรู้ระหว่างเข้าร่วมโปรแกรม การกระตุ้นให้เกิดความจำทำงานและกระตุ้นการดึงความรู้ และประสบการณ์จากความจำระยะยาว (Long term memory) เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการทางปัญญาจึงทำให้ผู้เข้าร่วม

โปรแกรมที่สามารถที่จะประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับกับความรู้เดิมในความจำระยะยาวเพื่อให้เกิดผลงานหรือการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องควรจัดทำเป็นโปรแกรมหรือหลักสูตร โดยเน้นการฝึกให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการพัฒนาความสามารถทางปัญญาเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางความคิด เมื่อผู้เรียนได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาย่อมทำให้เกิดความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สภาพการแก้ไขปัญหา กระบวนการคิดระดับสูง ในการจัดโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้องสร้างให้เกิดกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจ และแรงบันดาลใจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องให้เกิดในตัวเองเป็นจุดเริ่มต้นแรกที่มีความสำคัญ โดยการจัดรูปแบบการศึกษาดูงานจากต้นแบบเพื่อสะท้อนความเป็นตัวตนของนักศึกษาที่จะสามารถเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบสามารถที่จะได้นำปัญหาของชุมชนมาเป็นบทเรียนในการแก้ไขและยกระดับอาชีพเกษตรกรรมในชุมชนได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือหน่วยงานที่จัดฝึกอบรมทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเพื่อส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรให้กับเกษตรกรและเกษตรกรรุ่นใหม่ เช่น นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจในด้านเกษตรกรรม ให้มีความปราดเปรื่องควรมีการพัฒนาให้เกิดการเรียนรู้ทางปัญญา โดยการส่งเสริมพัฒนาการกระตุ้นให้เกิดความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) ในกระบวนการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง เพื่อประยุกต์ใช้ร่วมกับความจำระยะยาวที่สะสมความรู้หรือประสบการณ์ที่อยู่ของแต่ละบุคคล

1.2 การพัฒนาทักษะการจัดการเกษตร สามารถนำโปรแกรมพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตรไปประยุกต์ใช้ โดยใช้การศึกษาดูงานจากผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จทำให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ใหม่ในหน่วยความจำการทำงาน และเป็นการกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนได้พัฒนาและสร้างความรู้ของตนเอง นอกจากนี้ การศึกษาดูงานยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบการโดยตรง ทำให้มีมุมมองเกี่ยวกับทัศนคติในความกล้าเสี่ยงที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบการเกษตรของผู้เรียนได้

1.3 การพัฒนาทักษะความไว้วางใจ การประสานงาน ผู้นำความคิด และความคิดสร้างสรรค์จากการทดลองใช้โปรแกรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนของหลักสูตรที่ต้องการพัฒนาทักษะดังกล่าว โดยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นการแปลงสัญญาณ (Transduction) ในการสัมผัส ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียนและส่งผลกระทบต่อหน่วยความจำทำงาน

1.4 การพัฒนาทักษะความรับผิดชอบ เป็นการสร้างการรับรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งจะเป็นการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ (Perception) และเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน

1.5 การเสริมสร้างพลังอำนาจ และทักษะด้านสุขภาวะ เป็นการประยุกต์ใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องโดยให้ผู้เรียนได้สร้างการรับรู้ (Perception) ปัญหาในการทำงานและการเรียน รวมทั้งการมุ่งเน้นการสร้างความสุขหรือมีสุขภาวะที่ดีในการทำงานซึ่งการนำไปประยุกต์ใช้ด้วยวิธีดังกล่าวจะยังทำให้นักศึกษาสามารถสร้างพลังอำนาจในตัวให้เกิดขึ้นและมีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

1.6 การติดตามผลการเข้าร่วมโปรแกรมทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร โดยวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้การสนับสนุนในการสร้างเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการเรียนรู้ ด้วยหลักการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากตัวอย่างต้นแบบผู้ประกอบการเกษตรที่ประสบความสำเร็จ ที่จะสะท้อนให้เกิดพฤติกรรมในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องต้นแบบด้วยความสามารถทางปัญญา กระบวนการกระตุ้นอาจจะใช้สื่อหรือการดูงานจากประสบการณ์จริง เป็นการกระตุ้นให้เกิดความจำทำงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้โปรแกรมนี้

2.1 การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยโปรแกรมนี้ ในขั้นตอนเริ่มต้นเป็นกระบวนการกระตุ้นด้วยการนำสื่อหรือผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่มีวิถีชีวิตใกล้เคียงหรือมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับผู้ใช้โปรแกรม การนำโปรแกรมไปประยุกต์ใช้ครูผู้สอนควรพยายามกระตุ้นตั้งคำถามให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดและแรงบันดาลใจขณะดูวิดีโอผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่าง จะยิ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach)

2.2 การเรียนรู้และการพัฒนาด้วยแนวคิดทางปัญญา ในการฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ในส่วนของการเรียนรู้ร่วมกันในขั้นตอนแปลงสัญญาณเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและพร้อมที่จะพัฒนาและรับรู้ความรู้ใหม่ในขั้นตอนการรับรู้ (Perception) เพราะผู้เรียนได้เกิดความคุ้นเคยและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้

2.3 การสร้างแผนธุรกิจด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานการประกอบการเกษตรที่เป็นผลจากการเข้าร่วมโปรแกรมจะต้องออกแบบให้สามารถกระตุ้นความจำทำงานของผู้เรียนได้ และสามารถดึงความรู้หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ในส่วนความจำระยะยาวมาใช้และประยุกต์ร่วมกับความรู้ใหม่ที่อยู่ในส่วนของความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) การสร้างแผนงาน

ด้วยการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าควรสะท้อนความรู้ใหม่ที่ได้รับจากโปรแกรมเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างแผนธุรกิจต่อไป นอกจากนี้ควรสร้างความสำนึกทางจริยธรรมของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ด้วยการเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบจากต้นแบบที่เป็นผู้ประกอบการเกษตรการ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การพัฒนาโปรแกรมทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยแนวคิดการเรียนรู้ทางปัญญา (Cognitive thinking approach) ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าโดยใช้สื่อผู้ประกอบการเกษตรตัวอย่าง เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนที่นำโปรแกรมนี้ไปใช้ควรตั้งคำถามเป็นแนวทางสำหรับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจได้ดีต่อผู้เข้าร่วมโปรแกรม และการเลือกเกษตรกรหรือผู้ประกอบการต้นแบบที่ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถทำความเข้าใจและเกิดความสนใจได้ดี เช่น มีวิถีชีวิตใกล้เคียงกัน เป็นต้น จะยิ่งส่งผลดีต่อการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจขณะเข้าร่วมโปรแกรมนี้ได้ดี

3.2 แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องด้วยหลักการทางปัญญา (Cognitive thinking approach) จะต้องสามารถสร้างความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรม (Working memory) ให้เกิดขึ้นได้ขณะดำเนินกระบวนการของโปรแกรม เพราะการเกิดความจำขณะเข้าร่วมโปรแกรมจะเป็นส่วนสำคัญในการดึงความรู้ที่สะสมอยู่ในความจำระยะยาวเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้งานร่วมกันและเป็นการพัฒนาให้ผู้เข้าร่วมโครงการเกิดทักษะความสามารถที่เกิดจากปัญญา

3.3 การจัดการเกี่ยวกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม ควรใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อให้กลุ่มควบคุมมีความรู้สึกที่ดีในการเข้าร่วมเป็นกลุ่มควบคุมของการทดลองโปรแกรม และต้องกลุ่มควบคุมให้สามารถทำกิจกรรมอื่นได้ที่เหมาะสมและไม่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องในโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการวัดประเมินผลการทดสอบได้

3.4 การพัฒนาโปรแกรมนี้ เป็นการพัฒนาที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญในการประกอบการ หรือไม่มีความรู้พื้นฐานในการประกอบการ ดังนั้นการนำโปรแกรมนี้ไปประยุกต์ใช้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทุกระดับ การเรียนรู้ในโปรแกรมเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ทางสมองอย่างเป็นขั้นตอนที่จะเป็นประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถเกิดแรงบันดาลใจและสร้างความพร้อมในการใช้โปรแกรมตั้งแต่เริ่มต้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขั้นตอนการแปลงสัญญาณเป็นการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเหมือนผู้ประกอบการที่ต้องมีเครือข่ายการทำงาน ในขั้นตอนการรับรู้เป็นการศึกษาระดับศึกษา และการสร้างความเข้าใจโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งครูผู้สอนและผู้เรียนที่ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการประยุกต์ใช้งานความจำระยะยาวในขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition) เป็นการนำเอาสภาพปัญหาในชุมชนหรือประสบการณ์ที่ผ่านมาของผู้เรียนมาเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรผนวกกับความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการใช้โปรแกรมในขั้นตอนที่ผ่านมา

รายการอ้างอิง

- Abdullah, Abdul Aziz, and Norhlilmatus Naem Sulaiman. "Factors That Influence the Interest of Youths in Agricultural Entrepreneurship." *International Journal of business and Social science* 4, no. 3 (2013): 288-302.
- Adam, T., J. Bezener, and M. Steinhardt. "The Conceptualization and Measurement of Perceived Wellness: Integrating Balance across and within Dimension." *American Journal of Health Promotion* 11, no. 3 (1997): 208-18.
- Adams, J. A. . *Human Memory*. McGraw-Hill, 1967.
- Ahonen, Mikko, Maria Antikainen, and Marko Mäkipää. "Supporting Collective Creativity within Open Innovation." Paper presented at the European Academy of Management (EURAM) Conference Paris, 2007.
- Alhaddi, Hanan. "The Relationship between Thought Leadership and Innovation: A Look at Strategy." *Journal of Business Administration and Education* 6, no. 2 (2014).
- Antikainen, Maria, Marko Mäkipää, and Mikko Ahonen. "Motivating and Supporting Collaboration in Open Innovation." *European Journal of Innovation Management* 13, no. 1 (2010): 100-19.
- Ashby, J. "Fostering Farmer First Methodological Innovation: Organizational Learning and Change in International Agricultural Research." *Farmer first revisited: Innovation for agricultural research and development* (2009).
- Atkinson, Richard C, and Richard M Shiffrin. "Human Memory: A Proposed System and Its Control Processes 1." In *Psychology of Learning and Motivation*, 89-195: Elsevier, 1968.
- Atwater, Leanne E, David A Waldman, David Atwater, and Priscilla Cartier. "An Upward Feedback Field Experiment: Supervisors' Cynicism, Reactions, and Commitment to Subordinates." *Personnel Psychology* 53, no. 2 (2000): 275-97.
- Bairwa, S. L., A. Kalia, L. K. Meena, K. Lakra, and S. Kushwaha. "Agribusiness Management Education: A Review on Employment Opportunities." *International Journal of Scientific and Research Publications (IJSRP)* 4, no. 2 (2014): 1-4.
- Bakker, Marloes, Roger Th AJ Leenders, Shaul M Gabbay, Jan Kratzer, and Jo ML Van Engelen. "Is Trust Really Social Capital? Knowledge Sharing in Product Development Projects." *The Learning Organization* 13, no. 6 (2006): 594-605.
- Balaganoomath, Laxmi B, Sangappa B Chillarge, and KS Kadian. "A Comparative Analysis on the Managerial Abilities of Successful and Unsuccessful Agripreneurs Running Dairy Enterprise in Karnataka, India." *Journal of Entrepreneurship and*

- Management* 6, no. 2 (2017): 46.
- Baron, Robert A, and Gideon D Markman. "Beyond Social Capital: The Role of Entrepreneurs' Social Competence in Their Financial Success." *Journal of business venturing* 18, no. 1 (2003): 41-60.
- Basant, R., S. J. Commander, R. Harrison, and N. Menezes-Filho. "Ict Adoption and Productivity in Developing Countries: New Firm Level Evidence from Brazil and India." (2006).
- Bednar, A., D. J. Cunningham, T. Duffy, and D. Perry. *Theory in Practice: How Do We Link* 2ed. Englewood, CO: Libraries Unlimited, 1995.
- Beedell, Jason, and Tahir Rehman. "Using Social-Psychology Models to Understand Farmers' Conservation Behaviour." *Journal of rural studies* 16, no. 1 (2000): 117-27.
- Beheshtifar, M. , and T. Norozy. "Social Skills: A Factor to Employees' Success." *International Journal of Academic Research in Business and social sciences* 3, no. 3 (2013): 74.
- Bergevoet, RHM, and Cees Van Woerkum. "Improving the Entrepreneurial Competencies of Dutch Dairy Farmers through the Use of Study Groups." *Journal of Agricultural education and extension* 12, no. 1 (2006): 25-39.
- Bessant, John, and Joe Tidd. *Innovation and Entrepreneurship*. John Wiley & Sons, 2007.
- Boody, George, Bruce Vondracek, David A Andow, Mara Krinke, John Westra, Julie Zimmerman, and Patrick Welle. "Multifunctional Agriculture in the United States." *AIBS Bulletin* 55, no. 1 (2005): 27-38.
- Boonyarit, Itsara, Sittichai Chomphupart, and Natthawut Arin. "Leadership, Empowerment, and Attitude Outcomes." *The Journal of Behavioral Science* 5, no. 1 (2010): 1-14.
- Bourdeau, Brian L. "New Examination of Service Loyalty Identification of the Antecedents and Outcomes of an Attitudinal Loyalty Framework." Florida State University, 2005.
- Braun, Patrice. "Going Green: Women Entrepreneurs and the Environment." *International Journal of Gender and Entrepreneurship* 2, no. 3 (2010): 245-59.
- Brodt, Sonja, Karen Klonsky, and Laura Tourte. "Farmer Goals and Management Styles: Implications for Advancing Biologically Based Agriculture." *Agricultural systems* 89, no. 1 (2006): 90-105.
- Butler, G. . *Think Write Grow. How to Become a Thought Leader and Build Your Business*. Australia: John Wiley & Sons, 2012.

- Butler, J. E., B. Brown, and W. Chamornmarn. "Informational Networks, Entrepreneurial Action and Performance." *Asia Pacific Journal of Management* 20, no. 2 (2003): 151-74.
- Cañibano, Almudena. "Implementing Innovative Hrm: Trade-Off Effects on Employee Well-Being." *Management Decision* 51, no. 3 (2013): 643-60.
- Cantillon, R. *An Essay on Commerce in General*. History of Economic Thought Books, 1755.
- Carroll, Archie B. "The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders." *Business horizons* 34, no. 4 (1991): 39-48.
- Carter, Sara, and Peter Rosa. "Indigenous Rural Firms: Farm Enterprises in the Uk." *International Small Business Journal* 16, no. 4 (1998): 15-27.
- Catlin, K., and J. B. Matthews. *Leading at the Speed of Growth: Journey from Entrepreneur to Ceo*. Hungry Minds, 2001.
- Cheng, Jao-Hong, Chung-Hsing Yeh, and Chia-Wen Tu. "Trust and Knowledge Sharing in Green Supply Chains." *Supply Chain Management: An International Journal* 13, no. 4 (2008): 283-95.
- Chyau, C. "Why Should Countries Embed Ict into Sme Policy." http://www.unapcict.org/ecohub/resources/apdip-e-note-4-why-should-countries-embed-ict-into/at_download/attachment1.
- Conway, M. A. , and C. W. Pleydell-Pearce. "The Construction of Autobiographical Memories in the Self-Memory System." *Psychological review* 107, no. 2 (2000): 261.
- Craik, F. I. , and R. S. Lockhart. "Levels of Processing: A Framework for Memory Research." *Journal of verbal learning and verbal behavior* 11, no. 6 (1972): 671-84.
- Csikszentmihalyi, M. . *The Contribution of Flow to Positive Psychology*. West Conshohocken, PA, US: Templeton Foundation Press, 2000.
- David, Fátima, Rute Abreu, and Odete Pinheiro. "Local Action Groups: Accountability, Social Responsibility and Law." *International Journal of Law and Management* 55, no. 1 (2013): 5-27.
- Davis, Glenn, William W Casady, and Raymond E Massey. "Precision Agriculture: An Introduction." *Extension publications (MU)* (1998).
- Dayan, Peter, Sham Kakade, and P Read Montague. "Learning and Selective Attention." *nature neuroscience* 3, no. 11s (2000): 1218.
- Denzin, Norman K. "Triangulation: A Case for Methodological Evaluation and

- Combination." *Sociological methods* (1978): 339-57.
- Devaux, André, Maximo Torero, Jason Donovan, and Douglas E Horton. *Innovation for Inclusive Value-Chain Development: Successes and Challenges*. Intl Food Policy Res Inst, 2016.
- Diener, Ed, Eunkook M Suh, Richard E Lucas, and Heidi L Smith. "Subjective Well-Being: Three Decades of Progress." *Psychological bulletin* 125, no. 2 (1999): 276.
- Dietrich, A. . "Neurocognitive Mechanisms Underlying the Experience of Flow." *Consciousness and cognition* 13, no. 4 (December) (2004): 746-61.
- Dobratz, Crystal L, Robert P Singh, and Augustus Abbey. "Using Formal Internships to Improve Entrepreneurship Education Programs." *Journal of Entrepreneurship Education* 17 (2014).
- Drucker, Peter F. "The Discipline of Innovation." *Harvard business review* 80 (2002): 95-104.
- Eikeland, Sveinung, and Ivar Lie. "Pluriactivity in Rural Norway." *Journal of Rural Studies* 15, no. 4 (1999): 405-15.
- FAO. "Climate-Smart Agriculture Sourcebook." <http://www.fao.org/docrep/018/i3325e/i3325e.pdf>.
- . "The State of Food Insecurity in the World 2008: High Food Prices and Food Security—Threats and Opportunities." FAO Rome, 2008.
- . *The State of Food Insecurity in the World (Sofi): Addressing Food Insecurity in Protracted Crises*. Rome 2010.
- Fleiss, J. L. "Measuring Nominal Scale Agreement among Many Raters." *Psychological Bulletin* 76 (1971): 378-82.
- Forslund, Helena, and Patrik Jonsson. "Obstacles to Supply Chain Integration of the Performance Management Process in Buyer-Supplier Dyads: The Buyers' Perspective." *International Journal of Operations & Production Management* 29, no. 1 (2009): 77-95.
- Fraenkel, J. R., and N. E. Wallen. *How to Design and Evaluate Research in Education*. 6 ed. New York: McGraw-Hill, 2006.
- Francis, Mark, David Simons, and Michael Bourlakis. "Value Chain Analysis in the Uk Beef Foodservice Sector." *Supply chain management: an international journal* 13, no. 1 (2008): 83-91.
- Frese, M. *Success and Failure of Microbusiness Owners in Africa: A Psychological Approach*. U.S.A.: Greenwood Publishing Group, 2000.
- Fritz, Melanie, and Gerhard Schiefer. "Food Chain Management for Sustainable Food System Development: A European Research Agenda." *Agribusiness: An*

- International Journal* 24, no. 4 (2008): 440-52.
- Fynes, Brian, Chris Voss, and Seán de Búrca. "The Impact of Supply Chain Relationship Quality on Quality Performance." *International journal of production economics* 96, no. 3 (2005): 339-54.
- Garnett, J. , and A. Cavaye. "Recognition of Prior Learning: Opportunities and Challenges for Higher Education." *Journal of Work-Applied Management* 7, no. 1 (2015): 28-37.
- Gera, S. , and W. Gu. "The Effect of Organizational Innovation and Information Technology on Firm Performance." *International Performance Monitor* 9, no. 3 (2004): 37-51.
- Ghadiyali, Tejas, Kalpesh Lad, and Bankim Patel. "Agriculture Intelligence: An Emerging Technology for Farmer Community." Paper presented at the Emerging Applications of Information Technology (EAIT), 2011 Second International Conference on, 2011.
- Godet, Michel. "From Agriculture to Ecoculture." *foresight* 2, no. 3 (2000): 253-56.
- Good, C. V. . *Dictionary of Education*. New York Mc. Graw-Hill, 1973.
- Greenfield, Patricia M. "Developmental Considerations for Determining Appropriate Internet Use Guidelines for Children and Adolescents." *Journal of Applied Developmental Psychology* 25, no. 6 (2004): 751-62.
- Guilford, J. P. "Thurstone's Primary Mental Abilities and Structure-of-Intellect Abilities." *Psychological Bulletin* 77, no. 2 (1972): 129.
- Guilford, J. P. . "Some Changes in the Structure-of-Intellect Model." *Educational and Psychological Measurement* 48, no. 1 (1988): 1-4.
- Guilford, Joy Paul. "The Structure of Intellect." *Psychological bulletin* 53, no. 4 (1956): 267.
- Hajong, Dipika, and RN Padaria. "Agripreneurial Attitude among the Farmers of National Capital Region of Delhi." *Economic Affairs* 61, no. 4 (2016): 683.
- Harms, Rainer, and Thomas Ehrmann. "Firm-Level Entrepreneurship and Performance for German Gazelles." *International journal of entrepreneurial venturing* 1, no. 2 (2009): 185-204.
- Hassan, Ghorbani, Seyedeh Masoomah Abdollahi, and Mehdi Chini. "An Empirical Investigation on the Impact of Corporate Social Responsibility on Brand Equity within Perceived Service Quality Framework." *Mediterranean Journal of Social Sciences* 4, no. 6 (2013): 119.
- Haugen, Marit S, and Jostein Vik. "Farmers as Entrepreneurs: The Case of Farm-Based Tourism." *International Journal of Entrepreneurship and Small Business* 6, no. 3

- (2008): 321-36.
- Hirsch, C. R. , and A. Mathews. "A Cognitive Model of Pathological Worry." *Behaviour research and therapy* 50, no. 10 (2012): 636-46.
- Ismail Al-Alawi, Adel, Nayla Yousif Al-Marzooqi, and Yasmeen Fraidon Mohammed. "Organizational Culture and Knowledge Sharing: Critical Success Factors." *Journal of knowledge management* 11, no. 2 (2007): 22-42.
- Kaczan, D., A. Arslan, and L. Lipper. "Climate-Smart Agriculture? A Review of Current Practice of Agroforestry and Conservation Agriculture in Malawi and Zambia." *ESA Working Paper* (2013): 13-07.
- Kadushin, C. . "Introduction to Social Network Theory. Chapter 2: Some Basic Network Concepts and Propositions." <http://melander335.wdfiles.com/local--files/reading-history/kadushin.pdf>.
- Kahan, D. . *Entrepreneurship in Farming*. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2012.
- Kahan, Dan M. "Ideology, Motivated Reasoning, and Cognitive Reflection: An Experimental Study." (2012).
- Karatepe, Osman M, and Georgiana Karadas. "Do Psychological Capital and Work Engagement Foster Frontline Employees' Satisfaction? A Study in the Hotel Industry." *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 27, no. 6 (2015): 1254-78.
- Kash, D. E. . *Perpetual Innovation*. Basic Books, 1989.
- Kemple, Kristen M, and Shari A Nissenberg. "Nurturing Creativity in Early Childhood Education: Families Are Part of It." *Early Childhood Education Journal* 28, no. 1 (2000): 67-71.
- Ketelaar-de Lauwere, Carolien, Ina Enting, Peter Vermeulen, and Kees Verhaar. "Modern Agricultural Entrepreneurship." Paper presented at the Internafional Farm Management Associafion, 13th Congress, 2002.
- Khong, Kok Wei, Ngozi Celestina Onyemeh, and Alain Yee-Loong Chong. "Bsem Estimation of Network Effect and Customer Orientation Empowerment on Trust in Social Media and Network Environment." *Expert Systems with Applications* 40, no. 12 (2013): 4858-70.
- Kirkpatrick, D. L. . *Trainning and Development Hanbook: A Guide to Human Resource Development*. New York: McGrew-Hill, 1987.
- Kirzner, I. M. *Perception, Opportunity and Profit : Studies in the Theory of Entrepreneurship*. Chicago: London, University of Chicago Press, 1979.
- Kohi, R. , and S. Devaraj. "Measuring Information Technology Payoff: A Meta-Analysis of

- Structural Variables in Firm-Level Empirical Research." *Information System Research* 14, no. 2 (2003): 127-45.
- Kong, Haiyan, Ning Sun, and Qi Yan. "New Generation, Psychological Empowerment: Can Empowerment Lead to Career Competencies and Career Satisfaction?". *International Journal of Contemporary Hospitality Management* 28, no. 11 (2016): 2553-69.
- Kozma, Robert B. "National Policies That Connect Ict-Based Education Reform to Economic and Social Development." *Human Technology: An interdisciplinary journal on humans in ICT environments* (2005).
- Kreiser, Patrick M, and Justin Davis. "A Revised Conceptual Model of the Firm-Level Entrepreneurial Process." *Journal of Small Business Strategy* 20, no. 1 (2009): 1-18.
- Kuchapski, RP. "Reconceptualizing Accountability for Education (Doctoral Dissertation)." Available from ProQuest Dissertations and Theses.(UMI No. NQ63889) (2001).
- Landis, J. R., and G. G. Koch. "The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data." *Biometrics* 33, no. 1 (March) (1977): 159-74.
- Lans, T., P. Seuneke, and L. Klerkx. *Agricultural Entrepreneurship. In Encyclopedia of Creativity, Invention, Innovation and Entrepreneurship*. New York: Springer, 2013.
- Lean, J. , J. Moizer, M. Towler, and C. Abbey. "Simulations and Games: Use and Barriers in Higher Education." *Active learning in higher education* 7, no. 3 (2006): 227-42.
- Lee, Sang M, and Suzanne J Peterson. "Culture, Entrepreneurial Orientation, and Global Competitiveness." *Journal of world business* 35, no. 4 (2000): 401-16.
- Levin, Daniel Z, and Rob Cross. "The Strength of Weak Ties You Can Trust: The Mediating Role of Trust in Effective Knowledge Transfer." *Management science* 50, no. 11 (2004): 1477-90.
- Liew, Warren Mark. "Perform or Else: The Performative Enhancement of Teacher Professionalism." *Asia Pacific Journal of Education* 32, no. 3 (2012): 285-303.
- Locke, S. "Ict Adoption and Sme Growth in New Zealand." *Journal of American Academy of Business* (2004): 93-102.
- London, Manuel. *Job Feedback: Giving, Seeking, and Using Feedback for Performance Improvement*. Psychology Press, 2003.
- Lyon, Douglas W, G Thomas Lumpkin, and Gregory G Dess. "Enhancing Entrepreneurial Orientation Research: Operationalizing and Measuring a Key Strategic Decision Making Process." *Journal of management* 26, no. 5 (2000): 1055-85.

- Macmillan, Thomas T. *The Delphi Technique*. Moterey, California: The annual meeting of the California Junior Colleges Committee on Research and Development 1971.
- Marsh & McLennan Companies,
Zurich Insurance Group Swiss Re, National University of Singapore, University of Oxford Oxford Martin School, and University of Pennsy Wharton Risk Management and Decision Processes Center. "Global Risks 2014 ": the World Economic Forum, 2014.
- McClelland, David C. "The Achievement Society." *Princeton, NJ: Von Nostrand* (1961).
———. "Testing for Competence Rather Than for Intelligence." *American psychologist* 28, no. 1 (1973): 1.
- McCrimmon, Mitch. "Thought Leadership: A Radical Departure from Traditional, Positional Leadership." *Management Decision* 43, no. 7/8 (2005): 1064-70.
- McElwee, G. . "A Taxonomy of Entrepreneurial Farmers." *International Journal of Entrepreneurship and Small Business* 6, no. 3 (2008): 465-78.
- McElwee, Gerard. "Farmers as Entrepreneurs: Developing Competitive Skills." *Journal of developmental entrepreneurship* 11, no. 03 (2006): 187-206.
- McElwee, Gerard, and Ivan Annibal. "Business Support for Farmers: An Evaluation of the Farm Cornwall Project." *Journal of Small Business and Enterprise Development* 17, no. 3 (2010): 475-91.
- McElwee, Gerard, and Gary Bosworth. "Exploring the Strategic Skills of Farmers across a Typology of Farm Diversification Approaches." *Journal of Farm Management* 13, no. 12 (2010): 819-38.
- Mcshane, Steven Lattimore, Mary Ann Young Von Glinow, Mary Von Glinow, and Steven Mcshane. *Organizational Behavior*. New York: McGraw-Hill Irwin 2005.
- Melville, N., K. Kraemer, and V. Gurbaxani. "Information Technology and Organizational Performance: An Integrative Model of It Business Value." *MIS quarterly* 28, no. 2 (2004): 283-322.
- Melvin, D. M. . *Principles and a Philosophy for Vocational Education*. . The National Center for Research in Vocational Education, The Ohio State University, 1985.
- Mikko Vesala, Kari, Juuso Peura, and Gerard McElwee. "The Split Entrepreneurial Identity of the Farmer." *Journal of Small Business and Enterprise Development* 14, no. 1 (2007): 48-63.
- Mohamed, Zainalabidin, Golnaz Rezai, Mad Nasir Shamsudin, and Muhammad Mu'az Mahmud. "Enhancing Young Graduates' Intention Towards Entrepreneurship Development in Malaysia." *Education+ Training* 54, no. 7 (2012): 605-18.
- Moodie, Gavin F. . *From Vocational to Higher Education an International Perspective*.

- New York: McGraw-Hill, 2008.
- Morgan, Robert M, and Shelby D Hunt. "The Commitment-Trust Theory of Relationship Marketing." *The journal of marketing* (1994): 20-38.
- Morgan, Selyf Lloyd, Terry Marsden, Mara Miele, and Adrian Morley. "Agricultural Multifunctionality and Farmers' Entrepreneurial Skills: A Study of Tuscan and Welsh Farmers." *Journal of Rural Studies* 26, no. 2 (2010): 116-29.
- Morgeson, Frederick P, Matthew H Reider, and Michael A Campion. "Selecting Individuals in Team Settings: The Importance of Social Skills, Personality Characteristics, and Teamwork Knowledge." *Personnel psychology* 58, no. 3 (2005): 583-611.
- Mouly, V Suchitra, Amelia C Smith, and Jayaram Sankaran. "Perceptions of Empowerment." In *Business Ethics in Theory and Practice*, 113-30: Springer, 1999.
- Muchinsky, Paul M. "Emotions in the Workplace: The Neglect of Organizational Behavior." *Journal of Organizational Behavior: The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior* 21, no. 7 (2000): 801-05.
- Murugaiah, V, and R P Kumar. "Changing Scenario of Agripreneurs: A Study in Davangere." *International Journal of Management* 4, no. 1 (2017): 1-9.
- Myers, Jane E, Thomas J Sweeney, and J Melvin Witmer. "The Wheel of Wellness Counseling for Wellness: A Holistic Model for Treatment Planning." *Journal of Counseling & Development* 78, no. 3 (2000): 251-66.
- Nagalakshmi, T, and A Sudhakar. "Agri-Preneurs: A Case Study of Dharmapuri Farmers." *International Journal of Science and Research* 2, no. 8 (2013): 208-14.
- Nechansky, Helmut. "Elements of a Cybernetic Epistemology: Sequence Learning Systems." *Kybernetes* 41, no. 1/2 (2012): 157-76.
- Nielsen, Peter, and Bengt-Åke Lundvall. *Innovation, Learning Organizations and Industrial Relations*. Department of Business Studies, Aalborg University., 2003.
- Nord, W. R., and S. Tucker. *Implementing Routine and Radical Innovations*. Free Press, 1987.
- OECD. *Oecd Science, Technology and Industry Scoreboard 2003*. Canongate US: Economic Analysis & Statistics Division, 2003.
- Oldham, Greg R, and Anne Cummings. "Employee Creativity: Personal and Contextual Factors at Work." *Academy of management journal* 39, no. 3 (1996): 607-34.
- Oly Ndubisi, Nelson. "Relationship Marketing and Customer Loyalty." *Marketing intelligence & planning* 25, no. 1 (2007): 98-106.

- Otache, Innocent. "Agriprenurship Development: A Strategy for Revamping Nigeria's Economy from Recession." *African Journal of Economic and Management Studies* 8, no. 4 (2017): 474-83.
- Parambil, Gimson D. "Agriprenurship: A Conceptual Framework of Agricultural Entrepreneurship in India." *BHARATA MATA JOURNAL of Multidisciplinary Studies* (2016): 64.
- Parseghian, P. "Chefs Color Fall Fare with Creativity and Value." *Nation's Restaurant News* 36, no. 39 (2002): 33-34.
- Paulsen, Neil, Victor J Callan, Oluremi Ayoko, and Diana Saunders. "Transformational Leadership and Innovation in an R&D Organization Experiencing Major Change." *Journal of Organizational Change Management* 26, no. 3 (2013): 595-610.
- Payne, Holly J. "Reconceptualizing Social Skills in Organizations: Exploring the Relationship between Communication Competence, Job Performance, and Supervisory Roles." *Journal of Leadership & Organizational Studies* 11, no. 2 (2005): 63-77.
- Pooltong, Y. . "Customer Loyalty: The Role of Csr, Customer-Company Identification and Service Quality ", Thammasat University, 2008.
- Premaratne, S. P. . *Entrepreneurial Networks and Small Business Development: The Case of Small Enterprises in Sri Lanka*. Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven, 2002.
- Prochaska, J., and C. DiClemente. "Stages and Processes of Self-Change of Smoking: Toward an Integrative Model of Change." *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 51, no. 3 (1983): 390-95.
- Pyysiäinen, J., A. Anderson, G. McElwee, and K. Vesala. "Developing the Entrepreneurial Skills of Farmers: Some Myths Explored." *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research* 12, no. 1 (2006): 21-39.
- Rauch, Andreas, Johan Wiklund, George T Lumpkin, and Michael Frese. "Entrepreneurial Orientation and Business Performance: An Assessment of Past Research and Suggestions for the Future." *Entrepreneurship theory and practice* 33, no. 3 (2009): 761-87.
- Reina, DS, and ML Reina. "Trust and Betrayal in the Workplace New York." Berrett-Koehler Publishers, 1999.
- Rich, John D, and Robert W Weisberg. "Creating All in the Family: A Case Study in Creative Thinking." *Creativity Research Journal* 16, no. 2-3 (2004): 247-59.
- Richards, Steven T. , and Steven Bulkley. "Agricultural Entrepreneurs: The First and the Forgotten?" <https://ssrn.com/abstract=1020697> or

<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1020697>.

- Riggio, Ronald E. "Assessment of Basic Social Skills." *Journal of Personality and Social Psychology* 51, no. 3 (1986): 649.
- Riggio, Ronald E, and Rebecca J Reichard. "The Emotional and Social Intelligences of Effective Leadership: An Emotional and Social Skill Approach." *Journal of Managerial Psychology* 23, no. 2 (2008): 169-85.
- Riggio, Ronald E, Heidi R Riggio, Charles Salinas, and Emmet J Cole. "The Role of Social and Emotional Communication Skills in Leader Emergence and Effectiveness." *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice* 7, no. 2 (2003): 83.
- Robles, Marcel M. "Executive Perceptions of the Top 10 Soft Skills Needed in Today's Workplace." *Business Communication Quarterly* 75, no. 4 (2012): 453-65.
- Romzek, B. S., and M. J. Dubnick. "Accountability." In *Defining Public Administration: Selections from the International Encyclopedia of Public Policy and Administration*. ed. J. M. Shafritz. Boulder, CO: Westview Press., 2000.
- Ruderman, Marian N, Patricia J Ohlott, Kate Panzer, and Sara N King. "Benefits of Multiple Roles for Managerial Women." *Academy of Management Journal* 45, no. 2 (2002): 369-86.
- Rudmann, Christine. *Entrepreneurial Skills and Their Role in Enhancing the Relative Independence of Farmers*. Forschungsinstitut für biologischen Landbau (FiBL), 2008.
- Runco, Mark A, and Diane J Johnson. "Parents' and Teachers' Implicit Theories of Children's Creativity: A Cross-Cultural Perspective." *Creativity Research Journal* 14, no. 3-4 (2002): 427-38.
- Saif, Naveed, Muh Saqib Khan, Khalid Rehman, SU Rehman, ZU Rehman, T Nawa, and M Naqeeb. "Competency Based Job Analysis." *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences* 3, no. 1 (2013): 105-11.
- Salas, E., J. L. Wildman, and R. F. Piccolo. "Using Simulation-Based Training to Enhance Management Education." *Academy of Management Learning & Education* 8, no. 4 (2009): 559-73.
- Samuel, C. C. *Modern Management*. New Jersey: Prentice Hall, 2003.
- Say, Jean Baptiste. *A Treatise on Political Economy: Or the Production, Distribution and Consumption of Wealth*. New York: Augustus M Kelley, Bookseller, 1964.
- Scarborough, N. M., and T. W. Zimmerer. *Effective Small Business Management: An Entrepreneurial Approach*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2003.
- Schilling, Melissa A. *Strategic Management of Technological Innovation*. Tata McGraw-

- Hill Education, 2010.
- Schumpeter, Joseph A. "Change and the Entrepreneur." *Essays of JA Schumpeter* (1934).
- Schunk, D. H. . *Learning Theories an Educational Perspective*. 6 th ed. Boston, MA.: Pearson Pearson Education Inc., 2012.
- Schunk, D. H. (2012).. . *Learning Theories an Educational Perspective*. 6 ed. Boston, MA: Pearson Pearson Education Inc, 2012.
- Schwartz, R. G., and R. D. Teach. "The Congruence™ Game: A Team-Building Exercise for Students of Entrepreneurship." *Simulation & Gaming* 33, no. 1 (2002): 94-108.
- Scott, C., and D. Jaffe. *Empowerment Building a Committed Workforce*. Crisp Learning, 1991.
- Scott, J. *A Matter of Record, Documentary Sources in Social Research* Cambridge: Polity Press, 1990.
- Seuneke, Pieter, Thomas Lans, and Johannes SC Wiskerke. "Moving Beyond Entrepreneurial Skills: Key Factors Driving Entrepreneurial Learning in Multifunctional Agriculture." *Journal of Rural Studies* 32 (2013): 208-19.
- Shalley, Christina E, Jing Zhou, and Greg R Oldham. "The Effects of Personal and Contextual Characteristics on Creativity: Where Should We Go from Here?". *Journal of management* 30, no. 6 (2004): 933-58.
- Shamir, Boas, and Yael Lapidot. "Trust in Organizational Superiors: Systemic and Collective Considerations." *Organization studies* 24, no. 3 (2003): 463-91.
- Sharma, Milind Kumar, and Rajat Bhagwat. "Practice of Information Systems: Evidence from Select Indian Smes." *Journal of manufacturing technology management* 17, no. 2 (2006): 199-223.
- Shipstead, Zach, Dakota RB Lindsey, Robyn L Marshall, and Randall W Engle. "The Mechanisms of Working Memory Capacity: Primary Memory, Secondary Memory, and Attention Control." *Journal of Memory and Language* 72 (2014): 116-41.
- Siegall, Marc, and Susan Gardner. "Contextual Factors of Psychological Empowerment." *Personnel Review* 29, no. 6 (2000): 703-22.
- Simonton, Dean Keith. "Creativity: Cognitive, Personal, Developmental, and Social Aspects." *American psychologist* 55, no. 1 (2000): 151.
- Smollan, Roy K. "Trust in Change Managers: The Role of Affect." *Journal of Organizational Change Management* 26, no. 4 (2013): 725-47.
- Spreitzer, Gretchen M. "An Empirical Test of a Comprehensive Model of Intrapersonal Empowerment in the Workplace." *American journal of community psychology* 23, no. 5 (1995b): 601-29.

- . "Psychological Empowerment in the Workplace: Dimensions, Measurement, and Validation." *Academy of management Journal* 38, no. 5 (1995a): 1442-65.
- Taleghani, Mohammad, Narges Delafrouz, and SMS Tonekaboni. "Investigation of Corporate Social Responsibility's Effect on Industrial Brand Performance in Industrial Markets." *Journal of Basic and Applied Scientific Research* 2, no. 10 (2012): 10598-606.
- Taylor, D. W., O. Jones, and K. Boles. "Building Social Capital through Action Learning: An Insight into the Entrepreneur." *Education+ Training* 46, no. 5 (2004): 226-35.
- Thomas, Kenneth W, and Betty A Velthouse. "Cognitive Elements of Empowerment: An "Interpretive" Model of Intrinsic Task Motivation." *Academy of management review* 15, no. 4 (1990): 666-81.
- Ubben, Gerald C, Larry W Hughes, and Cynthia J Norris. *The Principal: Creative Leadership for Effective Schools*. ERIC, 2001.
- UNESCO. "Towards Information Literacy Indicators : Conceptual Framework Paper." http://www.uis.unesco.org/Library/Documents/wp08_InfoLit_en.pdf.
- Uplaonkar, Satish S, and Sharanagoud S Biradar. "Development of Agriculture in India through Agripreneurs." *International Journal of Applied Research* 1, no. 9 (2015): 1063-66.
- Valor, Carmen. "Corporate Social Responsibility and Corporate Citizenship: Towards Corporate Accountability." *Business and society review* 110, no. 2 (2005): 191-212.
- Vesala, K. M., and P. Jarkko. "Understanding Entrepreneurial Skills in the Farm Context." (2008).
- Vesala, Kari Mikko. "2 a Theoretical and Methodological Approach to the Study of the Assessment and Development of Entre-Preneurial Skills in the Farm Context." *Understanding entrepreneurial skills in the farm context* (2008): 23.
- Vrakking, Willem J. "The Innovative Organization." *Long Range Planning* 23, no. 2 (1990): 94-102.
- Wallach, Michael A, and Nathan Kogan. "Modes of Thinking in Young Children: A Study of the Creativity-Intelligence Distinction." (1965).
- Wiklund, Johan. "The Sustainability of the Entrepreneurial Orientation—Performance Relationship." *Entrepreneurship theory and practice* 24, no. 1 (1999): 37-48.
- Witt, L Alan, and Gerald R Ferris. "Social Skill as Moderator of the Conscientiousness-Performance Relationship: Convergent Results across Four Studies." *Journal of Applied Psychology* 88, no. 5 (2003): 809.
- Woodruffe, C. "What Is Meant by a Competency. In Boam, R., Sparrow, P.(Eds), *Designing*

- and Achieving Competency: A Competency Approach to Developing People and Organizations." McGraw-Hill London, 1992.
- Woolfolk Hoy, Anita. "Educational Psychology in Teacher Education." *Educational Psychologist* 35, no. 4 (2000): 257-70.
- World Bank. "Thailand Now an Upper Middle Income Economy." <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2011/08/02/thailand-now-upper-middle-income-economy>.
- Yeh, Y. C. . "The Interactive Influences of Three Ecological Systems on R & D Employees' Technological Creativity." *Creativity Research Journal* 16, no. 1 (2004): 11-25.
- Yström, Anna, Hedvig Aspenberg, and Annika Kumlin. "Exploring the Creative Climate in an Open Innovation Arena: Identifying Challenges and Possibilities." *European Journal of Innovation Management* 18, no. 1 (2015): 70-85.
- กรมการค้าต่างประเทศ. "มิติใหม่ข้าวไทย Ep 24 “ดร.ตะวัน พบผู้ใหญ่นัด”." <https://www.youtube.com/watch?v=34V4hOZyCIE>.
- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. "ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรอินทรีย์." <http://organic.dit.go.th/RepEntrepProduct.aspx>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. "ชุดวิชาการจัดการฟาร์ม." http://www.k-station.doae.go.th/kstation/wp-content/uploads/AEK_201.pdf.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. *Young Smart Farmer* อนาคตและทิศทางภาคเกษตรไทย. Edited by 1 โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2559.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร 2559.
- กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติ การอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕. 2551.
- กัญญา ศรีสุข. "การพัฒนาชุดการสร้างความรู้ ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การสะกอดคำในภาษาไทย สำหรับนักเรียน ชั้นชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4." *Journal of Educational Administration, Silpakorn University* 5, no. 2 (2558): 152-59.
- กาญจนา สมมิตร. "สถานการณ์ธุรกิจเพื่อสังคมภายใต้บริบททุนทางสังคม ในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่." *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น* 7, no. 2 (2557): 120-31.
- เกียรติกดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: ชัคเซสมิเดีย, 2553.
- เกียรติยศ จิตรโกศล. "การเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์." มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.
- ไกรฤทธิ บุญเกียรติ. "กลยุทธ์การตลาดมุ่งสู่ความเป็นเลิศ และสุดยอดนักบริหารการจัดการ." *วารสารวิทยาการจัดการ* 2, no. 1 (2558): 19-30.
- คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี. "Empowerment กับการเสริมพลังสร้างสุขภาพ." <https://www.doctor.or.th/article/detail/10287>.

- แคทซ์, ราล์ฟ. การบริหารจัดการนวัตกรรม. กรุงเทพฯ เอ็กซเปอร์เน็ท, 2550.
- จักรีพร เสมอใจ, and จันทรานูช มหากาญจนะ. "การให้ความสำคัญต่อความสามารถในการถูกตรวจสอบของข้าราชการในหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย." *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์* 14, no. 1 (2559): 75-100.
- จันทร์เพ็ญ ฤทธิรงค์, and วุฒิชชาติ สุนทรสมัย. "การพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการกิจการผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเกษตรอินทรีย์ภายใต้สัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่ได้มาตรฐานของประเทศไทย ". *Veridian e-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ* 9, no. 1 (2559): 1906-3431.
- จิตฤทัย เมธาไธสง, and มนัสนันท์ หัตถศักดิ์. "ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจเพื่อพัฒนาการทำงานเป็นทีม ของผู้นำคณะกรรมการสโมสรนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์." *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มศว.* 10, no. 2 (2559): 18-28.
- จินางค์กูร โรจนนันต์. "นโยบายประเทศไทย 4.0 กับการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา." www.dsd.go.th/sdpaa/Region/Download_Doc/11541.
- ชนาธิป พรกุล. การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 2 ed. กรุงเทพฯ: วี พรินท์ (1991) จำกัด, 2554.
- ชุตินา ไวศรายุทธ์, and ชนิกา ศิริมงคลกุล. "ปัจจัยที่มีผลทำให้การสร้างตราสินค้าในกลุ่มสินค้าเกษตรประสบความสำเร็จ." *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร* 16, no. 1 (2551): 33-42.
- ชุมภูณูช หุ่นนาค. "คุณลักษณะผู้นำในการสร้างชุมชนเข้มแข็งตามแนวการทำเกษตรแบบยั่งยืนศึกษากรณี: สหกรณ์บ้านคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ". *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์* 27, no. 2 (2559): 131-38.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. "บุคลากรทางการศึกษา : ทักษะในการจัดการความรู้." *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น* 1, no. 1 (2548): 11-13.
- โชค บูลกุล. "เข้าใจวิถี "เกษตรกรรมสีเขียว" ผ่านการท่องเที่ยวฟาร์มโชคชัย." *Journal of Business, Economics and Communications* 8, no. 1 (2556): 14-16.
- โชติชวัล พุทธิกาญจน์. "กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์." *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 4, no. 1 (2556): 33-45.
- ณภัสนันท์ อำไพ, and กุลทิพย์ ศาสตรระจิว. "เครือข่ายการสื่อสารโครงการผูกปิ่นโตข้าวกับการพัฒนาศักยภาพตลาดทางเลือกของกลุ่มทำนาเล็กเคมี จังหวัดอ่างทอง ". *Veridian e-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ* 9, no. 1 (2559): 1025-40.
- ณัฐกานต์ ปัดเกษม, สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์, and ยุวดี รอดจากภัย. "กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา." *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม* 9, no. 1 (2556): 44-54.
- สารานุกรมศึกษาศาสตร์ (*Encyclopedia of Education*). (version 28). 2546.
- ดวงนภา มกรานุกัษ. "อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2564)." *มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 2554.

ทรูปลูกปัญญา. "เกษตรขั้นเทพ : 01 ตะไคร้." <https://www.youtube.com/watch?v=7MwG-5ynld4>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 02 มะกรูด." <https://www.youtube.com/watch?v=6SxWB2zoADg>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 03 ทานตะวัน." <https://www.youtube.com/watch?v=tsTaU00Hllw>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 05 กุยช่าย."

<https://www.youtube.com/watch?v=W268K7mq4Mc>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 06 องุ่น." <https://www.youtube.com/watch?v=MakYtuRrnuw>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 07 มะพร้าวน้ำหอม "

<https://www.youtube.com/watch?v=FQaxdB-F46A>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 08 แก้วมังกร."

https://www.youtube.com/watch?v=6_OWliTObGE

———. "เกษตรขั้นเทพ : 09 ทูเรี่ยน."

<https://www.youtube.com/watch?v=lma4KS1ozzE>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 10 กล้วยไม้."

<https://www.youtube.com/watch?v=OJLUCcvqXrk>.

———. "เกษตรขั้นเทพ : 21 หน่อไม้ฝรั่ง."

<https://www.youtube.com/watch?v=Cm9QoomnUpg>.

ทศพร ศิริสัมพันธ์ และคณะ. รายงานวิจัยเรื่องการพัฒนาาระบบกลไกของการตรวจสอบการบริหาร

ราชการแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ทศพร แสงสว่าง. การผลิตชุดการสอน. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2556.

ทศนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. Edited

by 6 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550.

เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์. แผนปฏิบัติการด้าน

เทคโนโลยีเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย : การปรับตัวภาค

การเกษตร. กรุงเทพฯ: Birch Creation Company Limited, 2558.

ไทยพีบีเอส. "รายการ โลกเปลี่ยนต้องเปลี่ยนโลก ตอน กาแฟของแม่."

<https://www.youtube.com/watch?v=Gv1Qp0lGEUU>.

ไทยรัฐออนไลน์. "5 สิ่งช้อปชิมชิล "Coro Filed" ฟาร์มญี่ปุ่นแห่งแรกในไทย."

<https://www.thairath.co.th/534565>.

———. "รอดหรือร่วง สามีภรรยา ป.โททิ้งเงินเดือน 2 แสนมาเป็นชวานาทั้งที่ปลูกข้าวไม่เป็น."

<https://www.thairath.co.th/content/949115>.

ธนารัตน์ จิระอรุณ, and มลลิวี พรโชคชัย. "กรอบความรู้ความสามารถพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสื่อสาร." วารสารการศึกษาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี 31, no. 123

(2546): 38-41.

ฉันทย์ ชัยทร, and เขาวภา ปฐมศิริกุล. "รูปแบบกลยุทธ์การตลาดที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าร้าน

- จำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทย ". *Veridian e-Journal* ฉบับภาษาไทย สาขา
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 10, no. 2 (2560): 23-45.
- ธารริน อุดยานนท์. "กาแฟและการอยู่ร่วมกัน Akha Ama Living Factory."
<https://dsignsomething.com/2018/08/กาแฟและการอยู่ร่วมกัน-akha-ama-/>.
- ธิตินันท์ ชาญโกศล. "รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อ
ความรับผิดชอบต่อสังคมและคุณค่าตราสินค้าในใจผู้ใช้บริการธุรกิจค้าปลีก ประเภทไฮเปอร์
มาร์เก็ต ในประเทศไทย." วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 9, no. 2
(2558): 22-36.
- ธีวดี บุญยโสภณ. "แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยในทศวรรษหน้า."
วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1, no. 1 (2553).
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. *Development of Executive Functions in Early Childhood*. กรุงเทพฯ:
บริษัท สหมิตรพรินท์ติ้งแอนด์พลีลธิซิ่ง จำกัด, 2558.
- นัยพินิจ คชภักดี. *Cognitive Neuroscience Psychiatrists and Mental Health Workers*.
กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินท์ติ้งแอนด์พลีลธิซิ่ง จำกัด, 2558.
- นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล, and เรวดี ทรงเที่ยง. "ผลของการตั้งเป้าหมายด้วยตนเองต่อการปฏิบัติงานของ
นิสิตปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ." วารสารพฤติกรรมศาสตร์
9, no. 1 (2546).
- นิพนธ์ พัวพงศกร. "Smart Agriculture : The Future of Thailand." [https://tdri.or.th/wp-
content/uploads/2015/02/Smart-Agriculture-The-Future-of-Thailand-nipon.pdf](https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2015/02/Smart-Agriculture-The-Future-of-Thailand-nipon.pdf).
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ, บำเพ็ญ เขียวหวาน, สีนินุช คุรุทเมือง แสนเสริม, and จำนงค์ จุลเอียด. "แนว
ทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ Smes ภาคเกษตรรุ่นใหม่ ". วารสาร มหาวิทยาลัย
นราธิวาสราชนครินทร์ 8, no. 3 (2559): 140-53.
- ประยูร จุลม่วง, and อังคณา ตุงคะสมิต. "การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกมเพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดวิเคราะห์ รายวิชาภูมิ เศรษฐศาสตร์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น." วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 33, no. 2
(2552): 57-64.
- ประเวศ วะสี. *สู่สุขภาพ 4 มิติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท เซนจูรี่ จำกัด
2544.
- ประเสริฐ แก้วแจ่ม, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย . "รูปแบบการจัด
กระบวนการสอนรายวิชาเพื่อฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ." มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2555.
- ปรัชญา แก้วแก่น. "กระบวนการความสนใจและการประยุกต์ สำหรับการวิจัยทางวิทยาการปัญญา."
วารสารวิทยาการวิจัย และวิทยาการปัญญา 10, no. 1 (2555): 1-10.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ, 2538.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. "การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ". วารสารราชภัฏตะวันตก 1, no. 1
มกราคม-ธันวาคม (2548): 20-21.

เอกชัย ยุทธชัยวรกุล. "อาชีวะเกษตร ทางเลือกทางรอดการเกษตรไทย."

<https://www.trf.or.th/2552/211-2013-12-02-07-33-21>.

เอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน. คิด! ทลายกรอบคิดเดิมเพิ่มพลังคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ เนชั่นบุ๊คส์, 2553.

ไอ้ กะ จู๋. "ปลูกผักเพราะรักแม่." <http://www.ohkajhuorganic.com/en/>.

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลหลัก

ในการประยุกต์ใช้การวิจัยแบบอนาคต (Ethnographic Delphi Futures Research: EDFR) ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด จำนวน 19 คน โดยจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการเกษตร เป็นผู้ประกอบการที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับการผลิตผลทางการเกษตร การจัดทำนายผลผลิต จำนวน 9 คน

1. นายพงษ์พัฒน์ แก้วพะเนาว์ แก้วพะเนาว์ฟาร์ม อ.ยางสีสุราช จ.มหาสารคาม
2. นายอนุรักษ์ บุญลือ ไร่ประเสริฐสุข อินทผาลัม จ.กาญจนบุรี
3. นายสมควร ศรีวิทิตกุล วรชรรรณ กรีนฟาร์ม อ.ดอกคำใต้ จ.สมุทรปราการ
4. ดร.ตะวัน อยู่สูงเนิน เรนโบว์ ฟาร์ม อ.แมริม จ.เชียงใหม่
5. นายอายุ จือปา อาซา อาม่า กาแฟ จ.เชียงใหม่
6. นางณัฏฐ์นรี วงศ์เอี่ยมสิริ บริษัท อารมณีดี ฟาร์ม จำกัด
7. นางพิมพ์วิสาข์ อินทรโต อินทรโตฟาร์ม จ.อ่างทอง
8. นางสาวนิศาธรัตน์ นาครักษ์ บริษัท มีฟาม-สุข (ไม่) จำกัด จ.สมุทรปราการ
9. ผู้แทนบริษัท โคโรบราเธอร์ จำกัด คลอโรฟิวฟาร์ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพเกษตร มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการอาชีพศึกษาเกษตร เป็นทั้งนักวิชาการ หรือประกอบการเกษตร จำนวน 5 คน ดังนี้

1. ดร.วีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ
ประกอบการ คลีนฟาร์ม อ.หนองแขง จ.สระบุรี
2. นายวณิชย์ อ่วมศรี อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. ดร.มงคลชัย สมอุดร ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาระบบและประมง
4. ดร.ศิริพรรณ ชุมนุช อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. นางจงประนอม ศรีพรหมมา ครูชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นทั้งนักวิชาการด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 5 คน ดังนี้

1. ศ.ดร.ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ ศึกษาราชการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
2. ผศ.ดร.ดาวิชา ศรีธัญรัตน์ รองคณบดีคณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ นิด้า
3. ผศ.ดร.ภานุวัฒน์ ศิรินุพงศ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นายธีรราช รุ่งเรืองกิจกุล ผู้อำนวยการบริหารสมาคมการตลาดเกษตรและอาหาร
แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (AFMA)
5. ดร.วสันต์ สุทธาวาศ นักวิชาการศึกษาชำนาญการ สพฐ. กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ ศธ 6806/ ๔๓๓๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๒๔ กันยายน 2560

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน นายพงษ์พัฒน์ แก้วพะเนาว์

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณีจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ
ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา
อาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ
รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณีจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556
เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีฐุพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ ๒๖๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
22 ถนนบรมราชชนนี คลองจั่น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน นายอายุ จีอนา

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรหิณี นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรหิณี หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นันทูพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลองจั่น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย "มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา"

ที่ ศธ 6806/ ๔340

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลังชั้น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน นายอนุรักษ์ บุญลือ

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ
ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีวเกษตร

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ
รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556
เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีกรรพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลังชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๘๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลังชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๗๔ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ศาสตราจารย์ ดร.อวิชัย ศุภดิษฐ์

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหาดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีฐพล สุวรรณกุลสง)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลังชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ 43๔2

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน นายณิษฐ์ อ่วมศรี

ด้วย นายอึ้งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายอึ้งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฏฐพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ ๒๓๓๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๒4 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน นายสมควร ศรีวิทิตกุล

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีกรรพล สุวรรณกุลส่ง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๔3๔1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน คุณณัฐกร วี วงศ์เอี่ยมศิริ

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฐกร สุวรรณกุลสง)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒๓๔๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.ศิริพรรณ ชุมชุม

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามความเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีฐพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/๒๕๖๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.ตาวิชา ศรีธัญรัตน์

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหาดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร

ในกรณี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีกรรพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒๕๕๘

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.ตะวัน ท่างสูงเนิน

ด้วย นายอัยศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีวเกษตร

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายอัยศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัชรพล สุวรรณกุลสง)
รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ
รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ ๒๕๕๙

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน คุณพิมพ์วิสาข์ อินทรโต

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ
ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา
อาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ
รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556
เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีภูษพล สุวรรณกุลส่ง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๑๓๔๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

14 กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.वलันต์ สุทธาวาส

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีกรรพาล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ ๕13๔

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ พฤศจิกายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ศิริบุพผะ

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร" มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีกรรพาล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย "มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา"

ที่ ศร 6806/CPQ 61

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๑๕ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน คุณนิศารัตน์ นาครัถย์

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีพเกษตร

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒๑๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๑๕ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน คุณธีรราช รุ่งเรืองกนกกุล

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชัน

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศร 6806/ ๒๓๔ ๖

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.มงคลชัย สมอุดร

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรี บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ
ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา
อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ
อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ
รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556
เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีภุชพล สุวรรณกุลสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/๒๒๖๒

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๑๕ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ผู้บริหารบริษัท โคโรบราเธอร์ จำกัด

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม ข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา

อาชีพเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความ อนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบ รายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทธวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ที่ ศธ 6806/ ๒3๔7

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๒ กันยายน 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

เรียน ดร.วิระศักดิ์ วงษ์สมบัติ

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากท่านโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการศึกษาวิจัยในประเด็นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

2. แนวโน้มวิธีการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัย ขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณีรัฐพล สุวรรณกุลตสง)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยฝ่ายศิลปะและการออกแบบ

รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามการวิจัย EDFR

รหัส	องค์ประกอบทักษะ	แนวโน้มที่เกิดขึ้นหรือเป็นจริง					แนวโน้มความเหมาะสม		แนวโน้มอื่นที่เกี่ยวข้อง
		5	4	3	2	1	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	
J	ความกล้าเสี่ยง								
J1	กล้าตัดสินใจที่จะทำในสิ่งที่แปลกใหม่ และเหมาะสมกับการประกอบกิจการเกษตร								
J2	กล้าที่เผชิญปัญหาในการประกอบการเกษตรมีแนวคิดที่หาปัญหาที่จุดแก้ไขที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น								

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

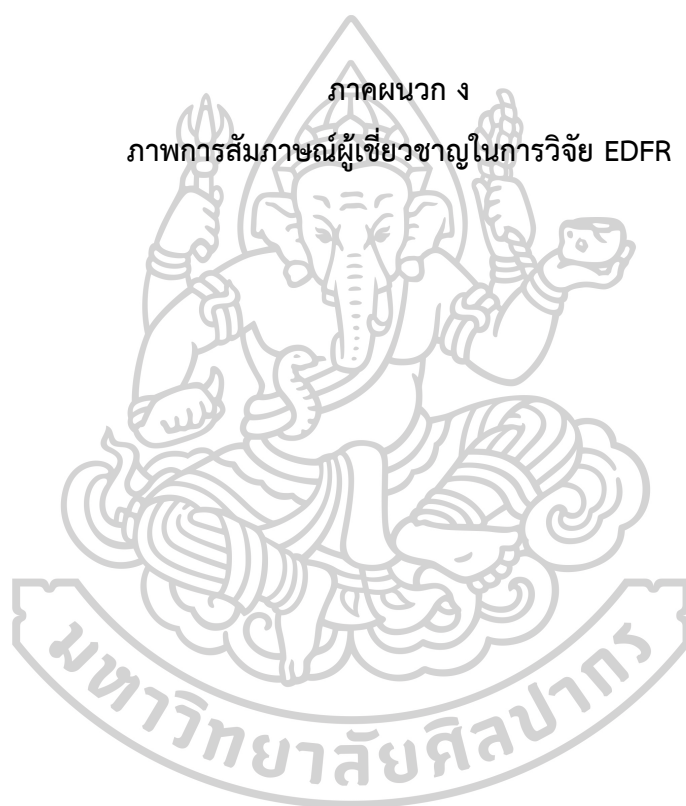
.....

ภาคผนวก ค
กำหนดการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDR

ที่	ชื่อ - สกุล	วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
1	นายพงษ์พัฒน์ แก้วพะเนาว์	5 สิงหาคม 2560
2	นายอนุรักษ์ บุญลือ	6 สิงหาคม 2560
3	ศ.ดร.ธวัชชัย ศุภดิษฐ์	10 สิงหาคม 2560
4	นายวณิชย์ อ่วมศรี	11 สิงหาคม 2560
5	นายสมควร ศรีวิทิตกุล	17 สิงหาคม 2560
6	นายอายุ จือปา	19 สิงหาคม 2560
7	นางณัฏฐ์นรี วงศ์เอี่ยมสิริ	21 สิงหาคม 2560
8	ดร.ศิริพรรณ ชุมนุช	7 กันยายน 2560
9	ผศ.ดร.ดาวิชา ศรีธัญรัตน์	12 กันยายน 2560
10	ดร.ตะวัน อยู่สูงเนิน	16 กันยายน 2560
11	นางพิมพ์วิสาข์ อินทร์โต	18 กันยายน 2560
12	ดร.วสันต์ สุทธาวาศ	19 กันยายน 2560
13	ผศ.ดร.ภานุวัฒน์ ศิรินพงศ์	21 กันยายน 2560
14	นางนิศารัตน์ นาครักษ์	26 กันยายน 2560
15	นายธีรราช รุ่งเรืองกิจกุล	27 กันยายน 2560
16	ดร.มงคลชัย สมอุดร	29 กันยายน 2560
17	ผู้แทนบริษัท โคโรบราเธอร์ จำกัด	3 ตุลาคม 2560
18	ดร.วีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ	6 ตุลาคม 2560
19	นางจงประนอม ศรีพรหมมา	14 ตุลาคม 2560

ภาคผนวก ง
ภาพการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย EDFR

สัมภาษณ์นายพงษ์พัฒน์ แก้วพะเนาว์ ผู้ประกอบการ แก้วพะเนาว์ฟาร์ม
จังหวัดมหาสารคาม

สัมภาษณ์นายอนุรักษ์ บุญลือ ผู้ประกอบการ ไร่ประเสริฐสุข จังหวัดกาญจนบุรี

สัมภาษณ์นายสมควร ศรีวิทกุล ผู้ประกอบการวิชรพรรณ กรีนฟาร์ม
จังหวัดสมุทรปราการ

สัมภาษณ์ดร.ตะวัน อยู่สูงเนิน ผู้ก่อตั้ง เรนโบว์ ฟาร์ม จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์นายอายุ จือปา ผู้ก่อตั้ง อาข่า อามา กาแฟ จังหวัดเชียงใหม่

สัมภาษณ์นางณัฐนรี วงศ์เอี่ยมสิริ ผู้ประกอบการบริษัท อารมณดี ฟาร์ม จำกัด

สัมภาษณ์นายกานต์ ไตรทอง ผู้แทนนางสาวนิศารัตน์ นาครักษ์
บริษัท มีฟาม-สุข (ไม่) จำกัด

สัมภาษณ์ผู้แทนบริษัท โคโรบราเธอร์ จำกัด คลอโรฟิวฟาร์ม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์ ศ.ดร.รัชชัย ศุภดิษฐ์ รักษาการแทนรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ดาวิษา ศรีธัญรัตน์ รองคณบดีคณะพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

สัมภาษณ์ ดร. วสันต์ สุทธาวาศ นักวิชาการศึกษานานาชาติ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

สัมภาษณ์ นายอิทธิราช รุ่งเรืองกิจกุล ผู้อำนวยการบริหารสมาคมการตลาดและอาหาร
แห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (AFMA)

สัมภาษณ์ผศ.ดร.ภานุวัฒน์ ศิริบุหงศ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สัมภาษณ์ดร.มงคลชัย สมอุดร ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีพเกษตรกรรม
และประมง สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สัมภาษณ์นายณิชัย อ่วมศรี อธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สัมภาษณ์ดร.ศิริพรรณ ชุมนุม อธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สัมภาษณ์ ดร. วีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ อดีตเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเป็นผู้ประกอบการ คลีนฟาร์ม อำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี

สัมภาษณ์นางพิมพ์วิสาข์ อินทร์โต ผู้ประกอบการไร่อินทร์โต ฟาร์ม จังหวัดอ่างทอง

ภาคผนวก จ
หนังสือขออนุญาตจัดทำรายละเอียดของ
ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ที่ ศธ ๕๘๐๖/ ๕๖๕๐

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร
22 ถนนบรมราชชนนี ตำบลจันทน์
กรุงเทพฯ 10170

๒๓ พฤษภาคม 256๐

เรื่อง ขอลอญภาคจัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร
เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

ด้วย นายอิงศักดิ์ โกรทนิจ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร” และมีความประสงค์จะขอจัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรร่วมกับคณะครุวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ โดยการเข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสกลนคร จึงขอลอญภาคให้นักศึกษาจัดทำรายละเอียดของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตรร่วมกับคณะครุวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม บัณฑิตวิทยาลัยขอลอญภาคให้ นายอิงศักดิ์ โกรทนิจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปามีใจ อารทศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ตำบลจันทน์
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอตกลงโปรแกรมการพัฒนา
ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ของนักศึกษาอาชีพเกษตร

ที่ ศธ 6806/ ๕๖๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลิ่งชัน
กรุงเทพฯ 10170

๑๖ พฤศจิกายน 2560

เรื่อง ขอตกลงโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร
เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณีจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร
ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” และมีความประสงค์จะขอตกลงโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็น
ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร กับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
ชั้นปีที่ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนาแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental) โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน
และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน ระหว่างวันที่ 30 พฤศจิกายน 2560 ถึงวันที่ 1 ธันวาคม 2560 ณ วิทยาลัยเกษตร
และเทคโนโลยีเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี อาจารย์จงประนอม ศรีพรหมมา ครูชำนาญการพิเศษ เป็นอาจารย์
ผู้ประสานงาน

ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษา
ในการทดลองโปรแกรมฯ ดังกล่าวตามที่เห็นสมควร และหากท่านประสงค์จะขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม
บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณีจ หมายเลขโทรศัพท์ 064-295-4556 เป็นผู้ประสานงานโดยตรง
ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ อารทศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลิ่งชัน
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ปณิธานบัณฑิตวิทยาลัย “มุ่งส่งเสริม สนับสนุน เพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษา”

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

ที่ ศธ 6806/ 1095

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี คลังชั้น
กรุงเทพฯ 10170

30 มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.วิไลลักษณ์ ลังกา

ด้วย นายอึ้งศักดิ์ ไกรคินิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราศแปรงของนักศึกษาอาชีวเกษตร" และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้มีความเหมาะสมในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุนยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทิตวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย คลังชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0 2849-7503

ที่ ศธ 6806/ 1414

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๓๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.สิริรักษ์ รัชชศานติ

ด้วย นายยิ่งศักดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้มีความเหมาะสมในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น

โทรศัพท์ 0-2849-7502

โทรสาร 0-2849-7503

ที่ ศธ 6806/1493

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
22 ถนนบรมราชชนนี ดลิ่งชั้น
กรุงเทพฯ 10170

๗๐ มีนาคม 2561

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรียน ดร.ผ่องพรรณ จรัสจินดารัตน์

ด้วย นายอังกดิ์ ไกรพิณิจ นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้สร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร” และจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยให้กับนักศึกษา เพื่อนักศึกษาจะได้นำข้อเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือการวิจัยให้มีความเหมาะสมในการทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

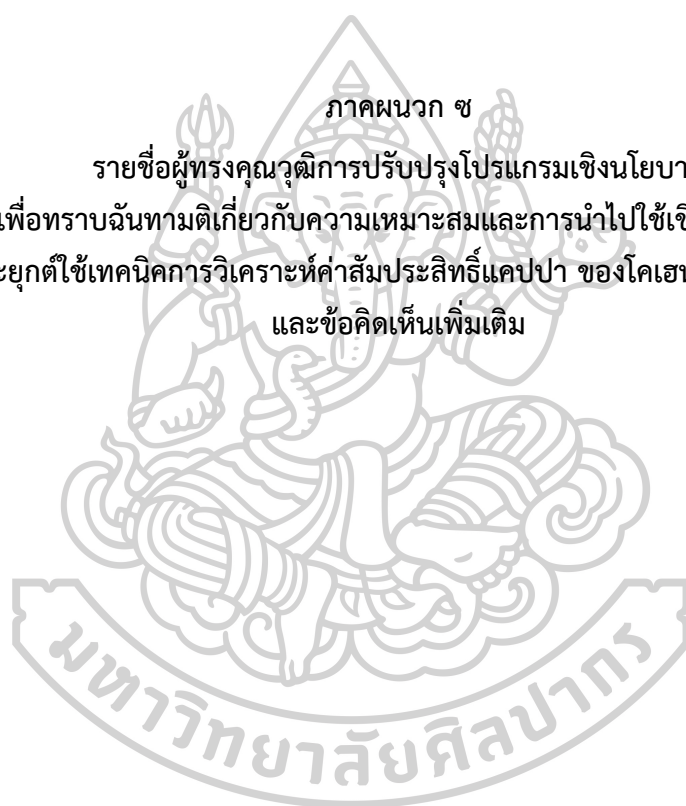
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ดลิ่งชั้น
โทรศัพท์ 0-2849-7502
โทรสาร 0-2849-7503

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิการปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย
เพื่อทราบฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย
ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa)
และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ
การปรับปรุงโปรแกรมเชิงนโยบาย
เพื่อทราบฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย
ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa)
และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

1. นางจงประนอม ศรีพรหมมา	ครู ชำนาญการพิเศษ
2. นางสุพัตร มูลเมือง	ครู ชำนาญการพิเศษ
3. นางกรรณิการ์ ไชยคุณา	ครู ชำนาญการพิเศษ

แบบแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
ที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
ของนักศึกษาอาชีวเกษตร
เพื่อทราบฉันทามติเกี่ยวกับความเหมาะสมและการนำไปใช้เชิงนโยบาย
ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แคปปา ของโคเฮน (Cohen's Kappa)
และข้อคิดเห็นเพิ่มเติม

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อร่างโปรแกรมฯ
 ในประเด็นของความสอดคล้องเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เชิงนโยบาย
 โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมทั้งเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
 เชิงนโยบาย ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายการความคิดเห็น	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้องมากที่สุด 5	สอดคล้องมาก 4	สอดคล้องปานกลาง 3	สอดคล้องน้อย 2	สอดคล้องน้อยที่สุด 1	
1. วัตถุประสงค์โปรแกรมสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการพัฒนา						
2. แนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) สอดคล้องกับการออกแบบของโปรแกรมที่เหมาะสม						
3. กิจกรรมการพัฒนา มีความสอดคล้องกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโปรแกรม						
4. กิจกรรมการพัฒนา มีความสอดคล้องกับ						

รายการความคิดเห็น	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้องมากที่สุด 5	สอดคล้องมาก 4	สอดคล้องปานกลาง 3	สอดคล้องน้อย 2	สอดคล้องน้อยที่สุด 1	
ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่อง						
5. รูปแบบกิจกรรม มีความสอดคล้อง กับการพัฒนา ทักษะความเป็น ผู้ประกอบการ เกษตรปราดเปรื่อง ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ						
6. กระบวนการ ระยะเวลาของ กิจกรรมการพัฒนา มีความสอดคล้อง กับการบรรลุ วัตถุประสงค์ของ โปรแกรม						
7. เนื้อหาและ รูปแบบของ เอกสาร ประกอบการ พัฒนามีความ สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของ โปรแกรม						
8. รูปแบบ การของเอกสาร ประกอบการ พัฒนามี ความสอดคล้องกับ การบรรลุ วัตถุประสงค์ ของโปรแกรม						
9. รูปแบบการ ประเมินผล						

รายการความคิดเห็น	ความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้องมากที่สุด 5	สอดคล้องมาก 4	สอดคล้องปานกลาง 3	สอดคล้องน้อย 2	สอดคล้องน้อยที่สุด 1	
มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโปรแกรม						
10. รูปแบบการประเมินผลมีความสอดคล้องกับการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม						

ข้อเสนอแนะอื่น

.....

.....

.....

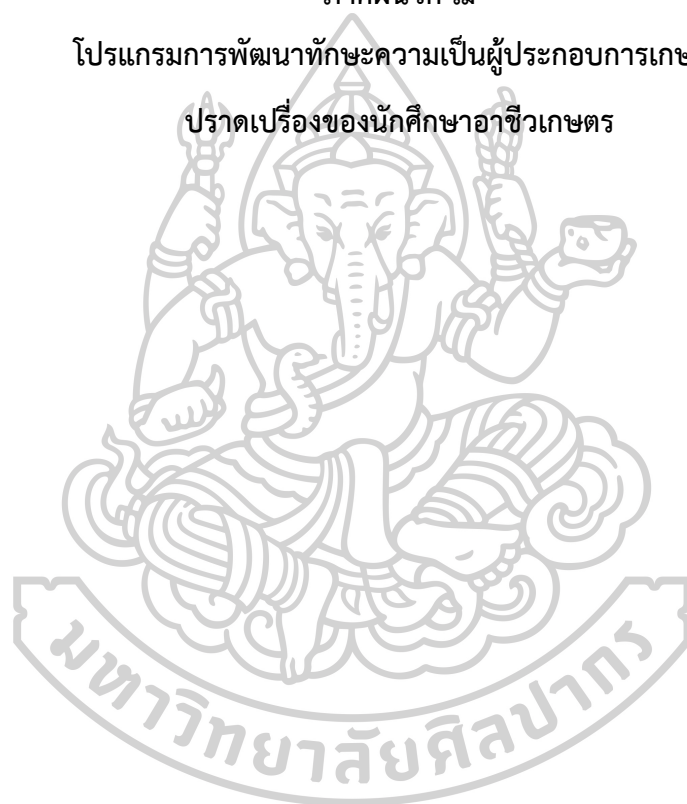
.....

ภาคผนวก ฉ

โครงการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

คู่มือ

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ
เกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีพเกษตร

คำนำ

การพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เพื่อให้ นักศึกษาอาชีวเกษตรมีทั้งความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง อีกทั้งเป็นแนวทาง และส่งเสริมให้นักศึกษาอาชีวเกษตรได้พัฒนาตนเอง ในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ องค์ประกอบตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เนื้อหาเหมาะสมและครอบคลุมถึงการ พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยใช้กระบวนการพัฒนาทักษะด้วยแนวคิด ทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เป็นการพัฒนาทักษะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้ใช้ โปรแกรมนี้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทางสมอง และสร้างความคิดขึ้นในตัวเอง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งที่ว่าประโยชน์ในการใช้โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็น ผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร จะเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาทักษะ ความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องให้กับนักศึกษาอาชีวเกษตร และเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อพัฒนา ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอาชีวเกษตรด้วยแนวคิด ทางปัญญา และสามารถนำไปพัฒนาอาชีพเพื่อยกระดับการเกษตรของไทยสืบไป

ยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ
ผู้วิจัย

ส่วนที่ 1

บทนำ

หลักการ

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษา อาชีวเกษตร เป็นโปรแกรมสำหรับการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรให้กับนักศึกษา อาชีวเกษตร โดยมีทักษะที่สำคัญในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง 10 ทักษะ ได้แก่ ทักษะ การจัดการ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะผู้นำความคิด ทักษะการประสานงาน ทักษะด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะความไว้วางใจ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะด้านความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความกล้าเสี่ยง การฝึกทักษะด้วยโปรแกรมนี้ด้วยแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นโดยเริ่มจากการพัฒนาของกลไกทางสมอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus) 2) การแปลงสัญญาณ (Transduction) 3) การรับรู้ (Perception) 4) การเรียนรู้จำ (Recognition)

ในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยแนวคิดทางปัญญาจะประกอบไปด้วยทักษะสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง ได้ดังนี้

ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า เพื่อสร้างแรงจูงใจของผู้เรียนด้วยสื่อผู้ประกอบการเกษตรกร ต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจ (inspiration)

ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสื่อประสาทสัมผัสของร่างกายด้วยกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการประสานงาน ทักษะความไว้วางใจ และทักษะผู้นำความคิด

ขั้นตอนการรับรู้ เป็นการให้ความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะด้านสุขภาวะ ทักษะด้านความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจ ทักษะ การจัดการ และความกล้าเสี่ยง

ขั้นตอนการเรียนรู้จำ เป็นการนำความรู้ใหม่ที่ได้รับและจดจำในขณะที่เข้าร่วมโปรแกรม และสามารถดึงความรู้เดิมจากความจำระยะยาว เพื่อวิเคราะห์ห้วงโซ่อุปทานในการประกอบการเกษตร ปราดเปรื่อง

องค์ประกอบของทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์ (WIT TEAM 2C)

1. ทักษะการจัดการ (Management skill) การจัดการภายในฟาร์มตั้งแต่การวางแผนการผลิต การผลิตผลิตภัณฑ์ การเก็บเกี่ยว และการบรรจุผลิตภัณฑ์ การวางแผนการตลาดและการนำส่งสินค้าให้ผู้บริโภค การวางแผนการผลิตจะต้องเชื่อมโยงแนวโน้มการตลาดของผลิตภัณฑ์ที่จะผลิต และวิเคราะห์ในทางการตลาด

2. ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking skill) การนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการกระบวนการผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์ ออกแบบบรรจุภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ เพื่อสร้างความใหม่ที่น่าสนใจของผลผลิตและผลิตภัณฑ์

3. ทักษะการประสานงาน (Coordination skill) การประสานงานเครือข่ายการผลิตผลทางการเกษตร เพื่อติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การติดต่อการทำตลาดสินค้าเพื่อจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์

4. ทักษะผู้นำความคิด (Thought leadership skill) ทักษะในการถ่ายทอดประสบการณ์รวมถึงแนวคิดในการทำงานเพื่อให้ผู้ร่วมงาน และเครือข่ายการผลิตทางการเกษตรปฏิบัติตามและใช้เป็นแนวทางในการทำงาน

5. ทักษะความไว้วางใจ (Trust skill) ทักษะในการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นต่อผู้บริโภค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ และแบรนด์สินค้าผลผลิตทางการเกษตร สร้างความเชื่อมั่นต่อเครือข่ายการผลิตในการทำงานร่วมกัน

6. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT skill) การใช้ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อ ประชาสัมพันธ์เพื่อเข้าถึงกับผู้บริโภค สร้างช่องทางการตลาด การค้นคว้าข้อมูล เช่น สายพันธุ์พืชที่ต้องการปลูก ลักษณะพืชพันธุ์ แหล่งเพาะปลูกที่มีประสบการณ์ และโรคพืช เป็นต้น

7. ทักษะด้านสุขภาพ (Well being) ทักษะในการดูแลให้มีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยจากการบริโภคผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร สุขภาพด้านจิตใจเป็นการทำงานของผู้ประกอบการที่มีความสุขในการทำงานเป็นเป้าหมายสำคัญของชีวิต แนวทางในการเสริมสร้างความสุขด้วยแนวคิดชิงบวกเมื่อเผชิญกับปัญหาหรือความเครียด

8. ทักษะด้านความรับผิดชอบ (Accountability) การสร้างสำนึกความรับผิดชอบต่อในการประกอบการเกษตรต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ความรับผิดชอบต่อชุมชนบริเวณโดยรอบและความรับผิดชอบต่อคุณภาพพืชผลทางการเกษตร หรือผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

9. การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นการส่งเสริมเพื่อสร้างพลังหรือกำลังใจในการแก้ไขปัญหาหรือความเครียดในการประกอบการเกษตร โดยรู้จักแนวทางการให้ความอิสระและการร่วมแสดงความคิดเห็น และแนวคิดในเชิงบวกเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับเครือข่ายเกษตรกรร่วมผลิตพืชทางการเกษตร

10. ความกล้าเสี่ยง (Risk taking) เป็นการกล้าตัดสินใจในการลงทุนประกอบการเกษตรอย่างปราดเปรื่อง พร้อมยอมรับกับปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบการเกษตร และมีความพยายามในการแก้ปัญหาและความเสี่ยงที่เกิดจากการประกอบการเกษตร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

โปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร ด้วยการดำเนินโปรแกรมตามแนวคิดทางปัญญา (Cognitive thinking approach) มีความคาดหวังว่าผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะเกิดการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาทักษะขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการทำงานของสมอง เพื่อให้เกิดความคิดที่พัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง รวมทั้งสามารถประยุกต์ใช้ทักษะที่จำเป็นต่อความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง โดยมีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม และนักศึกษาสามารถวางแผนการประกอบการเกษตรจากการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าในการประกอบการเกษตรปราดเปรื่องได้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการกระตุ้นด้วยสิ่งเร้า (Stimulus)

เป้าหมายการเรียนรู้

เพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร เกิดแรงจูงใจ (Motivation) ในการเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องจากสื่อเกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) และเกิดแนวความคิดในการพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

1. สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของผู้เข้าร่วมโปรแกรม
2. แนวคิด แนวทาง และเจตคติในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

กิจกรรม การสร้างแรงจูงใจจากผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแรงจูงใจด้วยสิ่งเร้าจากสื่อเกี่ยวกับผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ
2. เสริมสร้างศรัทธาภาพและแรงบันดาลใจในตัวเองที่จะเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. ผู้เข้าร่วมโปรแกรม มีแรงจูงใจในการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเกษตร
2. แนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น
3. การมีบุคลิกลักษณะการทำงานอย่างมีความสุขในการประกอบการเกษตร
4. การคิดนอกกรอบการผลิตทางการเกษตรเพื่อเชื่อมโยงกับการมีจิตอาสาในการพัฒนาและร่วมสร้างงานให้ชุมชน
5. ลักษณะของความเป็นผู้เสียสละในการทำงานต่อเครือข่ายการผลิตทางการเกษตร หรือผู้ร่วมงานเพื่อพัฒนาการผลิตและสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินรายการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานโปรแกรมการพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

2. นำเสนอวิดีโอเกี่ยวกับเรื่องราวผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ คือ คุณอายุ จือปา ผู้ก่อตั้งกาแฟอาซ่า อามา ได้แสดงถึงแนวคิด วิธีการ อุปสรรคและข้อคิดเห็นถึงความสำคัญของการเรียนอาชีพเกษตร และความเป็นมาในการประกอบการเกษตร

3. ผู้เข้าร่วมโปรแกรมร่วมสรุปสาระสำคัญร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม

ใบงานกิจกรรม

การสร้างแรงจูงใจจากผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ

บันทึกสาระสำคัญ

1. ปัญหาที่พบจากการทำเกษตรของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบ

.....

.....

.....

2. การแก้ปัญหาอุปสรรคในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรของผู้ประกอบการต้นแบบ

.....

.....

.....

3. นักศึกษาคิดว่าลักษณะของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบมีความเหมือน หรือแตกต่างจากนักศึกษาอย่างไร

.....

.....

.....

4. นักศึกษาได้รับแรงจูงใจจากการชมสื่อเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการแปลงสัญญาณ (Transduction)

เป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้รับการกระตุ้นการเรียนรู้ผ่านระบบประสาทสัมผัส เกิดการส่งสัญญาณและการเปลี่ยนแปลงภายในเซลล์ร่างกายสู่ระบบการรับรู้ของระบบประสาท

สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะและความสำคัญของทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking skill) ทักษะความไว้วางใจ (Trust) ทักษะการประสานงาน (Connection) และทักษะผู้นำความคิด (Thought leadership skill) ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

กิจกรรมที่ 1 เกมสร้างหอคอย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อร่วมกิจกรรม
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และทักษะผู้นำความคิดของความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. การคิดนอกกรอบในการประยุกต์ใช้วัสดุจากธรรมชาติ ออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรให้มีความแปลกใหม่
2. การคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า
3. การหาช่องทางเพิ่มผู้บริโภคด้วยการจัดสร้างสรรคกิจกรรมเสริมภายในฟาร์มเพื่อให้ผู้บริโภคได้ร่วมกิจกรรมและชมกระบวนการผลผลิตการเกษตร
4. สร้างความมั่นใจในการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรและสร้าง confianza เชื่อถือในการเป็นแบบอย่างของการทำงานที่ประสบความสำเร็จ

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินการได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มละ 5-6 คน และแจกกระดาษขนาด A 4 กลุ่มละจำนวน 50 แผ่น อธิบายกติกาการร่วมกิจกรรมสร้างหอคอยให้สูงที่สุดและสามารถตั้งอยู่ได้ด้วยกระดาษที่มีอยู่
2. ผู้ดำเนินการกำหนดเวลาสร้างหอคอยเป็นเวลา 20 นาที ผู้เข้าร่วมโปรแกรมมีการประชุมวางแผน ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบโครงสร้าง การระดมสมองความคิดเห็นในกลุ่ม

3. แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนเพื่อนำเสนอหอคอย อธิบายแนวคิด วิธีการได้มาของแบบหอคอย และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม

4. ผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมอภิปรายถึงความสำคัญของทักษะความคิดสร้างสรรค์ต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ สัญลักษณ์หรือแบรนด์ และยกกรณีศึกษาที่มีการจัดการฟาร์มที่มีกิจกรรมให้ลูกค้า การได้มาของความคิดสร้างสรรค์ด้วยการระดมความคิดเห็น และความสำคัญทักษะผู้นำความคิด

5. ผู้ดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และสรุปผลที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรม

ใบงานกิจกรรม กิจกรรมสร้างหอคอย

บันทึกสาระสำคัญ

1. ชื่อผลงานที่สร้าง

.....

.....

2. วัตถุประสงค์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมนี้

2.1 ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ได้มาด้วยวิธีการใด

.....

2.2 ผู้นำทางความคิด (Thought leader) ในกลุ่มคือใคร

.....

3. การมีส่วนร่วมในการสร้างหอคอยอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 เกมไขบอทาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการร่วมกิจกรรม
2. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประสานงาน (Connection) และความไว้วางใจ (Trust) ของความเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. การมีบุคลิกลักษณะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ไม่ปิดกั้นตัวเอง ไม่ทิ้งคุณค่าเดิมของตนที่มีอยู่และมีสัมมาคารวะในการประสานงาน
2. การมีบุคลิกที่เชื่อมั่นในตนเองและสร้างให้การนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้กับผู้จำหน่ายหรือผู้บริโภค
3. ความใส่ใจต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีความสม่ำเสมอ และมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคเพื่อสร้างความไว้วางใจ
4. การสร้างแนวทางการประกอบการเกษตรที่มีความน่าเชื่อถือให้กับสถาบันการเงิน
5. ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าในการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีคุณภาพและการให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่เป็นจริง

วิธีการ

1. ผู้ดำเนินการได้แบ่งกลุ่มผู้เข้าร่วมโปรแกรมออกเป็นกลุ่มละ 5-6 คน และแจกผ้าสีดำ คนละ 1 ชิ้น สำหรับปิดตา อธิบายกติกาการร่วมกิจกรรมกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนปิดตา และเลือกสมาชิก 1 คน เป็นผู้นำไม่ต้องปิดตา ผู้นำกลุ่มจะอยู่ท้ายแถวและจะคอยให้สัญญาณด้วยการสัมผัสต่อสมาชิกในการนำทางห้ามส่งเสียงหรือพูด และให้แต่ละกลุ่มเดินไปหยิบของที่กำหนดกลุ่มที่ถึงเป้าหมายที่กำหนดก่อนจะเป็นฝ่ายชนะ
2. ผู้ดำเนินการเป่านกหวีดเริ่มกิจกรรม เมื่อมีกลุ่มที่ถึงเป้าหมายก็ให้สัญญาณเป่านกหวีด
3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการเลือกผู้นำกลุ่มของสมาชิก แสดงถึงความไว้วางใจต่อผู้นำกลุ่มที่จะสามารถนำทางให้ถึงเป้าหมาย
4. กำหนดให้สมาชิกแต่ละคนเลือกสมาชิกกันใหม่โดยให้คัดเลือกสมาชิกได้เองกลุ่มละ 5-6 คน จากนั้นให้เลือกผู้นำกลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับข้อที่ 1 ถึง 2
5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงการเลือกสมาชิกใหม่ในการรวมกลุ่ม แสดงถึงติดต่อประสานงานเพื่อจูงใจให้เข้าร่วมกลุ่ม และการเลือกสมาชิกเกิดจากความไว้วางใจ

6. สรุปผลที่ได้จากการร่วมกิจกรรม เชื่อมโยงกับความสำคัญของทักษะ ความไว้วางใจ ที่ผู้ประกอบการเกษตรสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับลูกค้าถึงคุณภาพ ความซื่อสัตย์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และต่อหน่วยงานที่ติดต่อประสานงาน และการยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นในการทำงาน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการรับรู้ (Perception)

เป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมโปรแกรมสามารถรับรู้ถึงการจัดการการเกษตร ความกล้าเสี่ยงในการเป็นผู้ประกอบการ ความรับผิดชอบ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสุขภาวะที่ดี และการเสริมสร้างพลังอำนาจ

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงการจัดการการเกษตร ความกล้าเสี่ยงในการประกอบการเกษตร ความรับผิดชอบ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างสุขภาวะ และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับผู้เข้าร่วมโปรแกรม

กิจกรรมที่ 1 การสร้างความรับผิดชอบต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลผลิตการเกษตร การขาดความรับผิดชอบต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. รับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลผลิตการเกษตร การตรวจสอบคุณภาพเพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค
2. ความตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน ด้วยการไม่ปล่อยสารเคมีหรือของเสียจากการผลิตทางการเกษตร
3. การเปิดเผยข้อมูล ความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการผลิต และผลิตภัณฑ์การเกษตรด้วยข้อเท็จจริง

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการเกษตร และผลกระทบจากการขาดความรับผิดชอบต่อ

2. ยกกรณีศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมได้ชมจากภาพ
3. แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของความรับผิดชอบและผลกระทบหากผู้ประกอบการขาดความรับผิดชอบ

กิจกรรมที่ 2 การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศและการนำไปใช้ประโยชน์
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงช่องทางการตลาดในการจำหน่ายผลผลิตผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. การแสวงหาช่องทางการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์การเกษตรผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคได้ง่าย
2. การประชาสัมพันธ์ที่ตั้งและการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตรของฟาร์มด้วยเรื่องเล่าผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
3. การค้นคว้าข้อมูลพืชพันธุ์ วิธีการผลิต แหล่งผลิต และความรู้สำหรับการผลิต และการแลกเปลี่ยนความรู้กับเครือข่ายการผลิต

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศการใช้ประโยชน์ ช่องทางการตลาดในการขายสินค้าออนไลน์
2. ยกตัวอย่างกรณีศึกษาในการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรออนไลน์
3. แบ่งผู้เข้าร่วมโปรแกรมออกเป็นกลุ่มละ 3 – 4 คน เพื่อให้แต่ละคนพูดความรู้ที่ได้รับให้เพื่อนในกลุ่มได้ฟัง และกำหนดให้สลับแต่ละคนพูด
4. อภิปรายร่วมกัน และสรุปผลการเรียนรู้ที่ได้รับ

กิจกรรมที่ 3 สุขภาวะที่ดีสำคัญต่อการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงความสำคัญของการมีสุขภาวะที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แนวทางการทำงานอย่างมีความสุขของผู้ประกอบการเกษตร

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ความสำคัญของการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง และการดูแลสุขภาพที่ส่งผลต่อการผลิตผลทางการเกษตรอย่างปลอดภัย
2. การมีบุคลิกลักษณะในการประกอบการเกษตรอย่างมีความสุข
3. แนวความคิดเชิงบวก (Positive thinking) และลักษณะการเป็นผู้ให้
4. การมีลักษณะบุคลิกมีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าเผชิญกับความเสี่ยงในการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างสุขภาวะที่ดีและมีความสุขในการทำงาน การสร้างความคิดเชิงบวก (positive thinking) ความสำคัญของความเชื่อมั่นของตนเอง และความกล้าเสี่ยงต่ออุปสรรคปัญหาในการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม จากกรณีให้เล่าปัญหาหรืออุปสรรคของผู้เข้าร่วมโปรแกรม และระดมสมองในการคิดแก้ไขปัญหา
3. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างวิทยากรกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และสรุปผล

การรับรู้

กิจกรรมที่ 4 การเสริมสร้างพลังอำนาจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้ของการเสริมสร้างพลังอำนาจในการเป็นผู้ประกอบการเกษตร
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงแนวทางในการเสริมพลังอำนาจ

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ความสำคัญของสื่อความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การเกษตรเพื่อเผยแพร่ข่าวให้สังคมรับรู้
2. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. สร้างความเชื่อมั่นและให้กำลังใจกับผู้ร่วมงานในการผลิตผลทางการเกษตร
4. การเข้าถึงข้อมูล การให้ข้อมูลผลิตภัณฑ์การเกษตร และการบริการที่ดีรวมทั้งการช่วยแก้ปัญหาให้กับผู้บริโภค

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจกรณีศึกษาของการเสริมสร้างพลังอำนาจ แนวทางในการเสริมสร้างพลังอำนาจ ความสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจ
2. แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม
3. อภิปราย และสรุปผลการรับรู้จากการบรรยาย

กิจกรรมที่ 5 การศึกษาดูงานที่ฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มของผู้ประกอบการเกษตร
2. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงการค้นคว้าข้อมูล การสร้างเครือข่ายการผลิตผลทางการเกษตร และช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิต

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

สิ่งที่ได้จากกิจกรรม

1. การคิดวางแผนเชื่อมโยงการผลิตกับการคาดการณ์แนวโน้มการตลาดของผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์
2. การวิเคราะห์แผนอนาคตการเพาะปลูกอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำปฏิทินการเพาะปลูกพืชตามอายุการเก็บเกี่ยว แบ่งเป็น รายได้รายวัน รายเดือน และรายปี
3. การวางแผนเพื่อลดต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร และคำนึงถึงปัจจัยนอกที่อาจส่งผลต่อการผลิตทางการเกษตร เช่น ภูมิอากาศ สภาพเศรษฐกิจ เป็นต้น
4. การแสวงหาและศึกษาถึงความเหมาะสมของพืชที่นำมาปลูกกับสภาพแวดล้อม
5. การสร้างเอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand) จากการแสวงหาพืชหลักที่นำมาเพาะปลูกและการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นได้
6. การแสวงหาความต้องการของผู้บริโภค และวิเคราะห์อนาคตผลิตภัณฑ์การเกษตร การกำหนดแผนการผลิตการเกษตรต่อกลุ่มลูกค้า และส่วนแบ่งทางการตลาด
7. การคำนึงถึงความยั่งยืนในการผลิตผลทางเกษตรกรรมในอนาคต ด้วยวิธีการผลิตที่ปลอดภัยใช้สารเคมีหรือใช้วิธีการทางธรรมชาติ
8. การแสวงหาความรู้ใหม่ๆ และร่วมกันแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเครือข่ายในการผลิตผลิตภัณฑ์การเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9. การแสวงหาเครือข่าย เพื่อขยายแนวร่วมการผลิตผลทางการเกษตร และ
ผลิตภัณฑ์

วิธีการ

1. ศึกษาดูฟาร์มของเกษตรกรต้นแบบ และระหว่างการประชุมฟาร์มตัวอย่าง
ผู้ประกอบการเกษตรจะบรรยายแต่ละส่วนของกระบวนการผลิตทางการเกษตร การวางแผนการผลิต
การวางแผนรายได้เป็นรายวัน รายเดือนและรายปี การค้นหาสายพันธุ์พืชที่ปลูก การเพิ่มมูลค่า
ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการตลาด การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการใช้เป็นช่องทางติดต่อกับผู้บริโภค
การใช้วิธีทางชีวภาพในการผลิต และการบรรจุภัณฑ์

2. ผู้ประกอบการเกษตรแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้าร่วมโปรแกรม และ
ตอบคำถามระหว่างการศึกษาดูงาน

3. อภิปรายร่วมกัน และสรุปผลการรับรู้จากการศึกษาดูงานฟาร์มเกษตรกร
ต้นแบบเบื้องต้น

ใบงานกิจกรรม

ศึกษาดูงานจากฟาร์มผู้ประกอบการเกษตรต้นแบบเบื้องต้น

บันทึกสาระสำคัญ

1. ลักษณะการประกอบกิจการของฟาร์มเกษตรกรต้นแบบ ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

2. จุดเริ่มต้นของการเป็นผู้ประกอบการเกษตรของฟาร์ม

.....

.....

3. วิธีการ แนวทางของการแสวงหาการตลาดของผู้ประกอบการเกษตรเบื้องต้น

.....

.....

กิจกรรมที่ 6 การสร้างแบรนด์ผลิตภัณฑ์และการตลาด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการสร้างแบรนด์ และความสำคัญของแบรนด์ต่อผลิตภัณฑ์
2. เพื่อสร้างการรับรู้ความสำคัญของการตลาด แบรนด์ผลิตภัณฑ์และการออกแบบบรรจุภัณฑ์

ระยะเวลา 45 นาที

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. ความเป็นเอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand) และการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นได้
2. การคิดแบบตราสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ (Brand) ต้องมีความโดดเด่น สื่อถึงเรื่องเล่าและความหมายของผลิตภัณฑ์เกษตร
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์สำหรับผลิตภัณฑ์การเกษตรมีความแปลกใหม่เป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค
4. การคิดออกแบบตราสัญลักษณ์ หรือแบรนด์ (Brand) ต้องมีความโดดเด่น สื่อถึงเรื่องเล่า และความหมายของผลิตภัณฑ์เกษตร

วิธีการ

1. การบรรยายโดยวิทยากรเกี่ยวกับความสำคัญของการสร้างแบรนด์ช่องทางการตลาด และความสำคัญของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้เป็นที่สนใจ
2. กำหนดให้แต่ละกลุ่มยกตัวอย่างการสร้างแบรนด์ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยสมมติให้เพื่อนเป็นผลิตภัณฑ์
3. ร่วมอภิปรายการสร้างแบรนด์ของแต่ละกลุ่ม และสรุปผลการรับรู้

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการเรียนรู้จำ (Recognition)

เป้าหมายการเรียนรู้

ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องมาประยุกต์ใช้ร่วมกับความรู้เดิม หรือประสบการณ์ เพื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน กับผู้ประกอบการเกษตร
2. สามารถนำความรู้ใหม่ขณะเข้าร่วมโปรแกรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับประสบการณ์เดิม ในการสร้างแผนงานธุรกิจ

แนวคิดกิจกรรม อธิบายแนวทาง ขั้นตอนการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

กิจกรรมที่ ศึกษาดูงานฟาร์มของเกษตรกรต้นแบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการจัดการฟาร์มที่มีความหลากหลาย
2. เพื่อสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และประสบการณ์เดิม เพื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

1. การวางแผนที่สามารถเชื่อมโยงสภาพปัญหาเกษตรกรรวมในชุมชนมาประยุกต์สำหรับการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. การประยุกต์ความรู้ และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน รวมทั้งการดึงความรู้เดิมและประสบการณ์เพื่อวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง

วิธีการ

1. การรับฟังการบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และความกล้าเสี่ยงของการประกอบการเกษตรปราดเปรื่อง
2. วิทยากรบรรยาย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน
3. กำหนดผู้เข้าร่วมโปรแกรมวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานในการประกอบการเกษตรที่ตนเองสนใจ พร้อมทั้งร่วมอภิปราย และสรุปผล

เนื้อหาประกอบโปรแกรม

โลกเปลี่ยนต้องเปลี่ยน ตอน กาแฟของแม่
โดยคุณอายุ จือปา (ลี)
ผู้ก่อตั้งอาข่า อาม่า

แหล่งที่มา: ไทยทีบีเอส (2558) ([https://www.youtube.com/watch?v=Gv1Qp0\(GEuu\)](https://www.youtube.com/watch?v=Gv1Qp0(GEuu)))

คำถามว่า "กาแฟไทยจะอยู่ที่ไหนของโลก" อายุ จือปา (ลี) ผู้ก่อตั้งกาแฟอาข่า อาม่า กาแฟที่ปลูกโดยชาวอาข่า บนพื้นที่ยอดดอยสูง 1500 เมตรจากระดับน้ำทะเล อ.แม่สวาย จ.เชียงราย คุณลีได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อพัฒนาบ้านเกิดชุมชน โดยการผลิตกาแฟครบวงจรตั้งแต่การปลูก คั่ว บด จนสร้างให้อาข่า อาม่า เป็นกาแฟสัญชาติไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ และได้รับรางวัลระดับประเทศและระดับโลก

ทักษะการจัดการ

การจัดการฟาร์ม เป็นการดำเนินงานภายใต้สถานการณ์ความเสี่ยง และความไม่แน่นอนมาจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเปลี่ยนแปลง สภาพดินฟ้าอากาศ การขึ้นลงของราคาสินค้าเกษตร ตลอดจนความต้องการและการแข่งขันในการผลิตสินค้าเกษตร ดังนั้นการจัดการผลผลิตและผลิตภัณฑ์การเกษตร (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2559) มีขั้นตอนดังนี้

1. บริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และเป็นแนวทางแก้ปัญหากิจกรรมภายในฟาร์ม

2. การใช้ปัจจัยการผลิตในฟาร์มให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. การคัดเลือกกิจกรรมการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนความรู้ความสามารถ และทักษะของเจ้าของฟาร์ม
4. การจัดการด้านแรงงานและเงินทุนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากสภาพปัจจุบันแรงงานครัวเรือน และแรงงานจ้างค่อนข้างจำกัด เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามา จำเป็นต้องใช้เงินทุนในการสนับสนุน
5. พื้นที่การเกษตรเริ่มมีขนาดลดลง และทรัพยากรเริ่มจำกัด จึงจำเป็นต้องเพิ่มธุรกิจภายในฟาร์มที่มีขนาดเท่าเดิมให้มากขึ้น โดยอาศัยการจัดการฟาร์มที่ถูกต้องและเหมาะสม
6. การวางแผนและการวิเคราะห์ฟาร์ม เพื่อกำหนดทิศทางการผลิตให้สอดคล้องกับทรัพยากร ความต้องการของตลาด และมีความเสี่ยงน้อยที่สุด
7. การตลาดนำการผลิต และแนวทางการจัดการฟาร์มในปัจจุบันต้องตระหนักถึงระบบการตลาด การซื้อ การขายผลผลิต ช่วงระยะเวลา และคุณภาพของผลผลิต เป็นต้น

การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

การยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก โดยการพัฒนาตามความต้องการกลุ่ม ดังนี้

- 1) พัฒนาสินค้า โดยพัฒนาคุณภาพ ปริมาณ ขนาด รูปลักษณ์ หีบห่อ เป็นต้น
- 2) พัฒนาการบริการ โดยพัฒนาความสะดวกสบาย ความประทับใจ ความรวดเร็ว ความตรงต่อเวลา การประกันคุณภาพ การบริการหลังการขาย เป็นต้น
- 3) การพัฒนากลยุทธ์การตลาด โดยการลดราคา แลก แจก แถม ชิงรางวัล การเป็นสมาชิก เป็นต้น
- 4) การเพิ่มมูลค่าทางจิตใจ โดยการสร้างแบรนด์ การโฆษณา การสร้างทีมขาย การสร้างหน้าร้าน เป็นต้น

ส่วนผสมทางการตลาด

สินค้าที่อยู่ในตลาดได้นานและชนะคู่แข่งต้องมีส่วนผสมทางการตลาดที่เหมาะสมด้วยหลัก 4 P ดังนี้

- 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต้องตรงกับความต้องการของลูกค้าในด้านคุณภาพ รูปแบบ ขนาด สีสนัและประโยชน์ รวมทั้งการกำหนดตราหือและการบรรจุหือหือก็มีความสำคัญ
- 2) สถานที่ (Place) เป็นช่องทางการจำหน่ายสินค้าสู่ผู้บริโภค สินค้าหรือผลิตภัณฑ์จะไม่มีประโยชน์ต่อผู้บริโภค ถ้าไม่อยู่ในสถานที่ และเวลาที่ผู้บริโภคต้องการ

3) การส่งเสริมการขาย (Promotion) กระบวนการที่จะทำให้ขายสินค้าได้มาก เช่น การติดต่อกับลูกค้า การโฆษณา การใช้พนักงานขาย เพื่อให้ทราบว่ามีสินค้าสนองความต้องการและอำนวยความสะดวก

4) ราคา (Price) การตั้งราคาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดใจลูกค้า ราคาสินค้าต้องเหมาะสมกับตลาด และผู้บริโภคสินค้า

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)

ความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นเรื่องของความสามารถเฉพาะบุคคล และความคิดสร้างสรรค์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ หรือไม่มีใครสามารถจัดการความคิดสร้างสรรค์ได้ เมื่อความจริงของความคิดสร้างสรรค์สามารถเกิดขึ้นได้จาก 3 องค์ประกอบ คือ (แคทซ์ ราล์ฟ, 2550)

1. ความเชี่ยวชาญ (expertise) คือ ความรู้ด้านเทคนิค กระบวนการ และความฉลาด
2. ทักษะในการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative-thinking skill) เป็นความสามารถในการแสวงหาวิธีแก้ปัญหา มีจินตนาการ มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ถึงแม้จะมีอุปสรรค
3. แรงจูงใจ (motivation) คือ สิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดการกระทำ ซึ่งมีทั้งแรงจูงใจภายนอก เช่น ค่าตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง และแรงจูงใจภายในซึ่งเป็นการปรารถนาหรือความสนใจที่ทำให้สำเร็จ

ความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดจากคนเพียงคนเดียว แต่การทำงานอย่างสร้างสรรค์ไม่สามารถสำเร็จได้โดยคนๆเดียวได้ ย่อมเกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นทีมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขารวมกัน ย่อมมีสิ่งที่เกิดขึ้นในทีมงานที่ผู้บริหารต้องยอมรับ คือ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ระหว่างความคิดใหม่ กับ ความมีประสพการณ์ การให้อิสระและความมีวินัย ความสนุกสนาน และความเป็นมืออาชีพ และการปรับตัวตามสถานการณ์ และการวางแผน

การเพิ่มพลังในการสร้างสรรค์ ใน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. พยายามสร้างความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายขององค์กรและค่านิยมที่ตนเองยึดถือ
2. ทำกิจกรรมที่ริเริ่มด้วยตนเองซึ่งเป็นที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน เป็นลำดับแรก
3. ใช้ประโยชน์จากกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ สำหรับการทบทวนความคิดและปรับปรุงงาน
4. เปิดรับโอกาสที่เข้ามาใหม่ๆ ทดลองความคิดใหม่ๆ
5. พัฒนาทักษะการทำงานหลายๆ ด้านเพื่อได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
6. สร้างโอกาสในการสื่อสารจากปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดกับเพื่อนร่วมงาน

การประสานงาน (Coordination)

“การประสานงาน” หมายถึง การติดต่อสื่อสารให้เกิด ความคิด ความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้อง ทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์และมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่เกิด การทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน การประสานงานจึงเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารและปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือองค์กร ความสำเร็จของการประสานงานขึ้นอยู่กับบทบาท และความสามารถของบุคลากร (รัตนภรณ์ ศรีพยัคฆ์, 2553)

องค์ประกอบของการประสานงาน อาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือ ต้องสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ร่วมกันของทุกฝ่าย โดยอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมความคิด วิธีการ เทคนิค และระดมทรัพยากร มาสนับสนุนงานร่วมกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน
2. จังหวะเวลา ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และ ความรับผิดชอบของแต่ละคน ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันให้ตรงเวลา
3. ความสอดคล้อง จะต้องพิจารณาความเหมาะสม ไม่ทำงานซ้อนกัน
4. ระบบการสื่อสาร จะต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจตรงกัน อย่างรวดเร็ว และราบรื่น
5. ผู้ประสานงาน จะต้องสามารถดึงทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงาน เพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน

ลักษณะของการประสานงาน มีลักษณะ ดังนี้

1. การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดให้งานสอดคล้อง กันโดยปราศจากความขัดแย้ง
2. การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้นำ และผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย
3. การประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ในทางจัดการ
4. การประสานงานเป็นการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (Two-Way Communication) จะช่วยให้มี ความเข้าใจตรงกัน
5. การประสานงานมีอยู่ทุกระดับชั้นของสายการบังคับบัญชาทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
6. การประสานงานมีได้ทั้งระหว่างหน่วยงานต่างๆ ระดับเดียวกัน และระหว่างหน่วยงานที่อยู่ต่างระดับกัน

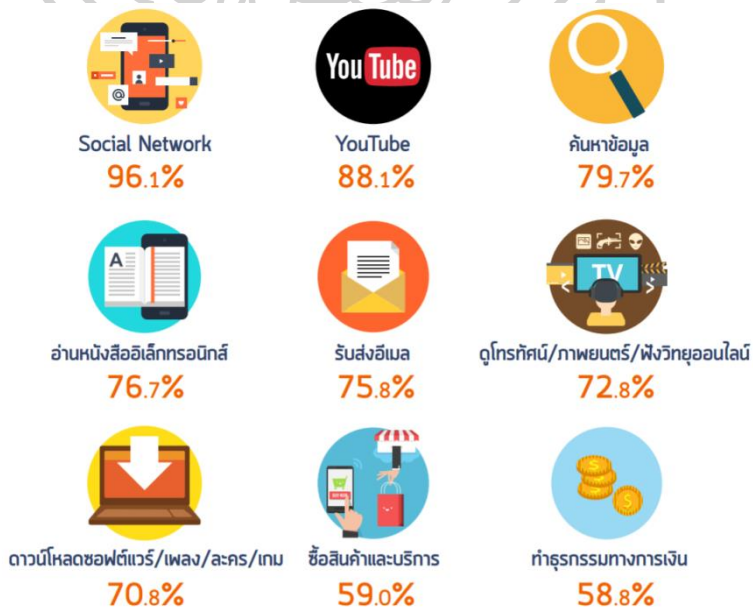
ผู้นำความคิด (Thought Leader)

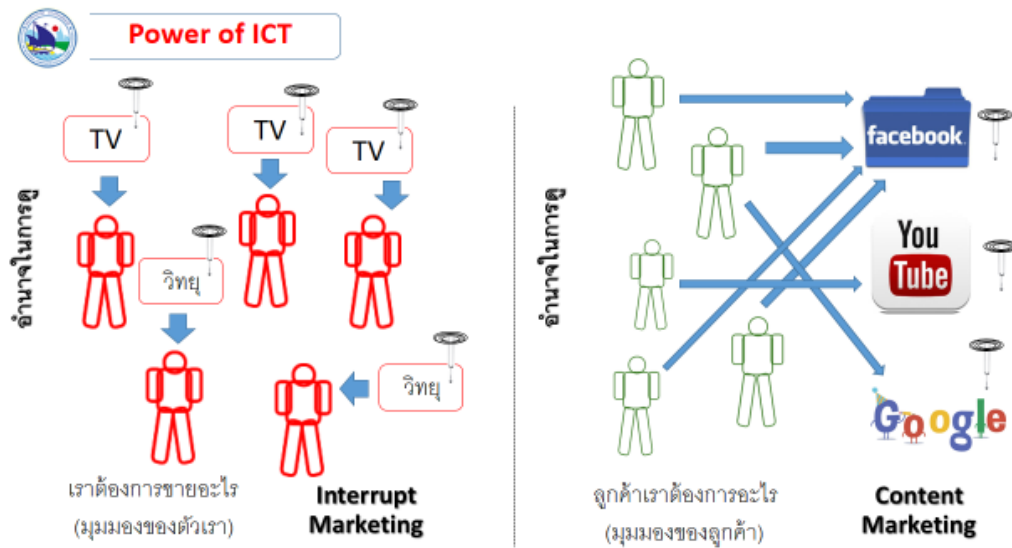
คุณสมบัติของการเป็นเจ้าแกและการเป็นผู้จัดการมืออาชีพ (ไกรฤทธิ์ บุญเกียรติ, 2558) ในการเป็นผู้ประกอบการที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจรายย่อย (SME) จำเป็น ต้องพิจารณาคุณสมบัติของการเป็นเจ้าแกและการเป็นผู้จัดการมืออาชีพให้เสริมกัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีข้อแตกต่างสำคัญระหว่างเจ้าแก (Entrepreneur) ดังนี้คือ

จุดเด่นของเจ้าแก 5 ประการ คือ

1. การตัดสินใจมีลักษณะรวบอำนาจ ไม่ค่อยจะปรึกษาใคร แต่มีข้อดี คือ มีความเด็ดขาดในการลงมือทำ
2. มีภาวะผู้นำสูง ตัดสินใจเร็ว มีข้อดี คือ เน้นความคิดแบบคาย ที่เรียกสมัยนี้ว่าความคิดเชิงกลยุทธ์
3. เน้นความกล้าได้กล้าเสียในการดำเนินการ คือ ดูจังหวะเวลาที่เหมาะสมแล้ว ลงมือจนบรรลุความสำเร็จ
4. เน้นการดำเนินการ เพราะเชื่อว่าก่อให้เกิดผลงานมากกว่าการเน้นการวางแผน ซึ่งเชื่อว่าเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์
5. การใช้ตรรกะในชีวิตความสำเร็จเพียงน้อยที่สุด เช่น มุ่งเป้าหมายยอดขายและกำไรเป็นหลักเท่านั้น

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Communication Technology)

สุขภาวะ (Well being)

สุขภาวะ หมายถึง ภาวะของคนที่มีความสุข ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขสบายและอนามัยดี นายแพทย์ประเวศ วะสี (2544) ได้เสนอสุขภาวะองค์รวมของบุคคล โดยบุคคลที่มีสุขภาวะดี จะมีสุขภาพดี มีสังคมดี ปราศจากเครื่องรบกวนจิตใจ มีเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความแจ่มแจ้ง ชัดเจน หรือมีปัญหา มีความตื่นตัวไม่ประมาทและเข้าถึงสิ่งสูงสุดของศาสนาที่นับถือ

สุขภาวะตามแนวคิดของอดัมส์ ได้แบ่งสุขภาวะออกเป็น 6 ด้าน เมื่อมีการพัฒนาจะส่งผลต่อสุขภาวะมิติที่เหลือเติบโตด้วย ดังนี้

1. สุขภาวะด้านร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่าคุณภาพดีและมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกายและการรับประทานอาหารอย่างเหมาะสมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ การไม่มีความเจ็บป่วย หรือมีโรคทางกาย การไม่ใช้สารเสพติด เป็นต้น
2. สุขภาวะด้านจิตวิญญาณ หมายถึง การมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า มีความหมาย มีเป้าหมาย รวมถึงการมีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ที่ช่วยให้การดำเนินชีวิตอย่างมั่นคง
3. สุขภาวะด้านปัญญาและการรู้คิด หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่เหมาะสม เช่น การมีความคิดเป็นเหตุและผลความสามารถในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ มีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้นและเปิดกว้างต่อการเรียนรู้สิ่งใหม่
4. สุขภาวะด้านสังคม หมายถึง ความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น และการรับรู้ว่าคุณภาพดีเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การยอมรับและเข้าใจ ช่วยเหลือหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน

5. สุขภาวะด้านอารมณ์ หมายถึง การมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถตระหนักถึงและเข้าใจ ในอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น และมีการจัดการกับอารมณ์ทั้งทางบวกและลบได้อย่าง เหมาะสม

6. สุขภาวะด้านจิตใจ หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเอง การเปิดใจกว้างที่จะ เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การมองโลกในแง่ดี และการมีความหวัง

ความรับผิดชอบ (Accountability)

มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (Good Agricultural Practice : GAP) คือ แนวทางการปฏิบัติในไร่นา เพื่อผลิตพืชเพื่อให้ได้สินค้าปลอดภัย ปลอดภัยต่อสุขภาพ และมีคุณภาพ เน้น วิธีการ ควบคุมและป้องกันการเกิดปัญหาในกระบวนการผลิต

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ และวิธีตรวจประเมินใน 8 หมวด เรียงตามขั้นตอนการผลิต คือ

- 1) แหล่งน้ำ
- 2) พื้นที่เพาะปลูก
- 3) การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
- 4) การจัดการคุณภาพการผลิตในกระบวนการผลิต
- 5) ก่อนการเก็บเกี่ยว
- 6) การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
- 7) การพักผลผลิตการขนย้ายการเก็บรักษา
- 8) สุขลักษณะส่วนบุคคลและการบันทึกข้อมูลและตามตรวจสอบ

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับธุรกิจแยกออกจากกันไม่ได้ ดังนั้นผู้ประกอบการเกษตร ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1) ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์ต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ปล่อยน้ำเสียลงแม่น้ำ ลำคลอง ไม่ปล่อยควันพิษสู่อากาศ และบรรจุหีบห่อย่อยสลายง่าย

2) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจด้วยการไม่โฆษณาเกินจริง หรือหลอกลวง สินค้ามีคุณภาพมีมาตรฐาน ไม่เป็นอันตราย ราคายุติธรรม และคืนกำไรสู่สังคม เช่น ช่วยเหลือสาธารณกุศล ทุนการศึกษา เป็นต้น

3) ความรับผิดชอบต่อผู้ลงทุน ผู้บริหารธุรกิจต้องมีความซื่อสัตย์ ธุรกิจอยู่ได้และมีกำไรอย่างเหมาะสมภายใต้กฎหมาย กำไรที่ได้รับต้องนำมาจัดสรรในรูปเงินปันผลให้ผู้ลงทุน

4) ความรับผิดชอบต่อพนักงาน การดูแลพนักงานอย่างเหมาะสม เช่น ค่าจ้าง มีสวัสดิการสมควรแก่ฐานะธุรกิจ การคำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงาน

5) ความรับผิดชอบต่อรัฐ รัฐสนับสนุนและควบคุมการทำธุรกิจของประชาชนเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ธุรกิจจะต้องปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายและให้ความร่วมมือกับรัฐบาล

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) มีความหมายทั้งในเชิงกว้างและเจาะจง การให้ความหมายเชิงกว้าง คือ การทำให้เกิดทำให้มี ทำให้ตระหนัก ทำให้เชื่อมั่น เพื่อพัฒนา “ศักยภาพ” ที่อยู่ในตนให้เป็นพลังที่สร้างสรรค์ เกิดมีพลังในสิ่งที่ควรทำอย่างเต็มที่ ส่วนความหมายอย่างเจาะจง คือ พุดถึงการเสริมสร้างพลังในขอบเขตเนื้อหา และเป้าหมายที่เจาะจงมากขึ้น เช่น พลังอำนาจในการบริหารจัดการหน่วยงาน (คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, 2552)

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงบวก (อรทัย อาจอ่ำ, 2554)

การเสริมสร้างพลังกาย (physical empowerment) เน้นการดูแลสุขภาพ การเยี่ยมชมสวนป่า การพูดคุยกัน เพื่อเรียนรู้ระหว่างการชมสวน ได้ออกกำลังกาย ได้เพื่อน ได้พลังใจ

การเสริมสร้างพลังใจ (mental or psychological empowerment) เป็นการติดตามเยี่ยมเยียน การพบปะสม่ำเสมอ การนำผลงานผลลัพธ์ ผลสำเร็จการต่อสู้แต่ละคน ครอบครัว กลุ่ม มาเล่าสู่กันฟัง

การเสริมสร้างพลังสติปัญญา การเรียนรู้ ความรู้ (intellectual empowerment) การวางแผนการขับเคลื่อนด้วยตนเอง/กลุ่ม ตำบล การเรียนรู้จากกรณีตัวอย่างต่างๆ ที่ดี (good or practice) โดยเฉพาะการเรียนรู้สิ่งใกล้ตัว นอกจากนี้การเสริมกระบวนการด้วยการจัดเวที ถอดบทเรียน เพื่อการทบทวนวิธีคิด วิธีทำ และร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในช่วงเวลาที่ผ่านมานำไปสู่การก่อตั้งสถาบัน หรือมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (sense of belonging) การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหรือกลไกเชิงสถาบันใหม่ของชุมชน

การเสริมสร้างพลังเครือข่าย (networking enlargement/ empowerment) การเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่มีคนเข้าร่วมได้จัด ชุมชนใช้วิธีการสื่อสารผ่านทางเครื่องมือสำคัญของชุมชน เช่น วิทยุชุมชน การร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้าน/ภูมิปัญญาท้องถิ่น

แบบวัดทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราชญ์

ชื่อ (นาย/น.ส.).....นามสกุล.....
 อายุ.....ระดับการศึกษา.....ชั้นปี.....
 สาขาวิชา.....
 วิทยาลัย.....
 วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

คำชี้แจง

1. ข้อสอบปรนัยมีทั้งหมด 30 ข้อ
2. กำหนดให้กาเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบเพียงข้อเดียวเท่านั้น
3. ระยะเวลาในการทำข้อสอบไม่เกิน 35 นาที
4. ผลการสอบครั้งนี้ ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้นจะถูกปกปิดเป็นความลับและไม่เผยแพร่

กำหนดให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด และ X ลงในกระดาษคำตอบ

1. เมื่อเริ่มวางแผนการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้มีรายได้อย่างต่อเนื่องของการประกอบการเกษตร ควรทำอย่างไร

- ก. วางแผนปลูกตามฤดูกาล
- ข. ปลูกพืชที่มีในท้องถิ่นเพียงชนิดเดียว
- ค. ปลูกตามความต้องการของตลาดเพียงชนิดเดียว
- ง. วางแผนการเพาะปลูกตามอายุการเก็บเกี่ยวของพืชที่ต่างกัน

2. เมื่อที่บ้านทำไร่อ้อยมาตั้งแต่เดิมและขายส่งโรงงาน ราคาขึ้นลงตามที่โรงงานกำหนด หากต้องการเพิ่มรายได้ในพื้นที่การเกษตรที่มีอยู่ควรทำอย่างไร

- ก. เพิ่มปริมาณการปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้
- ข. เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เชิงธุรกิจได้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ
- ค. แสวงหาแหล่งโรงงานผลิตน้ำตาลที่อื่นที่ให้ราคาได้สูงกว่าเดิม
- ง. เก็บรักษาอ้อยไว้ไม่ยอมขายในช่วงราคาผลผลิตตกต่ำ

3. ในปัจจุบันผู้ประกอบการเกษตรผลิตสินค้าเข้าสู่ตลาด ควรเน้นเป้าหมายใดสำหรับลูกค้า

- ก. การขาย
- ข. ตลาด
- ค. คุณค่า
- ง. ราคาถูก

4. ตราสินค้า (Brand) ที่ไม่เหมาะสมมีลักษณะอย่างไร

- ก. แสดงถึงผลิตภัณฑ์หนึ่งที่แตกต่างจากคู่แข่ง
- ข. สื่อถึงภาพลักษณ์และบุคลิกภาพของสินค้า
- ค. องค์ประกอบและเอกลักษณ์คล้ายกับผลิตภัณฑ์ชื่อดัง
- ง. สร้างให้ผู้บริโภคจดจำและชื่นชอบสินค้า/ บริการ

5. ในฤดูกาลของลำไยที่สวนจะมีผลผลิตปริมาณมาก การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตจะทำอย่างไร

- ก. ลดแลกแจกแถม
- ข. ลดจำนวนการปลูกลง
- ค. ขายให้พ่อค้าคนกลาง
- ง. ผลิตเป็นลำไยอบแห้งหรือแปรรูปเป็นน้ำลำไยออกจำหน่าย

6. การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ที่ดี มีลักษณะตามข้อใด
- ลอกเลียนแบบสิ่งที่คนอื่นทำ
 - คิดถึงสิ่งที่คนอื่นนิยมผลิตสินค้าหรือบริการ
 - มองหาสินค้าหรือบริการใหม่ที่ตลาดต้องการที่ยังไม่มีใครทำ
 - พยายามเรียนรู้เฉพาะจุดที่ประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการ
7. ข้อใดเป็นการนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
- ทำปุ๋ยหมัก
 - การพัฒนาสบู่จากใยบัว
 - การนำวัสดุมาใช้เป็นพลังงาน
 - ผสมในอาหารสัตว์
8. การใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตรข้อใดเป็นการคิดแปลกใหม่ (Originality) และรักษาสິงแวดล้อมมากที่สุด
- การนำต้นกล้วยมาทำเป็นที่ปลูกผัก
 - การประดิษฐ์กะลามะพร้าวเป็นชั้นตักน้ำ
 - การใช้กาบไผ่ขนาดใหญ่มาทำเป็นบรรจุภัณฑ์ใส่ผักสด
 - การใช้กาบมะพร้าวมาใช้ตองกิ่งไม้ผล
9. เมื่อมีวัสดุเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตทางการเกษตรควรทำอย่างไร
- ขายในราคาถูก
 - เผาทิ้ง
 - ค้นหาวิธีนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์
 - ปล่อยให้ย่อยสลายตามธรรมชาติ
10. ข้อใด**ไม่ใช่**ใช้ลักษณะการประสานงานที่ดี
- เพื่อให้มีความเข้าใจมากขึ้นควรมีการสื่อสารทางเดียว
 - การประสานงานเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้นำและผู้ปฏิบัติ
 - การประสานของหน่วยงานต่างๆ ระดับเดียวกันและต่างระดับ
 - ไม่ควรทำโดยใช้อำนาจสั่งการอย่างเดียว
11. การประสานงานด้วยการพบปะด้วยตนเอง ข้อใดกล่าวผิด
- สามารถซักถามได้อย่างเพียงพอ
 - เห็นบุคลิกลักษณะ ท่าทางของผู้ติดต่อทั้งสองฝ่าย
 - ใช้ในกรณีเรื่องสำคัญ มีรายละเอียดมาก
 - ไม่ต้องเตรียมหัวข้อ หรือการจดบันทึกในการพบปะ

12. การแสวงหาความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตทางการเกษตร ควรมีลักษณะอย่างไร
- เชื่อมั่นในมุมมองของตนเองเป็นหลัก
 - ให้ความสนใจเฉพาะผู้ประกอบการรายใหญ่
 - เปิดใจรับฟังและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
 - รับฟังความคิดเห็นเฉพาะบุคคล
13. ข้อใดเป็นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce)
- E-Learning
 - E-Book
 - E-mail
 - Facebook Fanpage
14. ข้อใดเป็นพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากที่สุด
- facebook
 - E-Book
 - E-mail
 - Line
15. ข้อใดเป็นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรในกระบวนการผลิต
- การใช้ระบบ GPS ในการวางแผนการผลิต
 - ขายสินค้าทางไลน์
 - ประกาศขายผลผลิตทาง facebook
 - พิมพ์ประกาศคิดบนแผ่นป้าย
16. การผลิตผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีคุณภาพอย่างสม่ำเสมอทำให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพราะเหตุใด
- สัญลักษณ์เด่นชัด
 - เกิดความไว้วางใจ
 - ราคาถูก
 - ผลิตในท้องถิ่น
17. การสร้างเครือข่ายเพื่อผลิตสินค้าทางการเกษตร ความสัมพันธ์ข้อใดที่สร้างความยั่งยืนในการทำงานร่วมกัน
- ความสัมพันธ์เน้นการรักษาผลประโยชน์ส่วนตัว
 - การมุ่งเน้นการแข่งขันของคู่แข่ง
 - การมุ่งเน้นผลกำไรเป็นหลัก
 - ความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นความไว้วางใจจากสมาชิก

18. สินค้าที่ผลิตเกิดความผิดพลาดจากการเก็บรักษาทำให้ผู้บริโภคโทรศัพท์มาตำหนิ เราในฐานะผู้ประกอบการปรารถนาจะควรทำอย่างไร

- ก. ยินดีรับฟังปัญหาเฉพาะบางปัญหา
- ข. อธิบายว่าลูกค้าอาจจะเก็บสินค้าไม่ดี
- ค. ไม่ได้ตอบเพื่อรักษาภาพลักษณ์
- ง. ขอเก็บสินค้าคืนเพื่อส่งสินค้าใหม่และเขียนคำขอโทษ

19. เมื่อเกิดปัญหาราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ควรปฏิบัติในข้อ

- ก. เรียกร้องขอขึ้นราคา
- ข. คิดเสมอทุกอย่างย่อมมีทางออกที่ดี
- ค. หยุตพักผ่อน
- ง. ยกเลิกการปลูกหรือการผลิตทันที

20. ข้อใดต่อไปนี้กล่าวถึงพฤติกรรมผู้ประกอบการเกษตรอย่างมีความสุข

- ก. การดำรงอยู่ได้อย่างอิสระ พึ่งพาตนเองได้และแบ่งปันให้แก่ผู้อื่น
- ข. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ
- ค. การปรับสมดุลของการดำเนินชีวิตให้ทันสมัย
- ง. การรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

21. สุขภาวะที่ดีของผู้ประกอบการเกษตร ไม่สอดคล้องกับข้อใด

- ก. มีความสุขในการทำงาน
- ข. ความสุขในการแข่งขัน
- ค. ความเชื่อมั่นในตนเองที่ต้องเผชิญความเสี่ยง
- ง. การรู้จักดูแลสุขภาพให้แข็งแรง

22. ผู้ประกอบการเกษตรต้องการให้เครือข่ายที่ร่วมผลิตเชื่อถือในแนวคิด ควรทำอย่างไร

- ก. พุดเชิงบังคับให้เชื่อฟังในการทำงานร่วมกัน
- ข. แลกเปลี่ยนข้อมูลกับเครือข่ายเพียงบางส่วนเพื่อได้เปรียบทางการค้า
- ค. สร้างข้อแลกเปลี่ยนเพื่อไม่ให้เสียผลประโยชน์
- ง. สร้างความมั่นใจในการผลิตผลิตภัณฑ์และทำให้สำเร็จระยะยาว

23. ข้อใดเป็นการสร้างตัวตนของผู้ประกอบการเกษตรในปัจจุบัน เพื่อเป็นผู้นำความคิดด้วยแบรนด์ (Brand)

- ก. การนึกถึงกำไรที่ได้รับมากกว่าการให้บริการลูกค้า
- ข. ขยันสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักอย่างต่อเนื่อง
- ค. การตอบข้อมูลเฉพาะผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าสำคัญ

- ง. การให้ข้อมูลที่เป็นจริงเพียงบางส่วนเท่านั้นเพื่อรักษาภาพลักษณ์
24. ในสภาวะการณ์แข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน การเป็นผู้นำความคิดมีความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจอย่างไร
- การประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ใหม่
 - การสร้างความน่าเชื่อถือจากผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น
 - การปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
 - แสดงถึงความคล้ายคลึงกันของผลิตภัณฑ์กับคู่แข่ง
25. เมื่อกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรมีปัญหาทำให้เกิดการปนเปื้อนในผลิตภัณฑ์ ข้อใดแสดง ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
- ถึงเวลาให้ผู้บริโภคแจ้งค่อยแก้ไข
 - รับดำเนินการแก้ไข และเก็บสินค้าคืน
 - แจ้งผู้บริโภคว่าให้ไปถามโรงงานที่จ้างผลิตเอง
 - ให้ข้อมูลที่ตัวเองมีภาพลักษณ์ดีต่อลูกค้าเสมอ
26. ข้อใด ไม่ใช่หลักการสำคัญของความรับผิดชอบ (accountability)
- การเปิดเผย
 - การค้นหา
 - ความโปร่งใส
 - การปรับปรุงแก้ไข
27. การที่ผู้ประกอบการเกษตรมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
- สร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพ
 - ธรรมชาติมีความยั่งยืน
 - อาชีพมีความมั่นคง
 - ความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิต
28. เมื่อเครือข่ายการผลิตผลทางการเกษตรประสบปัญหาในการผลิต เราเป็นผู้มีประสบการณ์ ควรทำอย่างไร
- ชี้แนะแนวทางที่ยังไม่ได้ข้อสรุป
 - บังคับเชื่อในสิ่งที่เราทำ
 - สร้างความเชื่อมั่นและให้กำลังใจพร้อมเสนอแนวทาง
 - เขียนรายละเอียดแนวทางที่ถูกต้อง

29. เมื่อเพื่อนร่วมงานมีปัญหาในการผลิตผลทางการเกษตร เราต้องการเสริมพลังให้เพื่อนรู้คุณค่าตัวเองที่สามารถผ่านปัญหาอุปสรรคได้ นักศึกษา *ไม่ควรทำ* เช่นข้อใด

- ก. สร้างความเชื่อมั่นในตัวเพื่อน
- ข. สร้างแรงจูงใจ
- ค. เปรียบเทียบตนเองที่ดีกว่า
- ง. สร้างสัมพันธภาพที่ดี

30. ลักษณะผู้ที่จะไปเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับเพื่อนร่วมงาน *ไม่ควร* มีลักษณะใด

- ก. ความไวต่อความรู้สึกคนอื่น
- ข. ความสัมพันธภาพที่ดี
- ค. เคร่งครัด
- ง. มีความยืดหยุ่น

กระดาษคำตอบแบบวัด

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการเกษตรปราดเปรื่องของนักศึกษาอาชีวเกษตร

ข้อ	ก	ข	ค	ง	ข้อ	ก	ข	ค	ง
1					16				
2					17				
3					18				
4					19				
5					20				
6					21				
7					22				
8					23				
9					24				
10					25				
11					26				
12					27				
13					28				
14					29				
15					30				

ชื่อ-สกุล	นายยิ่งศักดิ์ ไกรพินิจ
วัน เดือน ปี เกิด	19 สิงหาคม 2521
สถานที่เกิด	จังหวัดร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา	2542 สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (จุลชีววิทยา) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
	2543 สำเร็จการศึกษารัฐศาสตรบัณฑิต (ทฤษฎีและเทคนิคทาง รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
	2551 สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยี ชีวเคมี) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
	2561 ศึกษาต่อระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	73 หมู่ 5 ถนนพนมไพรพิทักษ์ ตำบลพนมไพร อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

